

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις

Εξελίξεις στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Η επιβράδυνση της πορείας του ΑΕΠ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και η ακόμα ασθενής ανάπτυξη των ανεπτυγμένων χωρών έχουν οδηγήσει, κατά το τελευταίο έτος, σε πιο συντηρητική θεώρηση των βραχυπρόθεσμων προβλέψεων για το παγκόσμιο ΑΕΠ. Έπειτα από τέσσερις προς τα κάτω αναθεωρήσεις σε σχέση με τις αντίστοιχες προβλέψεις του Ιουλίου 2015, η έκθεση Οκτωβρίου 2016 του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου¹ προβλέπει ρυθμό παγκόσμιας ανάπτυξης ίσο με 3,1% το 2016 (μικρότερο κατά 0,1 εκατοστιαία μονάδα έναντι του αναθεωρημένου ρυθμού του 2015 και της πρόβλεψης του Απριλίου 2016) και 3,4% το 2017 (πίνακας 1.1).

Σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, η πρόβλεψη για μετριοπαθή αλλά αυξητική τάση του παγκόσμιου ΑΕΠ στηρίζεται στη δυναμική των αναπτυσσόμενων οικονομιών. Σε αυτή τη δυναμική συνεισφέρουν από τη μία πλευρά, η νέα ροή κεφαλαίων προς τις αναδυόμενες αγορές, ως αποτέλεσμα των πολύ χαμηλών επιτοκίων και της αυξανόμενης αβεβαιότητας στις ανεπτυγμένες οικονομίες και, από την άλλη πλευρά, τα μακροοικονομικά μέτρα τόνωσης της κινεζικής οικονομίας, τα οποία εκτιμάται ότι θα διατηρήσουν το ρυθμό μεγέθυσής της σημαντικά πάνω από το μέσο όρο των αναπτυσσόμενων χωρών.

Η εμπορική και η δημοσιονομική πολιτική που πρόκειται να ακολουθήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής τα αμέσως προσεχή έτη αποτελούν μεσοπρόθεσμα μία εν δυνάμει πρόσθετη πηγή κινδύνων για την παγκόσμια οικονομία. Η ενδεχόμενη επιβολή δασμών στις εμπορικές συναλλαγές των ΗΠΑ με αναδυόμενες οικονομίες όπως η Κίνα και το Μεξικό, θα είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ελεύθερου εμπορίου με αρνητικές συνέπειες τόσο στο πραγματικό όσο και στο δυνητικό προϊόν των οικονομιών αυτών και με συνακόλουθες επιπτώσεις στη παγκόσμια οικονομία. Επιπλέον, η ενδεχόμενη αύξηση των δημοσίων δαπανών σε συνδυασμό με επιθετική μείωση των φορολογικών συντελεστών και εσόδων του προϋπολογισμού των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής θα επιδείωνε το δημοσιονομικό έλλειμμα και το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου των ΗΠΑ και θα υποχρέωνε την ανεξάρτητη Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα της χώρας να αυξήσει τα επιτόκια επιθετικότερα από ότι προβλεπόταν, με αρνητικές συνέπειες στις συνθήκες ρευστότητας των αναδυόμενων οικονομιών αλλά και της Ευρώπης. Αν και οι κίνδυνοι αυτοί παραμένουν για την ώρα υποθετικοί, έχουν εν μέρει προεξοφληθεί και τείνουν σε αύξηση των μακροχρόνιων επιτοκίων δανεισμού.

Επιμέρους παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωση του παγκόσμιου ρυθμού μεγέθυνσης είναι:

- η εκτιμώμενη ανάκαμψη, από το 2017, στις τιμές των βασικών εμπορευμάτων, και ειδικά στη διεθνή τιμή του πετρελαίου, με την επίδραση που αναμένεται να έχει στο ισοζύγιο αγαθών και τον πληθωρισμό των εισαγωγικών χωρών,
- η συγκρατημένη ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου, του οποίου ο όγκος αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,3% το 2016 έναντι της περσινής πρόβλεψης για αύξηση 4,1% σε ετήσια βάση,
- η επίπτωση του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος στο Ηνωμένο Βασίλειο υπέρ της εξόδου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο σε όρους αύξησης της οικονομικής και πολιτικής αβεβαιότητας όσο και σε όρους δυνητικής αύξησης της εσωστρέφειας σε επίπεδο κρατών-μελών της Ένωσης,
- οι δημογραφικές εξελίξεις και οι τάσεις στις αγορές εργασίας των ανεπτυγμένων χωρών, που σε συνδυασμό με την επιβραδυνόμενη αύξηση της παραγωγικότητας θέτουν εμπόδια στην εισοδηματική μεγέθυνση και

¹ «World Economic Outlook – Subdued Demand, Symptoms and Remedies», Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Οκτώβριος 2016

- η ενίσχυση της πιθανότητας για την πραγματοποίηση ενδεχομένων που σήμερα εμφανίζονται ως δυνητικοί παράγοντες κινδύνου για την πορεία του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Από την άλλη πλευρά, το πρώτο εξάμηνο του 2016 περιορίστηκε σημαντικά η μεταβλητότητα στις διεθνείς χρηματοοικονομικές αγορές, οι οποίες συν τοις άλλοις αντέδρασαν νηφάλια στην απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου για έξοδο από την ΕΕ. Επίσης θετικές επιδράσεις είχαν η μικρή αυξητική τάση της τιμής του πετρελαίου σε εξαγωγικές χώρες όπως η Βραζιλία και η Ρωσία, η ήπια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική στον ευρωπαϊκό χώρο, και η συνεχιζόμενη ποσοτική χαλάρωση που εφαρμόστηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην Ευρωζώνη.

Ο παγκόσμιος πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί με αργό ρυθμό, δεδομένης της περιορισμένης ανάκαμψης των διεθνών τιμών των εμπορευμάτων το 2016 και το 2017, και ειδικότερα των τιμών στον κλάδο της ενέργειας. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η μέση τιμή του αργού πετρελαίου (UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate, που αποτελεί βάση αναφοράς για τη διαμόρφωση των τιμών) διαμορφώθηκε στα 50,79 δολάρια το βαρέλι το 2015. Για το 2016 προβλέπεται μέση τιμή του αργού πετρελαίου στα 42,96 δολάρια το βαρέλι και στα 50,64 δολάρια το βαρέλι για το 2017². Ο πληθωρισμός προβλέπεται στο 0,8% για το 2016 και στο 1,7% για το 2017 στις προηγμένες οικονομίες, και στο 4,5% και 4,4% για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, αντιστοίχως.

Για την Ευρωζώνη, το ΔΝΤ προβλέπει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης 1,7% το 2016 και 1,5% το 2017, ενώ οι αντίστοιχες προβλέψεις της ΕΚΤ είναι 1,7% και 1,6%³, έναντι ρυθμού 1,9% το 2015. Η ανάπτυξη εξακολουθεί να εμφανίζεται ανισοβαρής μεταξύ των κρατών-μελών, ζήτημα το οποίο έγκειται στη διαφορετική κατάσταση των ισοζυγίων Γενικής Κυβέρνησης και των ισοζυγίων πληρωμών, αλλά και την υψηλή ανεργία σε ορισμένα κράτη-μέλη.

Από το 2017, οι αναδυόμενες οικονομίες με εξαγωγικό προσανατολισμό εκτιμάται ότι θα ενισχυθούν από τη σταδιακή ανάκαμψη της διεθνούς τιμής του πετρελαίου, με την προβλεπόμενη ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου να βελτιώνει την εξωτερική ζήτηση της Ευρωζώνης. Παρόλα αυτά το πλεόνασμα του ισοζυγίου πληρωμών της αναμένεται να συμπιεσθεί σε σχέση με το 2016, λόγω της συγκριτικά μεγαλύτερης αύξησης των εισαγωγών.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)⁴, το επίπεδο των τιμών στην Ευρωζώνη, το οποίο παρέμεινε αμετάβλητο το 2015 σε σχέση με το 2014 (0,0% έναντι 0,4%), προβλέπεται ότι θα κυμανθεί για μεν το 2016 οριακά πάνω από το μηδέν (0,2%), για δε το 2017 εμφανώς υψηλότερα (1,2%), λόγω και της επίδρασης των τιμών έτους βάσης, αν και εμφανώς χαμηλότερα από το μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%.

Αυξητική προβλέπεται επίσης, σύμφωνα με την ΕΚΤ, η πορεία των μισθών, λόγω των βελτιώσεων (δομικών και συγκυριακών) στην αγορά εργασίας. Οι βραχυπρόθεσμες σχετικές προβλέψεις παραμένουν συγκρατημένα αισιόδοξες, με το εκτιμώμενο ποσοστό ανεργίας να μειώνεται κατά μισή περίπου εκατοστιαία μονάδα ανά έτος τα επόμενα δύο χρόνια (10,1% το 2016 και 9,9% το 2017), έπειτα από τη μείωσή του το 2015 για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, στο 10,9% του εργατικού δυναμικού.

Το σύνολο των παρεμβάσεων πολιτικής που έχουν εφαρμοστεί τα τελευταία έτη σε κεντρικό ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν ως στόχο την οριστική εξάλειψη των παρατεταμένων επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης του 2007-2008, και την εδραίωση συνθηκών ισόρροπης, βιώσιμης και εύρωστης ανάπτυξης. Οι παρεμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν:

² Σύμφωνα με τις προβλέψεις Σεπτεμβρίου 2016 της ΕΚΤ, η τιμή του αργού πετρελαίου Brent εκτιμάται ότι θα κατέλθει, από τα 52,4 δολάρια το βαρέλι το έτος 2015, στα 42,8 δολάρια το βαρέλι το 2016, πριν ανακάμψει στα 47,4 δολάρια το βαρέλι το 2017 και στα 50,6 δολάρια το 2018.

³ ECB staff macroeconomic projections for the euro area, European Central Bank, September 2016

⁴ Οι αντίστοιχες εκτιμήσεις των Εαρινών Προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μαΐου 2016) ήταν 0,2% για το 2016 και 1,4% για το 2017.

- την ενιαία εφαρμογή τόσο των πολιτικών προληπτικής εποπτείας των συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων στο σύνολο της Ένωσης, όσο και του ενοποιημένου πλαισίου για την εγγύηση των καταθέσεων, την ανάκαμψη και εξυγίανση χρηματοδοτικών ιδρυμάτων⁵ εντός της Ένωσης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν έγκαιρα τα κατάλοιπα της τραπεζικής κρίσης και οι ενδεχόμενες επιμέρους παθογένειες,
- το πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων του Ευρωσυστήματος (γνωστό ως «ποσοτική χαλάρωση»), που τέθηκε σε ισχύ το Μάρτιο του 2015 και επεκτάθηκε έως τον Μάρτιο του 2017, μέσω του οποίου επιδιώκεται η βελτίωση των χρηματοοικονομικών συνθηκών εντός της Ευρωζώνης και η σταθερή προσαρμογή της πορείας του πληθωρισμού κοντά στο 2% μεσοπρόθεσμα,
- το Επενδυτικό Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρώπη, το οποίο αναμένεται να προσελκύσει ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια σε βάθος τριετίας, με τη χρήση εργαλείων μόχλευσης, καθώς και η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, και
- τις αποφάσεις σε κεντρικό ευρωπαϊκό επίπεδο για την κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών-μελών αναφορικά με το προσφυγικό ζήτημα.

**Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας
(% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)**

	2014	2015	2016*	2017**
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,4	3,2	3,1	3,4
ΑΕΠ Ευρωζώνης	1,1	2,0	1,7	1,5
ΑΕΠ ΗΠΑ	2,4	2,6	1,6	2,2
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	3,9	2,6	2,3	3,8
Πληθωρισμός				
α. Προηγμένες οικονομίες	1,4	0,3	0,8	1,7
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	4,7	4,7	4,5	4,4
Τιμή πετρελαίου (δολάρια ΗΠΑ, μέση τιμή UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate)	96,25	50,79	42,96	50,64

Πηγή: IMF, World Economic Outlook (Οκτώβριος 2016).

* Προβλέψεις

Η ενιαία νομισματική πολιτική και οι εξελίξεις στις αγορές κεφαλαίων στην Ευρωζώνη

Η οικονομική δραστηριότητα ενισχύθηκε στη ζώνη του ευρώ, με αποτέλεσμα ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ να διαμορφωθεί σε 1,7% το α' τρίμηνο και 1,6% το β' τρίμηνο του 2016. Εκτιμάται ότι η οικονομική ανάκαμψη θα συνεχισθεί τα αμέσως επόμενα έτη με ήπιο και περίπου σταθερό ρυθμό. Ωστόσο, οι κίνδυνοι για τις προοπτικές της ανάπτυξης στη ζώνη του ευρώ παραμένουν και προέρχονται κυρίως από το εξωτερικό της περιβάλλον. Ειδικότερα οι κίνδυνοι αυτοί αφορούν τις αβεβαιότητες που σχετίζονται με το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στο Ην. Βασίλειο και άλλους γεωπολιτικούς παράγοντες, τις περιορισμένες προοπτικές ανάπτυξης στις αναδυόμενες οικονομίες που επηρεάζουν τη ζήτηση στη ζώνη του ευρώ, την αναγκαία περαιτέρω προσαρμογή των ισολογισμών σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας και τη βραδύτητα στην εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη ζώνη του ευρώ.

Ο ρυθμός πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ παρέμεινε το 2016 σε πολύ χαμηλά επίπεδα, παρουσιάζοντας εναλλαγή μεταξύ αρνητικών και θετικών τιμών το α' εξάμηνο του έτους και διατηρούμενος σε θετικό έδαφος στη διάρκεια του γ' τριμήνου (Ιανουάριος 2016: 0,3%, Σεπτέμβριος: 0,4%).

Εκτιμάται ότι από τα τέλη του 2016 ο πληθωρισμός θα παρουσιάσει περαιτέρω αύξηση η οποία θα ενισχυθεί τα επόμενα έτη, υποβοηθούμενη από την εξαιρετικά διευκολυντική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος και την αναμενόμενη οικονομική ανάκαμψη. Ανοδικά αναμένεται να επηρεαστεί ο πληθωρισμός στο άμεσο μέλλον από την άνοδο του ετήσιου ρυθμού μεταβολής των τιμών της ενέργειας, η οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην επίδραση της πολύ χαμηλής

⁵ Κοινοτική Οδηγία 2014/59/ΕΕ (Bank Recovery and Resolution Directive).

περυσινής βάσης (base effect). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες μακροοικονομικές προβολές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) (Σεπτέμβριος 2016), ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ σε 0,2% το 2016, 1,2% το 2017 και 1,6% το 2018.

Το 2016, όπως εξάλλου και τα προηγούμενα έτη, το Ευρωσύστημα υιοθέτησε δέσμη νέων συμβατικών και μη συμβατικών μέτρων νομισματικής πολιτικής προκειμένου να διασφαλισθεί ο πρωταρχικός στόχος της σταθερότητας των τιμών ότι δηλαδή ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ θα επανέλθει μεσοπρόθεσμα σε επίπεδα λίγο χαμηλότερα του 2%. Το Μάρτιο του 2016 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ εκτίμησε ότι, αν και η πιστωτική επέκταση και οι συνθήκες δανεισμού των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών είχαν σημειώσει σαφή βελτίωση από τον Ιούνιο του 2014, η κατεύθυνση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής δεν είχε καταστεί αρκετά διευκολυντική ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος παραμονής του πληθωρισμού σε πολύ χαμηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο καταγραφόμενος πληθωρισμός εξακολουθούσε να υποχωρεί και η οικονομική δραστηριότητα δεν ενισχυόταν σημαντικά. Συνέχιζε να διαγράφεται ο κίνδυνος οι χαμηλές τιμές της ενέργειας να ασκήσουν δευτερογενείς επιδράσεις δηλαδή καθοδική πίεση στους μισθούς και τις τιμές των τελικών προϊόντων. Με το σκεπτικό αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε να μειώσει κατά 5 μονάδες βάσης το επιτόκιο στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος και στην πάγια διευκόλυνση οριακής αναχρηματοδότησης σε 0% και 0,25% αντίστοιχα. Το επιτόκιο στην πάγια διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων μειώθηκε κατά 10 μονάδες βάσης σε -0,40%.

Επιπρόσθετα, το ύψος των μηνιαίων αγορών χρεογράφων εκ μέρους του Ευρωσυστήματος στο πλαίσιο του διευρυνμένου προγράμματος αγοράς τίτλων, αυξήθηκε από 60 σε 80 δισ. ευρώ (αρχής γενομένης από τον Απρίλιο 2016). Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει πολλές φορές επιβεβαιώσει την πρόθεσή του να συνεχίσει τις μηνιαίες αγορές στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού τουλάχιστον μέχρι το τέλος Μαρτίου του 2017.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε επίσης να προσαρμόσει ορισμένες παραμέτρους του προγράμματος αγοράς τίτλων του δημόσιου τομέα ήτοι: (i) το ανώτατο όριο στο ποσοστό ανά εκδότη και στο ποσοστό ανά έκδοση το οποίο δύναται να αποκτήσει στο χαρτοφυλάκιο του το Ευρωσύστημα για τίτλους διεθνών οργανισμών και πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών (μέσω του προγράμματος αγοράς τίτλων, μέσω της επένδυσης των ιδίων κεφαλαίων των εθνικών κεντρικών τραπεζών κλπ.) αυξήθηκε σε 50% και (ii) από τον Απρίλιο του 2016 και εξής, η ονομαστική αξία των τίτλων διεθνών οργανισμών και πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών, οι οποίοι θα αποκτώνται από το Ευρωσύστημα μέσω του προγράμματος αγοράς, θα πρέπει να αναλογεί στο 10% (από 12% προηγουμένως) της συνολικής ονομαστικής αξίας των τίτλων του δημόσιου τομέα που αγοράζονται κάθε μήνα στο πλαίσιο του προγράμματος.

Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε τη δημιουργία ενός νέου προγράμματος αγοράς εταιρικών ομολόγων σε ευρώ επενδυτικής βαθμίδας (investment-grade) που έχουν εκδοθεί από μη τραπεζικές επιχειρήσεις με έδρα στη ζώνη του ευρώ (Corporate Sector Purchase Programme- CSPP). Τα ομόλογα αυτά πρέπει κατά το ελάχιστο να πληρούν τα κριτήρια καταλληλότητας για εμπορεύσιμους τίτλους που γίνονται αποδεκτοί στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Το εν λόγω πρόγραμμα τέθηκε σε εφαρμογή τον Ιούνιο του 2016. Οι ομολογιακοί τίτλοι μη τραπεζικών επιχειρήσεων αποκτώνται από τη δευτερογενή αγορά ή (εφόσον οι εκδότες δεν είναι δημόσιες επιχειρήσεις) και κατά την έκδοση. Οι αγορές υλοποιούνται από έξι εθνικές κεντρικές τράπεζες (του Βελγίου, της Γερμανίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Φινλανδίας), καθεμία από τις οποίες καλύπτει συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή της Νομισματικής Ένωσης, υπό το συντονισμό της ΕΚΤ. Τέλος, καθορίστηκε ανώτατο όριο 70% στο ποσοστό της συνολικής αξίας κάθε έκδοσης τίτλων στην εν λόγω κατηγορία το οποίο δύναται να αποκτήσει το Ευρωσύστημα μέσω του προγράμματος. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ επισήμανε ότι η ένταξη των εν λόγω τίτλων στο πρόγραμμα αγοράς στοχεύει να διευκολύνει τη μετακύλιση της διευκολυντικής κατεύθυνσης της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στο κόστος χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας στη ζώνη του ευρώ.

Επιπροσθέτως, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ δρομολόγησε την ανά τρίμηνο διεξαγωγή, εκ μέρους των εθνικών κεντρικών τραπεζών σε αποκεντρωμένη βάση, από τον Ιούνιο του 2016 μέχρι και το Μάρτιο του 2017, στοχευμένης πράξης πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης. Ειδικότερα, πρόκειται να διενεργηθεί νέα σειρά συνολικά τεσσάρων πράξεων (TLTRO-II) διάρκειας τεσσάρων ετών η καθεμία (με δυνατότητα πρόωρης εξόφλησης μετά από δύο έτη). Η νέα σειρά στοχευμένων πράξεων παρέχει ισχυρά κίνητρα στις εμπορικές τράπεζες για να στηρίζουν με χρηματοδότηση την οικονομική ανάπτυξη στη ζώνη του ευρώ ενώ παράλληλα, προστατεύει τις τράπεζες, οι οποίες αντιμετωπίζουν μεγάλης κλίμακας εξοφλήσεις ομολογιακών τίτλων, από τη μεταβλητότητα η οποία επικρατεί κατά καιρούς στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές.

Όσον αφορά τις εξελίξεις στην ενιαία αγορά χρήματος, το επιτόκιο EONIA και το αναμενόμενο EONIA (δηλ. το σταθερό επιτόκιο στις συμφωνίες ανταλλαγής 3 μηνών του επιτοκίου μίας ημέρας) που από τα τέλη του 2014 έχουν διαμορφωθεί σε επίπεδα κάτω του μηδενός, υποχώρησαν περαιτέρω το α' τρίμηνο του 2016 λόγω της απόφασης του ΔΣ της ΕΚΤ να μειώσει το επιτόκιο στη διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων σε -0,40% το Μάρτιο και των προσδοκιών για περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, ενώ στη συνέχεια διατηρήθηκαν εν πολλοίς σταθερά (μέσος όρος EONIA, Ιανουαρίου-20 Οκτωβρίου 2016: -0,31%). Επίσης, το επιτόκιο Euribor 3 μηνών που από το δεύτερο τρίμηνο του 2015 έγινε αρνητικό, συνέχισε στη διάρκεια του 2016 την πτωτική του πορεία (μέσος όρος τρίμηνου Euribor Ιανουαρίου-20 Οκτωβρίου 2016: -0,25%). Οι εξελίξεις αυτές είναι συνεπείς με την αύξηση του πλεονάσματος ρευστότητας στην ενιαία αγορά χρήματος στο πλαίσιο του διευρυνμένου προγράμματος αγοράς τίτλων από το Ευρωσύστημα σε αυξημένη μάλιστα κλίμακα (από τον Απρίλιο του 2016).

Η από ετών πτωτική τάση των αποδόσεων των αντιπροσωπευτικών μακροπρόθεσμων (δεκαετών) κρατικών ομολόγων στη ζώνη του ευρώ με την υψηλότερη πιστοληπτική διαβάθμιση (AAA) συνεχίστηκε μέχρι τα μέσα περίπου του 2016, οπότε διαμορφώθηκαν σε αρνητικά και ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Οι εξελίξεις αυτές αντανακλούν την εξαιρετικά διευκολυντική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ και τις προσδοκίες για περαιτέρω χαλάρωσή της καθώς και τις αβεβαιότητες που δημιουργήσε το δημοψήφισμα για την παραμονή του Ην. Βασιλείου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) στο β' τρίμηνο του έτους. Από τα μέσα Ιουλίου του 2016 οι αποδόσεις αυτές παρουσίασαν διακυμάνσεις γύρω από τα πολύ χαμηλά αυτά επίπεδα και μέχρι τις 20 Οκτωβρίου κατέγραψαν άνοδο κατά 15 μονάδες βάσης (μέσος όρος απόδοσης 10ετών κρατικών ομολόγων AAA στη ζώνη του ευρώ, περιόδου Ιανουαρίου-20 Οκτωβρίου 2016: 0,15%, περιόδου Σεπτεμβρίου-20 Οκτωβρίου 2016: -0,05%), επηρεαζόμενες από τη βελτίωση ορισμένων στοιχείων για την παγκόσμια οικονομία, καθώς και από τις ανησυχίες των επενδυτών διεθνώς για ενδεχόμενο περιορισμό της πολύ χαλαρής νομισματικής πολιτικής των κεντρικών τραπεζών.

Αντιστοίχως, οι τιμές των μετοχών στη ζώνη του ευρώ, όπως καταγράφονται από το δείκτη Dow Jones EuroStoxx, σημείωσαν πτώση από τις αρχές του 2016 μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου (-17,5%) επηρεαζόμενες κυρίως από την αβεβαιότητα για τις προοπτικές της οικονομίας της Κίνας και τη μεγάλη πτώση της τιμής του πετρελαίου. Στη συνέχεια μέχρι τις 20 Οκτωβρίου ακολούθησαν γενικά ανοδική πορεία (+16,2%), με εξαίρεση τον Ιούνιο του 2016, οπότε οι αγορές μετοχών διεθνώς επηρεάστηκαν αρνητικά και παρουσίασαν υψηλή μεταβλητότητα, λόγω του δημοψηφίσματος στο Ην. Βασίλειο. Οι τιμές των μετοχών στη ζώνη του ευρώ επηρεάστηκαν θετικά από τη βελτίωση των συνθηκών στην παγκόσμια οικονομία, την ανάκαμψη των τιμών του πετρελαίου, καθώς και την περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ.

2. Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

2.1 Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας

Το μίγμα περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής και εσωτερικής υποτίμησης που ακολούθηθηκε από το 2010, προκειμένου να επιτευχθεί η προσαρμογή των δίδυμων ελλειμμάτων της ελληνικής οικονομίας σε βιώσιμα επίπεδα, επέφερε σημαντικές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες σε μία περίοδο

ήδη αυξημένης εισοδηματικής ανισότητας⁶. Την περίοδο 2007-2011, το μέσο ελληνικό νοικοκυριό αντιμετώπισε ετήσια μείωση του καθαρού, πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματός του άνω του 8%⁷, ενώ το 2012 τα νοικοκυριά στο χαμηλότερο 20% της εισοδηματικής κλίμακας κατείχαν το 6,4% του συνολικού εισοδήματος, σε αντίθεση με τα νοικοκυριά στο υψηλότερο 20%, που κατείχαν το 40,3% του συνολικού εισοδήματος.

Αλληλένδετες επιδράσεις της εσωτερικής υποτίμησης που εφαρμόστηκε τα προηγούμενα χρόνια υπέβαλαν την ελληνική οικονομία σε καθοδικό κύκλο μειωμένης εγχώριας ζήτησης, αυξανόμενης ανεργίας και μειούμενου διαθέσιμου εισοδήματος. Η εξέλιξη αυτή υπήρξε ιδιαίτερα δυσμενής για την αγορά εργασίας, με το ποσοστό της απασχόλησης να μειώνεται κατά 4,6% σε ετήσιους μέσους όρους μεταξύ 2010 και 2013, και το ποσοστό ανεργίας να επιδεινώνεται κατά 15,8 εκατοστιαίες μονάδες εντός του ίδιου διαστήματος⁸. Η επιδείνωση των βασικών δεικτών της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με την απώλεια του 65,8% του όγκου των επενδύσεων μεταξύ 2008 και 2014 και τη μέση ετήσια συρρίκνωση της τελικής εγχώριας ζήτησης κατά 6,2% μεταξύ 2009 και 2014, οδήγησαν σε σημαντική μείωση το ακαθάριστο ονομαστικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής.

Το 2014 εμφανίστηκαν οι πρώτες ενδείξεις ανάκαμψης στην αγορά εργασίας, με τη μείωση της ανεργίας κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, στο 24,2% του εργατικού δυναμικού⁹, υπό συνθήκες μείωσης του μέσου μισθού (κατά 17,2% σωρευτικά από το 2010 και κατά 2,1% εντός του έτους). Η συνεισφορά του εξωτερικού τομέα στην αύξηση του ΑΕΠ υπήρξε αρνητική, με τον οριακά θετικό ρυθμό ανάπτυξης να οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση της πραγματικής ιδιωτικής κατανάλωσης. Το ποσοστό αποταμίευσης επί του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών επίσης συνέχισε να είναι αρνητικό, με επιταχυνόμενο μάλιστα ρυθμό, καθώς το επίπεδο της ιδιωτικής κατανάλωσης υπερέβαινε αυτό του διαθέσιμου εισοδήματος.

Η πορεία των κοινωνικοοικονομικών δεικτών κατέστησε στις αρχές του 2015 φανερή την ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί η οικονομική πολιτική, με τη δημιουργία δημοσιονομικών δυνατοτήτων (fiscal space) και την έμφαση στην εφαρμογή των διαρθρωτικών αλλαγών. Η εξάμηνη περίοδος που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε από παρατεταμένες διαπραγματεύσεις με τους Θεσμούς επί των όρων ενός νέου προγράμματος χρηματοδότησης. Κατά το διάστημα αυτό, η χρηματοδότηση της οικονομίας υπήρξε ιδιαίτερα περιορισμένη λόγω της αύξησης της οικονομικής αβεβαιότητας, της μεγάλης εκροής καταθέσεων από το τραπεζικό σύστημα και της απόφασης της ΕΚΤ, τον Φεβρουάριο του 2015, για αναστολή της αποδοχής ελληνικών ομολόγων με χαμηλή πιστοληπτική αξιολόγηση. Έκτοτε, και μέχρι τις 29 Ιουνίου 2016 οπότε η ΕΚΤ έκανε πάλι αποδεκτά τα ελληνικά ομόλογα, οι ελληνικές τράπεζες χρηματοδοτούνταν με αυξημένο κόστος δανεισμού από τον Έκτακτο Μηχανισμό Ρευστότητας (ELA), σύμφωνα με τους κανόνες του Ευρωσυστήματος.

Το νέο τριετές πρόγραμμα στήριξης σταθερότητας μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας που συμφωνήθηκε με τους Θεσμούς άρχισε να υλοποιείται τον Αύγουστο του 2015. Το νέο πρόγραμμα περιλαμβάνει δέσμες μέτρων ανά τομέα πολιτικής, με έμφαση σε διαρθρωτικές αλλαγές αλλά και σε βασικούς κοινωνικούς στόχους, ώστε να δρομολογηθεί η σταδιακή αποκατάσταση των κοινωνικών ανισορροπιών.

Η νέα δημοσιονομική προσαρμογή, όπως συμφωνήθηκε και αποτυπώθηκε στη Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ΣΧΔ) με τους Θεσμούς, προβλέπει στόχους πρωτογενούς πλεονάσματος -0,25% του ΑΕΠ για το 2015, 0,5% για το 2016, 1,75% για το 2017 και 3,5% για το 2018. Οι στόχοι αυτοί για τα πρωτογενή πλεονάσματα έως το 2018, όντας σημαντικά χαμηλότεροι του προηγούμενου προγράμ-

⁶ Στην έκθεσή του «Economic Policy Reforms: Going for growth» (2015), ο ΟΟΣΑ αναφέρει ότι η εισοδηματική ανισότητα στην ελληνική οικονομία αυξήθηκε την περίοδο 2005-2011, με τα νοικοκυριά στο χαμηλότερο τμήμα της εισοδηματικής κλίμακας να καταγράφουν απώλειες συγκριτικά μεγαλύτερες εν μέσω συνολικά μειούμενων εισοδημάτων.

⁷ Έκθεση «In it Together: Why less Inequality Benefits All, Overview of inequality trends, key findings and policy directions», ΟΟΣΑ 2015.

⁸ Στοιχεία εθνικών λογαριασμών.

⁹ Στοιχεία εθνικών λογαριασμών. Σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, η μείωση της ανεργίας ήταν κατά μία ποσοστιαία μονάδα, από το 27,5% του εργατικού δυναμικού το 2013 στο 26,5% το 2014.

ματος, μειώνουν σημαντικά το ύψος των απαιτούμενων δημοσιονομικών μέτρων, απελευθερώνοντας χώρο για τη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας και αυξάνοντας την αξιοπιστία του προγράμματος.

Την ίδια στιγμή, αύξηση της αξιοπιστίας προκύπτει από τον οδικό χάρτη για τη διευθέτηση του ζητήματος της βιωσιμότητας του ελληνικού δημόσιου χρέους, ο οποίος υιοθετήθηκε στη συνεδρίαση του Eurogroup της 24^{ης} Μαΐου 2016, με στόχο την ομαλοποίηση των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών της οικονομίας. Οι δέσμες μέτρων βραχυπρόθεσμου, μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου χαρακτήρα που το πρόγραμμα περιλαμβάνει, αναμένεται να εξειδικευτούν περαιτέρω το επόμενο διάστημα, ενισχύοντας το κλίμα εμπιστοσύνης και δημιουργώντας ευνοϊκές προϋποθέσεις για μακροπρόθεσμες επενδύσεις στη χώρα.

Οι νέοι δημοσιονομικοί στόχοι είναι σχεδιασμένοι ώστε να είναι συμβατοί με τους αναμενόμενους ρυθμούς ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, καθώς θα ανακάμπτει από τη βαθύτερη και πιο παρατεταμένη ύφεση της ιστορίας της. Η επίτευξή τους επιχειρείται μέσω ενός συνδυασμού:

- άμεσων δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων (συμπεριλαμβανομένου του ανεξάρτητου Δημοσιονομικού Συμβουλίου),
- του προγράμματος ενίσχυσης της φορολογικής συμμόρφωσης και της βέλτιστης δημοσιονομικής διαχείρισης,
- του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων (συμπεριλαμβανομένης της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας),
- των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων (Εργαλειοθήκη I, II και III του ΟΟΣΑ) και στην εύρυθμη λειτουργία του δημόσιου τομέα,
- του εκσυγχρονισμού του συστήματος δημόσιας υγείας και κοινωνικής πρόνοιας,
- της διαχείρισης του ιδιωτικού χρέους και της εφαρμογής διαρθρωτικών αλλαγών με αναπτυξιακή προοπτική (όπως η απλοποίηση των αδειοδοτήσεων για επενδύσεις),
- της διασφάλισης επαρκούς προστασίας των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (όπως μέσω του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης και των ενεργών εργασιακών πολιτικών¹⁰).

Δεδομένου ότι ο κύριος όγκος των δημόσιων δαπανών κατευθύνεται κυρίως σε μισθούς, συντάξεις και δράσεις κοινωνικής προστασίας (μεταβιβάσεις σε οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και φορείς του Δημοσίου), η δημοσιονομική σταθεροποίηση επιδιώκεται σε μεγάλο βαθμό μέσω της φορολογικής πολιτικής. Πέραν των μέτρων που νομοθετήθηκαν τον Αύγουστο του 2015, η ΣΧΔ της πρώτης αξιολόγησης του προγράμματος προβλέπει για την περίοδο 2016-2018 παρεμβάσεις για την επίτευξη εξοικονόμησης πόρων ύψους 3% του ΑΕΠ σωρευτικά (από τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, από τη μεταρρύθμιση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, από τις αλλαγές στους συντελεστές ΦΠΑ και από την αναμόρφωση των μισθολογίων στο δημόσιο τομέα και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης).

Η νέα μεταρρύθμιση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων και ο εκσυγχρονισμός του φορολογικού συστήματος στοχεύουν στην αύξηση της εισπραξιμότητας των φόρων και γενικότερα της αποτελεσματικότητάς του, με ειδική μέριμνα για την από ουδέτερη έως και ευνοϊκή επίδρασή τους στα χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά. Επιπλέον, διατηρούνται οι χαμηλοί συντελεστές του ΦΠΑ στα βασικά τρόφιμα, στην ύδρευση και στον ηλεκτρισμό που τυπικά ευνοούν τα χαμηλού εισοδήματος νοικοκυριά. Σημειώνεται ότι παρά τις αρνητικές αναδιανεμητικές επιπτώσεις του ΦΠΑ, η φορολόγηση της κατανάλωσης κρίνεται λιγότερο επιζήμια για την απασχόληση από άλλες κατηγορίες φόρων.

Στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις του νέου προγράμματος συγκαταλέγεται η αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος σε ένα μακροπρόθεσμα βιώσιμο σχήμα, με τον περιορισμό των δικαιωμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης να επιτυγχάνει εξοικονόμηση δαπανών της τάξης του 0,5% του ΑΕΠ ήδη την περίοδο μεταξύ της έναρξης του προγράμματος και της πρώτης αξιολόγησης. Άλλες δομικές αλλαγές αφορούν το χωροταξικό σχεδιασμό, τη νομοθετική ρύθμιση χρήσεων γης, την καταπολέμηση

¹⁰ Συμπεριλαμβανομένων των βραχυπρόθεσμων ευκαιριών απασχόλησης για 52.000 μακροχρόνια ανέργους και της απασχόλησης 43.000 ανέργων σε δημόσια έργα το επόμενο διάστημα.

της διαφθοράς, την αποδέσμευση των αγορών ενέργειας και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος.

Προς το σκοπό της μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης της ανάπτυξης από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα, εξέλιξη κλειδί αποτελεί η χάραξη στρατηγικής για την αντιμετώπιση του υψηλού αποθέματος μη εξυπηρετούμενων δανείων,¹¹ η οποία ενδυναμώνει τα οφέλη της πρόσφατης ανακεφαλαιοποίησης των Τραπεζών και των αποφάσεων της ΕΚΤ στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος. Ενδεικτικά, στον Κώδικα Δεοντολογίας της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως αυτός αναθεωρήθηκε τον Αύγουστο του 2016, αποσαφηνίζεται μια σειρά διαδικασιών επικοινωνίας με τους δανειολήπτες και λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και για περιπτώσεις δανείων με πολλαπλούς πιστωτές.

Βραχυπρόθεσμα, ενόσω η απόδοση των διαρθρωτικών μέτρων δεν έχει γίνει ακόμα ορατή, η στρατηγική ενίσχυσης του δικτύου κοινωνικής προστασίας περιλαμβάνει τη λήψη μέτρων κοινωνικής πολιτικής, τα οποία αντισταθμίζουν κατά το δυνατόν τις επιπτώσεις των δημοσιονομικών μέτρων προσαρμογής στα ασθενέστερα στρώματα και τα νοικοκυριά στην χαμηλότερη βαθμίδα της εισοδηματικής κλίμακας. Μεταξύ αυτών που έχουν ανακοινωθεί είναι η δημιουργία μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας σε δήμους από το 2017, η προστασία των κύριων συντάξεων και τα αντισταθμιστικά μέτρα για τη στήριξη όσων επηρεάζονται από τη σταδιακή κατάργηση του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) (μέσω της πλήρους απαλλαγής από τη φαρμακευτική δαπάνη, της απαλλαγής από την παρακράτηση του 6% για την εισφορά υγείας, της ένταξης στο πρόγραμμα προπληρωμένης Κάρτας Αλληλεγγύης και της διατήρησης ισόποσης παροχής στους χρόνια πάσχοντες με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80%). Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντική παρέμβαση αποτελεί το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης, το οποίο έχει αρχίσει να καταβάλλεται σε πολίτες που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας σε 30 Δήμους και αναμένεται να επεκταθεί σε ολόκληρη τη χώρα στις αρχές του 2017.

Κατά συνέπεια, η υιοθέτηση και η συνεπής υλοποίηση του νέου προγράμματος της ελληνικής οικονομίας κινείται προς την κατεύθυνση της δημοσιονομικής προσαρμογής, θεμελιώνοντας παράλληλα:

- ρεαλιστικούς δημοσιονομικούς στόχους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από ευελιξία στην περίπτωση έκτακτων εξωγενών διαταραχών,
- δικλείδες που διασφαλίζουν την ομαλή εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας μακροπρόθεσμα, και
- στοχευμένα μέτρα ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής.

Τα σημεία αυτά βελτιώνουν σημαντικά την αξιοπιστία του προγράμματος, γεγονός που θα μπορούσε από μόνο του να εκκινήσει έναν κύκλο ενίσχυσης της σταθερότητας, του επενδυτικού ενδιαφέροντος και των εργασιακών προοπτικών, της ενεργούς ζήτησης και της οικονομικής μεγέθυνσης.

2.2 Οι εξελίξεις το 2015

Το 2015 υπήρξε χρονιά επαναπροσδιορισμού των στόχων της ελληνικής οικονομίας και των μέσων επίτευξής τους, με επανεξέταση του εφαρμοζόμενου μίγματος οικονομικής προσαρμογής.

Η διαδικασία αυτή έλαβε χώρα σε μία χρονική συγκυρία υψηλής μεταβλητότητας στο εγχώριο και το διεθνές περιβάλλον, κατά την οποία συνυπήρχαν η επιδείνωση της ρευστότητας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και οι ασθενείς ενδείξεις ανάκαμψης του 2014 με την αύξηση του κινδύνου στις διεθνείς χρηματαγορές, τη ραγδαία αύξηση των προσφυγικών ροών μέσω της Ελλάδας στην Ευρώπη,

¹¹ Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το Δεκέμβριο του 2015 η ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων στις ελληνικές τράπεζες είχε επιδεινωθεί σημαντικά, με το 44,2% του συνόλου των ανοιγμάτων να χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα, έναντι του 39,9% τον Δεκέμβριο του 2014 (Εκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2015-2016, Ιούnius 2016).

και τις ευρύτερες συνέπειες στις προοπτικές σταθερότητας από τις γεωπολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Ευρώπη.

Η ρευστότητα στις ελληνικές τράπεζες περιορίστηκε σημαντικά το πρώτο εξάμηνο του 2015, καθώς ταχεία εκροή καταθέσεων προκλήθηκε από την αύξηση της οικονομικής αβεβαιότητας και την επαναφερόμενη συζήτηση επί μίας ενδεχόμενης εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη. Η εφαρμογή των μέτρων ελέγχου στις τραπεζικές συναλλαγές, τον Ιούλιο του 2015, περιόρισε τις εκροές, διασφαλίζοντας τη συνέχιση της λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος και επιφέροντας περιορισμένη μόνο επίπτωση στο επίπεδο της κατανάλωσης σε σχέση με ό,τι είχε αρχικά προβλεφθεί.

Η ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας, και ιδίως της ιδιωτικής κατανάλωσης και του εξωτερικού τομέα της, σε συνδυασμό με την επίτευξη της συμφωνίας με τους Θεσμούς για την εφαρμογή της ΣΧΔ, τον Αύγουστο του 2015, συνέβαλαν στην καταγραφή οριακών μόνο απωλειών πραγματικού προϊόντος στο σύνολο του 2015 σε σχέση με το 2014 (-0,2%). Την εφαρμογή της ΣΧΔ ακολούθησε, από τον Σεπτέμβριο του 2015, η βαθμιαία μεταστροφή των δυσμενών προσδοκιών για την οικονομία, που είχαν καταγραφεί κυρίως στους δύο πρώτους μήνες εφαρμογής των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων¹².

Σύμφωνα με τα ετήσια εθνολογιστικά στοιχεία του 2015 για τις συνιστώσες του πραγματικού ΑΕΠ, όπως αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω από την Ελληνική Στατιστική Αρχή τον Οκτώβριο του 2016, οριακά αρνητική ήταν στο σύνολο του έτους η πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης (-0,2%), των επενδύσεων (-0,2%),¹³ και των εξαγωγών υπηρεσιών (-2,4%). Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές αγαθών εμφάνισαν δυναμική ανάπτυξης, καθώς αυξήθηκαν κατά 8,6% σε ετήσια βάση, συντελώντας έτσι στην αύξηση των συνολικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 3,4%¹⁴ το 2015.

Το επίπεδο της δημόσιας κατανάλωσης εντός του 2015 συνδέθηκε με την κλιμάκωση της προσφυγικής κρίσης, η οποία επηρέασε δυσανάλογα την Ελλάδα ως χώρα διέλευσης σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των προσφύγων που πέρασαν στην Ελλάδα εντός του έτους έφτασε τις 856.723 (σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών). Αυτή η μεγάλη αύξηση των εισροών σε σχέση με το 2014 (43.500 αφίξεις), επέφερε δημοσιονομικό κόστος σε όρους δαπανών υποδοχής και προσωρινής εγκατάστασης των προσφύγων, που συντέλεσαν στη στασιμότητα της πραγματικής δημόσιας κατανάλωσης έναντι του 2014.

Η συρρίκνωση των εισαγωγών υπηρεσιών το 2015 έφτασε το 14,9% σε ετήσια βάση, αλλά αντισταθμίστηκε από την συνεχιζόμενη αύξηση των εισαγωγών αγαθών έναντι του 2014 (κατά 3,2% βάσει των αναθεωρημένων στοιχείων). Ως εκ τούτου, οι συνολικές εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών συγκρατήθηκαν σε οριακά θετική πορεία, αυξανόμενες κατά 0,3%¹⁵ έναντι του 2014. Η εξέλιξη αυτή καταδεικνύει, αφενός, την ανθεκτική επίδοση του εξωτερικού τομέα ως προς το επίπεδο δραστηριότητας παρά τους ελέγχους επί των τραπεζικών συναλλαγών και, αφετέρου, τη συγκριτικά μεγαλύτερη επίπτωση των ελέγχων στις εισαγωγές σε σχέση με τις εξαγωγές, η οποία οδήγησε στη θετική συνεισφορά του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών στην αύξηση του ΑΕΠ το 2015, κατά 0,9 εκατοστιαίες μονάδες.

Οι αποπληθωριστικές πιέσεις συνεχίστηκαν εντός του 2015, βαίνοντας όμως προς εξασθένηση, με τον αναθεωρημένο ρυθμό πληθωρισμού του ΑΕΠ στο -1,0% και τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή στο -1,1%, έναντι -1,8% και -1,4%, αντίστοιχα, το 2014.

¹² Στο δίμηνο Ιουλίου – Αυγούστου 2015, κατά μέσο όρο η υποχώρηση των δεικτών οικονομικού κλίματος έφτασε σε ετήσια βάση το 30,9% για τις επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία, το 53,2% για τις επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές, το 29,9% για το Δείκτη Υπεύθυνων Προμηθειών (PMI) και το 22,9% για το Δείκτη Οικονομικού Κλίματος.

¹³ Η ανάσχεση της πτωτικής πορείας των επενδύσεων αποδίδεται στις κατασκευές πλην κατοικιών (+6,2% σε ετήσια βάση), στον εξοπλισμό μεταλλικών προϊόντων και μηχανημάτων (+6,0%) και στα άλλα προϊόντα (+2,9%).

¹⁴ Έναντι της προηγούμενης εκτίμησης της ΕΛΣΤΑΤ για υποχώρηση των συνολικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 3,8% σε ετήσια βάση.

¹⁵ Έναντι της προηγούμενης εκτίμησης της ΕΛΣΤΑΤ για υποχώρηση των συνολικών εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 6,9% σε ετήσια βάση.

Ο δημοσιονομικός στόχος του 2015 για το πρωτογενές πλεόνασμα, όπως συμφωνήθηκε στη ΣΧΔ (-0,25% του ΑΕΠ), υπερακαλύφθηκε από το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του πρωτογενούς ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης, το οποίο ανήλθε σε πλεόνασμα 0,25% του ΑΕΠ¹⁶ έναντι 0,3% του ΑΕΠ το 2014 (εξαιρουμένης της στήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων¹⁷). Αντίστοιχα, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκε σε έλλειμμα -3,30% του ΑΕΠ, έναντι -3,5% το 2014, και το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε κατά 8,06 δισ. ευρώ το 2015, στο 177,4% του ΑΕΠ έναντι 179,7% του ΑΕΠ το 2014. Το δε ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατέγραψε πλεόνασμα 205,8 εκατ. ευρώ ή 0,12% του ΑΕΠ, έναντι ελλείματος 1,6% του ΑΕΠ το 2014. Επομένως, οι βασικοί δείκτες μακροοικονομικής ανισορροπίας της ελληνικής οικονομίας (τα «δίδυμα ελλείμματα») σαφώς βελτιώθηκαν.

2.3 Οι εξελίξεις το 2016

Η ενίσχυση της οικονομικής εμπιστοσύνης από την υιοθέτηση του προγράμματος χρηματοδότησης μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ), αναμένεται να διευκολύνει την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, ιδίως μετά την εξάντληση της αρνητικής επίδρασης (carry over effect) του 2015 στο τρέχον έτος, που εκτιμάται ότι θα επέλθει σε σύντομο διάστημα από το τέλος του πρώτου εξαμήνου¹⁸.

Οι δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας έδειξαν σαφή βελτίωση εντός του 9μήνου Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2016, σε σύγκριση με το αντίστοιχο 9μηνο του 2015, με τον δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία να ανέρχεται στις 91,2 μονάδες (έναντι 81,6), και το δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο στις 97,5 μονάδες (έναντι 81,0). Ο δείκτης Υπεύθυνων Προμηθειών περιορίστηκε στις 49,4 μονάδες το 9μηνο του 2016 έναντι των ωστόσο χαμηλότερων 44,4 μονάδων το 8μηνο του 2015. Ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος το τρίτο τρίμηνο του 2016 βελτιώθηκε σημαντικά, φθάνοντας τις 91,6 μονάδες έναντι 80,7 μονάδων το αντίστοιχο τρίμηνο του 2015. Σε αυτό συνέβαλε η σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, η οποία αναμένεται να συνεχιστεί το επόμενο διάστημα, έπειτα και από την επανένταξη των ελληνικών ομολόγων στον κατάλογο των επιλέξιμων τίτλων στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος.

Η ανάκαμψη της οικονομίας αναμένεται να ευοδωθεί από το δεύτερο μισό του έτους, στη βάση της ήδη διαφαινόμενης τάσης βελτίωσης στην αγορά εργασίας και στην προοπτική οικονομικής σταθερότητας. Η τελευταία ενισχύεται από την επιτυχή έκβαση της πρώτης αξιολόγησης του προγράμματος στήριξης, κατόπιν της συμφωνίας με τους Θεσμούς επί του πακέτου προαπαιτούμενων μέτρων προσαρμογής, τον Ιούνιο του 2016, και της τυπικής ολοκλήρωσης της αξιολόγησης με την εκταμίευση της υπο-δότησης των 2,8 δισ. ευρώ του Οκτωβρίου. Με τον τρόπο αυτό:

- εξασφαλίστηκε η ομαλή χρηματοδότηση της οικονομίας,
- δημιουργήθηκαν θετικές προσδοκίες στην πραγματική οικονομία και το επενδυτικό κοινό σε σχέση με τις προοπτικές οικονομικής σταθερότητας,
- δημιουργήθηκαν οι αναγκαίες συνθήκες για την (ήδη πραγματοποιηθείσα την 29^η Ιουνίου) επαναφορά από την ΕΚΤ της επιλεξιμότητας των ελληνικών ομολόγων ως ενέχυρο στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, η οποία μεταφράζεται σε πρόσβαση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε ρευστότητα χαμηλότερου κόστους,
- συμφωνήθηκε η παροχή ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία μέσω της πληρωμής ληξιπρόθεσμων οφειλών του δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα ύψους 3,5 δισ. ευρώ,
- χάραχθηκε ο οδικός χάρτης για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, με την έναρξη της συζήτησης επί συγκεκριμένων δεσμών μέτρων για τη διασφάλιση της αδιάλειπτης και βιώσιμης εξυπηρέτησής του.

¹⁶ Βάσει της δεύτερης κοινοποίησης της Διαδικασίας Υπερβάλλοντος Ελλείματος – ΔΥΕ (ΕΛΣΤΑΤ, Οκτώβριος 2016)

¹⁷ Οι εφάπαξ δαπάνες για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών μέσα στο 2015 είχαν επίπτωση της τάξης του 4,1% του ΑΕΠ στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης.

¹⁸ Όπως υποδηλώνει και η βελτίωση βραχυχρόνιων οικονομικών δεικτών τρίτου τριμήνου 2016.

Σε αυτή τη βάση, και δεδομένου ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ του 2015 σε όρους όγκου δεν μεταβλήθηκε κατά την πρόσφατη αναθεώρηση των ετήσιων εθνικολογιστικών στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ, το πραγματικό ΑΕΠ συνεχίζει να εκτιμάται οριακά μειούμενο το 2016, κατά 0,3%.

Ως προς τις συνιστώσες της τελικής εγχώριας ζήτησης¹⁹, η πραγματική ιδιωτική και η δημόσια κατανάλωση εκτιμάται ότι θα κινηθούν καθοδικά στο σύνολο του έτους, στο -0,6% και -1,5% αντίστοιχα, ενώ η επενδυτική δραστηριότητα ανοδικά, στο +3,3%.

Σε σχέση με τον εξωτερικό τομέα της οικονομίας, η αναθεώρηση των ετήσιων πραγματικών εξαγωγών και εισαγωγών του 2015, σε συνδυασμό με την εξέλιξη των βραχυχρόνιων δεικτών εντός του 2016, έχουν αναδιαμορφώσει τις σχετικές εκτιμήσεις για το τρέχον έτος στο 0,8% και στο 2,7%, αντίστοιχως. Η σταδιακή προσαρμογή των εισαγωγών και η χαλάρωση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων αναμένεται, επομένως, να οδηγήσει το 2016 σε αρνητική συμβολή του εξωτερικού τομέα στην αύξηση του ΑΕΠ, κατά -0,64 εκατοστιαίες μονάδες. Τέλος, ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί σε οριακά αρνητικό έδαφος, στο -0,2%.

Όσον αφορά τις προσφυγικές ροές εντός του 2016, αυτές εκτιμώνται σημαντικά μικρότερες σε σχέση με το προηγούμενο έτος, καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών έως τις 23 Οκτωβρίου έχουν ανέλθει σε 169.243 άτομα, επιδεικνύοντας σαφή πτωτική τάση μετά την υπογραφή της συμφωνίας μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας.

Σε γενικές γραμμές, η επαναφορά της οικονομίας σε πορεία ανάκαμψης, έχοντας ως εφελτήριο το δεύτερο εξάμηνο του 2016, αναμένεται να γίνει εμφανέστερη εντός του 2017, με εδραίωση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα.

Πληθωρισμός - Τιμές

Η μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης και της τελικής εγχώριας ζήτησης μεταξύ 2009 και 2013 οδήγησε σε αυξανόμενη καθοδική πίεση για το δείκτη τιμών καταναλωτή, με αρνητικό ρυθμό πληθωρισμού να καταγράφεται από το 2013 έως και το 2015. Κατά το ίδιο διάστημα, ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη επιβραδυνόταν, παραμένοντας όμως σε θετικό έδαφος έως το 2015 (οπότε μηδενίστηκε).

Το 2014 υπήρξε για την Ελλάδα το έτος με τον υψηλότερο ρυθμό αποπληθωρισμού σε όλη την περίοδο προσαρμογής, φτάνοντας το -1,4% βάσει του Εναρμονισμένου ΔTK. Αντίθετα, το 2015 τα μέτρα έμμεσης φορολογίας που υιοθετήθηκαν περιόρισαν την υποχώρηση του εναρμονισμένου δείκτη (-1,1%) και συνέβαλαν στη διαμόρφωση του εναρμονισμένου δομικού πληθωρισμού (πυρήνας ΓΔTK) ελαφρώς πάνω από το μηδέν (0,1%). Το γεγονός αυτό αντανάκλα την επίδραση της μείωσης της διεθνούς τιμής του πετρελαίου το 2015, κατά 37,5% σε ετήσια βάση, στο γενικό δείκτη τιμών.

Οι τιμές συνέχισαν να κινούνται αρνητικά στο πρώτο 9μηνο του 2016 κατά μέσο όρο, με τον Εναρμονισμένο ΔTK στο -0,1%, παρά την αυξητική τάση του δείκτη μεταξύ Ιουνίου και Αυγούστου σε επίπεδο ελαφρώς πάνω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης. Ο Εναρμονισμένος δείκτης με σταθερούς φόρους κυμάνθηκε γύρω από το -1,8% το ίδιο διάστημα, έναντι -1,5% στο 9μηνο του 2015. Αυτό υποδηλώνει ότι η μέση καθοδική πίεση στις τιμές την ίδια περίοδο σχεδόν εκμηδενίστηκε από τις αυξήσεις στην έμμεση φορολογία (ΦΠΑ, ειδικοί φόροι κατανάλωσης). Επιπρόσθετα, η διεθνής τιμή του πετρελαίου παρουσίασε νέα μείωση τον Ιανουάριο του 2016, ενώ συνέχισε να υποχωρεί κατά μέσο όρο το πρώτο 9μηνο του 2016 έναντι του 2015, παρά την ανάκαμψή του σε μηνιαία βάση μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου 2016. Ως εκ τούτου, ο Εναρμονισμένος δομικός πληθωρισμός κινήθηκε περισσότερο αυξητικά από τον Εναρμονισμένο ΔTK, κλείνοντας στο 0,9% το πρώτο 9μηνο του έτους, έναντι -0,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2015.

¹⁹ Έπειτα από την πρόσφατη αναθεώρηση των ετήσιων εθνικολογιστικών στοιχείων για το 2015, οι εκτιμήσεις αυτές τελούν υπό την αίρεση τυχόν σημαντικών αποκλίσεων στην ιστορική τάση και την επίδραση μεταφοράς των εν λόγω μεγεθών, κατά την επικείμενη δημοσίευση των αναλυτικών τριμηνιαίων στοιχείων Εθνικών Λογαριασμών 3^{ου} τριμήνου 2016.

Η αντίστοιχη συμπίεση των τιμών στην Ευρωζώνη, που ξεκίνησε από το Δεκέμβριο του 2014, υπήρξε περιορισμένη σε σχέση με την περίπτωση της Ελλάδας καθ' όλο το διάστημα των αποπληθωριστικών πιέσεων. Τόσο στο πρώτο 9μηνο του 2015 όσο και στο σύνολο του έτους, ο Εναρμονισμένος δείκτης κυμάνθηκε κατά μέσο όρο στο μηδέν, ενώ στο 9μηνο του 2016 κατέγραψε μικρή άνοδο (0,1%). Το γεγονός αυτό συνδέεται με την εφαρμοζόμενη επεκτατική νομισματική πολιτική της ΕΚΤ προς την επίτευξη του μακροπρόθεσμου στόχου του 2%.

Στο σύνολο του 2016, η συνισταμένη από την (σε ετήσια βάση) αρνητική μεταβολή της τιμής του πετρελαίου, την οριακή υποχώρηση της τελικής εγχώριας ζήτησης στην Ελλάδα έναντι του 2015 (κατά 0,4%), και την επίδραση των αυξήσεων στην έμμεση φορολογία, αναμένεται να διατηρήσει τις τιμές στο ίδιο επίπεδο με το 2015. Η εκτιμώμενη ανάκαμψη της ζήτησης από το δεύτερο εξάμηνο του 2016, σε συνδυασμό με τη σταδιακή άνοδο της τιμής του πετρελαίου από το 2017, αναμένεται από τον Ιούνιο του επόμενου έτους να αντικαταστήσει την έμμεση φορολογία ως πηγή αυξητικής επίδρασης στις τιμές, οδηγώντας σε θετικούς ρυθμούς πληθωρισμού σε όλη τη μεσοπρόθεσμη περίοδο.

Απασχόληση - Ανεργία

Οι βασικοί δείκτες της ελληνικής αγοράς εργασίας υπέστησαν σημαντική επιδείνωση από το 2009 έως το 2013, με την απασχόληση σε συνεχή μείωση και την ανεργία να εκτινάσσεται στα υψηλότερα επίπεδα της Ευρωζώνης το 2013 (27,5% του εργατικού δυναμικού), το 2014 (26,5%) και το 2015 (24,9%)²⁰. Το πρώτο 7μηνο του 2016, η ανεργία κυμάνθηκε κατά μέσο όρο στο 23,7% (έναντι 25,3% το αντίστοιχο διάστημα του 2015²¹). Το ανωτέρω ποσοστό αποτελεί επίσης την εκτίμηση για την ανεργία στο σύνολο του 2016, χαμηλότερα κατά 1,2 εκατοστιαία μονάδα έναντι του αντίστοιχου ποσοστού του 2015²².

Ο ρυθμός μείωσης της απασχόλησης σε εθνικολογιστική βάση κορυφώθηκε το 2011 (-6,9% σε ετήσια βάση), ενώ ενδείξεις ανάσχεσης της δυσμενούς τάσης εμφανίστηκαν μόλις το 2014, με την καταγραφή στασιμότητας στον αριθμό των απασχολούμενων έναντι του προηγούμενου χρόνου. Το 2015, παρά τη μείωση του εργατικού δυναμικού με μεγαλύτερο ρυθμό έναντι του 2014, η μεταστροφή της πτώσης της συνολικής απασχόλησης ήταν ευδιάκριτη (+0,5% σε ετήσια βάση), γεγονός στο οποίο συντέλεσαν η μικρή αύξηση στην οικονομική δραστηριότητα (0,4% σε όρους πραγματικού προϊόντος) το προηγούμενο έτος, και η αύξηση της μισθωτής εργασίας εντός του 2015. Για το 2016, τα στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού για το πρώτο 7μηνο δείχνουν αύξηση της απασχόλησης (2,7%) και προδιαγράφουν τη βελτίωσή της σε εθνικολογιστική βάση, με την σχετική ετήσια εκτίμηση να διαμορφώνεται στο 1,0%.

Βάσει των τριμηνιαίων (μη εποχικά διορθωμένων) στοιχείων της έρευνας εργατικού δυναμικού, κατά την αρχική περίοδο της προσαρμογής η μείωση της απασχόλησης συνδέθηκε με την υποχώρηση τόσο της πλήρους απασχόλησης όσο και της μερικής απασχόλησης. Ωστόσο, από το δεύτερο τρίμηνο του 2012, παρατηρήθηκαν θετικοί ρυθμοί μεταβολής της μερικής απασχόλησης, τη στιγμή που η πλήρης απασχόληση συνέχισε να μειώνεται έως και το δεύτερο τρίμηνο του 2014. Έκτοτε, η πλήρης απασχόληση παρουσιάζει βελτίωση, η οποία ενισχύθηκε από το 2^ο τρίμηνο του 2015 παρά την υφεσιακή επίδραση του 2^{ου} εξαμήνου του 2015²³.

Η εξέλιξη της μακροχρόνιας ανεργίας είναι ενδεικτική της διαρθρωτικής φύσης του προβλήματος στην αγορά εργασίας. Μεταξύ 2010 και 2014, το ποσοστό των ανέργων που αδυνατούσαν να βρουν νέα εργασία για πάνω από ένα έτος αυξήθηκε κατά 64,9% ή 29 εκατοστιαίες μονάδες, φτάνοντας στο 73,6% του συνολικού αριθμού των ανέργων. Το 2015, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων υποχώ-

²⁰ Βάσει της τριμηνιαίας έρευνας εργατικού δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

²¹ Σύμφωνα με τα διαθέσιμα (εποχικά διορθωμένα) μηνιαία στοιχεία έρευνας εργατικού δυναμικού για το 2016 (ΕΛΣΤΑΤ).

²² Σε εθνικολογιστική βάση η εκτίμηση κυμαίνεται στο 21,8% του εργατικού δυναμικού, μειούμενη κατά ίσες μονάδες με την ΕΕΔ έναντι του 2015.

²³ Την περίοδο από το δεύτερο τρίμηνο του 2015 έως και το δεύτερο τρίμηνο του 2016, η πλήρης απασχόληση εμφανίζει σημαντικά θετικούς ρυθμούς αύξησης, με μέσο όρο 2,7%. Αντίθετα η μερική απασχόληση, μετά από τέσσερα τρίμηνα μηδενικής κατά μέσο όρο μεταβολής, εμφάνισε ανάκαμψη μόλις το δεύτερο τρίμηνο του 2016 (+5,3% έναντι του δεύτερου τριμήνου 2015).

ρησε οριακά (κατά 0,4 εκατοστιαίες μονάδες), δείχνοντας περαιτέρω τάση βελτίωσης το πρώτο 6μηνο του 2016, κατά 1,1 εκατοστιαία μονάδα σε σχέση με το αντίστοιχο 6μηνο του 2015.

Η ανεργία των νέων άρχισε να βελτιώνεται για πρώτη φορά το 2014, κατά 5,6 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2013, στο ωστόσο υψηλό 52,7% του νεανικού εργατικού δυναμικού (από 21,9% το 2008). Η βελτιωτική τάση διατηρήθηκε το 2015, ωστόσο επιβραδυνόμενη, με την ανεργία στους νέους να μειώνεται κατά 2,9 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2014, στο 49,8%. Τα στοιχεία του πρώτου 7μήνου του 2016 υποδηλώνουν περαιτέρω βελτίωση της ανεργίας στους νέους (15-24 ετών), διαμορφώνοντάς την στο 48,6% από 50,4% το αντίστοιχο 7μηνο του 2015.

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του νομισματικού μεγέθους που αποτελεί την ελληνική συμβολή στο M3 της ζώνης του ευρώ (εκτός του νομίσματος σε κυκλοφορία) αφού κατέγραψε προοδευτικά αυξανόμενες αρνητικές τιμές το α' εξάμηνο του 2015 στη συνέχεια ανέκαμψε σημαντικά και μεταστράφηκε σε θετικές τιμές (Αύγουστος του 2016: 4,4%, Δεκέμβριος 2015: -22,0%). Αναλυτικότερα, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των καταθέσεων διάρκειας μίας ημέρας ανήλθε σε 12,2% τον Αύγουστο του 2016 από 14,9% το Δεκέμβριο του 2015, και ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των καταθέσεων προθεσμίας έως 2 ετών υποχώρησε σε -6,9% τον Αύγουστο του 2016 από -49,5% στο τέλος του 2015.

Οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, εμφάνισαν διακυμάνσεις από το Δεκέμβριο του 2015 καθώς θετικές καθαρές ροές εναλλάσσονταν με αρνητικές και η συνολική ροή κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2016-Σεπτεμβρίου 2016 ανήλθε σε 0,6 δισ. ευρώ (έναντι -38,2 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2015). Μετά από μια πρώτη περίοδο έντονης αβεβαιότητας κατά τις αρχικές διαπραγματεύσεις με τους θεσμούς το α' εξάμηνο του 2015 ακολούθησε σημαντική συρρίκνωση των καταθέσεων, καθώς και επιβολή περιορισμών στις αναλήψεις μετρητών και στις διασυνοριακές μεταφορές κεφαλαίων. Η αναζωογόνηση της εμπιστοσύνης επανήλθε μετά τη σύναψη της ΣΧΔ με τους θεσμούς τον Αύγουστο του 2015 και την υπογραφή του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής με αποτέλεσμα τη συγκράτηση της υποχώρησης των καταθέσεων. Η εμπιστοσύνη των καταθετών στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και στο τραπεζικό σύστημα βελτιώθηκε προοδευτικά στη συνέχεια με την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών το Δεκέμβριο του 2015 και την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης τον Ιούνιο του 2016. Η επικείμενη ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος, η σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών κεφαλαίων και η αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του τραπεζικού συστήματος αναμένεται ότι θα συντελέσουν σε μεγαλύτερη ανάκαμψη των καταθέσεων με την επιστροφή αποθησαυρισμένων τραπεζογραμματίων και κεφαλαίων από το εξωτερικό.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα συμπεριλαμβανομένης της Τραπεζής της Ελλάδος αφού επανήλθε σε θετικές τιμές το 2015, την περίοδο Δεκεμβρίου 2015-Σεπτεμβρίου 2016 εμφάνισε συνεχόμενα αρνητικές μονοψήφιες τιμές, με διακυμάνσεις. Ειδικότερα, ο ρυθμός αυτός διαμορφώθηκε σε -3,3% το Σεπτέμβριο του 2016 από -5,3% το Δεκέμβριο του 2015. Η διαμόρφωση του εν λόγω ρυθμού σε αρνητικές τιμές την περίοδο υπό επισκόπηση αντανακλά τη μικρή μείωση της αξίας του χαρτοφυλακίου των τραπεζών σε τίτλους ελληνικού Δημοσίου και τους αρνητικούς, ως επί το πλείστον, ετήσιους ρυθμούς μεταβολής των δανείων των τραπεζών προς τη Γενική Κυβέρνηση.

Όσον αφορά την τραπεζική χρηματοδότηση του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τα νοικοκυριά (ιδιώτες-ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα) κατά τους πρώτους εννέα μήνες του έτους παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητος και διαμορφώθηκε σε -3,0% το Σεπτέμβριο του 2016 έναντι -3,1% το Δεκέμβριο του 2015. Ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις αφού εμφάνισε διακυμάνσεις μετά την επιβολή των περιορισμών στη μεταφορά κεφαλαίων, τους πρώτους εννέα μήνες του έτους περιορίστηκε και διαμορφώθηκε σε -0,2% τον Σεπτέμβριο του 2016 έναντι -1,2% το Δεκέμβριο του 2015. Ο περιορισμός του ρυθμού μείωσης της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, από την πλευρά της ζήτησης, παρά την αρνητική επίδραση της οικο-

νομικής επιβράδυνσης το α΄ εξάμηνο του 2016 είναι πιθανόν να στηρίχθηκε στην εξομάλυνση των συνθηκών αβεβαιότητας. Από την πλευρά της προσφοράς, η πρόσφατη μετάβαση του ρυθμού συρρίκνωσης της χρηματοδότησης σε μηδέν είναι συνεπής, πέρα από την ευνοϊκή και για τις τράπεζες βελτίωση του κλίματος αβεβαιότητας, και με την ενίσχυση των κεφαλαίων των τραπεζών μετά την ανακεφαλαιοποίηση του Δεκεμβρίου του 2015, καθώς και με τις ευνοϊκότερες συνθήκες άντλησης πόρων προς αναδανεισμό από τη συμμετοχή τους στη διασυννοριακή διατραπεζική αγορά, στις στοχευμένες πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ καθώς και την πρόσβασή τους σε έκτακτη χρηματοδότηση. Σημαντικός παράγοντας ανασχετικός στην παροχή πιστώσεων παρέμεινε το υψηλό απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα, ακολούθησαν καθοδική πορεία από τα μέσα του 2012, η οποία αφού διακόπηκε το α΄ εξάμηνο του 2015 λόγω των εκροών καταθέσεων συνεχίστηκε εκ νέου μετά την απότομη αποκλιμάκωσή τους τον Ιούλιο του 2015 κατόπιν της επιβολής των περιορισμών στις αναλήψεις από τραπεζικές καταθέσεις. Το οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2016 τα επιτόκια των καταθέσεων κατέγραψαν ήπιες περαιτέρω μειώσεις. Ειδικότερα, το επιτόκιο στη σημαντικότερη κατηγορία καταθέσεων, δηλ. εκείνων με συμφωνημένη διάρκεια έως 1 έτος από τα νοικοκυριά, κατέγραψε συνολικά μείωση στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου κατά 15 μονάδες βάσης και τον Αύγουστο του 2016 διαμορφώθηκε σε 0,87%.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών δανείων αφού κατά μέσο όρο κατέγραψαν άνοδο τους μήνες μετά την επιβολή περιορισμών κεφαλαίων μέχρι το τέλος του 2015, στη συνέχεια άρχισαν να μειώνονται.

Στην αρχική εξέλιξη των επιτοκίων ενδέχεται να συνέβαλε η εκτίμηση αμέσως μετά την επιβολή των περιορισμών, εκ μέρους των τραπεζών, ανόδου του πιστωτικού κινδύνου, η οποία μετά αναθεωρήθηκε προς ευνοϊκότερη κατεύθυνση. Αναλυτικότερα, το οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2016 το μέσο επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μειώθηκε κατά 27 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε σε 5,04% τον Αύγουστο του 2016, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά αυξήθηκε κατά 11 μονάδες βάσης σε 4,78%. Τα ex post πραγματικά επιτόκια των τραπεζικών δανείων, αφού κατέγραψαν σημαντική μείωση λόγω της επιβράδυνσης του ρυθμού υποχώρησης των τιμών, το εξεταζόμενο διάστημα κατά μέσο όρο εμφάνισαν μικρή άνοδο. Αναλυτικότερα, το μεν πραγματικό επιτόκιο των δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις υποχώρησε κατά 31 μονάδες βάσης σε 4,61% τον Αύγουστο του 2016, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά αυξήθηκε κατά 7 μονάδες βάσης σε 4,35%.

Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών²⁴

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2016 παρουσίασε πλεόνασμα 430 εκατ. ευρώ, κατά 560 εκατ. ευρώ μικρότερο από εκείνο της ίδιας περιόδου του 2015. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη βελτίωση των ισοζυγίων των πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων. Την ίδια περίοδο το συνολικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών παρουσίασε επιδείνωση, καθώς οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών σε τρέχουσες τιμές περιορίστηκαν κατά 12,0%, ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές μειώθηκαν με βραδύτερο ρυθμό, κατά 8,9%. Ειδικότερα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών παρουσίασε πτώση, η οποία αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από τον περιορισμό του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών.

Το ισοζύγιο αγαθών, την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2016, εμφάνισε έλλειμμα 10,7 δισ. ευρώ, κατά 663 εκατ. ευρώ μικρότερο εκείνου του 2015, ως αποτέλεσμα κυρίως της σημαντικής μείωσης του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων λόγω της πτώσης των διεθνών τιμών του πετρελαίου. Επίσης, περιορίστηκαν και οι καθαρές πληρωμές για αγορές πλοίων, εν μέρει λόγω της διεξαγωγής των σχετικών συναλλαγών εκτός του εγχωρίου τραπεζικού συστήματος (λόγω των περιορισμών στην

²⁴ Από το μήνα αναφοράς Ιούλιο 2015, η Τράπεζα της Ελλάδος χρησιμοποιεί τις στατιστικές εξωτερικού εμπορίου της ΕΛΣΤΑΤ στη θέση των στοιχείων διακανονισμού τραπεζικών συναλλαγών (settlements data), που χρησιμοποιούνταν έως και τον Ιούνιο 2015. Επίσης, από το μήνα αναφοράς Ιανουάριο 2015, η παρουσίαση του ισοζυγίου πληρωμών βασίζεται στην 6^η έκδοση του Εγχειριδίου Ισοζυγίου Πληρωμών (BPM6-Balance of Payments Manual 6th edition). Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στα σχετικά δελτία τύπου που δημοσίευσε η ΤτΕ στις 21/9/2015 και 23/3/2015 αντίστοιχα.

κίνηση κεφαλαίων). Αντίθετα, το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκε, καθώς οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 4,7%²⁵ και οι αντίστοιχες εξαγωγές μειώθηκαν κατά 1,1%. Σημειώνεται ότι, σε σταθερές τιμές, οι συνολικές εξαγωγές αγαθών, την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2016, σημείωσαν άνοδο κατά 6,1% κυρίως λόγω αύξησης του όγκου των εξαγωγών καυσίμων.

Ειδικότερα, εκτός από τον κλάδο των καυσίμων, σημαντική άνοδο σημείωσαν οι εξαγωγές των κλάδων τροφίμων, ποτών και καπνού, χημικών, μη μεταλλικών ορυκτών και μηχανημάτων και εξοπλισμού. Επίσης, οι ελληνικές εξαγωγές προς τις αγορές της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυξήθηκαν, σε αντίθεση με τις εξαγωγές προς εκτός ΕΕ αγορές, με αποτέλεσμα την άνοδο του ποσοστού των ελληνικών εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ σε 61% της συνολικής αξίας τους, από 55% την ίδια περίοδο του 2015.

Το ισοζύγιο υπηρεσιών την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2016, παρουσίασε πλεόνασμα 10,9 δισ. ευρώ, κατά 1,9 δισ. ευρώ μικρότερο από εκείνο της αντίστοιχης περιόδου του 2015. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση των καθαρών εισπράξεων από μεταφορές. Επίσης επιδείνωση παρουσίασε και το ταξιδιωτικό ισοζύγιο. Οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες σημείωσαν πτώση κατά 7,1%, παρά την άνοδο των αφίξεων ξένων επισκεπτών κατά 1,3%, λόγω της μείωσης της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι κατά 9,0%. Η τελευταία οφείλεται κυρίως στον περιορισμό της μέσης διάρκειας του ταξιδιού, αλλά και της μέσης δαπάνης ανά διανυκτέρευση. Οι εισπράξεις από υπηρεσίες μεταφορών, κυρίως θαλάσσιων, κατέγραψαν μείωση κατά 33,5% συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2015. Τα έσοδα από θαλάσσιες μεταφορές επηρεάστηκαν αρνητικά αφενός από την διεξαγωγή των σχετικών συναλλαγών εκτός του εγχωρίου τραπεζικού συστήματος λόγω της επιβολής των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και αφετέρου από την πτώση των ναύλων κατά 37,3%. Τέλος, το ισοζύγιο των «λοιπών» υπηρεσιών παρουσίασε βελτίωση καταγράφοντας αυξημένο πλεόνασμα σε σύγκριση με το 2015, χωρίς όμως να αντισταθμίσει τις ανωτέρω εξελίξεις.

Τους πρώτους εννέα μήνες του 2016, το πλεόνασμα του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων διαμορφώθηκε σε 467 εκατ. ευρώ, κατά 373 εκατ. ευρώ μεγαλύτερο σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2015 και το έλλειμμα του ισοζυγίου δευτερογενών εισοδημάτων περιορίστηκε κατά 351 εκατ. ευρώ και διαμορφώθηκε σε 162 εκατ. ευρώ. Κατά την ίδια χρονική περίοδο το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαίων σημείωσε άνοδο και διαμορφώθηκε σε 638 εκατ. ευρώ.

Οι συνολικές καθарές μεταβιβάσεις πόρων από την ΕΕ (εισπράξεις λοιπών πρωτογενών εισοδημάτων και δευτερογενών εισοδημάτων Γενικής Κυβέρνησης και εισπράξεις κεφαλαίων μείον αποδόσεις στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό) διαμορφώθηκαν σε 2,5 δισ. ευρώ έναντι 2,2 δισ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2015.²⁶ Οι σωρευτικές εισροές των διαρθρωτικών κονδυλίων από την ΕΕ μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου 2016 ανήλθαν σε περίπου 1,3 δισ. ευρώ.

²⁵ Η αύξηση των εισαγωγών αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία στους πρώτους οκτώ μήνες του 2016 οφείλεται κυρίως στην αύξηση που σημειώθηκε τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, σε σύγκριση με τις εισαγωγές του διμήνου Ιουλίου-Αυγούστου του 2015, οι οποίες είχαν σημειώσει μεγάλη πτώση λόγω της εφαρμογής των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων.

²⁶ Οι εισπράξεις των λοιπών πρωτογενών εισοδημάτων και των δευτερογενών εισοδημάτων της Γενικής Κυβέρνησης περιλαμβάνουν κυρίως τις άμεσες ενισχύσεις και επιδοτήσεις στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), καθώς και τις καταβολές από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ενώ οι πληρωμές περιλαμβάνουν κυρίως τις αποδόσεις προς τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό. Οι εισπράξεις κεφαλαίων της Γενικής Κυβέρνησης περιλαμβάνουν κυρίως τις απολήψεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία —πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

**Πίνακας 1.2 Ισοζύγιο πληρωμών (προσωρινά στοιχεία)
(σε εκατ. ευρώ)**

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος			Ιανουάριος-Σεπτέμβριος		
	2013	2014	2015	2014	2015	2016
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-3.687,6	-2.912,6	205,8	-466,7	990,4	430,4
Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (I.A+I.B)	-5.026,6	-3.979,0	-298,8	-1.425,6	1.409,2	125,2
I.A Ισοζύγιο αγαθών (I.A.1 - I.A.2)	-20.776,0	-22.252,2	-17.231,2	-14.370,8	-11.395,7	-10.732,6
Ισοζύγιο καυσίμων	-6.913,5	-6.275,4	-4.208,1	-3.799,5	-2.935,9	-1.454,1
Ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα	-13.862,5	-15.976,8	-13.023,1	-10.571,3	-8.459,7	-9.278,5
Ισοζύγιο πλοίων	-1.479,0	-2.145,9	-431,2	-1.758,9	-362,8	-105,7
Ισοζύγιο αγαθών χωρίς πλοία	-19.297,0	-20.106,3	-16.800,0	-12.611,8	-11.032,9	-10.627,0
Ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία	-12.383,6	-13.830,9	-12.591,9	-8.812,4	-8.097,0	-9.172,8
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	26.895,6	26.788,0	24.787,2	17.648,1	16.626,4	15.629,4
Καύσιμα	9.485,1	9.049,8	6.713,7	6.167,2	4.545,7	3.716,0
Πλοία (πωλήσεις)	443,0	626,0	175,5	411,8	158,3	123,3
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	16.967,6	17.112,1	17.898,0	11.069,1	11.922,4	11.790,2
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	47.671,6	49.040,2	42.018,4	32.018,9	28.022,1	26.362,0
Καύσιμα	16.398,5	15.325,2	10.921,8	9.966,7	7.481,6	5.170,1
Πλοία (αγορές)	1.921,9	2.771,9	606,7	2.170,7	521,1	228,9
Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	29.351,1	30.943,0	30.489,9	19.881,5	20.019,4	20.963,0
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 - I.B.2)	15.749,4	18.273,2	16.932,4	12.945,2	12.804,9	10.857,9
I.B.1 Εισπράξεις	28.045,8	31.051,3	27.919,2	21.313,1	20.674,3	17.208,2
Ταξιδιωτικό	12.152,2	13.393,1	14.125,8	9.749,2	10.605,8	9.853,0
Μεταφορές	12.060,9	13.130,8	9.968,3	8.494,6	7.466,1	4.968,1
Λοιπές υπηρεσίες	3.832,7	4.527,4	3.825,0	3.069,2	2.602,4	2.387,1
I.B.2 Πληρωμές	12.296,4	12.778,1	10.986,8	8.367,9	7.869,4	6.350,4
Ταξιδιωτικό	1.835,2	2.076,4	2.037,4	1.360,3	1.354,9	1.419,1
Μεταφορές	6.492,2	6.258,6	5.430,0	4.075,5	3.990,8	2.873,2
Λοιπές υπηρεσίες	3.969,1	4.443,1	3.519,4	2.932,0	2.523,7	2.058,0
I.Γ Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων (I.Γ.1 - I.Γ.2)	-457,0	1.401,2	1.026,2	821,5	94,4	467,1
I.Γ.1 Εισπράξεις	6.458,1	8.458,3	7.519,2	5.336,3	5.151,7	4.819,2
Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	209,3	209,9	153,8	139,4	114,9	86,9
Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	3.213,7	4.832,4	4.200,8	2.350,4	2.840,1	2.297,7
Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	3.035,1	3.416,1	3.164,6	2.846,5	2.196,7	2.434,6
I.Γ.2 Πληρωμές	6.915,1	7.057,1	6.493,0	4.514,8	5.057,3	4.352,0
Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	453,0	491,7	379,4	294,2	316,5	150,8
Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	6.097,1	6.202,9	5.814,5	3.979,8	4.517,3	3.908,5
Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	365,0	362,6	299,1	240,8	223,4	292,8
I.Δ Ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων (I.Δ.1 - I.Δ.2)	1.796,1	-334,7	-521,5	137,3	-513,2	-161,9
I.Δ.1 Εισπράξεις	4.652,8	2.550,7	1.909,7	2.024,4	1.325,4	1.298,4
Γενική Κυβέρνηση	3.375,5	1.441,7	1.054,9	1.251,8	732,2	811,5
Λοιποί τομείς	1.277,3	1.109,0	854,9	772,6	593,2	486,9
I.Δ.2 Πληρωμές	2.856,7	2.885,5	2.431,2	1.887,1	1.838,7	1.460,3
Γενική Κυβέρνηση	2.068,1	2.054,7	1.695,0	1.364,5	1.266,1	1.104,4
Λοιποί τομείς	788,6	830,8	736,2	522,6	572,6	355,9
II. Ισοζύγιο κεφαλαίων (II.1-II.2)	3.040,8	2.510,6	1.988,6	1.845,9	614,4	637,9
II.1 Εισπράξεις	3.380,6	2.866,2	2.369,5	2.036,0	827,5	788,1
Γενική Κυβέρνηση	3.298,9	2.789,8	2.319,3	1.987,6	791,9	753,8
Λοιποί τομείς	81,7	76,4	50,2	48,4	35,6	34,2
II.2 Πληρωμές	339,8	355,6	380,9	190,1	213,1	150,2
Γενική Κυβέρνηση	9,7	8,8	4,1	7,2	3,7	1,1
Λοιποί τομείς	330,1	346,7	376,8	182,9	209,4	149,0
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων (I + II)	-646,8	-402,0	2.194,4	1.379,2	1.604,8	1.068,3
III. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικ. συν/γών (III.A+III.B+III.Γ+III.Δ)	2.562,5	1.461,7	3.430,3	2.783,9	1.853,5	923,1
III.A Άμεσες επενδύσεις*	-2.713,6	250,1	889,8	-539,0	631,2	-2.289,0
Απαιτήσεις	-534,2	2.275,9	1.921,7	409,2	1.315,6	-923,3
Υποχρεώσεις	2.179,4	2.025,8	1.032,0	948,2	684,3	1.365,7
III.B Επενδύσεις χαρτοφυλακίου*	6.583,1	6.978,0	8.348,3	1.102,0	6.657,6	7.669,4
Απαιτήσεις	-1.023,6	8.910,1	6.996,0	5.442,7	-3.197,8	5.616,5
Υποχρεώσεις	-7.606,7	1.932,1	-1.352,4	4.340,7	-9.855,4	-2.052,8
III.Γ Λοιπές επενδύσεις*	-1.414,0	-6.222,5	-6.162,2	1.820,9	-5.173,3	-5.060,8
Απαιτήσεις	-21.187,9	-6.888,7	16.699,8	-5.614,1	21.502,5	-9.529,9
Υποχρεώσεις	-19.773,9	-666,2	22.861,9	-7.434,9	26.675,8	-4.469,1
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	30.061,2	4.000,2	11.921,6	7.165,6	6.249,4	4.265,3
III.Δ Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων**	107,0	456,0	354,4	400,0	-262,0	603,5
IV. Τακτοποιητέα στοιχεία (I+II-III+IV=0)	3.209,3	1.863,7	1.235,9	1.404,7	248,7	-145,2
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων***	4.172	5.117	5.535	4.978	5.009	6.797

* (+) αύξηση (-) μείωση (σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία)

** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη «συναλλαγματική θέση» στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα «ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα» και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών

Την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2016, οι απαιτήσεις των κατοίκων από άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό μειώθηκαν κατά 923 εκατ. ευρώ, ενώ οι αντίστοιχες υποχρεώσεις, οι οποίες αντιπροσωπεύουν άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, παρουσίασαν άνοδο κατά 1,4 δισ. ευρώ, έναντι ανόδου 684 εκατ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2015.

Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, οι απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού σημείωσαν αύξηση κατά 5,6 δισ. ευρώ, οφειλόμενη κυρίως στην άνοδο κατά 7,1 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια έκδοσης μη κατοίκων, η οποία αντισταθμίστηκε εν μέρει από τη μείωση κατά 1,7 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων κατοίκων σε μετοχές επιχειρήσεων του εξωτερικού. Οι υποχρεώσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού μειώθηκαν κατά 2,1 δισ. ευρώ, κυρίως λόγω της μείωσης των τοποθετήσεων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, η μείωση των απαιτήσεων των κατοίκων έναντι του εξωτερικού κατά 9,5 δισ. ευρώ αντανακλά σε μεγάλο βαθμό τη μείωση κατά 6,5 δισ. ευρώ των τοποθετήσεων των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων και θεσμικών επενδυτών σε καταθέσεις και γeros στο εξωτερικό και τη στατιστική προσαρμογή που συνδέεται με την έκδοση τραπεζογραμματίων.²⁷ Στην πλευρά των υποχρεώσεων καταγράφηκε μείωση κατά 4,5 δισ. ευρώ, η οποία οφείλεται τόσο στη μείωση των καταθέσεων και γeros μη κατοίκων στην Ελλάδα (συμπεριλαμβάνεται ο λογαριασμός TARGET) όσο και στο αποτέλεσμα της στατιστικής προσαρμογής. Οι κινήσεις αυτές αντισταθμίστηκαν εν μέρει από την αύξηση των δανειακών υποχρεώσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα προς μη κατοίκους.

Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2016, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 6,8 δισ. ευρώ, έναντι 5,0 δισ. ευρώ τον Αύγουστο του 2015.

2.4 Οι προοπτικές το 2017

Η συνεπής εφαρμογή του νέου προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας, σε συνδυασμό με τη σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και την πρόοδο στους τομείς διευθέτησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και δομικών αλλαγών, αναμένεται να οδηγήσει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία. Η αύξηση της απασχόλησης, καθώς και η θετική επίδραση μεταφοράς του 2^{ου} εξαμήνου του 2016 στο 2017 αναμένεται, ακόμα, να συμβάλουν στην επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας, επιτρέποντας την καταγραφή θετικών ρυθμών ανάπτυξης από το 2017 και διαμορφώνοντας την πρόβλεψη για το 2017 στο 2,7%.

**Πίνακας 1.3 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας
(% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)**

	2015	2016**	2017**
Πραγματικό ΑΕΠ	-0,2	-0,3	2,7
Ιδιωτική κατανάλωση	-0,2	-0,6	1,8
Δημόσια κατανάλωση	0,0	-1,5	-0,3
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-0,2	3,3	9,1
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3,4	0,8	5,3
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,3	2,7	3,2
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-1,0	-0,2	0,7
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	-1,1	0,0	0,6
Απασχόληση*	0,5	1,0	2,0
Ποσοστό ανεργίας**	22,9	21,8	20,6
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	24,9	23,7	22,6

* Σε εθνικολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/Προβλέψεις

²⁷ Την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2016 καταγράφηκε μείωση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων λόγω της στατιστικής προσαρμογής που συνδέεται με την έκδοση τραπεζογραμματίων, ύψους 2,8 και 3,2 δισ. ευρώ αντίστοιχα.

Η εξέλιξη των βασικών προσδιοριστικών μεγεθών²⁸ του πραγματικού ΑΕΠ το 2017 προβλέπεται ανοδική, πλην της οριακής μείωσης της δημόσιας κατανάλωσης κατά 0,3% σε ετήσια βάση ως αποτέλεσμα της ταυτόχρονης ανάγκης εξοικονόμησης δημοσίων καταναλωτικών δαπανών και διαχείρισης της προσφυγικής κρίσης. Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,8% σε σταθερές τιμές και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου κατά 9,1%, ενισχυόμενος από την αύξηση της πιστωτικής επέκτασης στην οικονομία, την αξιοποίηση των ευρωπαϊκών επενδυτικών πόρων και την επίδραση του χαμηλού επιπέδου βάσης του 2016. Οι ρυθμοί αύξησης των πραγματικών εξαγωγών και των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών προβλέπονται στο 5,3% και στο 3,2% αντίστοιχα, με τη συμβολή του εξωτερικού τομέα να ανακάμπτει σε θετικό έδαφος (0,6%) έπειτα από την πορεία προσαρμογής του το 2016.

Η τάση των τιμών αναμένεται αυξητική το 2017, οδηγώντας για πρώτη φορά από το 2012 σε θετικό ρυθμό πληθωρισμού 0,6% και περαιτέρω μείωση της ανεργίας στο 20,6% του εργατικού δυναμικού σε εθνικολογιστική βάση.

Καθοριστικό ρόλο για τις εξελίξεις το 2017 αναμένεται ότι θα διαδραματίσει η εξέλιξη των διαβουλεύσεων για την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, καθώς αποτελεί κρίσιμο βήμα για την αποκατάσταση της επενδυτικής εμπιστοσύνης, τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα και αξιοπιστία της οικονομίας. Η επίτευξη της τελικής συμφωνίας και η εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους αναμένεται να βοηθήσει στην επαναφορά της οικονομίας σε πορεία ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα, εκπέμποντας ένα «θετικό σήμα» για την προοπτική σταθερότητας, την ώθηση των επενδύσεων και την ενδυνάμωση της εγχώριας ζήτησης.

2.5 Μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Οι προβλέψεις του μακροοικονομικού σεναρίου για το ΑΕΠ και τις συνιστώσες του συνδέονται με ορισμένους παράγοντες μακροοικονομικού κινδύνου, οι οποίοι θα μπορούσαν να συμπιέσουν προς τα κάτω την επίδοση της οικονομίας στο 2^ο εξάμηνο του 2016 και πέραν αυτού.

Οι κίνδυνοι αυτοί αφορούν αφενός ενδογενείς παράγοντες, όπως την ταχύτητα προσαρμογής της επενδυτικής δραστηριότητας στα νέα δεδομένα οικονομικής σταθερότητας και τη συνεπή υλοποίηση του συμφωνηθέντος πακέτου μέτρων. Για την ασφαλή μετάβαση σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2017 και μεσοπρόθεσμα, η στρατηγική που πρέπει να εφαρμοστεί σε σχέση με αυτούς τους ενδογενείς παράγοντες είναι:

- η αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που θα εξυγιάσει τα χαρτοφυλάκια των ελληνικών τραπεζών επιτρέποντας την αύξηση της πιστωτικής επέκτασης προς την πραγματική οικονομία,
- η υλοποίηση των δομικών μεταρρυθμίσεων που προβλέπονται στο πρόγραμμα στήριξης, με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας με τρόπους πέραν της εσωτερικής υποτίμησης, καθώς και αυτή έχει εξαντλήσει τα περιθώρια συνεισφοράς της,
- η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων με έμφαση στη συμμετοχή της Ελλάδας στο Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη,
- η συνέχιση των διαβουλεύσεων για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους και η σταδιακή εφαρμογή συγκεκριμένων βραχυπρόθεσμων και μέσο/μακροπρόθεσμων μέτρων για την αναδιάρθρωση των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών της χώρας,
- η παγίωση της βελτίωσης των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, ώστε να μην παρίσταται ανάγκη ενεργοποίησης του αυτόματου μηχανισμού δημοσιονομικής προσαρμογής,

²⁸ Σημειώνεται ότι η προς τα κάτω αναθεώρηση των εκτιμήσεων της ΕΛΣΤΑΤ για τις συνιστώσες του ΑΕΠ 2015 (Οκτώβριος 2016) καθιστά ως προϋπόθεση για την επαλήθευση του τρέχοντος μακροοικονομικού σεναρίου ότι η δημοσίευση των τριμηνιαίων στοιχείων 3^{ου} τριμήνου 2016 δεν θα μεταβάλει σημαντικά την τάση και την επίδραση μεταφοράς των συνιστωσών στο 2016. Σε αντίθετη περίπτωση, οι παρούσες εκτιμήσεις ενδέχεται να αναθεωρηθούν, σε συνάρτηση με τον εκτιμώμενο ρυθμό ανάκαμψης για το δεύτερο εξάμηνο του 2016.

- η ενίσχυση του δικτύου κοινωνικής συνοχής, με τη στήριξη των χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων μέσω δεσμών μέτρων κοινωνικής αλληλεγγύης, όπως σχεδιάζεται για το 2017.

Αφετέρου, αρκετοί εξωγενείς παράγοντες που επιδρούν το τελευταίο διάστημα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, ωθούν σε αύξηση της αβεβαιότητας και δύνανται να επιδράσουν δυσμενώς στην ελληνική οικονομία. Τέτοιοι παράγοντες είναι:

- η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου για έξοδο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη μεσοπρόθεσμη επίπτωση που αυτή δύναται να έχει:
 - στις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων των περιφερειακών χωρών με μεγάλους δείκτες δημόσιου χρέους,
 - στο ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατ' επέκταση στις εξαγωγές της ελληνικής οικονομίας,
 - στην αύξηση της εσωστρέφειας σε επίπεδο κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
 - σε ευάλωτα τραπεζικά συστήματα που αποτελούν μέρος του Ευρωσυστήματος και
 - στο βαθμό διακυμάνσεων και αποστροφής του κινδύνου στις διεθνείς χρηματαγορές,
- τυχόν απόκλιση από την εφαρμοζόμενη συμφωνία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας για την προσφυγική κρίση,
- τυχόν παράταση των υφιστάμενων γεωπολιτικών συνθηκών στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής, με δυνητικά αρνητικές συνέπειες για τον ελληνικό τουρισμό και τις άμεσες ξένες επενδύσεις στο μεσοπρόθεσμο διάστημα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής

Το 2016 αποτέλεσε χρονιά ορόσημο για την ελληνική οικονομία καθώς σηματοδότησε την επιστροφή στην ανάπτυξη. Για δύο συνεχόμενα τρίμηνα η οικονομία σημείωσε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) ενώ προβλέπεται η περαιτέρω βελτίωση της για τα έτη 2017, 2018 και 2019 σε ρυθμούς μεγέθυνσης μεταξύ 2,7% και 3,1% (με ονομαστικούς όρους κοντά στο 4%).

Η ανάκαμψη οφείλεται κατά κύριο λόγο στη βελτίωση του κλίματος σταθερότητας και εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία, με την επιτυχή ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του Προγράμματος Δημοσιονομικής Προσαρμογής, τη δημοσιονομική επέκταση μέσω της αποπληρωμής ληξιπρόθεσμων οφειλών ύψους 3,5 δισ. ευρώ, αλλά και την προσδοκία εκκαθάρισης του συνόλου των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων μέσα στους επόμενους μήνες, καθώς και στην βαθμιαία, ασφαλή, αλλά και ταχεία, άρση των περιορισμών της κίνησης κεφαλαίων.

Επιπλέον, για πρώτη φορά κατά την τελευταία εξαετία επετεύχθη η εκπλήρωση των δημοσιονομικών στόχων για δύο συνεχόμενα οικονομικά έτη (2015 και 2016), γεγονός που συμβάλλει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των διεθνών αγορών και βελτιώνει το καταναλωτικό και επενδυτικό κλίμα. Η σταδιακή βελτίωση του οικονομικού κλίματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπέδωση της οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας, που είναι καθοριστικός παράγοντας εξόδου της οικονομίας από την κρίση, προσέλκυσης ξένων επενδύσεων και δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας τα επόμενα χρόνια.

Η ηπιότερη δημοσιονομική πολιτική που εφαρμόστηκε λόγω της επίτευξης συμφωνίας για μικρότερα πρωτογενή πλεονάσματα επέτρεψε συνολικά τη βελτίωση της πορείας των μακροοικονομικών μεγεθών, ενώ και τα μεγέθη των δημόσιων εσόδων αυξήθηκαν σημαντικά σε σχέση με το στόχο του προϋπολογισμού του 2016.

Μία σειρά επιπλέον μεταρρυθμίσεων, όπως είναι η εφαρμογή της επισκόπησης των δαπανών σε όλη την Κεντρική Διοίκηση, μετά την πιλοτική εφαρμογή της σε τρία Υπουργεία (Οικονομικών, Οικονομίας και Ανάπτυξης και Πολιτισμού και Αθλητισμού), η αναμόρφωση του συστήματος δημοσιονομικής εποπτείας, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση νέου σχεδίου λογαριασμών για όλη τη Γενική Κυβέρνηση, η κατάργηση του προληπτικού ελέγχου, το πρόγραμμα εκκαθάρισης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων ενισχύουν την παραπάνω πεποίθηση και σταθεροποιούν τη θετική πορεία των μακροοικονομικών μεγεθών.

Η βασική επιδίωξη της οικονομικής πολιτικής και για το 2017 είναι η διατήρηση και ενίσχυση της δημοσιονομικής ισορροπίας, με ταυτόχρονο δίκαιο επιμερισμό του βάρους της δημοσιονομικής προσαρμογής αλλά και του οφέλους της οικονομικής ανάκαμψης που προβλέπεται. Ο τελευταίος στόχος επιτυγχάνεται μέσω της ανάπτυξης νέων εργαλείων κοινωνικής πολιτικής, όπως είναι η θεσμική κατοχύρωση και επέκταση του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης, η ενίσχυση της απασχόλησης, η αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας και περίθαλψης και η ενδυνάμωση της εκπαιδευτικής πολιτικής.

2. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις

Η ανάγκη αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού των δημοσιονομικών εργαλείων προκειμένου να καταστεί ευχερέστερη και αποτελεσματικότερη η παρακολούθηση και ο έλεγχος των δημόσιων δαπανών, οδήγησε το Υπουργείο Οικονομικών σε μία σειρά από δράσεις, όπως είναι η αναμόρφωση του πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας, το νέο ενιαίο λογιστικό σχέδιο, η πολιτική ελέγχου

των δημοσίων δαπανών, το πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και η πρωτοβουλία για την επισκόπηση των δαπανών (spending review) στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης.

Ειδικότερα:

Αναμόρφωση πλαισίου δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας

Η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ), στους προϊστάμενους οικονομικών υπηρεσιών των Υπουργείων και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 69Δ του ν.4270/2014, όπως προστέθηκε με το άρθρο 10 του ν.4337/2015, προέβλεψε την μετεξέλιξη των ΥΔΕ και των Ειδικών Λογιστηρίων σε Δημοσιονομικές Υπηρεσίες Εποπτείας και Ελέγχου (ΔΥΕΕ) και καθόρισε το γενικό πλαίσιο των νέων αρμοδιοτήτων που αυτές θα ασκούν από την 1η Ιανουαρίου 2017.

Ο προσδιορισμός των νέων αρμοδιοτήτων των ΔΥΕΕ αποτελεί σημαντικό μέρος της συνολικότερης μεταρρύθμισης που πραγματοποιείται στον τομέα της δημοσιονομικής διαχείρισης, καθώς συμπληρώνει την μεταφορά των αρμοδιοτήτων εκκαθάρισης, ενταλματοποίησης και πληρωμής στις οικονομικές υπηρεσίες των Υπουργείων και των λοιπών φορέων με τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού δημοσιονομικής εποπτείας, ο οποίος θα εκτείνεται στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης και θα ασκείται στη βάση της γεωγραφικής κατανομής των διαφόρων φορέων. Συγκεκριμένα, οι ΔΥΕΕ των Υπουργείων θα είναι αρμόδιες για την εποπτεία των προϋπολογισμών τόσο των Υπουργείων αυτών όσο και των εποπτευόμενων φορέων που βρίσκονται εντός της χωρικής αρμοδιότητάς τους. Αντίστοιχα, οι ΔΥΕΕ που λειτουργούν στις έδρες των περιφερειακών ενοτήτων θα είναι αρμόδιες για την εποπτεία των προϋπολογισμών όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης οι οποίοι ευρίσκονται εντός των γεωγραφικών ορίων της χωρικής τους αρμοδιότητας, ανεξαρτήτως του συγκεκριμένου Υπουργείου από το οποίο εποπτεύονται.

Στο ανωτέρω πλαίσιο, οι νέες αρμοδιότητες που θα ασκούν οι ΔΥΕΕ περιλαμβάνουν τον έλεγχο της ορθής τήρησης του Μητρώου Δεσμεύσεων των φορέων εντός της χωρικής τους αρμοδιότητας, τη συμμετοχή τους στη διενέργεια προγραμματισμένων, έκτακτων και ειδικών ελέγχων που πραγματοποιούνται βάσει των διατάξεων των ν.3492/2006, 4151/2013, 4314/2014 και του Π.Δ.111/2014, τη συμμετοχή σε ελέγχους για την ορθή τήρηση της μισθολογικής πολιτικής σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, τη συμμετοχή σε τακτικές επισκοπήσεις δαπανών (spending reviews) των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και τη διενέργεια ελέγχων για την ορθή τήρηση του Μητρώου Προσωπικού των φορέων.

Επιπλέον, οι ΔΥΕΕ επιφορτίζονται, μεταξύ άλλων, με την παροχή τεχνικής υποστήριξης στις αρμόδιες ΓΔΟΥ κατά την κατάρτιση του συνοπτικού και του αναλυτικού προϋπολογισμού των φορέων αρμοδιότητάς τους, με τον έλεγχο επίτευξης της στοχοθεσίας που έχει τεθεί και τήρησης των ορίων για το ύψος των μεταβιβάσεων ανά νομικό πρόσωπο, καθώς και με τον έλεγχο και τη συνυπογραφή των αναλήψεων υποχρεώσεων των φορέων αρμοδιότητάς τους σε περιπτώσεις συνεχιζόμενων αποκλίσεων από τους στόχους ή μη τήρησης των κείμενων δημοσιονομικών διατάξεων.

Μέσω της ανάληψης των ανωτέρω αρμοδιοτήτων, οι ΔΥΕΕ μετατρέπονται σε έναν αποκεντρωμένο μηχανισμό ελέγχου και εποπτείας της δημοσιονομικής διαχείρισης του συνόλου των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής και νόμιμης χρήσης των δημοσιονομικών πόρων και την επιβολή της τήρησης των διατάξεων του Δημοσίου Λογιστικού.

Νέο σχέδιο λογαριασμών για όλη τη Γενική Κυβέρνηση

Στο πλαίσιο της λογιστικής μεταρρύθμισης το Υπουργείο Οικονομικών έχει αναλάβει την υποχρέωση σύμφωνα με την παράγραφο Γ' υποπαράγραφο 2.4.1 του ν. 4336/2015 να σχεδιάσει μια νέα ταξινόμηση, προκειμένου να εφαρμοστεί για την κατάρτιση και την εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Το λογιστικό πλαίσιο και ειδικότερα το σχέδιο λογαριασμών προβλέπεται να έχει ολοκληρωθεί

εντός του 2017, ώστε να εφαρμοστεί αρχής γενομένης από την κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2018.

Σήμερα στη Γενική Κυβέρνηση υπάρχουν 5 κλαδικά λογιστικά σχέδια (ΠΔ 80/97 ΠΔ 205/98, ΠΔ 315/99, ΠΔ 146/2003 και ΠΔ 15/2011) και τρία σχέδια λογαριασμών προϋπολογισμού (ΚΑΕ). Οι λογαριασμοί της λογιστικής των κλαδικών λογιστικών σχεδίων βασίζονται στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο το οποίο από την 1^η Ιανουαρίου 2015 έχει αντικατασταθεί από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Οι λογαριασμοί του προϋπολογισμού παρουσιάζουν σημαντικά ενδογενή προβλήματα που αφορούν τον ανορθολογικό τρόπο ανάπτυξής τους.

Το νέο λογιστικό πλαίσιο αναπτύσσεται με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει στον κάθε φορέα της Γενικής Κυβέρνησης σταδιακή μετάβαση από την υφιστάμενη κατάσταση σε πλήρως δουλευμένη βάση και περιλαμβάνει:

- Τις βασικές αρχές του λογιστικού συστήματος, γενικούς ορισμούς, κανόνες για την αναγνώριση και καταγραφή των περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων, των εσόδων και των εξόδων καθώς και κανόνες για τη σύνταξη και παρουσίαση λογιστικών καταστάσεων.
- Ένα σχέδιο λογαριασμών οργανωμένο με βάση τα διεθνή πρότυπα το οποίο προβλέπει ταξινομήσεις ως προς τρεις διαστάσεις και ειδικότερα:
 - Οικονομική ταξινόμηση που περιλαμβάνει τη δομή λογαριασμών, τους ορισμούς, τις τεχνικές κίνησης και τη συνδεσμολογία τους για όλα τα στοιχεία ενεργητικού, υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων με βάση τα πρότυπα του ESA2010 και GFSM.
 - Διοικητική ταξινόμηση που αντιστοιχεί σε κοινή και ενιαία δομή των λογαριασμών για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.
 - Λειτουργική ταξινόμηση η οποία αντιστοιχεί σε κοινή και ενιαία δομή των λογαριασμών βάσει της ταξινόμησης του COFOG με ορισμούς για όλους τους λογαριασμούς.

Η εναρμόνιση των λογιστικών προτύπων του δημοσίου τομέα αναμένεται να έχει πολλαπλά οφέλη. Η χρήση της λογιστικής του δεδουλευμένου θεωρείται ενδεδειγμένη εφόσον επιτρέπει την πλήρη και αξιόπιστη καταγραφή της χρηματοοικονομικής κατάστασης και απόδοσης στο δημόσιο τομέα. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της καταγραφής των στοιχείων ενεργητικού (περιουσίας) και των υποχρεώσεων, καθώς επίσης και των εσόδων και εξόδων τόσο κατά τη διάρκεια μια περιόδου όσο και τη στιγμή που κλείνουν οι λογαριασμοί. Με τον τρόπο αυτό βελτιώνεται η διαφάνεια, η λογοδοσία και η συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, καθώς και η βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του δημόσιου ελέγχου.

Πολιτική ελέγχου δημοσίων δαπανών

Μετά την αλλαγή του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ), ο κύριος μηχανισμός δημοσιονομικού ελέγχου είναι πλέον η Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΓΔΔΕ), στην οποία εντάσσονται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχων (ΕΔΕΛ) για τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και η Επιτροπή Συντονισμού Ελέγχων (ΕΣΕΛ) για τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

Προγραμματισμός Δράσεων – Στρατηγική

Για το 2017, προγραμματίζονται τα εξής:

Ως προς τα θέματα αρμοδιότητας της Επιτροπής Δημοσιονομικών Ελέγχων (ΕΔΕΛ):

Προγραμματική Περίοδος 2007-2013

- Ολοκλήρωση διενέργειας ελέγχων Πράξεων της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013.
- Υποβολή στην ΕΕ, το αργότερο έως την 31η Μαρτίου 2017, δήλωσης κλεισίματος όλων των ΕΠ της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης

πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών, η οποία υποστηρίζεται από την τελική έκθεση ελέγχου.

Νέα Προγραμματική Περίοδος 2014-2020

Για το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) της νέας Προγραμματικής Περιόδου (ΕΣΠΑ 2014-2020), που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤ-ΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), τα ΕΠ της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, του ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα 2014-2020», για την υλοποίηση του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού (ΧΜ) του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) για το Μηχανισμό «Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη», το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Απόρους:

- Σύνταξη και επικαιροποίηση στρατηγικών (σχεδιασμός ελέγχων συστημάτων και πράξεων) για όλα τα παραπάνω Ταμεία.
- Επικαιροποίηση εγχειριδίων και ερωτηματολογίων ελέγχου.
- Υποβολή στην ΕΕ Ετήσιας Έκθεσης Ελέγχου και Γνώμης (η οποία συνυποβάλλεται με τους ετήσιους λογαριασμούς, τις δηλώσεις διαχείρισης) για όλα τα παραπάνω Ταμεία.

Ως προς τα θέματα αρμοδιότητας της Επιτροπής Συντονισμού Ελέγχων (ΕΣΕΛ):

- Σχεδιασμός των τακτικών ελέγχων του ν. 3492/2006 για την επαλήθευση της διαχείρισης του προϋπολογισμού τους εντός του πλαισίου της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής και της επάρκειας της λειτουργίας των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου αυτών και τον εντοπισμό τυχόν φαινομένων κακοδιοίκησης, κακοδιαχείρισης, κατάχρησης, σπατάλης, απάτης ή διαφθοράς (ελεγκτική περίοδος 1.7.2017-30.6.2018).
- Ολοκλήρωση της διενέργειας των ελέγχων του εγκεκριμένου από την ΕΣΕΛ προγραμματισμού για την ελεγκτική περίοδο 01.07.2016-30.06.2017 (46 έλεγχοι συστήματος και διαχείρισης προϋπολογισμού).
- Διενέργεια 7 έκτακτων διαχειριστικών ελέγχων.
- Διενέργεια 85 ελέγχων σε συνέχεια Εισαγγελικών παραγγελιών.
- Προγραμματισμός και διενέργεια 24 ελέγχων κληροδοτημάτων, που θα πραγματοποιηθούν σε όλη την επικράτεια με ίση κατανομή (από κάθε Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κοινοφελών Περιουσιών και από τη Διεύθυνση Κοινοφελών Περιουσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας και Κοινοφελών Περιουσιών).

Σχεδιαζόμενο Νομοθετικό Έργο

Για τους ελέγχους της ΕΔΕΑ και για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020, σχεδιάζεται η έκδοση ΚΥΑ αναφορικά με τη διαδικασία επιβολής Δημοσιονομικών Διορθώσεων και ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών.

Με στόχο τη βελτίωση της λειτουργίας και της απόδοσης των τακτικών και εκτάκτων ελέγχων, αναφορικά με τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού των φορέων οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου αναμένεται να συμβάλλουν περαιτέρω στην αποτελεσματικότητα της ελεγκτικής δραστηριότητας:

- Επικαιροποίηση των διατάξεων του ν. 3492/2006 στα ακόλουθα σημεία:
 - Ως προς το πεδίο εφαρμογής του ελέγχου, ώστε στο πλαίσιο τακτικών προγραμματισμένων ελέγχων να ελέγχονται όλοι οι φορείς του Μητρώου Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης της ΕΛΣΤΑΤ, καθώς και οι εποπτευόμενοι από αυτούς φορείς που είναι εκτός Μητρώου και επιχορηγούνται ή χρηματοδοτούνται με οποιονδήποτε τρόπο από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή από τον προϋπολογισμό φορέων της Γενικής Κυβέρνησης σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του προϋπολογισμού τους, ή είναι δημόσιες επιχειρήσεις και δημόσιοι οργανισμοί, εξαιρουμένων

των χρηματοδοτήσεων από ευρωπαϊκά προγράμματα ή διεθνείς οργανισμούς που υπάγονται σε άλλες αρχές ελέγχου.

- Πρόβλεψη για την έγκριση της οριστικοποίησης όλων των εκθέσεων ελέγχων από την Επιτροπή Συντονισμού Ελέγχων (ΕΣΕΛ) ανεξάρτητα από την υποβολή ή μη αντιρρήσεων και σύνταξη εκθέσεων οριστικών αποτελεσμάτων ελέγχου.
 - Υπογραφή των πράξεων καταλογισμού και δημοσιονομικών διορθώσεων από τον Υπουργό Οικονομικών ή το εξουσιοδοτημένο από αυτόν όργανο.
- Συνεργασία με τις συναρμόδιες υπηρεσίες και φορείς (Δ/ση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης, Ελεγκτικό Συνέδριο κ.λπ.) για την επικαιροποίηση της διαδικασίας υλοποίησης των καταλογισμών και των δημοσιονομικών διορθώσεων, ώστε να διασφαλίζεται η αμεσότερη επιστροφή των σχετικών ποσών και η άμεση καταγραφή της δημοσιονομικής επίδρασής τους στον Κρατικό Προϋπολογισμό.
 - Νομοθετική ρύθμιση για την επίλυση του ζητήματος των εκκρεμών καταλογισμών της πρώην Οικονομικής Επιθεώρησης, αρμοδιότητας της Διεύθυνσης Εκτάκτων και Ειδικών Ελέγχων και των καταλογισμών από ελέγχους που διενεργούνται κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας.
 - Τροποποίηση του ν.4182/2013 αναφορικά με τον έλεγχο των Κοινοφελών Περιουσιών. Προτείνεται η διενέργεια δειγματοληπτικού ελέγχου στα κληροδοτήματα σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνώς ελεγκτικά πρότυπα.
 - Νομοθετική ρύθμιση για την αξιολόγηση και την αποτελεσματική διαχείριση των καταγγελιών

Πρόγραμμα Εκκαθάρισης Ληξιπρόθεσμων Υποχρεώσεων

Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στο πλαίσιο της εποπτείας των οικονομικών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, συλλέγει και δημοσιεύει, σε μηνιαία βάση, στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, το χρέος, τις εγγυήσεις αλλά και τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις προς τρίτους (φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης), για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης.

Για την ορθή καταγραφή και παρακολούθηση των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, την αποφυγή σώρευσης νέων και την ομαλή αποπληρωμή τους έχουν θεσμοθετηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, με κυριότερη τη θέσπιση του Μητρώου Δεσμεύσεων (ν.3871/2010, ΠΔ 113/2010).

Η τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων είναι υποχρεωτική για όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Σε συνδυασμό με τη μηνιαία υποβολή στοιχείων από τους φορείς στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την ορθή εκτέλεση των δαπανών, καθώς και για την ακριβή και αξιόπιστη αποτύπωση όλων των υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης. Για την καλύτερη δυνατή τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων, έχει εκδοθεί από το ΓΛΚ η αριθ. 2/18993/ΔΠΔΣΜ/2014 εγκύκλιος, με την οποία κωδικοποιήθηκαν όλες οι προγενέστερες οδηγίες και παρασχέθηκαν πρόσθετες διευκρινίσεις. Από τη θεσμοθέτησή του μέχρι σήμερα έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση, τόσο ως προς το ποσοστό των φορέων που το τηρούν και αποστέλλουν στοιχεία στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, όσο και ως προς την ποιότητα των στοιχείων.

Για τη διασφάλιση της ορθής καταγραφής και παρακολούθησης των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, το 2015 πραγματοποιήθηκε από το ΓΛΚ δειγματοληπτική συλλογή στοιχείων για τις υποχρεώσεις τους και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν επιτόπιοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι, προκειμένου να επαληθευτούν τα εν λόγω στοιχεία.

Επίσης, με τις διατάξεις του ν.4270/2014, όπως τροποποιήθηκε με το ν.4337/2015, προβλέπεται η υποχρέωση των φορέων για την υποβολή μηνιαίου προγράμματος εκτέλεσης προϋπολογισμού και τον καθορισμό τριμηνιαίων στόχων, καθιερώνοντας ένα σύστημα συνεχούς παρακολούθησης και επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση αποκλίσεων. Στόχος είναι η προσαρμογή των δαπανών σύμφωνα με την πορεία των εσόδων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι αναλαμβανόμενες υποχρεώσεις είναι εντός των δυνατοτήτων των εκτελούμενων προϋπολογισμών.

Τέλος, βασική μεταρρύθμιση είναι και η θεσμοθέτηση από το 2010 Γενικών Διευθύνσεων Οικονομικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΥ) στα Υπουργεία, με τους προϊστάμενους αυτών να έχουν την ευθύνη για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των Υπουργείων και των εποπτευόμενων από αυτά φορέων. Με τις διατάξεις του ν.4337/2015 ενισχύεται περαιτέρω ο ρόλος τους, ενώ προβλέπεται ότι από το 2017 στις ΓΔΟΥ μεταφέρονται και οι σχετικές με τον έλεγχο, την εκκαθάριση και την εξόφληση των δημοσίων δαπανών αρμοδιότητες.

Η εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων και των επιστροφών φόρων που δεν έχουν καταβληθεί στους δικαιούχους, παρατίθεται στον πίνακα 2.1.

Πίνακας 2.1 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)										
	Δεκ. 2015	Ιαν. 2016	Φεβ. 2016	Μαρ. 2016	Απρ. 2016	Μάιος 2016	Ιουν. 2016	Ιουλ. 2016	Αυγ. 2016	Σεπ. 2016
Κρατικός Π/Υ	451	437	584	655	665	676	656	667	464	209
Τοπική Αυτοδιοίκηση	312	302	314	389	377	368	369	374	380	374
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)	2.765	2.818	2.931	2.876	2.875	3.067	3.146	3.028	2.849	2.953
εκ των οποίων										
ΤΠΔΥ	586	618	644	663	680	701	726	607	593	575
ΕΟΠΥΥ	1.704	1.748	1.815	1.684	1.650	1.800	1.831	1.849	1.698	1.814
Νοσοκομεία	931	1.028	1.097	1.159	1.119	1.146	1.185	1.123	907	888
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	257	252	499	547	528	556	574	346	335	356
Γενική Κυβέρνηση	4.716	4.837	5.426	5.626	5.564	5.813	5.929	5.538	4.935	4.779
Εκκρεμείς Επιστροφές Φόρων	1.283	1.152	1.075	1.095	1.184	1.255	1.306	1.352	1.341	1.439
Σύνολο	5.999	5.988	6.501	6.721	6.748	7.068	7.235	6.890	6.277	6.217

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του ΕΟΠΥΥ συμπεριλαμβάνουν ποσά από rebate και clawback που δεν έχουν συμψηφιστεί ακόμα. Οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων περιλαμβάνουν εκείνες για τις οποίες έχει εκδοθεί και εκκαθαριστεί το σχετικό ΑΦΕΚ μέχρι και το τέλος του μήνα αναφοράς, ενώ από το Δεκέμβριο του 2015 και εφεξής περιλαμβάνουν εκείνες για τις οποίες έχει εκδοθεί το σχετικό ΑΦΕΚ (εκκαθαρισμένες και μη).

Από το σύνολο των εκκρεμών υποχρεώσεων των φορέων, ως ληξιπρόθεσμες ορίζονται εκείνες οι οποίες δεν έχουν εξοφληθεί μετά την παρέλευση 90 ημερών από την ημερομηνία υποχρέωσης εξόφλησής τους. Τα στοιχεία για τις εκκρεμείς επιστροφές φόρων αναφέρονται σε εκκρεμείς επιστροφές φόρων για τις οποίες έχει εκδοθεί το σχετικό ΑΦΕΚ μέχρι και το τέλος του μήνα αναφοράς.

Η εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης αποτελεί βασική προτεραιότητα για το Υπουργείο Οικονομικών, δεδομένου ότι συμβάλλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των φορέων, στην εξυγίανση των προϋπολογισμών τους, αλλά και στην τόνωση της ρευστότητας της οικονομίας.

Με την υλοποίηση της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης και την ομαλή ροή των χρηματοδοτήσεων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και ειδικότερα της χρηματοδότησης για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης, αναμένεται αύξηση του ρυθμού αποπληρωμής των υποχρεώσεων αυτών και σημαντική μείωσή τους εντός του 2017.

Για το σκοπό αυτό από τον Ιούνιο του 2016 υλοποιείται πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, μέσω ειδικής χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ. Οι εκταμιεύσεις ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 2016 και θα προσαρμολογούνται ανάλογα με την πορεία της χρη-

ματοδότησης από τον ΕΜΣ. Ως αποτέλεσμα, από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο παρατηρείται σταδιακή μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων ύψους συνολικά 1.150 εκατ. ευρώ.

Στο πλαίσιο της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης προβλέπεται επίσης και η χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ για την εκκαθάριση εκκρεμών, άνω των 90 ημερών, αιτήσεων συνταξιοδότησης. Για το λόγο αυτό προωθείται το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο για την έκτακτη χρηματοδότηση των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης για το σκοπό αυτό, με στόχο και την εκκαθάριση εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης από τις αρχές του 2017.

Επισκόπηση Δημόσιων Δαπανών

Η επισκόπηση δημόσιων δαπανών είναι συντονισμένη δράση στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης που αποτελεί ένα από τα βασικότερα εργαλεία για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, την καταγραφή και τον εξορθολογισμό των δαπανών και την ανακατανομή τους με απώτερο στόχο την χρηματοδότηση κοινωνικών προγραμμάτων.

Τα αποτελέσματα της επισκόπησης έχουν συγκεκριμενοποιηθεί από την αρχή της δράσης και αφορούν κυβερνητικές προτεραιότητες: να συμβάλουν στην πλήρη χρηματοδότηση του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης σε όλη την επικράτεια από το 2017 και έπειτα, να βοηθήσουν στη στήριξη των κατώτερων εισοδηματικά στρωμάτων και στην καταπολέμηση της ανεργίας και να διευκολύνουν την επανένταξη των μακροχρόνια ανέργων στον παραγωγικό ιστό της χώρας.

Η επισκόπηση ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 2016 σε πιλοτικό επίπεδο στο Υπουργείο Οικονομικών, στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης και στο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και θα επεκταθεί στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης το πρώτο εξάμηνο του 2017. Στην επισκόπηση περιλαμβάνονται τα Υπουργεία και όλοι οι εποπτευόμενοι φορείς των Υπουργείων. Η δράση δεν περιορίζεται μόνο στην επισκόπηση των δαπανών του κάθε Υπουργείου αλλά συμπεριλαμβάνει καταγραφή και κοστολόγηση των δραστηριοτήτων και ανάπτυξη δεικτών καταγραφής των αποτελεσμάτων τους.

Η καταγραφή και κοστολόγηση δραστηριοτήτων σε επίπεδο Υπουργείου και στους εποπτευόμενους φορείς αυτού, επιτρέπει την αξιολόγηση της κάθε δραστηριότητας ξεχωριστά, την σύγκριση κόστους-οφέλους με άλλες δράσεις και δραστηριότητες και την ιεράρχηση δραστηριοτήτων τόσο σε επίπεδο Υπουργείου όσο και στο σύνολο της κυβέρνησης. Με αυτή την έννοια, η επισκόπηση παίρνει διπλή μορφή: πρώτον, ενός εξονυχιστικού λογιστικού ελέγχου δαπανών σε όλα τα Υπουργεία και στους φορείς τους με σκοπό τη μείωση δαπανών, και, δεύτερον, στην καταγραφή δραστηριοτήτων και ευθυγράμμιση των δαπανών στο σύνολο της κυβέρνησης με τις πιο άμεσες κυβερνητικές προτεραιότητες.

Η καταγραφή τομέων δραστηριότητας και συγκεκριμένων δράσεων ανά Υπουργείο στο πλαίσιο της επισκόπησης δαπανών αποτελεί προπομπό της σταδιακής μετάβασης στην κατάρτιση προϋπολογισμού προγραμμάτων, που συνιστά τον πλέον βέλτιστο τρόπο κατάρτισης προϋπολογισμού σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη. Λόγω της ανάγκης συνεχούς ελέγχου, είτε επισκόπησης κατά τακτά χρονικά διαστήματα είτε θεματικής επισκόπησης των δημόσιων δαπανών, η καθιέρωση της επισκόπησης ως μιας μόνιμης και διαρκούς δράσης στο σύνολο της δημόσιας διοίκησης και σε συνδυασμό με τη σταδιακή μετάβαση στην κατάρτιση προϋπολογισμού προγραμμάτων, θα ενδυναμώσει την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητά του κράτους και των υπηρεσιών του.

Βασικοί στόχοι:

- Εκ βάθρων επισκόπηση των δαπανών σε όλα τα Υπουργεία και στους εποπτευόμενους φορείς τους.
- Καταγραφή και εξορθολογισμό των δαπανών στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης.
- Δημιουργία δημοσιονομικού χώρου που να επιτρέπει την ανακατανομή δαπανών μεταξύ Υπουργείων και φορέων Γενικής Κυβέρνησης με σκοπό την χρηματοδότηση δράσεων κοινωνικής πολιτικής.

- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης, μέσω της καταγραφής, κοστολόγησης και ιεράρχησης δράσεων και δραστηριοτήτων στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης.

3. Κοινωνική Πολιτική

Η οικονομική και κοινωνική κρίση των περασμένων ετών, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη για οριοθέτηση και υλοποίηση ενός σχεδίου κοινωνικής προστασίας, με γνώμονα τον χάρτη της ευαλωτότητας και τα επί μέρους χαρακτηριστικά της. Στόχος μίας τέτοιας πολιτικής είναι η άμβλυνση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων και της αποστέρησης στις ακραίες εκδοχές της και η εξασφάλιση της προστασίας ευάλωτων πληθυσμών κατά τη μετάβαση από τις συνθήκες της κρίσης σε ένα υγιές κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον.

Οι στρατηγικοί άξονες της κοινωνικής πολιτικής καθορίζονται από τη στοχοθεσία της κυβέρνησης για τη στήριξη των πιο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού και την αναμόρφωση του κράτους πρόνοιας με καλύτερη οργάνωση των επιδομάτων, αύξηση των παρεχόμενων υπηρεσιών και εκσυγχρονισμό των δομών.

Σε αυτό το πλαίσιο, προγραμματίζονται οι εξής δράσεις:

- Εθνική εφαρμογή Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ΚΕΑ)
- Πιλοτικό πρόγραμμα μεθόδου αξιολόγησης αναπηρίας
- Διαμόρφωση νέου πλαισίου για την παιδική προστασία
 - Επιτροπεία ανηλίκων
 - Πλαίσιο αναδοχής/υιοθεσίας
 - Νέο πλαίσιο λειτουργίας προνοιακών ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ
- Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής
- Λειτουργία Ενιαίου Φορέα πληρωμής κοινωνικών επιδομάτων προνοιακού χαρακτήρα
- Νέο πλαίσιο καταπολέμησης της έλλειψης στέγης ευάλωτων ομάδων – Φορέας διαχείρισης ακινήτων

Στο παραπάνω πλαίσιο μία σειρά από πρωτοβουλίες στο πεδίο άσκησης κοινωνικής πολιτικής υλοποιήθηκαν το 2016, ενώ το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης που λειτούργησε πιλοτικά σε συγκεκριμένες περιοχές κατά το τρέχον οικονομικό έτος, εντός του 2017 θα επεκταθεί στο σύνολο της επικράτειας.

Ειδικότερα:

Αντιμετώπιση της φτώχειας

Με το ν.4320/2015 θεσμοθετήθηκε μια σειρά άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης. Για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση ατόμων και νοικοκυριών που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας εφαρμόστηκαν οι ακόλουθες ειδικότερες δράσεις:

- επιδότηση σίτισης,
- επιδότηση ενοικίου,
- δωρεάν επανασύνδεση και παροχή ηλεκτρικού ρεύματος.

Η αρχική εφαρμογή του προγράμματος το 2015, οδήγησε στη χρονική επέκτασή του μέχρι και το τέλος του 2016 έτσι ώστε να καλύψει τις ανάγκες των νοικοκυριών που διαβιούν σε συνθήκες αποστέρησης. Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες που καλύπτονται από το πρόγραμμα αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης, από το 2017 και μετά, θα ενσωματωθούν και θα καλύπτονται από την εφαρμογή του

Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης σε εθνική κλίμακα, προκειμένου να μη δημιουργούνται επικαλύψεις μεταξύ των δύο προγραμμάτων.

Ειδικότερα, σημειώνεται ότι από τον Προϋπολογισμό εξόδων του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης κατά το οικονομικό έτος 2016 αναμένεται να διατεθούν συνολικά πιστώσεις ύψους 263 εκατ. ευρώ.

Αντισταθμιστικά μέτρα ΕΚΑΣ

Κατόπιν της σταδιακής περικοπής (ν.4387/2016) του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) μέχρι το τέλος του 2019 το Υπ. Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης έλαβε σειρά αντισταθμιστικών μέτρων από 1/8/2016 με γνώμονα την άμβλυνση των συνεπειών για τους δικαιούχους του επιδόματος αυτού. Συγκεκριμένα έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για τα έτη 2016 και 2017 με σκοπό την εφαρμογή των παρακάτω αντισταθμιστικών μέτρων προς τους δικαιούχους:

- Πλήρης απαλλαγή από τη φαρμακευτική δαπάνη σε όσους δικαιούχους απώλεσαν την παροχή.
- Έκτακτη μηνιαία οικονομική ενίσχυση ισόποση με την παροχή που καταργήθηκε σε πρώην δικαιούχους με ποσοστό αναπηρίας άνω του 80%.
- Έκτακτη μηνιαία οικονομική ενίσχυση στο/στη σύζυγο με το μικρότερο ατομικό εισόδημα σε περίπτωση απώλειας του ΕΚΑΣ και από τους δύο συζύγους.

Ειδικότερα για το έτος 2016 θεσπίστηκαν τα εξής συμπληρωματικά μέτρα:

- Απαλλαγή από την καταβολή εισφοράς υγειονομικής περίθαλψης σε όσους απώλεσαν παροχή ΕΚΑΣ άνω των τριάντα (30) ευρώ μηνιαίως.
- Χορήγηση μηνιαίας προπληρωμένης κάρτας σε συνταξιούχους που απώλεσαν παροχή ποσού 115 ευρώ μηνιαίως και άνω ισόποσης με το ποσό που αντιστοιχεί στο 30% της απώλειας.

Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης

Με τις διατάξεις του ν. 4389/2016 τέθηκε σε βαθμιαία εφαρμογή το ως άνω πρόγραμμα αρχικά σε τριάντα (30) μικρούς και μεσαίους Δήμους της χώρας κατά το τρέχον έτος 2016 απορροφώντας πιστώσεις ύψους 55 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2017 έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 760 εκατ. ευρώ με σκοπό την επέκτασή του σε όλους τους Δήμους της χώρας.

Το πρόγραμμα αυτό ενσωματώνει και το παλαιότερο πρόγραμμα του «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος» που τέθηκε σε λειτουργία το 2014 και λειτούργησε μόνο πιλοτικά και όχι σε πανελλαδικό επίπεδο. Είναι ένα πρόγραμμα αμιγώς προνοιακού χαρακτήρα, απευθύνεται σε νοικοκυριά, που διαβιβάζουν σε συνθήκες φτώχειας και λειτουργεί κατά τρόπο συμπληρωματικό στο πλαίσιο εφαρμογής δημόσιων πολιτικών καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα περιλαμβάνει τρεις (3) βασικούς πυλώνες: α) εισοδηματική ενίσχυση, β) πρόσβαση και διασύνδεση σε συμπληρωματικές παροχές και υπηρεσίες και γ) υπηρεσίες ενεργοποίησης και προώθησης των δικαιούχων σε δράσεις, όπως κάλυψη προτεινόμενης θέσης εργασίας, συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και εμπειρίας και επιστροφή στο εκπαιδευτικό σύστημα.

4. Ενδυνάμωση της απασχόλησης και ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Μία από τις θεμελιώδεις πολιτικές προτεραιότητες για το 2017 είναι και η ενίσχυση του τομέα της απασχόλησης δια μέσω της δρομολόγησης μίας σειράς δράσεων που θα απευθύνονται σε κατηγορίες του πληθυσμού που έχουν πληγεί περισσότερο από την ανεργία, η αναβάθμιση της δια βίου μάθησης

και της κατάρτισης των ενηλίκων και η συγκρότηση ενός υγιούς πλαισίου για την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Ειδικότερα:

Ενίσχυση της απασχόλησης

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της απασχόλησης το Υπουργείο Εργασίας υλοποίησε εντός του 2016 έξι (6) Προγράμματα Απασχόλησης, με συνολικό προϋπολογισμό 196,2 εκατ. ευρώ και σύνολο 38.237 ωφελούμενων. Ενδεικτικά αναφέρονται το Πρόγραμμα Επανεκπαίδευσης Μακροχρόνια Ανεργών στην Αγορά Εργασίας (Νέα Γενιά Κοινωνικού Εργασίας) σε 17 Δήμους, το Πρόγραμμα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας για ανέργους άνω των 50 ετών διάρκειας 9 μηνών και το Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και εκπαίδευσης στην απασχόληση για νέους 25-29 ετών.

Περαιτέρω, κατά το τελευταίο δίμηνο του 2016 και εντός του 2017, έχουν προγραμματισθεί οκτώ (8) προγράμματα απασχόλησης με συνολικό προϋπολογισμό 524,5 εκατ. ευρώ και σύνολο 85.837 ωφελούμενων. Ενδεικτικά αναφέρονται το Πρόγραμμα Επανεκπαίδευσης Μακροχρόνια Ανεργών στην αγορά εργασίας σε 274 Δήμους, το Πρόγραμμα πρόσληψης Ανεργών στον κλάδο της Υγείας και το Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού και άλλων Δημόσιων Φορέων για την απασχόληση ανέργων ηλικίας 55-67 ετών

Δια βίου μάθηση και κατάρτιση ενηλίκων

Το Υπουργείο Εργασίας σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας έχει συγκροτήσει διϋπουργική επιτροπή για την επανεξέταση του θεσμικού πλαισίου πιστοποίησης των παρόχων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και ειδικότερα των όρων και των προϋποθέσεων για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των Κέντρων δια Βίου μάθησης και τη διαμόρφωση νομοθετικής ρύθμισης για την ανάπτυξη Συστήματος Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης αποφοίτων των Κέντρων Διά Βίου Μάθησης που έχει ως σκοπό τη διασφάλιση της αντικειμενικότητας και ποιότητας των διαδικασιών επικύρωσης των αποτελεσμάτων μάθησης που αποκτώνται μέσω της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και την ενίσχυση του ρόλου τους.

Κοινωνική επιχειρηματικότητα

Το 2016 έλαβε χώρα η ψήφιση του ν. 4430/2016 για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ΚΑΛΟ) και την ανάπτυξη των φορέων της, με βασικό στόχο τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος ανάπτυξης της ΚΑΛΟ, τη διάχυση της ΚΑΛΟ σε όλους τους δυνατούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας και τη στήριξη και ενίσχυση των παραγωγικών επιχειρημάτων αυτοδιαχείρισης και συλλογικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

Το 2017 θα δρομολογηθεί η θέσπιση ενιαίου Ταμείου που θα υποστηρίζει τα εγχειρήματα που δεν έχουν πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα (nonbankable). Στόχος είναι η συγκέντρωση όλων των ειδών χρηματοδότησης σε ένα Ταμείο.

Επιπλέον, βασική προτεραιότητα του Υπουργείου Εργασίας αποτελεί η ενοποίηση της Συνεταιριστικής νομοθεσίας εντός του 2017. Στόχος είναι να αντιμετωπιστεί η πολυδιάσπαση της νομοθεσίας που αφορά τους συνεταιρισμούς στην ελληνική έννομη τάξη καθώς και η δημιουργία μιας σύγχρονης και σαφούς για τη διοίκηση και τον πολίτη συνεταιριστικής νομοθεσίας, που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας σε όλους τους τομείς της παραγωγικής δραστηριότητας και τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης.

Επιπρόσθετα εντός του 2017 θα ξεκινήσει η δημιουργία ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου για την επαναλειτουργία πτωχευμένων - εγκαταλελειμμένων επιχειρήσεων μέσω της μετατροπής τους σε Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

5. Οικονομία-Ενίσχυση κλίματος εμπιστοσύνης

Ο προγραμματισμός, οι στρατηγικές και το νομοθετικό έργο του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης για το 2017 έχουν στόχο τη σταθεροποίηση της Ελληνικής οικονομίας, τη δημιουργία των προϋποθέσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη της και την ενδυνάμωση της διεθνούς θέσης και αξιοπιστίας της χώρας μας. Τα κυριότερα σημεία παρεμβάσεων είναι τα εξής:

- Υλοποίηση στρατηγικής αντιμετώπισης των κόκκινων δανείων μέσω δύο κύριων νομοθετικών πρωτοβουλιών: α) Δράση Εξωδικαστικού Μηχανισμού Διευθέτησης Οφειλών και β) Σύνταξη του Σχεδίου Νόμου για την Υπηρεσία Πίστωσης και Πλούτου (η οποία θα έχει συγκεντρωμένα όλα τα στοιχεία των δημόσιων και ιδιωτικών οφειλών των δανειοληπτών και θα βαθμολογεί αντικειμενικά και διάφανα όσους θέλουν να ρυθμίσουν τις οφειλές τους προς τις τράπεζες καθώς κι εκείνους που επιδιώκουν τη σύναψη νέου δανείου ως προς τη δυνατότητα αποπληρωμής των δόσεων τους).
- Ενεργοποίηση των τεσσάρων υπολειπομένων καθεστώτων ενισχύσεων του νέου αναπτυξιακού νόμου 4399/2016, με βασικούς στόχους την αύξηση της απασχόλησης, της καινοτομίας, της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, της επανεκβιομηχάνισης της χώρας, και γενικότερα την υποβοήθηση της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.
- Τροποποίηση του ν. 3894/2010 περί στρατηγικών επενδύσεων, στην κατεύθυνση διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής και επιτάχυνσης των διαδικασιών και διασφάλιση ελέγχων υλοποίησης των στρατηγικών επενδύσεων.
- Διαμόρφωση νέου θεσμικού πλαισίου για την αποτελεσματική εφαρμογή του αναπτυξιακού προγραμματισμού της περιόδου 2014 – 2020 μέσω του Εφαρμοστικού Νόμου 4314/2014 «Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020».
- Εισαγωγή στη Βουλή του νόμου για το καθεστώς των αδειοδοτήσεων. Προσθήκη ειδικών μερών για τον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας και για τις εξορυκτικές δραστηριότητες.
- Εισήγηση για νομοθετική ρύθμιση για την αναμόρφωση του πλαισίου Εποπτείας της Αγοράς βιομηχανικών προϊόντων του εναρμονισμένου τομέα (CE).
- Υλοποίηση τριών δράσεων στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΕΚ: Σύγχρονη Μεταποίηση, Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων τοπικής εμβέλειας για τη μεταποίηση και την εφοδιαστική αλυσίδα και Ενίσχυση της Περιβαλλοντικής Βιομηχανίας.
- Απλοποίηση των διαδικασιών σύστασης επιχειρήσεων, μέσω της ανάπτυξης διαδικτυακής πύλης.
- Εκσυγχρονισμός της επιμελητηριακής νομοθεσίας ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος τους.
- Σχέδιο Δράσης για την περαιτέρω ανάπτυξη του Ηλεκτρονικού Εμπορίου και της Ηλεκτρονικής Επιχειρηματικότητας.
- Αναμόρφωση του νομικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του Ελληνικού Σήματος, με σκοπό την καθιέρωση του ως ένα σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο των ελληνικών επιχειρήσεων.
- Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για το υπαίθριο εμπόριο και δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου αδειών υπαιθρίου εμπορίου.
- Εκσυγχρονισμός της καταναλωτικής νομοθεσίας και αναβάθμιση του Παρατηρητήριου Τιμών.
- Αναμόρφωση του νομικού πλαισίου των οργανωμένων αγορών χονδρικού εμπορίου, δημοσίων και ιδιωτικών.
- Εκπόνηση Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη με έμφαση στο πεδίο της ανεργίας, των εργασιακών συνθηκών, των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κ.λπ.

6. Φορολογική πολιτική

Κατά το έτος 2016 ξεκίνησε η διενέργεια διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες θα συνεχιστούν κατά το έτος 2017 και θα συμπληρωθούν με νέες πρωτοβουλίες, μεταξύ των οποίων:

Ενίσχυση του εισπρακτικού μηχανισμού

- Σταδιακή ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου, πλήρως αυτοματοποιημένου συστήματος για τη διαχείριση και παρακολούθηση των διαδικασιών είσπραξης των οφειλών (μέσω νέου ΕΣΠΑ 2014-2020).
- Επέκταση ηλεκτρονικών υπηρεσιών για την υποστήριξη του υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών αυτοαπασχολούμενων και την ενσωμάτωση της είσπραξης εισφορών κοινωνικής ασφάλισης μέσω της φορολογικής διοίκησης (έργο ΕΦΚΑ).
- Ενίσχυση των δράσεων φορολογικής συμμόρφωσης με στόχο την αύξηση της οικειοθελούς συμμόρφωσης.
- Διασύνδεση με το Πληροφοριακό Σύστημα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας ΕΡΓΑΝΗ (ΣΕΠΕ – ΟΑΕΔ – ΙΚΑ – ΕΤΑΜ).

Καταπολέμηση φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου

- Αξιοποίηση διεθνών εργαλείων, πληροφοριών και δράσεων για την αποτροπή φοροδιαφυγής από ιδιώτες και εταιρικές ομάδες (CRS, FATCA κ.λπ.).
- Διενέργεια πολυμερών ελέγχων, σε συνεργασία με άλλες χώρες.
- Ανάπτυξη του e-περιουσιολογίου, με σταδιακή επέκταση του υφιστάμενου περιουσιολογίου σε περισσότερα αντικείμενα.
- Επέκταση του Συστήματος Μητρώου Τραπεζικών Λογαριασμών και Λοιπών Πληρωμών (ΣΜΤΛ&ΛΠ) και σε άλλα χρηματοοικονομικά προϊόντα.
- Ανάπτυξη του Πληροφοριακού Συστήματος της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών (ΔΕΔ) με σκοπό την αποτελεσματική εξωδικαστική επίλυση των φορολογικών διαφορών.
- Σύσταση πρόσθετων Κινητών Ομάδων Ελέγχου (ΚΟΕ) σε όλη την Επικράτεια.
- Αξιοποίηση του πρόσφατα αποκτηθέντος αυτοκινούμενου συστήματος (x-ray) ανίχνευσης εμπορευματοκιβωτίων (containers) και ενίσχυση των Τελωνειακών Αρχών με μέσα δίωξης.
- Σύσταση Συντονιστικού Επιχειρησιακού Κέντρου (ΣΕΚ) για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου σε προϊόντα που υπόκεινται σε ΕΦΚ.
- Ανάπτυξη περιβάλλοντος αξιοποίησης των στοιχείων του συστήματος Εισορών – Εκροών με στόχο τον εντοπισμό περιπτώσεων λαθρεμπορίας καυσίμων.
- Καθιέρωση Ενιαίου Κεντρικού Μητρώου Εφοδιαστικής Αλυσίδας (ΕΚΜΕΑ) καπνού και βιομηχανοποιημένων προϊόντων.
- Εισαγωγή διαλειτουργικού συστήματος εντοπισμού και παρακολούθησης καπνικών προϊόντων (ιχνηλασιμότητα).

Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες και ενίσχυση της διαφάνειας

- Αναβάθμιση της διαδικτυακής πύλης ενημέρωσης και επικοινωνίας της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων.
- Περαιτέρω ηλεκτρονικοποίηση διαδικασιών με σκοπό την εξυπηρέτηση του πολίτη (ενδεικτικά η αυτοματοποίηση επιστροφών/συμψηφισμών, η υποβολή δηλώσεων Φορολογίας Κεφαλαίου).
- Σταδιακή υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου Καταπολέμησης της Διαφθοράς.
- Σταδιακή εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης για τη διευκόλυνση του εξαγωγικού εμπορίου με έμφαση στην υλοποίηση της Ενιαίας Θυρίδας- Single Window (ν. 4336/2015).

Σύγχρονη και ευέλικτη Φορολογική και Τελωνειακή Διοίκηση

- Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (αυτονόμου φορέα) με το ν. 4389/2016.
- Συνεχής εκσυγχρονισμός των δομών της Αρχής.
- Εφαρμογή σύγχρονου συστήματος στοχοθεσίας.
- Εφαρμογή συστήματος συνεχούς επανεξέτασης, αξιολόγησης και βελτίωσης των λειτουργικών διαδικασιών.
- Παραγωγική λειτουργία της Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας.

7. Καταπολέμηση της διαφθοράς

Με το ν. 4320/2015 συστάθηκε η Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (ΓΕΓ-ΚΑΔ), η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο κύριος λόγος της δημιουργίας της ήταν η ανάγκη συντονισμού των αρχών και των ελεγκτικών σωμάτων των σχετικών με την καταπολέμηση της διαφθοράς, ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ τους.

Η Γενική Γραμματεία έχει οριστεί ως η αρμόδια αρχή για το συντονισμό της καταπολέμησης της απάτης (AFCOS) και ως το κεντρικό συντονιστικό όργανο καταπολέμησης της απάτης στα διαρθρωτικά ταμεία.

Εντός του 2016 έχουν ολοκληρωθεί ή προγραμματιστεί οι κατωτέρω δράσεις:

- Αξιολόγηση και αναθεώρηση του εθνικού στρατηγικού σχεδίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Το αρχικό σχέδιο δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο 2015 και βρίσκεται υπό αξιολόγηση και ετήσια αναθεώρηση.
- Δημοσιοποίηση της πρώτης ετήσιας έκθεσης της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, καθώς και συλλογής στοιχείων από ελεγκτικούς και διωκτικούς φορείς.
- Ετήσια αναθεώρηση και δημοσίευση της χαρτογράφησης των αρμοδιοτήτων των αρχών. Η πρώτη χαρτογράφηση των αρμοδιοτήτων έχει ήδη αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς.
- Δημιουργία συστήματος υποδοχής καταγγελιών που αφορούν σε θέματα διαφθοράς στην ελληνική Διοίκηση καθώς και σε θέματα διαχείρισης των κονδυλίων που διαθέτει η ΕΕ στην χώρα.
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου δήλωσης περιουσιακών στοιχείων (πόθεν έσχες).
- Δημιουργία μηχανισμού για τον συντονισμό των διωκτικών αρχών (οικονομικών εισαγγελιών και εισαγγελέων Διαφθοράς, ΓΓΔΕ, οικονομικής αστυνομίας κ.λπ.).
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου για την χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων.
- Εκπροσώπηση της χώρας σε διεθνείς φορείς και οργανισμούς.
- Ενίσχυση του ρόλου των μονάδων εσωτερικού ελέγχου των Υπουργείων.
- Σύσταση ομάδων εργασιών για εκπόνηση τομεακών στρατηγικών σε τομείς υψηλού κινδύνου διαφθοράς στην Δημόσια Διοίκηση.
- Επιμορφώσεις στελεχών των διοικητικών, διωκτικών και δικαστικών αρχών.

Εντός του 2017 σχεδιάζονται οι εξής δράσεις:

- Ενοποίηση ελεγκτικών σωμάτων.
- Δημιουργία ειδικού σώματος επιστημόνων/ερευνητών, προς διευκόλυνση του έργου των Εισαγγελέων Διαφθοράς και Οικονομικού Εγκλήματος.
- Βελτίωση νομοθετικού πλαισίου για τον εσωτερικό έλεγχο.
- Αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου με στόχο την ενίσχυση των μηχανισμών για την ανάκτηση και διαχείριση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων
- Βελτίωση των χρονοδιαγραμμάτων απονομής της δικαιοσύνης και ως προς τις υποθέσεις αλλά και ως προς τους χρόνους παραγραφής των αδικημάτων.
- Αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διοικητικών ποινών ως μέσο μείωσης του φόρτου εργασίας των δικαστηρίων.
- Βελτίωση νομοθετικού πλαισίου για το καθεστώς μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος.
- Ενίσχυση της πληροφόρησης του κοινού και του ιδιωτικού τομέα για την ανάληψη δράσεων καταπολέμησης της διαφθοράς.
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου όσο αφορά στις ποινές που εισήχθησαν με το ν. 4312/2014.
- Ετήσια ανάλυση στατιστικών στοιχείων της Δικαιοσύνης σε υποθέσεις διαφθοράς και καθορισμός των σχετικών πολιτικών και νομοθετικών παρεμβάσεων για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της δικαιοσύνης.

8. Εσωτερική πολιτική

Στο πλαίσιο ανάπτυξης στρατηγικού σχεδιασμού τα Υπουργεία και οι επί μέρους Γενικές Γραμματείες έχουν ήδη προγραμματίσει νέες δράσεις για το 2017.

Ειδικότερα:

Παιδεία

Τα βασικά σημεία στρατηγικού σχεδιασμού του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων για το έτος 2017 είναι τα εξής:

- Διάχυση των ψηφιακών δυνατοτήτων εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες
- Ενιαίο πρόγραμμα Σπουδών Πληροφορικής. Δημιουργία σύγχρονων Εργαστηρίων Πληροφορικής
- Εκπαίδευση παιδιών προσφύγων
- Ενίσχυση Νηπιαγωγείου (Επιμόρφωση - Αναμόρφωση αναλυτικού προγράμματος - Δίχρονο υποχρεωτικό Νηπιαγωγείο - Προσλήψεις βοηθητικού προσωπικού)
- Ενίσχυση Ενιαίου Τύπου Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου και επέκτασή του στα Ολιγοθέσια Δημοτικά Σχολεία (Επιμόρφωση - Αλλαγή αξιολόγησης μαθητών - Εφαρμογή Ευέλικτης Ζώνης)
- Νέο Γυμνάσιο (Ενισχυτική διδασκαλία - Επέκταση διδακτικού έτους - Εξορθολογισμός ύλης - Πιλοτική εφαρμογή περιγραφικής αξιολόγησης)
- Νέο Λύκειο - Πρόταση νέου συστήματος εισαγωγής στα Πανεπιστήμια
- Αναβάθμιση Ειδικής Αγωγής
- Αναβάθμιση Τεχνικής- Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
- Επαναλειτουργία Σχολικών Βιβλιοθηκών
- Σύσταση Κέντρων Υποστήριξης Εκπαιδευτικής Κοινότητας
- Ολιστική θεώρηση και εκσυγχρονισμός του συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, με στόχο να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας και να συνεισφέρει στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας:
 - Ανάπτυξη επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (εκσυγχρονισμός προγραμμάτων σπουδών, βιβλίων, εργαστηριακού εξοπλισμού, επιμόρφωση εκπαιδευτικών).
 - Ανάπτυξη προγραμμάτων μαθητείας αποφοίτων ΕΠΑΛ και σπουδαστών ΙΕΚ για την ομαλή είσοδό τους στην αγορά εργασίας.
- Συγκρότηση του Ενιαίου χώρου της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έρευνας και Τεχνολογίας.
Βασικά εργαλεία για τη συγκρότηση είναι :
 - Η οριζόντια κινητικότητα μελών ΔΕΠ Πανεπιστημίων, μελών ΕΠ ΤΕΙ και ερευνητών ΕΚ ως μέθοδος δημιουργίας κρίσιμων μαζών.
 - Η συγκρότηση Εικονικών Ινστιτούτων (virtual institutes) και Κέντρων Δεξιότητας (Competence Centers) ως μέθοδος δικτύωσης ακαδημαϊκών και ερευνητικών μονάδων.
 - Οι νέοι ορίζοντες που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
 - Η ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών και η ανοιχτή πρόσβαση ως πολλαπλασιαστές της ερευνητικής απόδοσης.
 - Η ομογενοποίηση και μετεξέλιξη του διοικητικού καθεστώτος των ερευνητικών κέντρων ως όρος για τη συνεκτικότητα και την ενσωμάτωσή τους στον Ενιαίο Χώρο Εκπαίδευσης.
 - Η επαναξιολόγηση και ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου των ΑΕΙ στην πορεία διαμόρφωσης του Ενιαίου Χώρου Εκπαίδευσης.
 - Αξιολόγηση των ΤΕΙ και ένταξή τους στον Ενιαίο Χώρο Εκπαίδευσης.
 - Αξιολόγηση των Συμβουλίων Ιδρυμάτων.
 - Ενίσχυση του ρόλου της Αρχής Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ).

- Εξορθολογισμός των διοικητικών προβλημάτων των ΑΕΙ (Συμβούλια Ιδρυμάτων, συγκρότηση Πρυτανικών Συμβουλίων, εκλογικές διαδικασίες για εκλογές πρυτάνεων, συμμετοχή φοιτητών σε όργανα κ.λπ.)
- Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών συμπεριλαμβανομένων και των διδακτορικών σπουδών.
- Αξιοποίηση της περιουσίας των ΑΕΙ.
- Ορθολογικοποίηση των συνδρομών σε διεθνείς οργανισμούς (CERN, European Space Agency κ.λπ.).

Άμυνα

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ), επαναξιολογεί τις δράσεις του, λαμβάνοντας υπόψη τους υφιστάμενους δημοσιονομικούς περιορισμούς, προς επίτευξη μέγιστης αποτελεσματικότητας του επιχειρησιακού, αμυντικού και κοινωνικού του έργου.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας εξοικονόμησης πόρων και εξορθολογισμού των δαπανών του ΥΠΕΘΑ έτους 2017, έχουν ήδη επικαιροποιηθεί, αναληφθεί και δρομολογηθεί από τα Γενικά Επιτελεία δράσεις και παρεμβάσεις που αφορούν σε σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Ενοποίηση διαδικασιών προμηθειών διακλαδικά, με σκοπό τη κατάρτιση συμφωνιών-πλαίσιο, προς επίτευξη δημοσιονομικού οφέλους με βασική επιδίωξη την επίτευξη σημαντικών οικονομικών κλίμακας.
- Συμμετοχή στη διαχείριση των μεταναστευτικών - προσφυγικών ροών και λοιπών συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγραμμάτων.
- Συνεχής προσπάθεια αναδιοργάνωσης - αναδιάταξης των ΕΔ με σύσταση δομών μικρότερων, πιο ευέλικτων και με μεγαλύτερη ισχύ πυρός.
- Σταδιακή διάθεση των οικονομικών δραστηριοτήτων των Στρατιωτικών Εκμεταλλεύσεων εξυπηρέτησης προσωπικού των ΕΔ σε εξωτερικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων και αυτών της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας του ν.4430/2016.
- Εκμετάλλευση της ακίνητης περιουσίας του ΥΠΕΘΑ από τη νέο-σύστατη Υπηρεσία Αξιοποίησης της Ακίνητης Περιουσίας των Ενόπλων Δυνάμεων (ΥΠΑΑΠΕΔ).
- Περιστολή των εθνικών θέσεων σε πρεσβείες και άλλους διεθνείς οργανισμούς (NATO, ΕΕ), καθώς και των μεταπτυχιακών σπουδών στο εξωτερικό, προς εξορθολογισμό αυτών.
- Προσπάθεια εκποίησης πλεονάζοντος ή μη επιχειρησιακά αναγκαίου στρατιωτικού εξοπλισμού, κύριου υλικού, οπλισμού, πυρομαχικών κ.λπ.
- Περαιτέρω βελτίωση της κάλυψης των αναγκών των Ενόπλων Δυνάμεων με ίδια μέσα, μέσω της βέλτιστης αξιοποίησης των Στρατιωτικών Εργοστασίων και του εξειδικευμένου στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού καθώς επίσης και της παροχής κινήτρων και βελτίωσης των προϋποθέσεων συνεργασίας με την μη αμυντική εγχώρια βιομηχανία με βάση το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο.
- Επανεξέταση ισχύοντος καθεστώτος αποστρατειών, ώστε να προκύψουν τρόποι μείωσης της σχετιζόμενης αποζημίωσης των διοικητικά αποκατασταθέντων.
- Ικανοποίηση λειτουργικών αναγκών, με την εφαρμογή Συμπράξεων Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ).
- Επιτάχυνση ολοκλήρωσης των διαδικασιών προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου σε διακλαδικό επίπεδο και υλοποίηση προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας, ενεργειακής αποδοτικότητας, αποτελεσματικής διαχείρισης απορριμμάτων, προώθησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κ.λπ.
- Αναδιοργάνωση Μονάδων, στις οποίες έχουν εγκατασταθεί σύγχρονα οπλικά συστήματα, στην κατεύθυνση της σύμπτυξης των δραστηριοτήτων υποστήριξης, του περιορισμού του προσωπικού και της βελτιστοποίησης του τρόπου παροχής των αντίστοιχων υπηρεσιών.
- Μείωση προσλήψεων εποχικού προσωπικού.

Δικαιοσύνη, Διαφάνεια, Ανθρώπινα δικαιώματα

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά το 2017 σχεδιάζει την εφαρμογή μιας σειράς δράσεων με στόχο την:

- Βελτίωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών υγείας, απεξάρτησης και εκπαίδευσης/ επιμόρφωσης που παρέχονται στα καταστήματα κράτησης.
- Ανάπτυξη υπηρεσιών για ανηλίκους και νέους με παραβατική συμπεριφορά (μονάδες μέριμνας νέων, υπηρεσίες εκπαίδευσης, ενίσχυση εξωιδρυματικής μεταχείρισης).
- Βελτίωση των υποδομών και κατ' επέκταση των συνθηκών κράτησης και ενίσχυση του επιπέδου ασφάλειας στα καταστήματα κράτησης.
- Διοικητική αναδιοργάνωση της σωφρονιστικής διοίκησης και ορθολογική αξιοποίηση του προσωπικού.
- Επέκταση της χρήσης των εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων για τη μείωση του πληθυσμού των φυλακών και τη μείωση του συνολικού κόστους.
- Αναδιοργάνωση των αγροτικών καταστημάτων κράτησης και των παραγωγικών εργαστηρίων που λειτουργούν στα καταστήματα κράτησης, με σκοπό την ενίσχυση της εργασιακής ένταξης μετά την αποφυλάκιση και της αυτοχρηματοδότησης των δομών.

Σημαντική στήριξη στην υλοποίηση των πολιτικών του Υπουργείου παρέχεται από το νέο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 στο οποίο έχει ενταχθεί ή έχει προταθεί για ένταξη μια σειρά έργων όπως:

α. Έργα που έχουν ενταχθεί:

- Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Διαδικασίας Α' Φάση (ΟΣΔΔΥ - ΠΠ). Το έργο υλοποιείται με αναμενόμενη ολοκλήρωση τον Δεκέμβριο του 2017.
- Ολοκληρωμένο Σύστημα Πρακτικών Δικαστηρίων (έργο «Σύμπραξη Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα για την Ψηφιακή Καταγραφή, Αποθήκευση και Διάθεση Πρακτικών Συνεδριάσεων»).
- Δράσεις Βελτιστοποίησης της Ροής Ποινικής, Πολιτικής και Διοικητικής Διαδικασίας. Το έργο αφορά στη σχεδίαση μιας ενιαίας και ολοκληρωμένης επιχειρησιακής αρχιτεκτονικής της Ποινικής, Πολιτικής και Διοικητικής διαδικασίας και των διαδικασιών διοικητικής υποστήριξης σε όλες τις βαθμίδες Δικαστηρίων και Εισαγγελιών, με στόχο τη βελτιστοποίηση της ροής των διαδικασιών αυτών.

β. Έργα που έχουν προταθεί για ένταξη:

- Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για την Πολιτική και Ποινική Διαδικασία Β' Φάση. Το έργο αφορά στην επέκταση του συστήματος ΟΣΔΔΥ Α' Φάσης στα υπόλοιπα δικαστήρια της χώρας.
- Υπηρεσίες Τηλεδιάσκεψης σε δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα.
- Ψηφιοποίηση Εντύπων Αρχείων και Δεδομένων Δικαστηρίων, Αρχείου Ανεκτέλεστων Αποφάσεων, εντύπου αρχείου υποθηκοφυλακείων, Ψηφιακές Υπηρεσίες Τμήματος Πτωχεύσεων Πρωτοδικείου Αθηνών και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών
- Αναδιοργάνωση του τρόπου Διοίκησης των καταστημάτων κράτησης με έμφαση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.
- Αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται από τις δομές που λειτουργούν υπό την εποπτεία της Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής.
- Ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης καταγγελιών/πληροφοριών οικονομικής απάτης και διαφθοράς.

Επιπλέον, σχεδιάζεται να αναληφθούν νομοθετικές πρωτοβουλίες για:

- Εναρμόνιση ποινικών και διοικητικών μέσων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής
- Αναμόρφωση Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, Σωφρονιστικού Κώδικα

- Τροποποίηση του ν. 4312/2014 για την ποινική συνδιαλλαγή
- Αναθεώρηση του Κώδικα Απαλλοτριώσεων
- Αναμόρφωση Πτωχευτικού Κώδικα και έκδοση Προεδρικού Διατάγματος για τον Διαχειριστή Αφερεγγυότητας
- Κατάρτιση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση μαζικής εισροής υποθέσεων εταιρικής αφερεγγυότητας
- Θέσπιση νομοθεσίας για την ηλεκτρονική αναγκαστική εκτέλεση
- Αναμόρφωση νομοθεσίας για τη διαμεσολάβηση
- Θέσπιση νόμου για τη Νομική Βοήθεια
- Θέσπιση νόμου για τα Τέλη και Παράβολα
- Κατάρτιση σχεδίου για την επιτάχυνση της διοικητικής και πολιτικής δικαιοσύνης
- Αναμόρφωση του Κτηματολογίου και των Υποθηκοφυλακείων
- Σύσταση και λειτουργία της Αρχής Επίλυσης Προδικαστικών Προσφυγών
- Αναμόρφωση νομοθετικού πλαισίου για ανεξάρτητες Αρχές

Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης

Το Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, αποτελεί έναν από τους παλαιότερους μηχανισμούς ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης, ο οποίος έχει γενική αρμοδιότητα ελέγχου του συνόλου σχεδόν των δημοσίων υπηρεσιών.

Σκοπός της λειτουργίας του ΣΕΕΔΔ είναι η διασφάλιση της εύρυθμης και αποτελεσματικής λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης.

Για το 2017 και για την υλοποίηση του σκοπού του, ο προγραμματισμός του περιλαμβάνει:

- διενέργεια επιθεωρήσεων - ελέγχων και ερευνών,
- διενέργεια προανακρίσεων και προκαταρκτικών εξετάσεων μετά από παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα,
- διενέργεια ένορκων διοικητικών εξετάσεων (ΕΔΕ) κατά τη διάρκεια ή μετά το πέρας των επιθεωρήσεων - ελέγχων για τη διαπίστωση διάπραξης πειθαρχικών αδικημάτων,
- έλεγχος της περιουσιακής κατάστασης των υπαλλήλων των φορέων που ελέγχονται από το ΣΕΕΔΔ.

Το ελεγκτικό έργο του ΣΕΕΔΔ θα εστιασθεί σε φαινόμενα διαφθοράς, κακοδιοίκησης, αδιαφανών διαδικασιών, αναποτελεσματικότητας, χαμηλής παραγωγικότητας και χαμηλής ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών.

Πεδία της Ελεγκτικής Δράσης του ΣΕΕΔΔ θα είναι το Δημόσιο, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, καθώς και των επιχειρήσεων τους, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τα κρατικά Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, δημόσιες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις, τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.

Αγροτική ανάπτυξη

Κατά το 2016 από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αναλήφθηκαν σημαντικές πρωτοβουλίες με στόχο την ανάπτυξη και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας.

Ειδικότερα:

- Ψηφίστηκε ο νόμος υπ' αριθμ. 4351/2016 (ΦΕΚ Α' 164) «Βοσκήσιμες γαίες Ελλάδας και άλλες διατάξεις» για την αξιοποίηση και διανομή των βοσκήσιμων γαιών της χώρας, με σκοπό τη στήριξη της κτηνοτροφίας και την αποφυγή δημοσιονομικών διορθώσεων από την ΕΕ.

- Ψηφίστηκε ο νόμος υπ' αριθ. 4384/2016 (ΦΕΚ Α' 78) «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις» για την ανασυγκρότηση και εξυγίανση των συνεταιρισμών με ρυθμίσεις ενίσχυσης κάθε πρωτοβουλίας που στηρίζεται στη βάση της κοινωνικής οικονομίας και συλλογικότητας. Ο νόμος αφορά άμεσα διακόσιες τριάντα χιλιάδες (230.000) συνεταιρισμένους αγρότες και εννιακόσιους ογδόντα (980) περίπου αγροτικούς συνεταιρισμούς.
- Με το άρθρο 41 του ίδιου ανωτέρω νόμου ιδρύεται «Οργανισμός Διαχείρισης Ακινήτων Γαιών και Εξοπλισμών (ΟΔΙΑΓΕ)», ο οποίος τελεί υπό τον έλεγχο του Δημοσίου με σκοπό την ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας, την έρευνα για την ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω της βελτίωσης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων και της αναδιάρθρωσης του αγροτικού τομέα της οικονομίας, τη διατήρηση και τη δημιουργία βιώσιμων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και τη βελτίωση της απόδοσής τους με την ανάληψη κατάλληλων επενδυτικών πρωτοβουλιών και την εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας και πρακτικών διαχείρισης.
- Ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες λειτουργίας της Τράπεζας Γενετικού Υλικού για τη συλλογή, διάσωση, διατήρηση, προστασία, ανανέωση και αξιοποίηση του γενετικού υλικού της χώρας άνω των 14.000 δειγμάτων φυτικού γενετικού υλικού από συλλογές σιτηρών, οσπρίων, ψυχανθών, κηπευτικών, καπνού, αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών και άλλων καλλιεργούμενων και αυτοφυών συγγενών, της συλλογής υπαίθρου με τη μορφή κλωνικού υλικού 260 ελληνικών και ξένων ποικιλιών αμπέλου και της συλλογής άνω των 800 εγχώριων και ξένων των κυριότερων ειδών φυλλοβόλων οπωροφόρων που διατηρούνται με καλλιέργεια στον αγρό.

Η προσπάθεια του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στον αγροτικό τομέα και η ανάληψη σχετικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών θα συνεχισθεί και κατά το 2017.

Ειδικότερα:

α) Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις

- Υλοποίηση της Εθνικής Γεωγραφικής Πληροφοριακής Βάσης Δεδομένων (ΕΓΠΒΔ) με την ονομασία «Βοσκήσιμες Γαίες της Ελλάδας», σύμφωνα με τα χαρτογραφικά δεδομένα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθώς και τα γεωχωρικά δεδομένα που προκύπτουν από τα διαχειριστικά σχέδια βόσκησης, με σκοπό την καταγραφή των βοσκήσιμων γαιών της χώρας για τις ανάγκες εφαρμογής των κοινοτικών και εθνικών προγραμμάτων που σχετίζονται με τη χρήση αυτών.
- Αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) της Κτηνιατρικής στα πλαίσια της Σήμανσης και Καταγραφής Βοοειδών, Αιγοπροβάτων και Χοίρων.
- Αναβάθμιση του Δικτύου Κτηνιατρικών Εργαστηρίων και ειδικότερα των εθνικών εργαστηρίων αναφοράς και των επισήμων εργαστηρίων που είναι ορισμένα σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 882/2004 για τη διενέργεια των επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.
- Εφαρμογή Σχεδίου Δράσης λήψης μέτρων στον τομέα της φυτοϋγείας για τον επιβλαβή οργανισμό καραντίνας *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) κόκκινο σκαθάρι των φοινικοειδών.
- Ενίσχυση της συμβολής της έρευνας και της καινοτομίας των Ινστιτούτων και Ιδρυμάτων του ΥΠΑΑΤ με την ολοκλήρωση της πρόσληψης των 100 ερευνητών (επιπέδου διδακτορικού διπλώματος) στον ΕΛΓΟ-Δήμητρα, για την πρόσληψη των οποίων οι διαγωνιστικές διαδικασίες έχουν ήδη διενεργηθεί.

β) Αναπτυξιακές Πρωτοβουλίες

- Παρέμβαση στον τομέα της εμπορίας γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων και αλιευμάτων, της βιοασφάλειας και της ποιοτικής τους ιχνηλασιμότητας με την προώθηση σχεδίου νόμου για τη «Διακίνηση και Εμπορία αγροτικών προϊόντων». Στόχος είναι ο περιορισμός της παραβατικότητας των

μεσαζόντων στην αγορά των αγροτικών προϊόντων, η καταπολέμηση της μαύρης διακίνησης των προϊόντων και η αποκατάσταση της καθυστέρησης των πληρωμών των παραγωγών, πρωτίστως στις εμπορικές συναλλαγές νωπών και ευπαθών προϊόντων.

- Θέσπιση Εθνικού Συστήματος Ελέγχου και Επιβολής Αλιείας (ΕΣΕΕΑ) με την προώθηση σχεδίου νόμου για τη στήριξη της αλιείας με μέτρα που θα εξασφαλίσουν την δυνατότητα διατήρησης των ιχθυοαποθεμάτων και τη θεσμοθέτηση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την αειφορική διαχείρισή τους.
- Χάραξη μιας ολοκληρωμένης αλιευτικής πολιτικής. Οι βασικές στρατηγικές επιλογές της χώρας για τον τομέα της αλιείας στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του τομέα της αλιείας και στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων
- Ρύθμιση για την «Κτηνοτροφία και τις Κτηνοτροφικές Εγκαταστάσεις» με την προώθηση σχεδίου νόμου για τη μείωση των διοικητικών και οικονομικών επιβαρύνσεων για τον κτηνοτρόφο, με τελικό στόχο την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας, καθώς και όλων των αναγκαίων μέτρων που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την κατασκευή και λειτουργία των έργων που αφορούν την κτηνοτροφική δραστηριότητα.
- Ενθάρρυνση της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στον αγροτικό χώρο και μείωση του κόστους παραγωγής.
- Βελτίωση αποδοτικότητας πόρων κατά την χρήση ενέργειας και διαχείρισης υδάτων στον αγροτικό χώρο. Με το δεδομένο ότι η γεωργία είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής υδατικών πόρων, το ΥΠΑΑΤ προωθεί νομοθετική ρύθμιση που εστιάζει στην αναδιάρθρωση των φορέων διαχείρισης τους, με βάση την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης ανά περιοχή και στην επίτευξη επιμέρους στόχων.
- Βραχυπρόθεσμο αναπτυξιακό πρότυπο Αγροδιατροφικής και Τουριστικής δικτύωσης μικρής κλίμακας, στο νησιωτικό χώρο.
- Νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014 – 2020. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα ύψους 5,8 δισ. ευρώ δημόσιας δαπάνης (4,7 δισ. ευρώ κοινοτικής συμμετοχής), που μαζί με την ιδιωτική συμμετοχή θα κινητοποιήσει συνολικούς πόρους της τάξης των 7 δισ. ευρώ.

Υγεία

Το Υπουργείο Υγείας επεξεργάζεται σχέδιο νόμου για την ίδρυση Εθνικής Κεντρικής Αρχής για τις Προμήθειες στη Δημόσια Υγεία, η οποία θα λειτουργεί υπό την εποπτεία του και θα αναλάβει την υλοποίηση του στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού της κεντρικοποιημένης υλοποίησης του οικονομικού και εφοδιαστικού κύκλου του συστήματος προμηθειών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και την παρακολούθηση και τον έλεγχο των αναλώσεών τους σε όλο το εύρος της δημόσιας υγείας.

Για πρώτη φορά η συγκεκριμένη Εθνική Αρχή θα προβεί στην κεντρικοποίηση διάσπαρτων υπηρεσιών και τεχνογνωσίας, προκειμένου να επιτευχθούν η δόμηση και η παγίωση ενιαίας και αδιάσπαστης λογικής και πρακτικής ως προς τις προμήθειες στον τομέα της δημόσιας υγείας, αποσκοπώντας στη δημιουργία οικονομικών κλίμακας, την αναστροφή του κλίματος αμφισβήτησης και αδιαφάνειας, την καταπολέμηση φαινομένων σπατάλης και την αναδιοργάνωση της στρατηγικής αποθεμάτων. Ο εν λόγω μηχανισμός θα εδράζεται σε κεντρική ηλεκτρονική πλατφόρμα («Ενιαία Τράπεζα Δεδομένων Προμηθειών Υγείας»), στην οποία θα έχουν πρόσβαση όλοι οι εποπτευόμενοι Φορείς από το Υπουργείο Υγείας, με στόχο την ανταλλαγή έγκυρων και έγκαιρων πληροφοριών για την οριστικοποίηση των αναγκών τους.

Η Εθνική Κεντρική Αρχή θα αναλάβει με καθολικό τρόπο και ενιαίο προσανατολισμό την κατάρτιση αρχείων τεχνικών προδιαγραφών για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, την αδιάλειπτη αξιολόγησή τους και τελικώς την αποτύπωση, με μη αναστρέψιμο τρόπο, της εθνικής στρατηγικής σχετικά με τα χαρακτηριστικά και το επίπεδο της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας και καινοτομίας, εντέλει δε, του εκάστοτε παραμετρικά ορθολογιστικού προσδιορισμού των αναγκών του συστήματος δημόσιας υγείας.

Ναυτιλία

Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (ΥΝΑΠΝ), ως αρμόδιος διοικητικός φορέας, κατήρτισε ένα πρόγραμμα δράσεων αναφορικά με τις σύγχρονες προκλήσεις που διαμορφώνονται στη διεθνή ναυτιλιακή βιομηχανία προς το σκοπό της υποστήριξης της λειτουργίας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής ναυτιλίας.

Με βάση τα ανωτέρω αλλά και τις ιδιαιτερότητες της χώρας μας οι οποίες πηγάζουν από τη γεωπολιτική της θέση και την νησιωτική της ιδιαιτερότητα, στον προγραμματισμό και τη στρατηγική του ΥΝΑΠΝ εντάσσονται:

- Η ορθολογική και σύννομη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών που εντοπίζονται σε καθημερινή βάση στα νησιά του Νοτιοανατολικού Αιγαίου. Οι μεταναστευτικές ροές στα θαλάσσια σύνορα της χώρας μας, διαμορφώνουν μια κατάσταση μεγίστου ανθρωπιστικού ενδιαφέροντος που εξελίσσεται συνεχώς προκαλώντας το παγκόσμιο και ευρωπαϊκό ενδιαφέρον. Η διαχείριση των θαλασσιών συνόρων και η ταυτόχρονη διάσωση μεγάλου αριθμού ανθρώπων αποτελούν σημαντικότερες προκλήσεις στις οποίες το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή ανταποκρίνεται με το καλύτερο δυνατό τρόπο.
- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής σημαίας και η ενίσχυση της απασχόλησης των Ελλήνων ναυτικών, σε συνδυασμό με την περαιτέρω βελτίωση και αναβάθμιση της παρεχόμενης ναυτικής εκπαίδευσης και την προσέλκυση νέων στο ναυτικό επάγγελμα.
- Η ανάπτυξη και η ευρύτερη δυνατή διασύνδεση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων με την εθνική οικονομία.
- Η ανάπτυξη της λιμενικής υποδομής στην Ελλάδα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση του ρόλου των ελληνικών λιμένων στο εθνικό και περιφερειακό διεθνές μεταφορικό σύστημα, με τον ορθολογικό σχεδιασμό του λιμενικού συστήματος, την εκτέλεση έργων υποδομών, την αναβάθμιση του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους χρήστες, με την αξιοποίηση των εθνικών και κοινοτικών πόρων για επενδύσεις βελτίωσης και ανάπτυξης στους ελληνικούς λιμένες.
- Η ανάπτυξη του θαλασσιού τουρισμού μεγιστοποιώντας τα οφέλη από την κρουαζιέρα και το yachting.
- Ο εκσυγχρονισμός του ακτοπλοϊκού στόλου.
- Η διαφύλαξη της εδαφικής συνοχής και της διασύνδεσης μεταξύ των νησιωτικών περιοχών και της ενδοχώρας, μέσω ενός αποτελεσματικού συστήματος των ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών.
- Η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα.
- Η αναβάθμιση των παρεχομένων από πλευράς ΥΝΑΠΝ υπηρεσιών με αποδέκτες όχι μόνο τους Έλληνες ναυτικούς αλλά και το κοινωνικό σύνολο γενικότερα.

Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας με σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης και βελτίωσης της συνεισφοράς του στην μεγέθυνσή της.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου το Υπουργείο Τουρισμού σχεδιάζει την υλοποίηση δράσεων όπως:

- Η αναδιοργάνωση και ενδυνάμωση των υπηρεσιακών δομών Υπουργείου και Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ) μέσω της επεξεργασίας των οργανογραμμάτων τους.
- Η ανταγωνιστική και στοχευμένη προβολή της χώρας στις βασικές και νέες αγορές-στόχους (Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Εμιράτα, Αίγυπτος, Κατάρ, Ινδία, Κίνα, Κορέα, κ.λπ.) με:
 - συνδιαφήμιση με τους μεγαλύτερους tour operators για την αύξηση των τουριστικών πακέτων προς την Ελλάδα και την ενίσχυση του μεριδίου του ελληνικού τουρισμού,
 - προβολή, επικοινωνία και προώθηση σε κάθε χώρα-στόχο της Ελλάδας ως παγκόσμιου ελκυστικού προορισμού με χρήση όλων των μέσων προβολής και τις βασικές παγκόσμιες ταξιδιωτικές πλατφόρμες (google, yahoo, κ.λπ.),

- διοργάνωση εκδηλώσεων προβολής και δημοσίων σχέσεων για ενδυνάμωση της τουριστικής ταυτότητας (branding της Ελλάδας) και την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού,
 - άνοιγμα νέων αγορών με δράσεις επικοινωνίας, δημοσίων σχέσεων και δημοσιότητας,
 - εντατική εφαρμογή προωθητικών ενεργειών με την διοργάνωση μέσω του ΕΟΤ ταξιδίων εξοικείωσης (famtrips) για τους ξένους tour operators και δημοσιογραφικών ταξιδίων (ξένων αγορών και προς όλους τους τουριστικούς προορισμούς.
- Η αναδιοργάνωση και αναβάθμιση της δημόσιας τουριστικής εκπαίδευσης με την επαναλειτουργία Σχολής Ξεναγών.
 - Ο σχεδιασμός και ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού (στρατηγικά, επιχειρησιακά και επικοινωνιακά).
 - Η άμεση θεσμοθέτηση και λειτουργία Εθνικού Συστήματος Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού
 - Η αδειοδότηση και ο έλεγχος των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς και η διασφάλιση ποιότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος.
 - Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών για την προσέλκυση επενδυτών στον τομέα του τουρισμού.
 - Η χρηματοδότηση έργων υποδομών από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ (ΕΣΠΑ, Interreg).

Μεταναστευτική Πολιτική-Υποδοχή Προσφύγων

Οικονομική διαχείριση

Ήδη από το 2015 παρουσιάστηκε η ανάγκη διαχείρισης μίας αυξανόμενης ροής προσφύγων και μεταναστών. Σε αυτήν την προσφυγική κρίση ο ρόλος της χώρας είναι κομβικός καθώς αποτελεί βασική πύλη εισόδου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η αντιμετώπιση και η διαχείριση του φαινομένου έχει σημαντική δημοσιονομική διάσταση λόγω των πρόσθετων αναγκών για επιχορηγήσεις του κράτους στους εμπλεκόμενους φορείς, των δαπανών προμηθειών, της ανάληψης νέων δραστηριοτήτων και δεσμεύσεων σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού των φορέων, της ανάγκης δημιουργίας νέων υποδομών, καθώς και της παροχής επιπλέον υπηρεσιών (ασύλου, πρώτης υποδοχής, στέγασης και σίτισης, υγειονομικής περίθαλψης, κ.λπ.).

Η καθαρή επιβάρυνση του προϋπολογισμού (δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού μείον εισροές από ΕΕ) εξαιρείται από το πρωτογενές αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης σε όρους Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

Πολιτικές Πρωτοβουλίες

Κατά το έτος 2017, το νεοσυσταθέν Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής θα επικεντρωθεί στη βέλτιστη συγκρότηση, ενίσχυση, σταθεροποίηση των διοικητικών του δομών, στην ποιοτική αφομοίωση του προσωπικού του και στο συστηματικότερο έλεγχο της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, με στόχο τη βέλτιστη διεκπεραίωση των ζητημάτων που ανακύπτουν και αφορούν τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων πολιτών άλλων χωρών με έμφαση σε εκείνους που προέρχονται από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, αυξημένης βαρύτητας ζήτημα και επιδιωκόμενος στρατηγικός στόχος του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, αποτελεί η άμεση και με το βέλτιστο δυνατό τρόπο, ενίσχυση και ανάπτυξη των δομών τόσο της Υπηρεσίας Ασύλου όσο και της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Βασικός στόχος είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών τρίτων χωρών που εισήλθαν στη χώρα κατά την πρόσφατη περίοδο όξυνσης του προσφυγικού ζητήματος και των συνεπακόλουθων αυξημένων προσφυγικών ροών, των αιτούντων αλλά και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Βασική προτεραιότητα αποτελεί η προστασία των ευάλωτων κατηγοριών και ιδιαιτέρως των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Επιπροσθέτως, ειδικό βάρος στο τρέχον έτος θα δοθεί και στην προώθηση πολιτικών ένταξης τόσο των αναγνωρισμένων των δικαιούχων ασύλου όσο και των πολιτών τρίτων χωρών που θα έχουν κατοχυρώσει δικαίωμα ένταξης στο σύστημα μεταγκατάστασης (relocation system) εντός των χωρών της ΕΕ, που να αντανακλούν τις προτεραιότητες και την κάλυψη αναγκών όπως έχουν προκύψει μετά την πρόσφατη προσφυγική κρίση, δεδομένου ότι η Στρατηγική Ένταξης που ισχύει μέχρι σήμερα είχε συνταχθεί υπό άλλες συνθήκες, που δεν ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες της παρούσας συγκυρίας.

Στο ανωτέρω πλαίσιο, έχει προγραμματισθεί η ευθυγράμμιση της εθνικής έννομης τάξης με το ενωσιακό δίκαιο, στα πεδία αρμοδιότητας του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Κοινωνική Ασφάλιση

Στον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης η στρατηγική της κυβέρνησης επικεντρώνεται στην πλήρη εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης όπως καθορίζεται από τον νέο ασφαλιστικό νόμο 4387/2016, και η οποία θεσπίζει ένα Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας έχοντας ως βασικό άξονα την εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών.

Η εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης με την οποία αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά όλες οι δομικές παθογένειες του συστήματος, εξασφαλίζει αναδιανομή και άμβλυση των κοινωνικών ανισοτήτων ενώ ταυτόχρονα αποκαθιστά την αξιοπιστία του συστήματος στις νεότερες γενεές.

Βασικός επιχειρησιακός στόχος για την εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης είναι η παραγωγική λειτουργία του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ). Η ένταξη όλων των φορέων κύριας ασφάλισης σε αυτόν θα βελτιώσει ουσιαστικά τις παρεχόμενες υπηρεσίες προς ασφαλισμένους και συνταξιούχους με τον εκσυγχρονισμό των πληροφοριακών συστημάτων και την δημιουργία κοινών βάσεων για όλους τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους της χώρας.

Ουσιαδής παράμετρος της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης είναι η εφαρμογή των ενιαίων κανόνων παροχών για παλιούς και νέους ασφαλισμένους με προστασία των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων όπου εφαρμόζονται ειδικότεροι κανόνες. Στο πλαίσιο αυτό, με τις αναγκαίες διοικητικές και οργανωτικές ενέργειες που ήδη υλοποιούνται, η έκδοση των νέων συντάξεων θα επιταχυνθεί σημαντικά και θα αποκατασταθεί η απρόσκοπτη εξυπηρέτηση των δικαιούχων σύνταξης.

Παράλληλα, η αναμόρφωση των κανόνων εισφορών και η εφαρμογή ενιαίων κανόνων για όλους τους ασφαλισμένους, πέραν της εξυπηρέτησης των κανόνων ισονομίας, εγγυάται ένα αποτελεσματικότερο και δικαιοότερο σύστημα εισπραξης εισφορών. Η λειτουργία του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης θα επιτρέψει την συγκρότηση ενός αποδοτικού συστήματος ελέγχου της εισφοροδιαφυγής και την ανασφάλιστη εργασία.

Συντονισμός Νομοθετικού Έργου – Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης

Το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης αναλαμβάνει την αρμοδιότητα της συστηματικής παρακολούθησης και του συντονισμού της πορείας υλοποίησης της Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και των σχετικών με αυτήν 17 Στόχων(και 169 Υποστόχων) της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της 70ης Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στις 25 Σεπτεμβρίου 2015.

Για την εφαρμογή των ΣΒΑ σε εθνικό επίπεδο, η χώρα μας προσανατολίζεται στην εκπόνηση ενός Εθνικού Αναπτυξιακού Σχεδίου για την εφαρμογή των ΣΒΑ και την προώθηση σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων, δράσεων και πολιτικών. Η υλοποίηση των εν λόγω πρωτοβουλιών θα απαιτήσει, αρχικά, την αποτύπωση του εθνικού μας «σημείου εκκίνησης» μέσω της ανάληψης των ακόλουθων δράσεων:

- καταγραφή (χαρτογράφηση) από κάθε Φορέα των Στόχων και Υποστόχων (Goals/Targets) αρμοδιότητάς του,
- ιεράρχησή τους σύμφωνα με τις υφιστάμενες στρατηγικές προτεραιότητες του κάθε υπουργείου,
- καταγραφή αρχικών δράσεων, που είτε έχουν ήδη υλοποιηθεί είτε προωθούνται, καθώς και
- καταγραφή των παράλληλων διαδικασιών, στρατηγικών και προγραμμάτων που θα πρέπει να συνδεθούν με την υλοποίηση των ΣΒΑ, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη την ανάγκη για τη διασφάλιση της κατάλληλης προσαρμογής τους στις εθνικές προτεραιότητες και ανάγκες.

Παράλληλα η Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης αναλαμβάνει την ευθύνη για τη σύσταση γραφείου υποστήριξης των Κυβερνητικών Συμβουλίων (ΚΥΣΕΑ, ΚΥΣΟΙΠ, ΚΥΣΚΟΠΙ κ.α.) εντός του επόμενου έτους αποσκοπώντας στην αριότερη πληροφόρηση των μελών των Κυβερνητικών Συμβουλίων και στην έγκυρη και έγκαιρη διεκπεραίωση των αποφάσεών τους.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. Γενικά

Στον Προϋπολογισμό (Νοέμβριος 2015) έτους 2016, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ΣΧΔ), είχε προβλεφθεί ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα 919 εκατ. ευρώ ή 0,53% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA) είχε προβλεφθεί σε πλεόνασμα 3.126 εκατ. ευρώ ή 1,8% του ΑΕΠ.

Με βάση τα στοιχεία της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι σε όρους ΣΧΔ θα διαμορφωθεί σε 1.907 εκατ. ευρώ ή 1,09% του ΑΕΠ, αυξημένο έναντι του στόχου κατά 1.032 εκατ. ευρώ ή 0,59% του ΑΕΠ.

Λόγω της υπέρβασης του στόχου, θα εξετασθεί άμεσα η δυνατότητα εφάπαξ διάθεσης μέρους της υπέρβασης σε δράσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και προστασίας.

Σε όρους ESA το πρωτογενές αποτέλεσμα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 2.253 εκατ. ευρώ ή 1,3% του ΑΕΠ.

Η δημοσιονομική στρατηγική για το 2016 περιελάμβανε την υλοποίηση των αναγκαίων για την επίτευξη της ΣΧΔ διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και θεσμικών αλλαγών, όπως:

- η αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου με την ενσωμάτωση σημαντικών καινοτομιών σε ό,τι αφορά τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού,
- η επέκταση των εφαρμοζόμενων δράσεων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης,
- η εντατικοποίηση των δράσεων για την αντιμετώπιση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών,
- η υλοποίηση του σχεδιασμού για την απορρόφηση των κονδυλίων του ΠΔΕ, καθώς και η επίτευξη των στόχων για την ολοκλήρωση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013,
- η πιλοτική εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης,

**Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2015 – 2017
(σε εκατ. ευρώ)**

Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2015 Απολογισμός	2016 Εκτίμηση	2017 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-8.780	-7.060	-3.819
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	-13.132	-3.851	-1.279
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	458	292	70
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) εκτός Νοσοκομείων	-560	-206	-252
5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (2+3+4)	-13.234	-3.776	-1.461
% του ΑΕΠ	-7,5	-2,2	-0,8
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	6.325	6.019	5.941
% του ΑΕΠ	3,6	3,4	3,3
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	-6.909	2.253	4.480
% του ΑΕΠ	-3,9	1,3	2,5
8. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	441	1.907	3.687
% του ΑΕΠ	0,3	1,1	2,0
9. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	311.673	315.400	319.200
% του ΑΕΠ	177,4%	180,3%	176,5%
ΑΕΠ	175.697	174.908	180.817

Σημείωση: Τυχόν διαφορές ποσών και ποσοστών στους πίνακες που ακολουθούν οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

- οι παροχές για την αντιστάθμιση των συνεπειών από την απώλεια του ΕΚΑΣ,
- η εφαρμογή, από τον Ιούλιο 2016, του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που αφορούν σε επιστροφές φόρων και οφειλές σε τρίτους με ιδιαίτερα θετικές συνέπειες στην πραγματική οικονομία (τόνωση της ρευστότητας, αύξηση της απασχόλησης, βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών).

Ταυτόχρονα, συνεχίζεται η υλοποίηση των δράσεων για την επιτάχυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομία, των θεσμικών αλλαγών στον δημόσιο τομέα, αλλά και της κοινωνικής προστασίας για τους οικονομικά ασθενέστερους.

Οι ανωτέρω δράσεις εκτιμάται ότι διασφαλίζουν την επίτευξη των στόχων της ΣΧΔ για το έτος 2016.

2. Κρατικός προϋπολογισμός 2016

Σε δημοσιονομική βάση τα έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 51.312 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 6,1%, σε σχέση με τα αντίστοιχα έσοδα του 2015.

2.1 Τακτικός προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (σε ταμειακή βάση), μετά τη μείωση των επιστροφών φόρων, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 48.103 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αρνητική απόκλιση κατά 1.131 εκατ. ευρώ ή 2,3% έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού του 2016. Η απόκλιση αυτή οφείλεται κυρίως στα:

- έσοδα από ANFAs και SMPs που θα διαμορφωθούν σε 375 εκατ. ευρώ (ποσό που αποδόθηκε από την ΤτΕ), ενώ στον Προϋπολογισμό του 2016 είχε προβλεφθεί το ποσό των 1.691 εκατ. ευρώ (απόκλιση 1.316 εκατ. ευρώ),
- έσοδα από αποκρατικοποιήσεις που θα διαμορφωθούν σε 123 εκατ. ευρώ, ενώ στον Προϋπολογισμό 2016 είχε προβλεφθεί ποσό ύψους 1.802 εκατ. ευρώ (απόκλιση 1.679 εκατ. ευρώ). Η απόκλιση αυτή οφείλεται κυρίως στην προβλεπόμενη μεταφορά είσπραξης του τιμήματος από την πώληση των περιφερειακών αεροδρομίων ύψους 1.234 εκατ. ευρώ στο 2017,
- έσοδα από την τελευταία δόση του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ), εκτιμώμενου ποσού 323 εκατ. ευρώ, λόγω μετακύλισης της τελευταίας δόσης του 2016 στον Ιανουάριο του 2017.

Η συνολική απόκλιση, εξαιτίας των παραπάνω γεγονότων, ύψους 3.318 εκατ. ευρώ, περιορίζεται στα 1.131 εκατ. ευρώ λόγω της υπεραπόδοσης των λοιπών κατηγοριών εσόδων κατά 2.187 εκατ. ευρώ.

Στις εκτιμήσεις των εσόδων έχουν ληφθεί υπόψη και οι αποδόσεις των νέων παρεμβάσεων που θεσμοθετήθηκαν και εφαρμόστηκαν στο 2016, όπως:

- η αναμόρφωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος,
- η αναμόρφωση των συντελεστών και η χρονική επέκταση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης,
- η αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ,
- η αναμόρφωση της φορολογίας οχημάτων,
- η αναμόρφωση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) επί των ενεργειακών προϊόντων,
- το τέλος στη συνδρομητική τηλεόραση,
- η αύξηση της συμμετοχής του Δημοσίου στα μικτά κέρδη από τυχερά παίγνια,
- η αύξηση του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) στο ζύθο,
- οι φορολογικές απαλλαγές από το νέο επενδυτικό νόμο.

Λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικολογιστικές προσαρμογές, τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 47.568 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 483 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)**

	2015	2016		2017
	ΔΥΕ ¹	Προϋπολογισμός ²	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
I. Έσοδα (1+2)	51.593	53.653	52.479	54.529
1. Καθαρά έσοδα τακτικού προϋπολογισμού (α+β-γ+δ+ε)	46.761	49.233	48.103	50.374
α. Τακτικά έσοδα (1+2+3+4)	47.792	48.431	50.477	51.001
1. Άμεσοι φόροι	19.936	20.028	20.711	20.415
2. Έμμεσοι φόροι	23.781	24.738	25.108	26.443
3. Απολήψεις από ΕΕ	428	325	400	523
4. Μη φορολογικά έσοδα ³	3.646	3.340	4.258	3.620
β. Μη τακτικά έσοδα	1.533	578	415	273
γ. Επιστροφές φόρων	3.108	3.268	3.287	3.289
δ. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	254	1.802	123	2.044
ε. Μεταφορά εσόδων από ANFA	291	1.691	375	345
2. Έσοδα ΠΔΕ (α+β)	4.832	4.420	4.376	4.155
α. Εισροές από ΕΕ	3.900	4.170	4.196	3.975
β. Ίδια έσοδα	932	250	180	180
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	55.921	57.180	57.767	56.286
1. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (α+β)	49.544	50.430	51.017	49.536
α. Πρωτογενείς δαπάνες (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	43.744	44.500	45.416	43.986
1. Μισθοί και συντάξεις ⁴	18.359	18.162	18.085	12.337
2. Ασφάλιση, Περίθαλψη και Κοινωνική Προστασία ⁴	14.715	14.246	15.033	20.210
3. Λειτουργικές και άλλες δαπάνες ⁴	5.469	5.200	5.700	5.754
4. Αποδόσεις προς τρίτους	2.786	3.254	3.255	3.119
5. Αποθεματικό	0	1.000	400	1.000
6. Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες δημοσίου χρέους	178	80	55	75
7. Δαπάνες ανάληψης χρεών φορέων ⁵	0	187	554	0
8. Εγγυήσεις για φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης ³	1.619	1.622	1.607	876
9. Εγγυήσεις για φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης	53	152	141	141
10. Δαπάνες εξοπλιστικών προγραμμάτων	565	598	586	475
β. Τόκοι	5.800	5.930	5.600	5.550
2. ΠΔΕ (α+β)	6.377	6.750	6.750	6.750
α. Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος	5.717	6.000	6.000	5.750
β. Εθνικό σκέλος	660	750	750	1.000
III. Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (I - II)	-4.328	-3.527	-5.288	-1.757
% ΑΕΠ	-2,5%	-2,0%	-3,0%	-1,0%
III.α. Ταμειακό Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III + II.β)	1.472	2.403	312	3.793
% ΑΕΠ	0,8%	1,4%	0,2%	2,1%
IV. Εθνικολογιστικές προσαρμογές κεντρικής διοίκησης (1+2)	-4.452	-2.846	-1.772	-2.062
1. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Έσοδα	-3.210	-2.701	-1.166	-1.925
Επιστροφές Φορολογικών εσόδων	-540	-180	-230	0
Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)	79	-957	-401	-323
Φορολογικά έσοδα	-73	75	-47	125
Διαφορά ταμειακών - δεδουλευμένων από σχήμα στήριξης Τραπεζών	-16	0	0	0
Μεταφορά εσόδων από μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)	-236	-19	0	0
Διαφορά απαιτήσεων εισπράξεων από ΕΕ	-23	218	474	-213
Προκαταβολές από ΕΕ	-902	-772	-1.106	-42
Άλλες προσαρμογές	-76	44	28	-121
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-45	-1.111	115	-1.351
Ανακεφαλαιοποίηση Τραπεζών	-1.378	0	0	0
2. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Δαπάνες	-1.242	-144	-606	-137
Εξοπλιστικά προγράμματα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (διαφορά φυσικών παραλαβών - πληρωμών)	-466	8	106	-238
Διαφορά απλήρωτων οφειλών Κράτους σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους	-401	0	0	40
Εξοικονόμηση από αναδιάρθρωση προσωπικού λόγω αναγκαστικών αποχωρήσεων	0	32	8	24
Ατακτοποιήτες προκαταβολές	17	0	0	0
Υπόλοιπο λογαριασμών εκτός προϋπολογισμού	53	0	0	0

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)**

	2015	2016		2017
	ΔΥΕ ¹	Προϋπολογισμός ²	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
Δεδουλευμένοι τόκοι (διαφορά δεδουλευμένων – ταμειακών τόκων)	-1.012	-1.000	-750	-700
Μεταβολή υπολοίπου λογαριασμών Θησαυροφυλακίου σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους	258	180	300	300
ΕΛΕΓΕΠ	117	-25	-314	90
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου (κεφαλαιακές μεταβιβάσεις)	-7	-60	-50	-20
Προσαρμογή στο έλλειμμα εγγυημένων δανείων (ΟΔΙΕ)	16	16	53	0
Πολυτεχνικά ΟΓΑ	-9	0	0	0
Πληρωμές (-) στην / Επιστροφές (+) από ΕΕ	-5	0	0	0
Αναδρομικά δικαστικών 2003-2007	27	0	0	13
Αναδρομικά δικαστικών και ενστόλων 2012-2014	147	149	149	149
Παρεμβάσεις του ΥΠΕΘΑ	0	336	0	88
Ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξεων Δημοσίου	0	200	0	0
Περιορισμός μη μισθολογικών δαπανών φορέων Γενικής Κυβέρνησης	0	9	9	9
Συνεισφορά προς την ΕΕ για τη διαχείριση προσφυγικών ροών	0	0	-18	11
Συνεισφορά προς την ΕΕ λόγω αναθεώρησης βάσεων	0	0	-97	97
Λοιπές προσαρμογές	23	10	0	0
Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (I + IV.1)	48.383	50.952	51.312	52.604
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (II - IV.2)	57.163	57.325	58.372	56.423
V. Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	-1.968	557	-710	2.431
% ΑΕΠ	-1,1%	0,3%	-0,4%	1,3%
V.α. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (III + IV)	-8.780	-6.373	-7.060	-3.819
% ΑΕΠ	-5,0%	-3,7%	-4,0%	-2,1%
Ισοζύγιο Νομικών Προσώπων και ΑΚΑΓΕ (κατά ESA)	-5.054	1.105	1.129	1.436
Ισοζύγιο επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ (κατά ESA)^{3,5}	942	1.847	1.648	619
Ισοζύγιο Νοσοκομείων – ΠΕΔΥ (κατά ESA)	-240	455	431	486
Ταμειακό ισοζύγιο	82	32	61	-137
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-322	423	371	623
VI. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA	-13.132	-2.966	-3.851	-1.279
Ισοζύγιο ΟΤΑ (κατά ESA)	458	315	292	70
Ταμειακό ισοζύγιο	495	244	348	95
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-37	71	-57	-25
Ισοζύγιο ΟΚΑ (εκτός Νοσοκομείων) (κατά ESA)	-560	-1.044	-206	-252
Ταμειακό ισοζύγιο	-54	-2.121	-704	-661
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-506	1.077	498	409
VII. Ισοζύγιο Γενικής κυβέρνησης κατά ESA	-13.234	-3.695	-3.766	-1.461
% ΑΕΠ	-7,5%	-2,1%	-2,2%	-0,8%
Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	6.325	6.821	6.019	5.941
% ΑΕΠ	3,6%	3,9%	3,4%	3,3%
VIII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	-6.909	3.126	2.253	4.480
% ΑΕΠ	-3,9%	1,8%	1,3%	2,5%
ΑΕΠ	175.697	174.438	174.908	180.817

¹ ΔΥΕ: Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος

² Προϋπολογισμός 2016 σύμφωνα με τη στήλη Προβλέψεις 2016 του Πίνακα 3.2 της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2016 (Νοέμβριος 2015).

³ Τα ποσά που αφορούν τα έσοδα καθώς και τις δαπάνες από καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εντός της Γενικής Κυβέρνησης είναι σε ακαθάριστη βάση.

⁴ Για λόγους συγκρισιμότητας, στις πληρωμές έτους 2015 και στον προϋπολογισμό έτους 2016 οι επιχορηγήσεις σε φορείς για δαπάνες μισθοδοσίας από τον τακτικό προϋπολογισμό εμφανίζονται στις «Λειτουργικές και άλλες δαπάνες». Οι δαπάνες για εφημερίες ιατρών ΕΣΥ και ΕΚΑΒ εμφανίζονται στην κατηγορία «Ασφάλιση, Περιθαλίψη και Κοινωνική Προστασία» και στις «Λειτουργικές και άλλες δαπάνες», αντίστοιχα.

⁵ Στη στήλη Προβλέψεις του έτους 2016 στον Πίνακα 3.2 της Εισηγητικής Έκθεσης του Προϋπολογισμού 2016 (Νοέμβριος 2015) δεν είχε περιληφθεί ποσό ανάληψης χρέους ύψους 187 εκατ. ευρώ, το οποίο είναι δημοσιονομικά ουδέτερο σε όρους Γενικής Κυβέρνησης.

Για τα έτη 2016 και 2017, δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους εκτός γενικής κυβέρνησης, το οποίο είναι δημοσιονομικά ουδέτερο σε όρους Γενικής Κυβέρνησης.

**Πίνακας 3.3 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης
σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2015	2016		2017
	ΔΥΕ	Προϋπολογισμός	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
1. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (μεταφορά από πίνακα 3.2)	-6.909	3.126	2.253	4.480
Προσαρμογές Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	7.350	-2.207	-347	-792
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP (σε δημοσιολογιστική βάση)	-55	-1.672	-375	-345
Επιπτώσεις από ανακεφαλαιοποίηση και πρόγραμμα στήριξης χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	7.431	0	0	0
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-26	-551	-44	-469
Διαφορά φυσικών παραλαβών και παραλαβών κατά EDP των εξοπλιστικών δαπανών	0	15	0	0
Δαπάνες μεταναστευτικών ροών μη αντικριζόμενες	0	0	71	21
2. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης % ΑΕΠ	441	919	1.907	3.687
	0,25%	0,53%	1,09%	2,0%
3. Στόχος Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης % ΑΕΠ	-439	872	875	3.164
	-0,25%	0,50%	0,50%	1,75%
4. Δημοσιονομικό Πλεόνασμα (+) ή Κενό (-) Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης % ΑΕΠ	880	47	1.032	523
	0,50%	0,03%	0,59%	0,3%
ΑΕΠ	175.697	174.438	174.908	180.817

Πιο συγκεκριμένα:

Άμεσοι φόροι

Από την άμεση φορολογία εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν 20.711 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 683 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις προβλέψεις στον Προϋπολογισμό 2016. Ειδικότερα:

Ο φόρος εισοδήματος εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 12.676 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 651 εκατ. ευρώ από το στόχο. Η αύξηση αυτή προέρχεται κατά 177 εκατ. ευρώ από τη φορολογία των φυσικών προσώπων και κατά 533 εκατ. ευρώ από τη φορολογία των νομικών προσώπων. Αντιθέτως, ο φόρος εισοδήματος ειδικών κατηγοριών εκτιμάται ότι θα είναι μειωμένος κατά 59 εκατ. ευρώ.

Οι φόροι περιουσίας αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.533 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 255 εκατ. ευρώ από το στόχο του Προϋπολογισμού 2016, λόγω της μετακύλισης καταβολής της τελευταίας δόσης του ΕΝΦΙΑ 2016 τον Ιανουάριο 2017.

Οι άμεσοι φόροι παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 1.623 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 244 εκατ. ευρώ, κυρίως λόγω της αυξημένης συμμετοχής των φορολογουμένων στα σχήματα ρύθμισης οφειλών, προκειμένου να τακτοποιήσουν οφειλές προηγούμενων ετών.

Τέλος, οι λοιποί άμεσοι φόροι αναμένεται να διαμορφωθούν στα 2.879 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 43 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 3.4 Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού
(σε εκατ. ευρώ)**

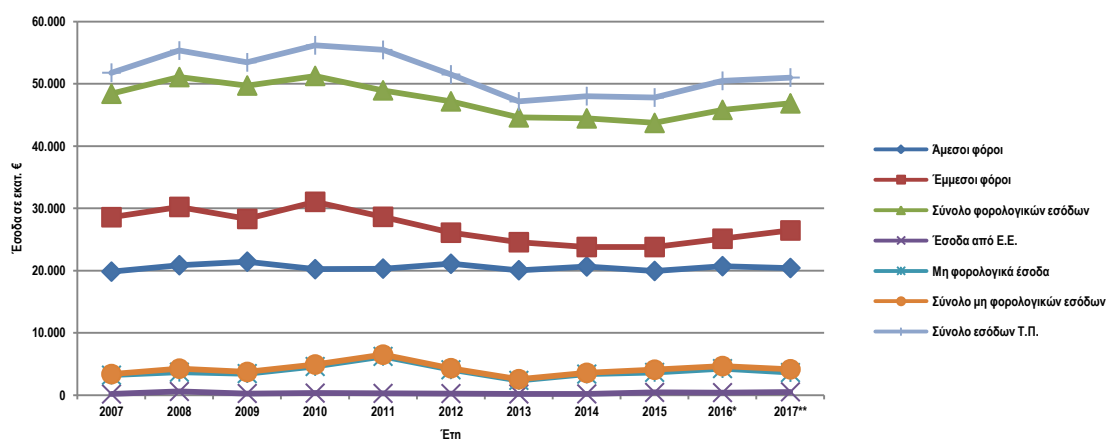
	2015	2016		2017	Μεταβολή %	
	Πραγμ/σεις	Προϋπολογισμός	Εκτιμήσεις πραγμ/σεων	Προβλέψεις	2016/2015	2017/2016
A. Τακτικά έσοδα (I+ II + III + IV)	47.792	48.431	50.477	51.001	5,6	1,0
I. Άμεσοι φόροι	19.936	20.028	20.711	20.415	3,9	-1,4
Φόρος εισοδήματος	12.148	12.025	12.676	13.659	4,3	7,8
Φυσικών προσώπων	7.872	7.834	8.011	9.172	1,8	14,5
Νομικών προσώπων	2.895	2.945	3.478	3.236	20,1	-7,0
Ειδικών κατηγοριών	1.381	1.246	1.187	1.251	-14,1	5,4
Φόροι στην περιουσία	3.180	3.788	3.533	3.132	11,1	-11,4
Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1.700	1.379	1.623	1.291	-4,5	-20,5
Λοιποί άμεσοι φόροι	2.909	2.836	2.879	2.333	-1,0	-19,0
II. Έμμεσοι φόροι	23.781	24.738	25.108	26.443	5,6	5,3
Φόροι συναλλαγών	14.262	14.875	15.209	15.985	6,6	5,1
ΦΠΑ	13.629	14.376	14.707	15.476	7,9	5,2
πετρελαιοειδών	1.754	1.747	1.594	1.879	-9,1	17,9
καπνού	662	686	644	663	-2,7	3,0
λοιπών	11.213	11.943	12.469	12.934	11,2	3,7
Λοιποί φόροι συναλλαγών	633	499	502	509	-20,7	1,4
(μεταβίβαση κεφαλαίων)	310	195	222	225	-28,5	1,4
(χαρτόσημο)	318	299	277	281	-13,0	1,4
Φόροι κατανάλωσης	8.760	9.102	8.835	9.547	0,9	8,1
Φόρος ασφαλιστρών	313	378	393	384	25,6	-2,3
Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	110	112	172	165	55,9	-4,1
ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων	4.175	4.124	4.126	4.510	-1,2	9,3
Λοιποί ΕΦΚ (καπνού κ.λπ.)	2.752	2.872	2.747	3.013	-0,2	9,7
Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων	1.123	1.088	1.092	1.106	-2,8	1,3
Λοιποί φόροι κατανάλωσης	286	528	305	369	6,7	21,0
Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	450	385	717	549	59,3	-23,4
Λοιποί έμμεσοι	310	376	347	362	12,0	4,3
Σύνολο φορολογικών εσόδων (I+II)	43.718	44.766	45.819	46.858	4,8	2,3
III. Απολήψεις από ΕΕ	428	325	400	523	-6,6	30,8
IV. Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	3.646	3.340	4.258	3.620	16,8	-15,0
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων (III+IV)	4.074	3.665	4.658	4.143	14,3	-11,0
B. Μη τακτικά έσοδα	1.824	2.269	790	618	-56,7	-21,8
Έσοδα καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών	332	278	299	273	-10,1	-8,7
Έσοδα προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης	1.165	300	83	0	-92,9	-100,0
Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του ΕΔ στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος	291	1.691	375	345	-77,8	-8,0
Έσοδα από NATO	35	0	33	0	-5,4	-100,0
Γ. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	254	1.802	123	2.044	-51,5	1.561,4
Δ. Γενικό σύνολο εσόδων (A + B + Γ)	49.869	52.501	51.390	53.663	3,0	4,4
Ε. Επιστροφές εσόδων	3.108	3.268	3.287	3.289	5,8	0,1
ΣΤ. Καθαρά έσοδα (Δ-Ε)	46.761	49.233	48.103	50.374	2,9	4,7
Z. Έσοδα Προϋπολογισμού Δημόσιων Επενδύσεων (1+2)	4.832	4.420	4.376	4.155	-9,4	-5,1
1. Εισροές από την ΕΕ	3.900	4.170	4.196	3.975	7,6	-5,3
2. Ίδια έσοδα	932	250	180	180	-80,7	0,0
Σύνολο εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού (ΣΤ+Z)	51.593	53.653	52.479	54.529	1,7	3,9

Πίνακας 3.5 Εξέλιξη και σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2007-2017
(σε εκατ. ευρώ)

Έτος	Άμεσοι φόροι	Έμμεσοι φόροι	Σύνολο φορολογικών εσόδων	Έσοδα από ΕΕ	Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	Σύνολο εσόδων ΤΠ
2007	19.832	28.573	48.405	170	3.202	3.372	51.777
2008	20.863	30.222	51.085	579	3.670	4.249	55.334
2009	21.432	28.293	49.725	264	3.454	3.718	53.443
2010	20.224	31.042	51.266	320	4.592	4.912	56.178
2011	20.318	28.632	48.951	274	6.217	6.491	55.441
2012	21.096	26.083	47.179	246	4.072	4.318	51.497
2013	20.058	24.556	44.614	183	2.367	2.550	47.164
2014	20.664	23.784	44.448	196	3.373	3.569	48.017
2015	19.936	23.781	43.718	428	3.646	4.074	47.792
2016*	20.711	25.108	45.819	400	4.258	4.658	50.477
2017**	20.415	26.443	46.858	523	3.620	4.143	51.001
Συμμετοχή στο σύνολο ανά κατηγορία (%)							
2007	38,3	55,2	93,5	0,3	6,2	6,5	100,0
2008	37,7	54,6	92,3	1,0	6,6	7,7	100,0
2009	40,1	52,9	93,0	0,5	6,5	7,0	100,0
2010	36,0	55,3	91,3	0,6	8,2	8,7	100,0
2011	36,6	51,6	88,3	0,5	11,2	11,7	100,0
2012	41,0	50,6	91,6	0,5	7,9	8,4	100,0
2013	42,5	52,1	94,6	0,4	5,0	5,4	100,0
2014	43,0	49,5	92,6	0,4	7,0	7,4	100,0
2015	41,7	49,8	91,5	0,9	7,6	8,5	100,0
2016*	41,0	49,7	90,8	0,8	8,4	9,2	100,0
2017**	40,0	51,8	91,9	1,0	7,1	8,1	100,0
Ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)							
2007	8,5	12,3	20,8	0,1	1,4	1,4	22,3
2008	8,6	12,5	21,1	0,2	1,5	1,8	22,9
2009	9,0	11,9	20,9	0,1	1,5	1,6	22,5
2010	8,9	13,7	22,7	0,1	2,0	2,2	24,9
2011	9,8	13,8	23,6	0,1	3,0	3,1	26,8
2012	11,0	13,6	24,7	0,1	2,1	2,3	26,9
2013	11,1	13,6	24,7	0,1	1,3	1,4	26,1
2014	11,6	13,4	25,0	0,1	1,9	2,0	27,0
2015	11,3	13,5	24,9	0,2	2,1	2,3	27,2
2016*	11,8	14,4	26,2	0,2	2,4	2,7	28,9
2017**	11,3	14,6	25,9	0,3	2,0	2,3	28,2

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

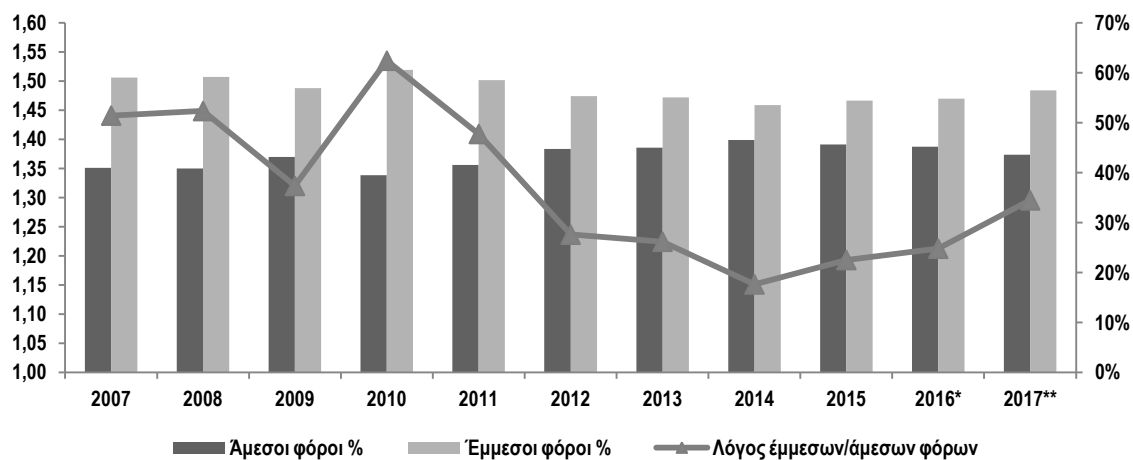
Διάγραμμα 3.1 Εξέλιξη εσόδων ΤΠ 2007-2017

Πίνακας 3.6 Σύνθεση φορολογικών εσόδων κατά κατηγορία			
Έτος	Άμεσοι φόροι (%)	Έμμεσοι φόροι (%)	Λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων
2007	41,0	59,0	1,44
2008	40,8	59,2	1,45
2009	43,1	56,9	1,32
2010	39,4	60,6	1,53
2011	41,5	58,5	1,41
2012	44,7	55,3	1,24
2013	45,0	55,0	1,22
2014	46,5	53,5	1,15
2015	45,6	54,4	1,19
2016*	45,2	54,8	1,21
2017**	43,6	56,4	1,30

* Εκτιμήσεις
 ** Προβλέψεις

Διάγραμμα 3.2 Λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων

* Εκτιμήσεις
 ** Προβλέψεις

Έμμεσοι φόροι

Από τους έμμεσους φόρους αναμένεται να εισπραχθούν 25.108 εκατ. ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 370 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του 2016. Ειδικότερα:

Τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένεται να διαμορφωθούν στα 14.707 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 331 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου. Πιο συγκεκριμένα, ο ΦΠΑ λοιπών προϊόντων είναι αυξημένος κατά 526 εκατ. ευρώ, ενώ μειωμένοι εμφανίζονται τόσο ο ΦΠΑ πετρελαιοειδών κατά 153 εκατ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της μείωσης της τιμής του πετρελαίου διεθνώς, όσο και ο ΦΠΑ στα καπνικά προϊόντα κατά 42 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα από φόρους κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 8.835 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 267 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου που είχε τεθεί στον Προϋπολογισμό του 2016. Η μείωση αυτή προέρχεται κυρίως από τους λοιπούς φόρους κατανάλωσης, οι οποίοι είναι μειωμένοι έναντι του στόχου κατά 223 εκατ. ευρώ, λόγω της μη εφαρμογής επιβολής ειδικού τέλους ανά στήλη κάθε παιγνίου του ΟΠΑΠ.

Τέλος, οι έμμεσοι φόροι παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 717 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 332 εκατ. ευρώ, ως αποτέλεσμα της αυξημένης συμμετοχής για την τακτοποίηση οφειλών προηγούμενων ετών.

Μη φορολογικά έσοδα

Τα μη φορολογικά έσοδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 4.258 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 918 εκατ. ευρώ. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως: (α) στο αυξημένο, κατά 325 εκατ. ευρώ, ποσό από τη συμμετοχή του Δημοσίου στα κέρδη της Τράπεζας της Ελλάδος, (β) σε λοιπές παρεμβάσεις, όπως η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του Δημοσίου επί των μεικτών κερδών από τα τυχερά παίγνια και (γ) στην είσπραξη φόρων με ταυτότητα οφειλής, μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ειδικότερα, ορισμένες κατηγορίες φορολογικών εσόδων καταχωρούνται προσωρινά σε μη φορολογικό κωδικό εσόδου και στη συνέχεια, μετά από έλεγχο των ΔΟΥ, καταχωρούνται στις κατηγορίες εσόδων που αντιστοιχούν, εμφανιζόμενες παράλληλα και ως επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων.

Μη τακτικά έσοδα

Τα μη τακτικά έσοδα (έσοδα προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, έσοδα από καταργηθέντες ειδικούς λογαριασμούς και έσοδα από NATO) εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ποσό των 415 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 163 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στα μειωμένα έσοδα από τις προμήθειες, που καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα για την παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου (ν.3723/2008), προκειμένου να λάβουν χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, ύστερα από την ανακεφαλαιοποίησή τους.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), προβλέπονται έσοδα ύψους 375 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι, τα έσοδα αυτά κατατίθενται απευθείας στον ειδικό λογαριασμό εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (Segregated Account) και δεν υπολογίζονται στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι ταμειακές επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.287 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 19 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού του 2016.

Έσοδα ΠΔΕ

Τα έσοδα του ΠΔΕ, σε ταμειακή βάση, εκτιμάται ότι θα φθάσουν στα 4.376 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 44 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού, ως αποτέλεσμα της μείωσης των ιδίων εσόδων κατά 70 εκατ. ευρώ και της αύξησης των εισροών από την ΕΕ κατά 26 εκατ. ευρώ. Σε δεδουλευμένη βάση, τα έσοδα θα διαμορφωθούν στα 3.744 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 122 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, ως αποτέλεσμα της αύξησης των αποσβέσεων των προκαταβολών, λόγω τροποποίησης της καταγραφής τους.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού για το 2016 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 51.017 εκατ. ευρώ (χωρίς να περιλαμβάνονται οι δαπάνες για την υλοποίηση του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων), αυξημένες κατά 586 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού, λόγω κυρίως της χρηματοδότησης δράσεων από ειδικά έσοδα και της επιχορήγησης του ΕΦΚΑ για την πληρωμή των συντάξεων Ιανουαρίου 2017 (ουδέτερο σε όρους Γενικής Κυβέρνησης).

Οι πρωτογενείς δαπάνες (πλην τόκων) του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 45.416 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 916 εκατ. ευρώ έναντι του Προϋπολογισμού 2016.

Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία**Αποδοχές και συντάξεις**

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 17.797 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 78 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2016. Οι δαπάνες αυτές περιλαμβάνουν την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου, που εκτιμάται ότι θα εμφανίσουν μείωση σε σχέση με το στόχο, κυρίως λόγω του σημαντικά μειωμένου αριθμού των εκτιμώμενων αποχωρήσεων. Παράλληλα, λόγω της εκτιμώμενης μείωσης του αριθμού των αποχωρήσεων, οι δαπάνες για την καταβολή μισθών εκτιμάται ότι θα παρουσιάσουν αύξηση, η οποία αντισταθμίζεται από τη μείωση κατά ένα σημαντικό μέρος της δαπάνης για πληρωμή συντάξεων.

**Πίνακας 3.7 Αριθμός συνταξιούχων του Δημοσίου
(στοιχεία Νοεμβρίου)**

Κατηγορία	2012	2013	2014	2015	2016
Πολιτικοί	244.073	258.069	273.070	283.517	288.562
Στρατιωτικοί	119.939	120.345	122.927	122.929	122.632
Σχετιζόμενοι με πολέμους	17.378	14.749	13.583	12.376	11.320
ΟΣΕ	5.523	5.024	4.661	4.247	3.920
Δημοτικοί-κοινοτικοί	32.114	33.841	35.824	37.222	37.583
Εθνική αντίσταση	15.226	13.496	12.086	10.328	9.007
Κληρικοί	5.429	5.335	5.330	5.241	5.144
Σύνολο	439.682	450.859	467.481	475.860	478.168

Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 346 εκατ. ευρώ, στα επίπεδα του στόχου του Προϋπολογισμού 2016 (340 εκατ. ευρώ).

Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 1.983 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 371 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στις δαπάνες για την αποτελεσματική διαχείριση των προσφυγικών ροών και την εξόφληση υποχρεώσεων σε εκτέλεση τελεσίδικων και αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων. Οι δαπάνες αυτές καλύφθηκαν κυρίως από το αποθεματικό του κρατικού προϋπολογισμού.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 16.166 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 829 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου. Η αύξηση αυτή οφείλεται:

- στην επιπλέον ενίσχυση του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου μηνός Ιανουαρίου 2017, με ποσό ύψους 580 εκατ. ευρώ και
- στην ενίσχυση των σχετικών πιστώσεων από το αποθεματικό, προκειμένου να πραγματοποιηθούν αυξημένες δαπάνες για την υλοποίηση των παρακάτω δράσεων κοινωνικού χαρακτήρα, όπως:
 - η βαθμιαία πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος "Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης" σε 30 δήμους της χώρας και
 - η επέκταση της εφαρμογής των δράσεων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα

Οι δαπάνες που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 4.920 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 54 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως για την αντιμετώπιση των αυξημένων αποδόσεων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), λόγω της αναθεώρησης των μεγεθών του Κοινοτικού Προϋπολογισμού, καθώς και την καταβολή προστίμων για τους χώρους διαχείρισης αποβλήτων.

Αποθεματικό

Στο 2016 είχαν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1,0 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση έκτακτων και επείγουσών δαπανών, από τις οποίες μέχρι και τα τέλη Σεπτεμβρίου είχαν κατανεμηθεί πιστώσεις ύψους 600 εκατ. ευρώ. Η χρήση του αποθεματικού έγινε κυρίως για:

- τη διαχείριση των προσφυγικών ροών,
- την εκτέλεση τελεσίδικων και αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων,
- την αντιμετώπιση των αυξημένων αποδόσεων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), κυρίως λόγω της αναθεώρησης του Κοινοτικού Προϋπολογισμού, καθώς και την καταβολή προστίμων για τους χώρους διαχείρισης αποβλήτων,
- την ενίσχυση του ΙΝΕΔΙΒΙΜ για τη μισθοδοσία των δημοσίων ΙΕΚ,
- την πραγματοποίηση της βαθμιαίας εθνικής εφαρμογής του προγράμματος «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης»,
- την επέκταση της εφαρμογής των δράσεων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Οι πιστώσεις που απομένουν θα καλύψουν δαπάνες έκτακτου χαρακτήρα.

**Πίνακας 3.8 Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία
(σε εκατ. ευρώ)**

Κατηγορία δαπάνης	2015	2016		2017	Μεταβολή %	
	Πραγματοποιήσεις	Προϋπολογισμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	2016/15	2017/16
1. Αποδοχές και Συντάξεις (0100, 0200, 0300, 0400, 0600, 0900) ¹	18.072	17.875	17.797	12.057	-1,5	-32,3
2. Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές (0500)	343	340	346	337	0,8	-2,4
3. Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες (0700, 0800, 1000, 5000) πλην αποθεματικού ¹	1.548	1.612	1.983	2.023	28,0	2,0
3.i. Αποθεματικό	0	1.000	400	1.000		150,0
4. Μεταβιβαστικές πληρωμές (2000)	16.080	15.337	16.166	21.305	0,5	31,8
5. Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα (3000)	4.427	4.866	4.920	5.079	11,1	3,2
6. Δαπάνες NATO (4000)	56	36	67	36	19,5	-45,4
7. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)						
7.i. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000) πλην τόκων, χρεολυσίων, προμηθειών τραπεζών και λοιπών δαπανών δημοσίου χρέους, καταπτώσεων εγγυήσεων, ανάληψης χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, εξοπλιστικών προγραμμάτων και τακτοποίησης υποχρεώσεων Π.Ο.Ε. φορέων Γενικής Κυβέρνησης	222	215	215	1	-3,3	-99,5
7.ii. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Καταπτώσεις εγγυήσεων (ακαθάριστη βάση)	1.671	1.773	1.748	1.017	4,6	-41,8
7.iii. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Προμήθειες τραπεζών, προμήθειες EFSF και λοιπές δαπάνες δημοσίου χρέους	178	80	55	75	-69,1	36,4
7.iv. Εξοπλιστικά προγράμματα (6910)	565	598	586	475	3,6	-19,0
7.v. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000) -Ανάληψη χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης	0	187	554	0		-100,0
7.vi. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000) -Τακτοποίηση υποχρεώσεων Π.Ο.Ε. φορέων Γενικής Κυβέρνησης	0	5.500	3.000	4.500		50,0
8. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000) πλην συμμετοχής σε αύξηση ΜΚ.	580	581	581	581	0,1	0,0
I. Σύνολο πρωτογενών δαπανών τακτικού προϋπολογισμού (1+2+3+3i+4+5+6+7i+7ii+7iii+7iv+7v+7vi+8) ²	43.744	50.000	48.416	48.486	10,7	0,1
9. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Τόκοι (καθαρή βάση)	5.800	5.930	5.600	5.550	-3,4	-0,9
II. Σύνολο δαπανών τακτικού προϋπολογισμού πλην χρεολυσίων και συμμετοχών (I+9)	49.544	55.930	54.017	54.036	9,0	0,0
10. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου δανεισμού (καθαρή βάση)	27.154	7.240	7.513	9.920	-72,3	32,0
11. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Χρεολύσια βραχυπρόθεσμου δανεισμού	740.497	520.000	540.990	550.000	-26,9	1,7
12. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000)- Συμμετοχή στο ΜΚ της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων	30	0	0	0	-100,0	
13. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000)- Συμμετοχή στο ΜΚ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	5.426	0	0	0	-100,0	
14. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000)- Συμμετοχή στο ΜΚ λοιπών εταιρειών κ.λπ.	13	112	112	112	736,1	0,3
III. Σύνολο δαπανών τακτικού προϋπολογισμού (II+10+11+12+13+14)	822.665	583.282	602.632	614.068	-26,7	1,9

¹ Για λόγους συγκρισιμότητας με το έτος 2017, στα έτη 2015 και 2016 οι κωδικοί 5113,5114 και 5116 περιλαμβάνονται στην κατηγορία "Αποδοχές και Συντάξεις".

² Περιλαμβάνονται και οι πιστώσεις για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, που δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα 3.2.

Δαπάνες τόκων

Οι ταμειακές δαπάνες για τόκους, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 5.600 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 330 εκατ. ευρώ, έναντι του Προϋπολογισμού 2016.

Δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Οι ταμειακές δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 586 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 12 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες εξυπηρέτησης δημοσίου χρέους

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 55 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 25 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού.

Καταπτώσεις εγγυήσεων

Το συνολικό ύψος των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων προς φορείς εντός (σε ακαθάριστη βάση) και εκτός Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 1.748 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 25 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο.

Αναλήψεις χρεών φορέων

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής, που εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 554 εκατ. ευρώ, αφορούν αναλήψεις χρεών φορέων κυρίως εντός της Γενικής Κυβέρνησης και στην περίπτωση αυτή, σε δημοσιολογιστική βάση είναι ουδέτερες για το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, τόσο σε όρους ΕΣΑ, όσο και σε όρους ΣΧΔ.

Πίνακας 3.9 Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)					
	2015	2016	2017	Μεταβολή %	
	Πραγμ/σεις	Εκτιμήσεις πραγματ/σεων	Προβλέψεις	2016/15	2017/16
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ από ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ					
1. Επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ	220	69	55	-68,7	-20,0
2. Επιχορηγήσεις σε ΕΦΚΑ	11.031	11.172	15.989	1,2	4,3
3. Επιχορηγήσεις σε ΕΟΠΠΥ	526	526	326	0,0	-38,1
4. Επιχορηγήσεις σε ΑΚΑΓΕ	454	470	505	3,5	7,4
5. Επιχορηγήσεις σε Νοσοκομεία	1.289	1.301	1.301	0,9	0,0
6. Επιχορηγήσεις σε Νοσοκομεία για εφημερίες ιατρών και πρόσθετες παροχές λοιπού νοσηλευτικού προσωπικού	326	321	321	-1,5	0,0
7. Επιχορηγήσεις σε ΔΕΚΟ (πλην συγκοινωνιακών φορέων)	106	94	75	-11,1	-20,9
8. Επιχορηγήσεις σε συγκοινωνιακούς φορείς	317	281	193	-11,3	-31,6
9. Επιχορηγήσεις σε ΝΠ εντός Γενικής Κυβέρνησης	658	650	644	-1,2	-1,0
10. Επιχορηγήσεις σε ΝΠ εκτός Γενικής Κυβέρνησης	154	148	229	-4,3	55,3
I. Σύνολο επιχορηγήσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	15.081	15.032	19.636	-0,3	30,6
ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΦΟΡΕΩΝ από ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ					
1. Αποδιδόμενοι πόροι σε ΟΤΑ	2.711	3.160	2.982	16,6	-5,6
2. Αποδόσεις σε Ασφαλιστικά Ταμεία	17	27	28	59,1	7,1
3. Αποδόσεις σε ΔΕΚΟ	11	5	26	-51,2	374,1
4. Αποδόσεις σε ΝΠ εντός Γενικής Κυβέρνησης	20	19	20	-7,1	4,9
5. Αποδόσεις σε ΝΠ εκτός Γενικής Κυβέρνησης	3	7	7	139,8	0,0
II. Σύνολο Αποδιδόμενων Πόρων Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5)	2.761	3.218	3.062	16,5	-4,8
III. Σύνολο Μεταβιβάσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (I+II)	17.842	18.250	22.699	2,3	24,4

2.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Ο βασικός στόχος του ΠΔΕ για το 2016 εντάσσεται στο γενικότερο σχέδιο δημοσιονομικής σταθερότητας, οικονομικής ανάπτυξης και στήριξης της πραγματικής οικονομίας. Παράλληλα, επιδιώκεται η μέγιστη απορρόφηση των προβλεπόμενων πόρων, με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση συγχρηματοδοτεί επενδυτικά προγράμματα της χώρας. Ο στόχος αυτός εξειδικεύεται αφενός στην επιτυχή διαχειριστική ολοκλήρωση της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και αφετέρου στην ταχεία υλοποίηση των έργων της νέας περιόδου 2014-2020.

Σημαντική επίσης είναι και η υλοποίηση των έργων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους (εθνικό σκέλος) του ΠΔΕ, για την προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών συμπληρωματικά με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα.

Οι πληρωμές του ΠΔΕ μέχρι το τέλος του 2016 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 6.750 εκατ. ευρώ. Από τη δαπάνη αυτή, ποσό 6.000 εκατ. ευρώ αφορά δαπάνες έργων συγχρηματοδοτούμενων από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ 750 εκατ. ευρώ αφορούν δαπάνες για έργα που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους.

Από το σύνολο των πόρων για συγχρηματοδοτούμενα έργα, ύψους 6.000 εκατ. ευρώ, αναμένεται να διατεθούν 3.100 εκατ. ευρώ περίπου, για την έναρξη και υλοποίηση έργων ΕΣΠΑ 2014-2020, ποσά ύψους 2.100 εκατ. ευρώ για την ολοκλήρωση των έργων και το κλείσιμο των προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2007-2013 και τέλος 800 εκατ. ευρώ για λοιπά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα που αφορούν και τις δύο περιόδους.

3. Κρατικός Προϋπολογισμός 2017

Βασική προτεραιότητα της δημοσιονομικής στρατηγικής και για το έτος 2017 είναι η σύζευξη της δημοσιονομικής ισορροπίας με την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης προωθώντας τον κοινωνικά δίκαιο επιμερισμό του βάρους της δημοσιονομικής προσαρμογής, που επιτυγχάνεται με τη σημαντική ενίσχυση των μεταβιβαστικών πληρωμών προς τις ευάλωτες πληθυσμιακές κατηγορίες. Προϋπόθεση για την επιτυχή σύζευξη των δύο παραπάνω στόχων αποτελεί η επίτευξη βιώσιμων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης με την εδραίωση κλίματος εμπιστοσύνης που θα ενθαρρύνει μακροπρόθεσμες οικονομικές επενδύσεις. Η δημοσιονομική προσαρμογή, προβλέπει στόχο πρωτογενούς πλεονάσματος 1,75%, σημαντικά χαμηλότερο από αυτόν που είχε τεθεί στο προηγούμενο πρόγραμμα, απελευθερώνοντας έτσι δημοσιονομικό χώρο για τη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας, δίνοντας παράλληλα έμφαση στην ενίσχυση των κοινωνικών στόχων για τη σταδιακή αποκατάσταση των κοινωνικών ανισοροπιών.

Η επίτευξη του στόχου αυτού επιχειρείται μέσω ενός συνδυασμού δράσεων όπως:

- αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των δημοσιονομικών κανόνων που εξασφαλίζουν τη διαφάνεια και λογοδοσία στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος,
- ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης,
- πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων,
- διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και στη λειτουργία του δημόσιου τομέα,
- εκσυγχρονισμός του συστήματος δημόσιας υγείας και κοινωνικής πρόνοιας,
- διαχείριση του ιδιωτικού χρέους και εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών με αναπτυξιακή προοπτική,
- διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (μέσω του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης),
- την ειδική πρόβλεψη για την ενίσχυση των τομέων της υγείας, της κοινωνικής προστασίας και της παιδείας, ποσού ύψους 300 εκατ. ευρώ,

- τη συνέχιση της υλοποίησης του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς την πραγματική οικονομία με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Στήριξης και
- την αναμόρφωση της νομοθεσίας για τα ειδικά μισθολόγια.

3.1 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού

Σύμφωνα τη μεθοδολογία της ΣΧΔ το πρωτογενές πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 3.687 εκατ. ευρώ ή 2,0% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση έναντι του στόχου κατά 523 εκατ. ή 0,3% του ΑΕΠ.

Με βάση τη μεθοδολογία κατά ESA, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 4.480 εκατ. ευρώ ή 2,5% του ΑΕΠ, ενώ το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να εμφανίσει έλλειμμα ύψους 1.461 εκατ. ευρώ ή 0,8% του ΑΕΠ.

3.2 Τακτικός Προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, σε ταμειακή βάση, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 50.374 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2.271 εκατ. ευρώ έναντι του 2016.

Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να προέλθει, κυρίως, από:

- Τις αναμενόμενες αποδόσεις των θεσμοθετημένων παρεμβάσεων που εφαρμόστηκαν ήδη από το 2016, όσο και αυτών των οποίων η εφαρμογή θα ξεκινήσει το 2017 και ειδικότερα από:
 - την αναμόρφωση της φορολογίας εισοδήματος, όσον αφορά στην παραχώρηση εταιρικών οχημάτων,
 - την αναμόρφωση της φορολογίας στους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων,
 - την επιβολή τέλους συνδρομητών στη σταθερή τηλεφωνία,
 - την αύξηση του φόρου κατανάλωσης επί των τσιγάρων και του καπνού (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών τσιγάρων),
 - την επιβολή φόρου κατανάλωσης στον καφέ.
- Τα αυξημένα έσοδα λόγω της είσπραξης της τελευταίας δόσης του ΕΝΦΙΑ 2016 τον Ιανουάριο 2017, εκτιμώμενου ποσού 323 εκατ. ευρώ. Ωστόσο το ποσό αυτό, σε δημοσιονομική βάση, θα καταγραφεί στο έτος 2016.
- Το τίμημα από την πώληση των περιφερειακών αεροδρομίων, ύψους 1.234 εκατ. ευρώ.

Άμεσοι φόροι

Οι άμεσοι φόροι προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 20.415 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 296 εκατ. ευρώ, έναντι του 2016. Ειδικότερα:

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, αναμένεται να διαμορφωθεί στα 9.172 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 1.161 εκατ. ευρώ έναντι του 2016, λόγω κυρίως της αναμόρφωσης της φορολογίας εισοδήματος.

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων προβλέπεται να παρουσιάσει μείωση κατά 242 εκατ. ευρώ έναντι του 2016 και να διαμορφωθεί στα 3.236 εκατ. ευρώ, λόγω της επίδρασης του αυξημένου ποσοστού προκαταβολής το 2016.

Οι φόροι περιουσίας προβλέπεται να φθάσουν στα 3.132 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας μείωση κατά 401 εκατ. ευρώ, έναντι του 2016, λόγω της διαφοροποίησης εισπραξής των δόσεων ΕΝΦΙΑ. Πιο συγκεκριμένα το 2016 εισπράχθηκαν δύο δόσεις του ΕΝΦΙΑ 2015, ενώ το 2017 θα εισπραχθεί μία δόση του ΕΝΦΙΑ 2016.

Οι άμεσοι φόροι ΠΟΕ αναμένεται να διαμορφωθούν στα 1.291 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 332 εκατ. ευρώ έναντι του 2016, ενώ οι λοιποί άμεσοι φόροι θα διαμορφωθούν στα 2.333 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 546 εκατ. ευρώ έναντι του 2016. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι το ποσό των εισφορών των εργαζομένων στο Δημόσιο, εκτιμώμενου ύψους 664 εκατ. ευρώ, από το 2017 κι εφεξής θα αποτελεί πόρο του ΕΦΚΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4387/2016.

Έμμεσοι φόροι

Οι έμμεσοι φόροι προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 26.443 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1.335 εκατ. ευρώ έναντι του 2016. Ειδικότερα:

Τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένεται να ανέλθουν στα 15.476 εκατ. ευρώ αυξημένα κατά 769 εκατ. ευρώ έναντι του 2016. Η αύξηση αυτή οφείλεται τόσο στην εφαρμογή της αύξησης των συντελεστών σε πλήρες έτος, όσο και στην προβλεπόμενη αύξηση της τιμής του πετρελαίου διεθνώς.

Οι φόροι κατανάλωσης θα διαμορφωθούν στα 9.547 εκατ. ευρώ αυξημένοι κατά 712 εκατ. ευρώ έναντι του 2016, λόγω κυρίως των νέων παρεμβάσεων (αναμόρφωση του ΕΦΚ των ενεργειακών και των καπνικών προϊόντων, επιβολή φόρου κατανάλωσης στον καφέ, τέλος συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας).

Οι έμμεσοι φόροι ΠΟΕ θα διαμορφωθούν στα 549 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 168 εκατ. ευρώ έναντι του 2016.

Μη φορολογικά έσοδα

Οι απολήψεις του Τακτικού Προϋπολογισμού από την ΕΕ προβλέπεται να φθάσουν στα 523 εκατ. ευρώ, σημαντικό μέρος των οποίων (236,3 εκατ. ευρώ) αφορά απολήψεις από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης. Τα έσοδα από τις μεταναστευτικές ροές αναμένεται να ανέλθουν στα 100 εκατ. ευρώ, ενώ ποσό 130 εκατ. ευρώ θα προέλθει από την αναθεώρηση του κοινοτικού προϋπολογισμού, το οποίο όμως δημοσιονομικά θα εμφανιστεί στο έτος 2016.

Τέλος, τα λοιπά μη φορολογικά έσοδα αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.620 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 638 εκατ. ευρώ έναντι του 2016.

Μη τακτικά έσοδα

Τα έσοδα των καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών αναμένεται να διαμορφωθούν σε 273 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 26 εκατ. ευρώ έναντι του 2016.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), αναμένεται να εισπραχθούν 345 εκατ. ευρώ.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 3.289 εκατ. ευρώ.

Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του ΠΔΕ στο 2017 προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 4.155 εκατ. ευρώ σε ταμειακή βάση, και στα 3.900 εκατ. ευρώ σε δεδουλευμένη βάση.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 49.536 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 1.481 εκατ. ευρώ, έναντι της εκτίμησης για το έτος 2016, κυρίως λόγω της μείωσης των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων σε ακαθάριστη βάση σε φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης, στην προβλεπόμενη μείωση των δαπανών (σε ταμειακή βάση) για εξοπλιστικά προγράμματα, καθώς και στη μη πρόβλεψη δαπανών για αναλήψεις χρεών.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 43.986 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 1.431 εκατ. ευρώ, έναντι της εκτίμησης για το έτος 2016, για τους παραπάνω λόγους.

Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία**Αποδοχές και συντάξεις**

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων προβλέπεται να ανέλθουν στα 12.057 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 5.740 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016.

Στη διαμόρφωση των δαπανών αυτών έχουν ληφθεί υπόψη:

- η μείωση του αριθμού αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης,
- η ανάληψη της καταβολής των συντάξεων του Δημοσίου από τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ο οποίος θα επιχορηγείται για το σκοπό αυτό από τον τακτικό προϋπολογισμό,
- η καταβολή από 1/1/2017 εργοδοτικής εισφοράς και από το κράτος, ως εργοδότη, υπέρ του ΕΦΚΑ, και
- η αλλαγή του κανόνα προσλήψεων σε 1 προς 4, από 1 προς 5 που ίσχυε για το 2016.

Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να ανέλθουν στα 337 εκατ. ευρώ, στο ίδιο ύψος περίπου με το έτος 2016.

Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες

Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 2.023 εκατ. ευρώ, καλύπτοντας κυρίως:

- τις καταναλωτικού χαρακτήρα δαπάνες λειτουργίας των φορέων του κράτους,
- τις δαπάνες για προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών και
- τις δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού για εκτέλεση υπηρεσίας.

Σημειώνεται ότι στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται και ποσό ύψους 300 εκατ. ευρώ για δράσεις στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής προστασίας και της παιδείας.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 21.305 εκατ. ευρώ και θα καλύψουν κυρίως ανάγκες επιχορήγησης της κοινωνικής ασφάλισης, των νοσηλευτικών ιδρυμάτων και των δαπανών για την κοινωνική προστασία (επιδόματα πολυτέκνων, επίδομα θέρμανσης, επιχορήγηση στο ΑΚΑΓΕ, καθώς και άλλες δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα).

Στις παραπάνω δαπάνες περιλαμβάνονται και οι δράσεις για:

- την πλήρη εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ύψους 760 εκατ. ευρώ),
- την επιχορήγηση του ΕΦΚΑ για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου και
- τη συνεισφορά του Δημοσίου για την προστασία της κύριας κατοικίας των υπερχρεωμένων νοικοκυριών.

Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα

Οι πιστώσεις της κατηγορίας αυτής αφορούν αποδόσεις πόρων σε τρίτους κ.λπ. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι αποδόσεις πόρων στους ΟΤΑ και οι αποδόσεις στην ΕΕ.

Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 5.079 εκατ. ευρώ.

Αποθεματικό

Για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων και έκτακτου χαρακτήρα δαπανών έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1.000 εκατ. ευρώ όπως και το 2016.

Δαπάνες τόκων

Οι δαπάνες για τόκους προβλέπονται στα 5.550 εκατ. ευρώ, έναντι των 5.600 εκατ. ευρώ του 2016.

Δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Οι ταμειακές δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 475 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 112 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016 .

Δαπάνες προμηθειών τραπεζών, Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και λοιπές δαπάνες δημόσιου χρέους

Οι δαπάνες αυτές προβλέπονται στα 75 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 20 εκατ. ευρώ σε σχέση με το έτος 2016.

Καταπτώσεις εγγυήσεων

Το συνολικό ύψος των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων προς φορείς εντός (σε ακαθάριστη βάση) και εκτός Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 1.017 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 731 εκατ. ευρώ σε σχέση με τη σχετική εκτίμηση για το έτος 2016.

Η μείωση αυτή θα προέλθει από τις καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εντός της Γενικής Κυβέρνησης.

Δαπάνες κατά Υπουργείο

Στον προϋπολογισμό κάθε Υπουργείου προβλέπονται πιστώσεις για να καλυφθούν δαπάνες αποδοχών των υπαλλήλων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, των δημόσιων λειτουργών, των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, των διπλωματών, των ιατρών του ΕΣΥ, των αρχιερέων κ.λπ.

Πίνακας 3.10 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2015-2017 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2015	2016		2017
	Πραγματοποιή- σεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1 Προεδρία της Δημοκρατίας				
ΤΠ	3	3	3	3
ΠΔΕ	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	3	3	3	3
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	3	3	3	3
2 Βουλή των Ελλήνων				
ΤΠ	132	136	136	133
ΠΔΕ	0	2	1	1
Ταμειακό Σύνολο	133	138	137	134
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	133	138	137	134
3 Υπουργείο Εσωτερικών				
ΤΠ	5.212	5.177	5.209	5.006
ΠΔΕ	335	200	247	216
Ταμειακό Σύνολο	5.546	5.377	5.456	5.222
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	30	30	30	30
Σύνολο κατά ESA	5.516	5.347	5.426	5.192
Πρώην Υπουργείο Εσωτερικών				
ΤΠ	3.361	3.273	3.258	3.055
ΠΔΕ	255	112	135	147
Ταμειακό Σύνολο	3.616	3.385	3.393	3.202
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	3.616	3.385	3.393	3.202
Πρώην Υπουργείο Δημ. Τάξης και Προστασίας του Πολίτη				
ΤΠ	1.846	1.900	1.946	1.946
ΠΔΕ	77	86	106	67
Ταμειακό Σύνολο	1.924	1.986	2.052	2.013
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	30	30	30	30
Σύνολο κατά ESA	1.894	1.956	2.022	1.983
Πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης				
ΤΠ	4	5	5	5
ΠΔΕ	2	2	6	2
Ταμειακό Σύνολο	6	7	11	7
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	6	7	11	7
4 Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης				
ΤΠ	40	45	47	148
ΠΔΕ	1.697	2.025	2.000	2.198
Ταμειακό Σύνολο	1.737	2.070	2.047	2.346
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	1.737	2.070	2.047	2.346
5 Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών & Ενημέρωσης⁴				
Τ.Π.	30	37	36	35
ΠΔΕ	68	0	2	3
Ταμειακό Σύνολο	98	37	38	38
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	98	37	38	38
6 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας				
ΤΠ	3.224	3.185	3.275	3.149
(εκ των οποίων Εξοπλιστικά προγράμματα – ταμειακή βάση)	565	598	586	475
ΠΔΕ	10	16	10	14
Ταμειακό Σύνολο	3.234	3.201	3.285	3.163
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-422	388	150	-106
Σύνολο κατά ESA	3.656	2.813	3.135	3.269
7 Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων				
ΤΠ	4.346	4.286	4.382	4.518
ΠΔΕ	708	590	590	615
Ταμειακό Σύνολο	5.054	4.876	4.972	5.133
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	5.054	4.876	4.972	5.133
8 Υπουργείο Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν. Αλληλεγγύης				
ΤΠ	12.387	11.972	12.768	17.559
ΠΔΕ	496	380	415	380
Ταμειακό Σύνολο	12.883	12.352	13.183	17.939
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-9	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	12.892	12.352	13.183	17.939

Πίνακας 3.10 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2015-2017 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2015	2016		2017
	Πραγματοποιή- σεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
9 Υπουργείο Εξωτερικών				
ΤΠ	273	258	256	270
εκ των οποίων (Τόκοι - σε καθαρή βάση)	0	0	0	0
ΠΔΕ	2	9	6	6
Ταμειακό Σύνολο	275	267	262	276
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	275	267	262	276
10 Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπ. Δικαιωμάτων				
ΤΠ	574	578	585	608
ΠΔΕ	22	12	10	12
Ταμειακό Σύνολο	596	590	595	620
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	43	16	16	29
Σύνολο κατά ESA	553	574	579	591
11 Οικονομικών (πλην Γενικών Κρατικών Δαπανών)				
ΤΠ	592	609	624	643
ΠΔΕ	7	15	2	7
Ταμειακό Σύνολο	599	624	626	650
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	1	1	1	1
Σύνολο κατά ESA	598	623	625	649
12 Γενικές Κρατικές Δαπάνες				
ΤΠ	16.292	17.709	17.100	11.130
Εκ των οποίων (Τόκοι -σε καθαρή βάση)	5.800	5.930	5.600	5.550
(Δαπάνες ανάληψης δανείων από την Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης - ΕΜΣ- και παράλληλων δαπανών δημόσιου χρέους)	178	80	55	75
(Καταπτώσεις εγγυήσεων - σε ακαθάριστη βάση)	1.671	1.773	1.748	1.017
(Αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης)	0	187	554	0
ΠΔΕ	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	16.292	17.709	17.100	11.130
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-1.316	-738	-791	-485
Σύνολο κατά ESA	17.609	18.447	17.891	11.615
13 Υπουργείο Υγείας				
ΤΠ	4.317	4.317	4.351	4.198
ΠΔΕ	99	80	26	70
Ταμειακό Σύνολο	4.415	4.397	4.377	4.268
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	4.415	4.397	4.377	4.268
14 Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης				
ΤΠ	54	57	66	44
ΠΔΕ	96	140	80	140
Ταμειακό Σύνολο	150	197	146	184
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	150	197	146	184
15 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού				
ΤΠ	270	281	290	296
ΠΔΕ	151	102	102	96
Ταμειακό Σύνολο	420	383	392	392
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	420	383	392	392
16 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας				
ΤΠ	46	54	55	55
ΠΔΕ	437	410	410	390
Ταμειακό Σύνολο	483	464	465	445
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	483	464	465	445
17 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών				
ΤΠ	648	568	626	533
ΠΔΕ	1.440	2.093	2.148	1.922
Ταμειακό Σύνολο	2.088	2.661	2.774	2.455
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	2.088	2.661	2.774	2.455
18 Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής⁴				
ΤΠ	7	12	18	39
ΠΔΕ	0	0	20	25
Ταμειακό Σύνολο	7	12	38	64
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	7	12	38	64

Πίνακας 3.10 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2015-2017 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2015	2016		2017
	Πραγματοποιήσεις	Προϋπολογισμός ¹	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
19 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής				
ΤΠ	292	321	360	325
ΠΔΕ	54	37	37	37
Ταμειακό Σύνολο	346	358	397	362
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	3	3	3	3
Σύνολο κατά ESA	343	355	394	359
20 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων				
ΤΠ	625	632	634	627
ΠΔΕ	715	603	607	582
Ταμειακό Σύνολο	1.340	1.235	1.241	1.209
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	117	-25	-314	90
Σύνολο κατά ESA	1.223	1.260	1.555	1.119
21 Υπουργείο Τουρισμού				
ΤΠ	18	23	23	44
ΠΔΕ	42	36	38	36
Ταμειακό Σύνολο	60	59	61	80
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	60	59	61	80
22 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις				
ΤΠ	162	168	172	172
ΠΔΕ	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	162	168	172	172
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	162	168	172	172
I. ΤΑΜΕΙΑΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΠ (Α+Β)	55.921	57.180	57.767	56.286
A. Δαπάνες ΤΠ (1+2+3+4+5+6)	49.544	50.430	51.017	49.536
1 Πρωτογενείς δαπάνες εκ των οποίων	43.744	44.500	45.416	43.986
Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλων δαπανών δημόσιου χρέους	178	80	55	75
Εξοπλιστικά προγράμματα -ταμειακή βάση	565	598	586	475
Καταπτώσεις εγγυήσεων (σε ακαθάριστη βάση)	1.671	1.773	1.748	1.017
Αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης	0	187	554	0
2 Τόκοι (σε καθαρή βάση)	5.800	5.930	5.600	5.550
B. ΠΔΕ	6.377	6.750	6.750	6.750
Γ. Εθνικολογιστικές προσαρμογές^{2,3}	-1.553	-325	-906	-437
II. Σύνολο δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (I-Γ)	57.475	57.505	58.672	56.723

¹ Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση Προϋπολογισμού 2016

² Εθνικολογιστικές προσαρμογές: (+) μείωση δαπανών / (-) αύξηση δαπανών.

³ Στις εθνικολογιστικές προσαρμογές δεν έχουν περιληφθεί οι προσαρμογές που αφορούν στο υπόλοιπο των λογαριασμών θησαυροφυλακίου και εκτός προϋπολογισμού.

⁴ Για λόγους συγκρισιμότητας οι δαπάνες των ετών 2015 και 2016 των νεοσύστατων υπουργείων αναφέρονται στις μεταφερόμενες σε αυτά Γενικές Γραμματείες και Υπηρεσίες.

Περαιτέρω ο προϋπολογισμός κάθε Υπουργείου καλύπτει τις δαπάνες μετακίνησης των υπαλλήλων, τις λειτουργικές δαπάνες ενοικίων, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, τις ανάγκες για συντήρηση του πάσης φύσεως εξοπλισμού, τις προμήθειες αναλωσίμων και κεφαλαιουχικών αγαθών κ.λπ.

Πέραν της κάλυψης των παραπάνω δαπανών, που για κάθε Υπουργείο αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του, προβλέπονται και πιστώσεις για ειδικές δράσεις οι οποίες αναπτύσσονται είτε από τα ίδια τα Υπουργεία, είτε από τους εποπτευόμενους φορείς τους οι οποίες κατά κύριο λόγο καλύπτονται με επιχορήγηση από τα αρμόδια Υπουργεία. Τέτοιες δραστηριότητες αναφέρονται, για κάθε Υπουργείο αναλυτικά, ως ακολούθως:

Υπουργείο Εσωτερικών

Πρώην Υπουργείο Εσωτερικών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν δαπάνες για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι-Περιφέρειες), μέσω της μεταβίβασης πόρων, που θα προέλθουν από:

- την απόδοση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ),
- την ειδική επιχορήγηση για την ενίσχυση των ΟΤΑ (κάλυψη μισθοδοσίας δημοτικών αστυνομικών, καθώς και την κάλυψη του κόστους καθαρισμού των σχολικών μονάδων).

Επιπλέον, οι δαπάνες του Υπουργείου καλύπτουν και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων.

Πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- τη λειτουργία των αστυνομικών επιχειρησιακών μονάδων για την αστυνόμευση και προστασία των πολιτών, την προμήθεια σύγχρονων και αποτελεσματικών μέσων προστασίας του προσωπικού, τη συντήρηση, προμήθεια ανταλλακτικών και τεχνική υποστήριξη των υπηρεσιακών οχημάτων και εξοπλισμού,
- την προστασία των δασών από πυρκαγιές με τη χρήση επίγειων μονάδων, αλλά και με τη μίσθωση, την πτητική και τεχνική υποστήριξη σύγχρονων ελικοπτέρων δασοπυρόσβεσης του Πυροσβεστικού Σώματος,
- τη σίτιση, περίθαλψη και διαμονή των αλλοδαπών στα προαναχωρησιακά κέντρα της επικράτειας, σε εναρμόνιση με τις διεθνώς επικρατούσες συνθήκες,
- την αντιμετώπιση των συνεπειών των έκτακτων φυσικών καταστροφών.

Πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν, κυρίως, δαπάνες για την επιχορήγηση των εποπτευόμενων νομικών προσώπων «Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚΕΔΑΚ)» και «Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ».

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Οι εγγεγραμμένες πιστώσεις προβλέπεται να καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προσέλκυση παραγωγικών ιδιωτικών επενδύσεων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- τη δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της βιομηχανίας και των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων,
- την εξασφάλιση της λειτουργίας των βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και άσκησης των τεχνικών επαγγελμάτων, καθώς και την ενίσχυση της ασφάλειας και της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών,
- τη χάραξη στρατηγικής διεθνούς εμπορίου, την ανάπτυξη των διεθνών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων και της διεθνούς συνεργασίας για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στη διεθνή αγορά,
- την προσέλκυση, υποστήριξη και διατήρηση επενδύσεων στην Ελλάδα,
- την ανάπτυξη και προώθηση των εξαγωγών,
- τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών και του υγιούς ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, καθώς και την προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, την πληροφόρηση και ενημέρωσή τους,
- τη λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Καταναλωτή,

- τη συνεισφορά του Ελληνικού Δημοσίου για την προστασία της κύριας κατοικίας των υπερχρεωμένων νοικοκυριών και
- τη λειτουργία της νεοσύστατης Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους.

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης

Στον προϋπολογισμό του νεοσύστατου Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, περιλαμβάνονται οι πιστώσεις για τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, τη Γενική Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων και τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Πολιτικής καθώς επίσης και οι πιστώσεις για το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- την τμηματική καταβολή των αναδρομικών αποδοχών των ενστόλων, χρονικής περιόδου 01/08/2012 έως 30/6/2014,
- την περίθαλψη των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων,
- την εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού,
- τη συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων σε ειρηνευτικές αποστολές,
- την προμήθεια καυσίμων και υγειονομικού υλικού για τα στρατιωτικά νοσοκομεία,
- τις εθνικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ,
- τις εισφορές της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας σε Διεθνείς Οργανισμούς και
- τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί οι απαραίτητες πιστώσεις για:

- τη συνέχιση του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
- τη συνέχιση του προγράμματος ενίσχυσης φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους,
- την απρόσκοπτη λειτουργία των επιχορηγούμενων από το Υπουργείο φορέων (ΑΕΙ, ΤΕΙ κ.λπ.), προκειμένου να αναπτύξουν τις δράσεις τους,
- τη στήριξη των ερευνητικών φορέων και τη χρηματοδότηση του νεοσύστατου Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας,
- την καταβολή των εισφορών σε διεθνείς οργανισμούς, κυρίως για την κάλυψη υποχρεώσεων της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας,
- την κάλυψη λειτουργίας των δημόσιων ΙΕΚ,
- τη διασφάλιση της ποιότητας στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
- την κάλυψη διαφοράς κομίστρου από την παροχή του δικαιώματος μειωμένης μετακίνησης φοιτητών ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας,
- την προμήθεια φοιτητικών συγγραμμάτων.

Οι πιστώσεις καλύπτουν πολιτικές και δράσεις του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων για το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος (3 βαθμίδες), αλλά και για τους τομείς της Δια Βίου Μάθησης και της Έρευνας και Τεχνολογίας.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται να διατεθεί σε Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) για τη στήριξη του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας.

Παράλληλα οι εγγεγραμμένες πιστώσεις πρόκειται να καλύψουν ανάγκες όπως:

- η εφαρμογή του προγράμματος «Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης - ΚΕΑ» σε πανελλαδική κλίμακα,
- η χρηματοδότηση των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας,
- η καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων,
- η ενίσχυση των δαπανών κοινωνικής προστασίας, όπως δράσεις για τη διευκόλυνση μετακίνησης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑμεΑ, άνεργοι, κ.ά) με συγκοινωνιακά μέσα,
- η συνέχιση της ομαλής χρηματοδότησης του προγράμματος υποβοήθησης συνταξιούχων και ηλικιωμένων ατόμων «Βοήθεια στο Σπίτι»,
- η συνεχιζόμενη προσπάθεια μείωσης του ποσοστού ανεργίας ειδικά στις νεότερες ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού μέσω της εφαρμογής προγραμμάτων ενεργητικής πολιτικής για την αύξηση της απασχόλησης από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ),
- η άμβλυνση των συνεπειών της σταδιακής κατάργησης του ΕΚΑΣ μέσω της εφαρμογής αντισταθμιστικών μέτρων.

Υπουργείο Εξωτερικών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν υποχρεώσεις για:

- τις εισφορές σε διεθνείς οργανισμούς, καθώς και τη συμμετοχή της χώρας στις δαπάνες των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ,
- τις λειτουργικές δαπάνες των αρχών εξωτερικής υπηρεσίας και
- τις δράσεις στον τομέα της παροχής διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας προς τρίτες χώρες.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού θα καλύψουν εκτός των άλλων και δαπάνες για τη λειτουργία των Ανεξάρτητων Αρχών (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, καθώς της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών).

Επίσης προβλέπονται πιστώσεις για την τμηματική καταβολή των αναδρομικών αποδοχών των δικαστικών, για την περίοδο από 1/8/2012 έως 30/6/2014.

Υπουργείο Οικονομικών

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου, πέραν των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί για τη λειτουργία των υπηρεσιών του, περιλαμβάνονται πιστώσεις και για τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, τη Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού, το πολιτικό γραφείο του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, τα πολιτικά γραφεία των Υπουργών Επικρατείας, το πολιτικό γραφείο του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών περιλαμβάνονται οι πιστώσεις για τη νεοσύστατη Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, όπως επίσης και οι επιχορηγήσεις κυρίως στην ΕΛΣΤΑΤ και στον ΟΔΔΗΧ.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων

Από 1/1/2017 (Ν. 4389/16/ ΦΕΚ 94^Α) καταργείται η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων και συνιστάται Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με την ονομασία «Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων», της οποίας ο προϋπολογισμός συμπεριλαμβάνεται στον Κρατικό Προϋπολογισμό και ειδικότερα στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών.

Στο πλαίσιο αυτό, στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών, σε ειδικούς φορείς της κεντρικής του υπηρεσίας και των περιφερειακών του υπηρεσιών (ειδικός φορέας 23-180 και ειδικοί φορείς 231 και 233 των Νομών και Νομαρχιών) έχουν προβλεφθεί οι σχετικές πιστώσεις. Για την απρόσκοπτη εκτέλεση του σκοπού της, το συνολικό ύψος των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί ανέρχεται στα 412 εκατ. ευρώ.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική εγκύκλιο κατάρτισης του προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης οικονομικού έτους 2017, τα αιτήματα της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων για εγγραφή επιπλέον πιστώσεων και την τελική της πρόταση, που υποβλήθηκε μέσω της Κύριας Κεντρικής Οικονομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών για το έτος 2017, έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων συνολικού ύψους 412 εκατ. ευρώ έναντι της τελικής πρότασης της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων για το έτος 2017 συνολικού ύψους 401 εκατ. ευρώ. Η διαφορά οφείλεται στην εγγραφή επιπρόσθετων πιστώσεων στη μείζονα κατηγορία «Αποδοχές και συντάξεις» μετά από επανεκτίμηση του ύψους των απαραίτητων πιστώσεων για τις αποδοχές του προσωπικού της Αρχής για το έτος 2017.

Υπουργείο Υγείας

Οι πιστώσεις του προβλέπεται να διατεθούν για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του συστήματος παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας, καθώς και για τις μεταβιβάσεις προς τα νοσηλευτικά ιδρύματα, τις μονάδες υγείας του Πρωτοβάθμιου Εθνικού Δικτύου Υγείας (ΠΕΔΥ) και τον ΕΟΠΥΥ.

Επιπρόσθετα, οι πιστώσεις προορίζονται για την κάλυψη των πάσης φύσεως αναγκών των εποπτευόμενων φορέων του Υπουργείου (λειτουργικές δαπάνες, μισθοδοσία, εξειδικευμένες δραστηριότητες κατά τομέα), αποσκοπώντας, μεταξύ άλλων, στην απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας των μονάδων ψυχικής υγείας, των δράσεων για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και την εν γένει προστασία και θωράκιση της δημόσιας υγείας, καθώς επίσης και για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών και απρόβλεπτων υγειονομικών καταστάσεων.

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Στον προϋπολογισμό του περιλαμβάνονται οι πιστώσεις για τη Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, τη Γενική Γραμματεία Υποδοχής και τις αυτοτελείς υπηρεσίες (Υπηρεσία Ασύλου, Αρχή Προσφυγών και Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών Μεταναστευτικής Πολιτικής).

Αρμοδιότητες που υλοποιεί το νεοσύστατο Υπουργείο είναι μεταξύ άλλων η συμβολή στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής ασύλου, η μελέτη και ο σχεδιασμός της πολιτικής υποδοχής αιτούντων διεθνούς προστασίας και ασυνόδευτων ανήλικων, η εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου και λοιπών μορφών διεθνούς προστασίας των αλλοδαπών και ανιθαγενών, καθώς και η αποτελεσματική διενέργεια διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης των πολιτών τρίτων χωρών ή ανιθαγενών που εισέρχονται στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις.

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπονται να καλύψουν δαπάνες για:

- την επιχορήγηση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ),
- την παροχή υπηρεσιών Διαδικτυακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του συστήματος ΕΡΜΗΣ-Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) - Ενιαία Κέντρα Εξυπηρέτησης, καθώς και της γραμμής τηλεφωνικής υποστήριξης (Call-Center) 1500.

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου περιλαμβάνονται επίσης πιστώσεις για τις δαπάνες του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και των Ανεξάρτητων Αρχών του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) και του Συνηγόρου του Πολίτη.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οι πιστώσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού θα καλύψουν κυρίως δαπάνες:

- συντήρησης, διαμόρφωσης και προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, με στόχο την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- επιχορήγησης φορέων που προάγουν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό,
- κάλυψης πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και προγραμμάτων διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού για τη διατήρηση της χώρας μας ως προορισμού πολιτιστικού χαρακτήρα.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν κυρίως:

- την επιχορήγηση των εποπτευόμενων από το Υπουργείο φορέων (ΙΓΜΕ, ΕΚΠΑΑ, ΚΑΠΕ),
- τις αποδόσεις εσόδων στο Πράσινο Ταμείο και
- τη χρηματοδότηση προγραμμάτων προστασίας του δασικού πλούτου της χώρας.

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται, μεταξύ άλλων, να καλύψουν δαπάνες για:

- την επιχορήγηση των συγκοινωνιακών φορέων,
- την επιχορήγηση των λοιπών φορέων εποπτείας του, όπως Κτιριακές Υποδομές ΑΕ, Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ Παγίων,
- τη λειτουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Σιδηροδρόμων, της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων, καθώς και της Επιτροπής Διερεύνησης Σιδηροδρομικών Ατυχημάτων και Συμβάντων και
- τον εξοπλισμό, την κατασκευή έργων, τη συντήρηση, τη βελτίωση και επέκταση των εγκαταστάσεων των αερολιμένων.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την τμηματική καταβολή αναδρομικών αποδοχών του προσωπικού του Λιμενικού Σώματος, χρονικής περιόδου 1/8/2012 έως 30/6/2014,
- την απρόσκοπτη μετακίνηση του επιβατικού κοινού στη νησιωτική επικράτεια με την επιδότηση των άγονων γραμμών,
- τη φύλαξη των θαλασσιών οδών εισόδου στη χώρα,
- την κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές,
- τις δράσεις που συνδέονται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της ναυτιλίας,
- την εκπαίδευση των στελεχών του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και τη ναυτική εκπαίδευση,
- την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα και
- τις δράσεις που συνδέονται με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την προστασία της εθνικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής των νησιωτικών περιοχών.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Σημαντικό μέρος των πιστώσεων του Υπουργείου θα διατεθεί για την κάλυψη δαπανών:

- καταβολής επιδοτήσεων για την υλοποίηση αγροπεριβαλλοντικών προγραμμάτων και άλλων προγραμμάτων, όπως η πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών, η εξυγίανση του ζωικού κεφαλαίου της χώρας κ.λπ.,
- χορήγησης ενισχύσεων από εθνικούς πόρους, στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης (ΠΣΕΑ),
- κατοχύρωσης της μέγιστης δυνατής ασφάλειας των παραγομένων και των εισαγόμενων τροφίμων στη χώρα,
- κάλυψης του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ).

Υπουργείο Τουρισμού

Οι πιστώσεις για τον τουρισμό θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την προβολή της χώρας στο εξωτερικό και τη διατήρησή της ως ελκυστικού τουριστικού προορισμού,
- την τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση,
- την επαναλειτουργία των Σχολών Ξεναγών,
- την αδειοδότηση και έλεγχο των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς και τη διασφάλιση ποιότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, και
- την ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσέλκυσης επενδυτών στον τομέα του τουρισμού.

Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων προβλέπεται, μεταξύ άλλων, να καλύψουν δαπάνες για:

- την εισοδηματική ενίσχυση νοικοκυριών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με χαμηλά εισοδήματα,
- τις υπηρεσίες που αφορούν θέματα πολιτικής αλλοδαπών και μετανάστευσης,
- τη χωροταξία, την περιβαλλοντική πολιτική και τα δάση.

3.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Το ύψος των δαπανών του ΠΔΕ για το 2017 προβλέπεται να ανέλθει στα 6.750 εκατ. ευρώ, στο ίδιο ύψος με αυτό του 2016. Οι δαπάνες αυτές, που αντιπροσωπεύουν το 3,7% του προβλεπόμενου ΑΕΠ της χώρας, κατανέμονται σε 5.750 εκατ. ευρώ για τα έργα που θα συγχρηματοδοτηθούν από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε 1.000 εκατ. ευρώ για τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Αναλυτικότερα, η συνολική δαπάνη του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους θα κατανεμηθεί σε 3.950 εκατ. ευρώ περίπου για την έναρξη και υλοποίηση έργων ΕΣΠΑ 2014-2020, σε 800 εκατ. ευρώ για την ολοκλήρωση των έργων και το κλείσιμο των προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2007-2013, ενώ 1.000 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για λοιπά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και των δύο περιόδων.

Το ΠΔΕ, ως βασικό εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής, συνοδεύει τη δημοσιονομική προσπάθεια με αναπτυξιακές δράσεις, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας και ταυτόχρονα τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής, προκειμένου να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αναπτυξιακό αποτέλεσμα.

Ειδικότερα, οι αναπτυξιακοί τομείς που ενισχύονται από το ΠΔΕ είναι κυρίως: α) μεταφορές και περιβάλλον με έργα κυρίως υποδομών, β) επιχειρηματικότητα και ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων γ) ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου και ενίσχυση της κοινωνίας της γνώσης, δ) ενέργεια και αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων και ε) αυτοδιοίκηση με στήριξη των επενδυτικών της προγραμμάτων. Επιπλέον, με την αξιοποίηση εθνικών πόρων ενισχύονται πολιτικές για συντήρηση και επέκταση κοινωνικών υποδομών, ικανοποίηση έκτακτων αναγκών και λοιπές δράσεις.

Με το ΠΔΕ του 2017 συνεχίζεται η προσπάθεια για την υποστήριξη των μεγάλων διαρθρωτικών αλλαγών στο κράτος και την οικονομία, σύμφωνα και με τις υποχρεώσεις της χώρας βάσει της ΣΧΔ.

Βασική πηγή εσόδων για την χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησης των επενδυτικών, αναπτυξιακών και άλλων δράσεων των κρατών-μελών, που εναρμονίζονται με τις κοινές πολιτικές.

Προτεραιότητα για το 2017 είναι η εντατικοποίηση των ενεργειών για το κλείσιμο των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ της περιόδου 2007-2013, με την συμμετοχή όλων των έργων στην τελική έκθεση ολοκλήρωσης των προγραμμάτων τον Μάρτιο του 2017, καθώς και η επίτευξη της υλοποίησης των προγραμμάτων της νέας περιόδου 2014-2020.

Μέσα από τις δράσεις του νέου ΕΣΠΑ, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς των υποδομών, της επιχειρηματικότητας, του ανθρώπινου κεφαλαίου, της απασχόλησης, της αυτοδιοίκησης, της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της υγείας και πρόνοιας, του περιβάλλοντος και της διοικητικής μεταρρύθμισης.

Σε ό,τι αφορά το μέρος του ΠΔΕ που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους, το συνολικό ποσό για το 2017, σε σχέση με το αντίστοιχο του 2016, είναι αυξημένο κατά 250 εκατ. ευρώ. Προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις, με βασικά κριτήρια την κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων και επιτακτικών αναγκών που αφορούν την κοινωνική συνοχή, τη συνέργεια σε συγχρηματοδοτούμενα έργα από την ΕΕ και τη συμπληρωματικότητα.

Οι δράσεις που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν αφορούν κυρίως προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, συντήρησης υποδομών, αποκατάστασης ζημιών σε υποδομές από σεισμούς, πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές, με ενίσχυση των πληγέντων από αυτές. Τέλος, θα χρηματοδοτηθούν κοινωνικά προγράμματα για τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, καθώς και προγράμματα για την ορθολογική οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ από το 2004 έως και το 2017.

Πίνακας 3.11 Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2004-2017) (σε εκατ. ευρώ)			
Έτη	ΠΔΕ		
	Λοιποί εθνικοί πόροι	Συγχρηματοδοτούμενο	Σύνολο
2004	4.639	4.883	9.522
2005	2.569	4.955	7.524
2006	2.673	5.511	8.184
2007	2.763	6.046	8.809
2008	2.559	7.065	9.624
2009	2.455	7.133	9.588
2010	2.218	6.236	8.454
2011	1.885	4.722	6.608
2012	1.412	4.710	6.122
2013	783	5.867	6.650
2014	710	5.882	6.592
2015	681	5.725	6.406
2016	750	6.000	6.750
2017	1.000	5.750	6.750

Πηγή: Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΠΔΕ

Κύρια πηγή εσόδων για την χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βασικός στόχος είναι αφενός η ταχεία ενεργοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 και αφετέρου η ελαχιστοποίηση των πρόσθετων εθνικών πόρων που θα απαιτηθούν προκειμένου να ολοκληρωθούν έργα του ΕΣΠΑ 2007-2013.

ΕΣΠΑ 2007-2013 / Ολοκλήρωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Πρόσδος υλοποίησης

Οι πόροι που διατέθηκαν μέσω του ΕΣΠΑ 2007-2013, σε όρους ενωσιακής συνδρομής ανέρχονται συνολικά σε 24,3 δισ. ευρώ, εκ των οποίων:

- 20,4 δισ. ευρώ συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής και
- 3,9 δισ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ).

Με βάση τα τελευταία στοιχεία του 2016, σε ό,τι αφορά τα προγράμματα ΕΣΠΑ 2007-2013 που χρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη των ενταγμένων έργων ανέρχεται σε 31,3 δισ. ευρώ, η αντίστοιχη των νομικών δεσμεύσεων σε 28,6 δισ. ευρώ και το σύνολο των δαπανών προς πιστοποίηση στην ΕΕ σε 22,7 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό απορρόφησης 106,3%.

Με δεδομένο ότι, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007-2013 ολοκληρώθηκαν στο τέλος του 2015, μια από τις βασικές προτεραιότητες του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης αποτελεί το επιτυχές κλείσιμο του συνόλου των προγραμμάτων της περιόδου. Προς την κατεύθυνση αυτή αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες και πραγματοποιήθηκαν συντονισμένες ενέργειες που περιγράφονται παρακάτω.

Διαδικασία εξυγίανσης / Κλείσιμο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

Κύριος σκοπός της διαδικασίας εξυγίανσης ήταν να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση και το ορθολογικό κλείσιμο κάθε ΕΠ με ελαχιστοποίηση του κινδύνου απώλειας πόρων κοινοτικής συνδρομής και της επιβάρυνσης των εθνικών πόρων.

Ταυτόχρονα, κοινό στόχο αποτελεί και η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ενεργοποίηση των ΕΠ της περιόδου 2014-2020 με ενέργειες προγραμματισμού και ένταξης ώριμων έργων.

Στο πλαίσιο αυτό, τα έτη 2014-2015 εντατικοποιήθηκε η διαδικασία εξυγίανσης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 με την εφαρμογή ενεργειών εξυγίανσης, οι οποίες αποτυπώθηκαν στο σχέδιο εξυγίανσης κάθε ΕΠ. Η διαδικασία εξυγίανσης των ΕΠ περιελάμβανε:

- απεντάξεις έργων,
- μεταφορά έργων σε άλλα ΕΠ της τρέχουσας περιόδου ή της επόμενης περιόδου και
- επιμερισμό του φυσικού και του οικονομικού αντικειμένου των έργων μεταξύ των 2 προγραμματικών περιόδων (τμηματοποιημένα έργα).

Με τη λήξη της επιλεξιμότητας των δαπανών του ΕΣΠΑ 2007-2013 στις 31/12/2015, η διαδικασία εξυγίανσης μετεξελίχθηκε σε διαδικασία κλεισίματος των ΕΠ, ενσωματώνοντας επιπλέον στοιχεία σχετικά με τον βαθμό ολοκλήρωσης των πράξεων, ώστε να αποτυπωθεί η ρεαλιστική εικόνα υλοποίησης των ΕΠ. Η κατηγοριοποίηση αυτή οδήγησε στην καταγραφή των έργων που θα συμβάλουν στο «κλείσιμο» κάθε ΕΠ, καθώς και στην επεξεργασία σεναρίων κλεισίματος με διαφορετικούς βαθμούς

επικινδυνότητας, αναδεικνύοντας τα Προγράμματα για τα οποία απαιτείται η ανάληψη πρόσθετων ενεργειών.

Για την προετοιμασία και το συντονισμό των ανωτέρω διαδικασιών, η Εθνική Αρχή Συντονισμού εξέδωσε σειρά οδηγιών σχετικά με τη διαχείριση των έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013, την εφαρμογή και παρακολούθηση των ενεργειών εξυγίανσης και τις διαδικασίες κλεισίματος των ΕΠ.

Μεγάλα έργα ΕΣΠΑ 2007-2013

Εξακολουθεί να υλοποιείται επιτυχώς η ειδική διαδικασία για την έγκριση και παρακολούθηση των μεγάλων έργων ΕΣΠΑ. Η παρούσα – ούτως ή άλλως δυναμική – κατάσταση των μεγάλων έργων ΕΣΠΑ 2007-2013 έχει ως εξής:

- μέχρι 31/12/2013 είχαν υποβληθεί 64 φάκελοι μεγάλου έργου, με συνολικό κόστος 11,9 δισ. ευρώ (επιλέξιμο 7,9 δισ. ευρώ).
- 80 φάκελοι μεγάλου έργου (αρχικής και τροποποιητικής υποβολής) έχουν Εγκριτική Απόφαση Επιτρόπου.
- 16 τροποποιητικοί φάκελοι μεγάλου έργου είναι ενεργοί σε στάδιο διαβούλευσης με την ΕΕ, από τους οποίους, οι 10 είναι σε εκκρεμότητα για ενέργεια από την ΕΕ και οι λοιποί 6 σε εκκρεμότητα για ενέργεια από τις αρμόδιες Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης (ΕΥΔ).

ΕΣΠΑ 2014-2020 / Έναρξη υλοποίησης και επιτάχυνση

Η Ελλάδα κατάφερε να εξασφαλίσει ένα πολύ σημαντικό συνολικό προϋπολογισμό ύψους 19,9 δισ. ευρώ περίπου (σε όρους ενωσιακής συνδρομής και τρέχουσες τιμές) για την περίοδο 2014-2020. Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 εγκρίθηκε τον Μάιο του 2014 και αναθεωρήθηκε τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου για να περιλάβει και τον προϋπολογισμό του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας. Επιπλέον εκτιμάται ότι, από την ενδιάμεση Αναθεώρηση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2014-2020 που συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί το 2016 με στοιχεία ΑΕΠ των ετών 2011-2014, η χώρα θα ωφεληθεί με επιπλέον πόρους ύψους 1 δισ. ευρώ. Η απόφαση αυτή θα οδηγήσει στη 2^η αναθεώρηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των Προγραμμάτων του εντός του 2017.

Πρόοδος υλοποίησης σε μεγέθη

Το 2015 η Ελλάδα ενεργοποίησε τα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 πριν από κάθε άλλη χώρα της ΕΕ και μέχρι το τέλος του 2016 αναμένεται αυτά να έχουν ενεργοποιηθεί σε ποσοστό 50%. Τα δύο αυτά έτη δόθηκε έμφαση στην επιτάχυνση της εξειδίκευσης και ενεργοποίησης όλων των ΕΠ με στόχο την ένταξη νέων, ώριμων έργων, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτούμενες ενέργειες για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων ή/και τις τυχόν σχετικές «αυτοδεσμεύσεις».

Ειδικότερα, με βάση πρόσφατα στοιχεία υλοποίησης:

- Για το σύνολο των ΕΠ έχουν δημοσιευθεί προσκλήσεις ύψους 8,3 δισ. ευρώ. Οι δράσεις που έχουν ενεργοποιηθεί είναι ύψους 5,6 δισ. ευρώ στα τομεακά ΕΠ, 2,5 δισ. ευρώ στα περιφερειακά και 176 εκατ. ευρώ στα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.
- Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη των ενταγμένων έργων για το σύνολο του ΕΣΠΑ ανέρχεται στα 3,3 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1,9 δισ. ευρώ αφορούν τα τομεακά ΕΠ και 1,4 δισ. ευρώ τα περιφερειακά ΕΠ.
- Η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη των νομικών δεσμεύσεων για το σύνολο του ΕΣΠΑ ανέρχεται στα 1,7 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1,2 δισ. ευρώ αφορούν τα τομεακά ΕΠ και 538 εκατ. ευρώ τα περιφερειακά ΕΠ.

Για το έτος 2016, ο ετήσιος στόχος δαπανών για το σύνολο των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 ανέρχεται σε 2,28 δισ. ευρώ σε όρους ενωσιακής συνδρομής. Επισημαίνεται ότι πρόσθετος σημαντικός στόχος είναι η υποβολή έως 31/12/2016 αιτημάτων πληρωμής ύψους κατ' ελάχιστον ίσου με το ποσό της πρόσθετης αρχικής προγραμματοδότησης ύψους 7% που δόθηκε στην Ελλάδα, κατ' εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 1839/2015 και αντιστοιχεί σε 1,26 δισ. ευρώ σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης, προκειμένου να αποφευχθεί η υποχρέωση επιστροφής των ποσών αυτών.

Υλοποιούμενες δράσεις ΕΣΠΑ 2014-2020

Η ενεργοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 αναμένεται να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη των επιμέρους κλάδων της ελληνικής οικονομίας, μέσω συγκεκριμένων δράσεων, οι οποίες έχουν ήδη εξειδικευθεί σε μεγάλο βαθμό σε κάθε ΕΠ.

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα έχουν ενεργοποιήσει δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 2,53 δισ. ευρώ, από τις οποίες:

- 2,17 δισ. ευρώ αφορούν συγχρηματοδοτούμενες δράσεις του ΕΤΠΑ για έργα υποδομών,
- 360 εκατ. ευρώ αφορούν δράσεις του ΕΚΤ για τη χρηματοδότηση δομών αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού,
- οι εντάξεις ανέρχονται σε 1,3 δισ. ευρώ,
- οι νομικές δεσμεύσεις σε 538 εκατ. ευρώ,
- οι δηλωθείσες δαπάνες σε 180 εκατ. ευρώ.

Μεταξύ των δράσεων που έχουν ενεργοποιηθεί είναι:

- δράσεις στον τομέα του περιβάλλοντος, ύψους 743 εκατ. ευρώ,
 - δράσεις στον τομέα των μεταφορών, συνολικού προϋπολογισμού 819 εκατ. ευρώ,
 - δράσεις για κοινωνικές και εκπαιδευτικές δομές, ύψους 456 εκατ. ευρώ και
 - δράσεις προαγωγής της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας, ύψους 350 εκατ. ευρώ.
- Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» κατέχει κεντρική θέση στην προσπάθεια της χώρας για την στήριξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης. Ειδικότερα:
 - Η εξειδίκευση του ΕΠ καλύπτει περίπου το 55% του προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης και ανέρχεται σε 2,56 δισ. ευρώ.
 - Έχουν δημοσιευτεί προσκλήσεις συνολικού ύψους 680 εκατ. ευρώ, ενισχύοντας σημαντικούς αναπτυξιακούς τομείς της ελληνικής οικονομίας (επιχειρηματικότητα, ενέργεια, τουρισμός, πολιτισμός, κατάρτιση, ΤΠΕ κ.λπ.).
 - Εκδόθηκαν προσκλήσεις για 4 δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, με συνολικό προϋπολογισμό στον Α' Κύκλο 322 εκατ. ευρώ, ενώ μέχρι το τέλος του έτους, αναμένεται η δημοσίευση του Β' Κύκλου για τις 3 εκ των 4 ανωτέρω δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας συνολικού προϋπολογισμού 168 εκατ. ευρώ.
 - Έχει ενεργοποιηθεί η δράση για την «Κατάρτιση και πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων των εργαζομένων στον Ιδιωτικό Τομέα» συνολικού προϋπολογισμού 30 εκατ. ευρώ.
 - Το προσεχές διάστημα αναμένεται η ενεργοποίηση επιπλέον δράσεων (ίδρυση νέων ή επέκταση υφιστάμενων τουριστικών μονάδων, αναβάθμιση εταιρειών franchising, δικτύωση των επιχειρήσεων με τη δημιουργία clusters, meta-clusters, συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς κ.ά.).
 - Το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» έχει εξειδικεύσει το 83,9% του προϋπολογισμού του, ήτοι ποσό ύψους 4,35 δισ. ευρώ, και έχει ενεργοποιήσει δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 2,95 δισ. ευρώ. Μεταξύ των δράσεων που έχουν ενεργοποιηθεί είναι και οι εξής:

- δράσεις προώθησης των καθαρών αστικών και προαστιακών μεταφορών, ύψους 1,15 δισ. ευρώ,
- δράσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων, ύψους 270 εκατ. ευρώ,
- δράσεις ολοκλήρωσης των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων, ύψους 199 εκατ. ευρώ,
- έργα μείωσης διαρροών δικτύων ύδρευσης, ύψους 30 εκατ. ευρώ,
- αποκατάσταση ρυπασμένων χώρων, ύψους 13 εκατ. ευρώ,
- κατασκευή αυτοκινητόδρομων στο Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο, ύψους 513,3 εκατ. ευρώ,
- κατασκευή σιδηροδρομικών και οδικών συνδέσεων με λιμάνια, ύψους 41 εκατ. ευρώ,
- εγκατάσταση ηλεκτροκίνησης και σύγχρονων συστημάτων σηματοδότησης και τηλεπικοινωνιών σε τμήματα του σιδηροδρομικού δικτύου, ύψους 215 εκατ. ευρώ.

Μέχρι το τέλος του έτους η ενεργοποίηση αναμένεται να ανέλθει στο ποσό των 3,72 δισ. ευρώ.

- Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ και της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων, περιλαμβάνει παρεμβάσεις που αφορούν στην ανάπτυξη και την αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και στην ενεργό κοινωνική ενσωμάτωση. Το ΕΠ έχει εξειδικεύσει το 72% του προϋπολογισμού του που αντιστοιχεί σε 1,93 δισ. ευρώ και αφορά δράσεις καταπολέμησης της ανεργίας, στήριξης της κοινωνικής οικονομίας, εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, στήριξης των νέων επιστημόνων, απόκτησης ακαδημαϊκής διδακτικής εμπειρίας, πρακτικής άσκησης φοιτητών, στήριξη του σχολείου για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, δια βίου μάθησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα:
 - έχουν δημοσιευτεί προσκλήσεις συνολικού ύψους 1,31 δισ. ευρώ,
 - έχουν ενταχθεί πράξεις ύψους 1,05 δισ. ευρώ,
 - οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 565 εκατ. ευρώ,
 - οι δηλωθείσες δαπάνες σε 220 εκατ. ευρώ,
 - στον τομέα της εργασίας έχουν ενεργοποιηθεί δράσεις ύψους περίπου 900 εκατ. ευρώ,
 - στον τομέα της παιδείας έχουν ενεργοποιηθεί δράσεις ύψους 378 εκατ. ευρώ,
 - το επόμενο διάστημα, αναμένεται να ενεργοποιηθούν μεταξύ άλλων δράσεις για ανέργους (18-29 ετών), δράσεις προώθησης της νεανικής επιχειρηματικότητας, δράσεις προώθησης της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα ετών κ.λπ.
- Το ΕΠ «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» έχει ως στόχο να ενισχύσει την οργανωτική, θεσμική και επιχειρησιακή ικανότητα της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, να προωθήσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στον Δημόσιο Τομέα, να αναπτύξει το ανθρώπινο δυναμικό του. Έχουν ενεργοποιηθεί δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 176 εκατ. ευρώ, οι οποίες αφορούν σε:
 - δράσεις για τη στήριξη της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος,
 - δράσεις για τη στήριξη της πολιτικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος των κόκκινων δανείων,
 - δράσεις για τη στήριξη της μεταρρύθμισης στο χώρο της Υγείας με έμφαση στην Πρωτοβάθμια Υγεία,
 - δράσεις για τη στήριξη των επιτελικών λειτουργιών της Δημόσιας Διοίκησης,
 - δράσεις στήριξης της μεταρρύθμισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (δεύτερη φάση Καλλικράτη).

Μέχρι σήμερα έχουν ενταχθεί πράξεις που ανέρχονται σε 84,4 εκατ. ευρώ, έχουν γίνει νομικές δεσμεύσεις 76,39 εκατ. ευρώ και 25,14 εκατ. ευρώ δαπάνες.

- ΕΠ «Αγροτικής Ανάπτυξης - ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας»: Τα προγράμματα στοχεύουν στη μετάβαση σε ένα ισχυρό αγροδιατροφικό σύστημα, στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας, στην παραγωγή και τη μεταποίηση για τη δημιουργία ποιοτικών προϊόντων και στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Το πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης διαθέτει προϋπολογισμό 5,4 δισ. ευρώ και το πρόγραμμα Θάλασσα και Αλιεία προϋπολογισμό 523 εκατ. ευρώ. Συνολικά, έχουν εκδοθεί προσκλήσεις για δράσεις που αφορούν:

- μέτρα ενίσχυσης των παραγωγών σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές για το έτος 2016, ύψους 150 εκατ. ευρώ,
- επιλογή των Ομάδων Τοπικής Δράσης και των Τοπικών Προγραμμάτων στο πλαίσιο του νέου Leader (CLLD-πολυτομεακό και πολυταμειακό), ύψους 322 εκατ. ευρώ για το ΠΑΑ και 54 εκατ. ευρώ για το ΕΠΑΛΘ,
- υποβολή προτάσεων για αλιευτικά καταφύγια - ιχθυόσκαλες, ύψους 9 εκατ. ευρώ στο ΕΠΑΛΘ,
- προδημοσίευση του μέτρου των Νέων Γεωργών, ώστε να προκηρυχθεί άμεσα με συνολικό προϋπολογισμό 300 εκατ. ευρώ.

Το επόμενο διάστημα, βασικό στόχο αποτελεί η ενεργοποίηση δράσεων που αφορούν:

- τη μεταποίηση και τον εξαγωγικό προσανατολισμό των γεωργικών προϊόντων, ύψους 170 εκατ. ευρώ,
 - τη βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, ύψους 555 εκατ. ευρώ,
 - τα σχέδια βελτίωσης, ύψους 360 εκατ. ευρώ,
 - την κατάρτιση των νέων γεωργών, ύψους 70 εκατ. ευρώ,
 - την υδατοκαλλιέργεια, ύψους 90 εκατ. ευρώ,
 - τη μεταποίηση - εμπορία αλιευτικών προϊόντων, ύψους 78 εκατ. ευρώ.
- Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας: Από τα 435 εκατ. ευρώ συνολικά διαθέσιμα, έχουν εκδοθεί προσκλήσεις 175,8 εκατ. ευρώ που αφορούν τα διασυνοριακά προγράμματα με Κύπρο, Βουλγαρία, FYROM, Αλβανία, Ιταλία και το διακρατικό πρόγραμμα συνεργασίας Βαλκανικής-Μεσογείου.
 - Μεγάλα Έργα: Μετά και την ολοκλήρωση των Επιτροπών Παρακολούθησης των ΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 τον Οκτώβριο του 2016, τα προβλεπόμενα προς υποβολή μεγάλα έργα είναι 38, δύο από τα οποία δεν είναι πλέον μεγάλα έργα υπό την έννοια του Κανονισμού 1303/2013. Πρόκειται για 21 νέα έργα και 17 έργα που αποτελούν τη Φάση Β' των τμηματοποιημένων (phased) έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Θεσμικές παρεμβάσεις

Για την αποτελεσματική εφαρμογή του αναπτυξιακού προγραμματισμού της περιόδου 2014- 2020 το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης διαμορφώνει το νέο θεσμικό πλαίσιο, όπου αποτυπώνονται οι εθνικές επιλογές και ενσωματώνονται οι απαιτήσεις των νέων ευρωπαϊκών κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, παρακολουθεί την εφαρμογή αυτού του πλαισίου και προβαίνει στις απαιτούμενες προσαρμογές του.

Κύριο στοιχείο αποτελεί η ενεργοποίηση και η ενσωμάτωση των προβλέψεων του ν. 4314/2014 «Για την Διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020», όπου καθορίζεται η αρχιτεκτονική (δομές και λειτουργία) του συστήματος εφαρμογής του ΕΣΠΑ 2014-2020, με σκοπό τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των προωθούμενων παρεμβάσεων.

Έχει ολοκληρωθεί η έκδοση των απαραίτητων κανονιστικών πράξεων για την αναδιάρθρωση των υπηρεσιών που προβλέπονται στο ν. 4314/2014 και έχει ήδη ολοκληρωθεί το σύνολο των διαδικασιών του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων (ΣΔΕ), το οποίο αξιολογήθηκε από την ΕΔΕΛ το Νοέμβριο του 2015. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα έγινε, η πρώτη χώρα της ΕΕ με εγκεκριμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για το σύνολο των προγραμμάτων του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020, γεγονός που επιτρέπει την υποβολή αιτημάτων πληρωμής της Αρχής Πιστοποίησης στην ΕΕ.

Το προσεχές διάστημα αναμένεται να οριστικοποιηθούν οι αντίστοιχες θεσμικές προβλέψεις για τα Χρηματοδοτικά Εργαλεία, καθώς και το ΣΔΕ για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασ-

σας. Ταυτόχρονα, πρόκειται να εισαχθούν στο υφιστάμενο πλαίσιο οι απαραίτητες προσαρμογές, που θα προκύψουν από τα αποτελέσματα της πρώτης εφαρμογής των σχετικών προβλέψεων του ΣΔΕ, ενώ θα διαμορφωθούν εργαλεία υποστήριξης (οδηγίες, εκπαιδευτικά σεμινάρια κ.λπ.) των Διαχειριστικών Αρχών.

Μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» / Connecting Europe Facility (CEF) 2014-2020

Οι δράσεις των Διευρωπαϊκών Δικτύων (ΔΕΔ) συμβάλλουν στη δημιουργία και την ανάπτυξη έργων υποδομής, στους τομείς των Μεταφορών, της Ενέργειας και των Τηλεπικοινωνιών και αποσκοπούν στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων, της πρόσβασης σε αυτά τα δίκτυα καθώς και στην ανάγκη να συνδεθούν οι νησιωτικές, οι μεσόγειες και οι περιφερειακές περιοχές με τις κεντρικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε ό,τι αφορά στα έργα που χρηματοδοτούνται στη χώρα μας, αυτά αφορούν κυρίως έργα του τομέα των μεταφορών συνολικού προϋπολογισμού 775 εκατ. ευρώ, με συγχρηματοδότηση από το CEF ύψους 524 εκατ. ευρώ, και έργα του τομέα ενέργειας συνολικού προϋπολογισμού 21 εκατ. ευρώ, με συγχρηματοδότηση από το CEF ύψους 10 εκατ. ευρώ.

Με βάση τις εκδοθείσες και υπό έκδοση αποφάσεις, η αναλογούσα για τη χώρα μας ενωσιακή συνδρομή, που προέρχεται από το Ταμείο Συνοχής, ύψους 580 εκατ. ευρώ έχει δεσμευτεί και έχει εκταμιευτεί προκαταβολή ύψους 155 εκατ. ευρώ.

ΠΔΕ 2017 χρηματοδοτούμενο αμιγώς από εθνικούς πόρους

Το ΠΔΕ, που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους (εθνικό σκέλος ΠΔΕ), το 2017 θα ανέλθει στο ύψος των 1.000 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 14,8% του συνολικού ΠΔΕ του έτους 2017 και είναι αυξημένο κατά 250 εκατ. ευρώ, ήτοι κατά 33% έναντι του αντίστοιχου ποσού που είχε προϋπολογισθεί και εκτιμάται ότι θα δαπανηθεί το 2016.

Οι κατηγορίες έργων που θα χρηματοδοτηθούν περιλαμβάνουν κυρίως επενδυτικές δραστηριότητες των ΟΤΑ β' βαθμού σε όλη τη χώρα, συντηρήσεις υποδομών, ενισχύσεις των ιδιωτικών επενδύσεων στο πλαίσιο υλοποίησης των αναπτυξιακών νόμων, δαπάνες για την αποκατάσταση ζημιών σε έργα υποδομής από σεισμούς, πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές.

Επίσης, πέραν της χρηματοδότησης των παραπάνω τομέων, το εθνικό σκέλος ΠΔΕ αναμένεται να συμβάλει στο πλαίσιο της ασκούμενης κοινωνικής πολιτικής και στην υποβοήθηση κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα προβλήματα διαθέτοντας αποκλειστικά εθνικούς πόρους για την κοινωνική πρόνοια, την καταπολέμηση της ανεργίας, τη δωρεάν κρατική αρωγή σε πληγέντες από φυσικές καταστροφές κ.λπ.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στη βάση της συνολικής μεταρρύθμισης του πλαισίου υλοποίησης των δημοσίων επενδύσεων το 2016 δρομολογήθηκαν και συνεχίζονται για το 2017 σχέδια δράσης προς ενίσχυση των διαδικασιών αξιολόγησης του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ, με την ταυτόχρονη ενεργοποίηση θεσμοθετημένων δομών του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. Με δεδομένο το περιορισμένο μέγεθος του εθνικού προγράμματος είναι σημαντικό οι πόροι του να χρηματοδοτούν τις πλέον επιτακτικές αναπτυξιακές ανάγκες. Προς το σκοπό αυτόν, ενισχύεται ο μηχανισμός προτεραιοποίησης των αναγκών με πρώτο κριτήριο την κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων που αφορούν στην κοινωνική συνοχή. Τέλος, βασικό κριτήριο για τη χρηματοδότηση των έργων του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ θα είναι και το 2017 η συμπληρωματικότητα, οι συνέργειες και η σκοπιμότητα των δράσεων αυτών, σε σχέση με την εκτέλεση έργων συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ.

Χρηματοδοτούμενες δράσεις Φορέων πολιτικής

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών

Η σημαντική συμβολή του ΠΔΕ στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας αποτυπώνεται στα μεγάλα έργα υποδομών που υλοποιεί το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών. Οι κύριες κατηγορίες παρεμβάσεων στον τομέα αυτό αφορούν στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και των μεταφορών, με στόχο την ουσιαστική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το υλοποιούμενο πρόγραμμα είναι σημαντικό εργαλείο για τη διαμόρφωση συνθηκών, που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και παραγωγικότητα της οικονομίας, αυξάνουν την απασχόληση, ενδυναμώνουν την επενδυτική και εμπορική δραστηριότητα και τέλος, βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στην κατασκευή των εθνικών οδικών αξόνων, στην κατασκευή των έργων Μετρό, στην κατασκευή νέου σιδηροδρομικού δικτύου και στην επέκταση του ήδη υπάρχοντος, στην κατασκευή της επέκτασης του Προαστιακού Σιδηροδρόμου Αθηνών, στα λιμενικά έργα και στα έργα για τα αεροδρόμια, στα εγγειοβελτιωτικά έργα καθώς και στα έργα του συνολικού εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου της χώρας. Επίσης, περιλαμβάνονται έργα κτιριακών υποδομών που συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση των τομέων της υγείας, παιδείας και δικαιοσύνης (νοσοκομεία, σχολεία, σωφρονιστικά καταστήματα), καθώς και έργα για τη βελτίωση των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Για το σκοπό αυτό δεσμεύονται πιστώσεις 1.922 εκατ. ευρώ, οι οποίες αποτελούν το 28,5% περίπου του συνόλου των πιστώσεων του 2017.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης

Το ΠΔΕ στο πλαίσιο πολιτικών ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων χρηματοδοτεί σχετικές δράσεις βιομηχανίας, βιοτεχνίας, τουρισμού, προστασίας του περιβάλλοντος και του πρωτογενή τομέα. Το σημαντικότερο εργαλείο για την υλοποίηση των πολιτικών αυτών αποτελούν οι αναπτυξιακοί νόμοι, που στηρίζουν την ανάπτυξη τόσο των νέων, όσο και των υφιστάμενων βιομηχανικών, βιοτεχνικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, των μονάδων γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής, τον εκσυγχρονισμό τους, την προώθηση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, τη συνέργεια και τη δικτύωση των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την ανάπτυξη της περιφέρειας.

Επίσης, μέσα από την υλοποίηση του ΠΔΕ το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης παρεμβαίνει για την στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, με υλοποίηση προγραμμάτων ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, τουρισμού, εμπορίου και υπηρεσιών.

Επιπλέον, για την ανάπτυξη και ενίσχυση των υπηρεσιών εμπορίου ενισχύονται δράσεις που αφορούν τον εκσυγχρονισμό χερσαίων εμπορευματικών και οδικών μεταφορών, παρεμβάσεις γενικότερου οικονομικού σχεδιασμού, δράσεις για την τεχνική υποστήριξη εφαρμογής του προγράμματος και έργα περιφερειακού επιπέδου.

Για το σκοπούς αυτούς δεσμεύονται πιστώσεις 1.018 εκατ. ευρώ, οι οποίες αποτελούν το 15,1% του συνόλου των πιστώσεων του 2017.

Θα πρέπει επίσης να τονιστεί ότι η διοχέτευση των πόρων για τη χρηματοδότηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΠΔΕ πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (ν. 4270/2014, άρθρο 80, παρ. 4), τόσο για τα συγχρηματοδοτούμενα, όσο και για τα έργα που χρηματοδοτούνται από αμιγώς εθνικούς πόρους. Για το λόγο αυτό, έχουν προϋπολογισθεί το 2017 πιστώσεις ύψους 1.180 εκατ. ευρώ, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η υλοποίηση έργων στο πλαίσιο των Προγραμμάτων των 13 αιρετών Περιφερειών της χώρας.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οι επενδυτικές δαπάνες για την Παιδεία, την Έρευνα, τον Πολιτισμό και τον Αθλητισμό αποτελούν σημαντικό μέρος του ΠΔΕ μέσα από την στήριξη δράσεων που συμβάλλουν στην πνευματική, πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη. Η εκπαίδευση, η επιστημονική έρευνα, η τεχνολογία και η καινοτομία, ως βασικά στοιχεία της οικονομίας της γνώσης, συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση της παραγωγικότητας και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικότερα, στο τομέα της Παιδείας καταβάλλεται προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών και τη διάχυση της γνώσης στους νέους. Τα σχετικά έργα περιλαμβάνουν υποδομές, κτηριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, καθώς και των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η ταχύτητα των τεχνολογικών και οργανωτικών αλλαγών στην παραγωγική διαδικασία δημιουργεί συνεχώς την ανάγκη απόκτησης νέων γνώσεων και ανάπτυξης ποικίλων δεξιοτήτων στο κοινωνικό σύνολο. Η επίτευξη αυτού του στόχου επιτυγχάνεται, μέσω των δράσεων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, που αφορούν στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου υλοποιεί το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί επίσης δράσεις για την έρευνα και την τεχνολογία, για προγράμματα ανάπτυξης βιομηχανικών ερευνών, καθώς και για προγράμματα ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού.

Σημαντική είναι και η συμμετοχή του ΠΔΕ για έργα πολιτισμού, όπως η κατασκευή – επισκευή μουσείων, η συντήρηση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως και η συνολική ανάδειξή τους.

Συνολικά οι προβλεπόμενες πιστώσεις για τις ανωτέρω δράσεις ανέρχονται σε 711 εκατ. ευρώ, οι οποίες αντιστοιχούν στο 10,5% του συνόλου του ΠΔΕ.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Τα έργα του γεωργικού τομέα συνιστούν μια άλλη σημαντική κατηγορία έργων, που χρηματοδοτούνται από το ΠΔΕ 2017. Περιλαμβάνονται έργα υποδομών για τη βελτίωση συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, οικονομικές ενισχύσεις γεωργικών προγραμμάτων, κατασκευαστικές βελτιώσεις και εξοπλισμός κτηνιατρικών εργαστηρίων σε ακριτικές περιοχές, εγγειοβελτιωτικά έργα, έργα ενίσχυσης της αλιείας κ.λπ. Για τα έργα αυτά, δεσμεύονται πιστώσεις 582 εκατ. ευρώ που αντιπροσωπεύουν το 8,6% περίπου του συνολικού ΠΔΕ.

Δράσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθώς και του Υπουργείου Υγείας

Στο πλαίσιο του υπάρχοντος δυναμικού και ευμετάβλητου εργασιακού περιβάλλοντος, δράσεις που αφορούν στην προώθηση της απασχόλησης, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού κρίνονται σημαντικές. Ο ρόλος της κατάρτισης και της εκπαίδευσης καθίσταται πρωταρχικός, τόσο για τους άνεργους, όσο και για τους εργαζόμενους και με ιδιαίτερη βαρύτητα στους νέους και τις γυναίκες, στον τομέα της ενίσχυσης των προοπτικών απασχόλησης, αλλά και της επαγγελματικής ανέλιξης αντίστοιχα.

Το ΠΔΕ στηρίζει τις παραπάνω δράσεις μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε όλους σχεδόν τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, με προτεραιότητα σε κλάδους και τομείς της οικονομίας που ενσωματώνουν την καινοτομία. Θεματικά εργαστήρια, υπηρεσίες καθοδήγησης, ενδυνάμωση της επιχειρηματικής υποστήριξης, καθώς και παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης των νέων, αποτελούν κάποια από τα μέσα επίτευξης των παραπάνω στόχων. Ειδικά για τους νέους, ενισχύονται συστηματικά προγράμματα μετάβασης από την εκπαίδευση

στην εργασία, ώστε να υποστηριχθεί η απόκτηση πρώτης εργασιακής εμπειρίας, καθώς και η προώθηση της επιχειρηματικότητας.

Στις δαπάνες για την Υγεία-Πρόνοια περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, δαπάνες για εξοπλισμό των νοσοκομείων, για λειτουργία παιδικών σταθμών και γηροκομείων, για δημιουργία δομών αποασυλοποίησης ψυχικά ασθενών, όπως και δομών παροχής φροντίδας ψυχικής υγείας, καθώς και δαπάνες για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

Τέλος, σημαντική παράμετρος αποτελεί η συνέργεια με δράσεις άλλων Υπουργείων, με σκοπό το συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων, ώστε να παραχθούν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Συνολικά, οι προβλεπόμενες πιστώσεις για τις ανωτέρω δράσεις ανέρχονται σε 450 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχούν στο 6,7% του συνόλου του ΠΔΕ.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Σημαντική είναι και η συμμετοχή του ΠΔΕ για έργα που συμβάλλουν στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη, καθώς και την προστασία των δασών. Για τους σκοπούς αυτούς προβλέπεται να διατεθούν 390 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 5,8% περίπου του συνόλου του ΠΔΕ 2017. Στις δαπάνες για ενέργεια περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις σε ενδιάμεσους φορείς (όπως το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας-ΚΑΠΕ) για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Σημαντικά κονδύλια θα διατεθούν το 2017 για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό χρηματοδοτούνται δράσεις για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών, για την άρση διοικητικών εμποδίων, για την αποφυγή δημιουργίας συνθηκών αποκλεισμού από την κοινωνία της γνώσης, για τη διοικητική διαφάνεια και τη καταπολέμηση της διαφθοράς, για την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, για την διαβίωση μάθηση και εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων, για την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας και για τη μετατροπή των ΚΕΠ σε κέντρα ολοκληρωμένων συναλλαγών.

Αναμένεται επίσης να χρηματοδοτηθούν δράσεις, που αφορούν στην ενίσχυση υποδομών που σχετίζονται με την δημόσια τάξη, την απονομή της δικαιοσύνης και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα ποσά που δεσμεύονται ανέρχονται στα 368 εκατ. ευρώ και αφορούν κυρίως σε έργα των τομέων της Δημόσιας Διοίκησης και της Ψηφιακής Σύγκλισης, που αντιστοιχούν στο 5,5% του συνόλου του ΠΔΕ 2017.

Δράσεις λοιπών φορέων

Τέλος, το ΠΔΕ χρηματοδοτεί δράσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Εξωτερικών, Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Μεταναστευτικής Πολιτικής, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Τουρισμού, καθώς και της Βουλής των Ελλήνων, για τις οποίες προβλέπονται να δαπανηθούν συνολικά 129 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 2% περίπου του συνόλου του ΠΔΕ 2017.

Πίνακας 3.12 Δαπάνες ΠΔΕ κατά φορέα 2015-2017 (νέα δομή)
(σε εκατ. ευρώ)

Υπουργείο - Φορέας	2015*				2016				2017			
	Πραγματοποιήσεις			Συμμετοχή %	Εκτιμήσεις Πραγμ/σεων			Συμμετοχή %	Προϋπολογισμός			Συμμετοχή %
	Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο	
Βουλή των Ελλήνων				0,00	1		1	0,01	1		1	0,01
Εσωτερικών	317	18	335	5,23	215	32	247	3,66	190	26	216	3,20
Οικονομικών	8		8	0,12	1	1	2	0,03	4	3	7	0,10
Εξωτερικών	0	1	2	0,03	3	3	6	0,09	3	3	6	0,09
Εθνικής Άμυνας	9	1	10	0,15	2	8	10	0,15	10	4	14	0,21
Οικονομίας και Ανάπτυξης	1.341	356	1.697	26,49	1.690	310	2.000	29,63	1.704	494	2.198	32,56
εκ των οποίων Περιφερειακά προγράμματα	1.029	250	1.279	19,97	1.040	150	1.190	17,63	1.020	160	1.180	17,48
Υποδομών και Μεταφορών	1.296	144	1.440	22,47	1.979	169	2.148	31,81	1.723	199	1.922	28,47
Περιβάλλοντος και Ενέργειας	424	13	437	6,83	400	10	410	6,07	370	20	390	5,78
Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	614	94	708	11,06	455	135	590	8,74	455	160	615	9,11
Πολιτισμού και Αθλητισμού	160	18	178	2,78	81	21	102	1,51	71	25	96	1,42
Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν.Αλληλ.	489	7	496	7,75	390	25	415	6,15	360	20	380	5,63
Υγείας	96	3	99	1,54	20	6	26	0,39	60	10	70	1,04
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	710	5	715	11,16	600	7	607	8,99	575	7	582	8,62
Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	22	1	22	0,35	9	1	10	0,15	9	3	12	0,18
Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	42	12	54	0,84	25	12	37	0,55	25	12	37	0,55
Διοικητικής Ανασυγκρότησης	96		96	1,49	80		80	1,19	140		140	2,07
Τουρισμού	35	8	42	0,66	28	10	38	0,56	28	8	36	0,53
Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης	68		68	1,06	1	1	2	0,02	2	1	3	0,04
Μεταναστευτικής Πολιτικής					20		20	0,30	20	5	25	0,37
Σύνολο	5.725	681	6.406	100,00	6.000	750	6.750	100,00	5.750	1.000	6.750	100,00

* Οι δαπάνες για το 2015 έχουν περιληφθεί με βάση τα στοιχεία εκτέλεσης ΠΔΕ από το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Χρηματοδότηση Έργων Περιφερειακών Προγραμμάτων

Το ΠΔΕ συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των Περιφερειών, αφού χρηματοδοτεί το σημαντικότερο τμήμα του αναπτυξιακού σχεδιασμού και των 13 αιρετών περιφερειών της χώρας.

Σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο (ν. 4270/2014, άρθρο 80, παρ. 4), η διάθεση των πόρων για τη χρηματοδότηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων πραγματοποιείται, μέσω του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, τόσο για συγχρηματοδοτούμενα όσο, και για τα έργα που χρηματοδοτούνται από αμιγώς εθνικούς πόρους.

Οι πιστώσεις που εγγράφονται στον Προϋπολογισμό του 2017 για έργα περιφερειακών προγραμμάτων ανέρχονται στο ποσό των 1.180 εκατ. ευρώ (1.020 εκατ. ευρώ για έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ και 160 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους), έναντι 1.190 εκατ. ευρώ που εκτιμάται ότι θα δαπανηθούν το 2016.

Στον πίνακα 3.13 παρουσιάζονται στοιχεία για τη χρηματοδότηση από το ΠΔΕ των έργων των Προγραμμάτων των Περιφερειών για την περίοδο 2015 -2017.

**Πίνακας 3.13 Χρηματοδότηση έργων ΠΔΕ Περιφερειακών Προγραμμάτων
(σε εκατ. ευρώ)**

	2015 Πληρωμές	2016 Εκτιμήσεις πληρωμών	2017 Προβλέψεις	Μεταβολή (%) 2016/2015	Μεταβολή (%) 2017/2016
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας με κοινοτική συμμετοχή	1.029	1.040	1.020	1,11	-1,92
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας από εθνικούς πόρους	250	150	160	-40,11	6,67
Σύνολο	1.279	1.190	1.180	-6,96	-0,84

Πηγή: Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Πηγές Χρηματοδότησης του ΠΔΕ - Έσοδα

Βασική πηγή εσόδων για την χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΕ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, καθώς και τα Ταμεία Ασύλου, Μετανάστευσης, Ένταξης και Εσωτερικής Ασφάλειας.

Τα έσοδα του ΠΔΕ για το 2016 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 4.376 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων το σημαντικότερο μέρος αυτών (4.196 εκατ. ευρώ) αφορούν εισροές πόρων από την ΕΕ.

Το 2017 τα έσοδα προβλέπεται να ανέλθουν στα 4.155 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 3.975 εκατ. ευρώ αφορούν εισροές πόρων από την ΕΕ.

**Πίνακας 3.14 Πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ
(σε εκατ. ευρώ)**

Πηγές εσόδων	2015	2016	2017
	Πραγματ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Έσοδα δημόσιων επενδύσεων	4.832	4.376	4.155
Ίδια έσοδα	931	180	180
Επιχορηγήσεις ΕΕ	3.901	4.196	3.975
- ΕΤΠΑ	(2.146)	(1.573)	(1.720)
- Ταμείο Συνοχής	(584)	(591)	(763)
- ΕΚΤ	(735)	(1.352)	(872)
- Λοιπά	(43)	(60)	(51)
- Ταμείο Αλληλεγγύης και Διαχείρισης Μεταναστευτικών Ροών	(32)	(47)	(42)
- ΕΓΓΕ (ΕΓΓΠΕ – Τμήμα Εγγυήσεων)	(10)	(12)	(13)
- ΕΓΤΑΑ (ΕΓΓΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού)	(295)	(520)	(460)
- ΕΤΘΑ (ΕΤΑ και ΧΜΠΑ)	(57)	(41)	(55)
Πιστωτικά έσοδα και αύξηση στοιχείων ενεργητικού	1.574	2.374	2.595
Σύνολο	6.406	6.750	6.750

Πηγές: Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής, ΓΛΚ, ΟΠΕΚΕΠΕ.

3.4 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2017

Στον πίνακα 3.15 εμφανίζονται οι ταμειακές χρηματοδοτικές ανάγκες του Κρατικού Προϋπολογισμού 2017, οι οποίες προβλέπεται να φθάσουν στα 1.869 εκατ. ευρώ. Αν ληφθεί υπόψη και η χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ, για την εξόφληση των ληξιπροθέσμων οφειλών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης σε τρίτους και η πώληση μετοχών τότε, ο καθαρός δανεισμός του Κρατικού Προϋπολογισμού θα διαμορφωθεί στα 5.730 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.15 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2017 (σε εκατ. ευρώ)	
Χρηματοδοτικές ανάγκες	
Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού (ταμειακό)	1.757
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών	112
Χρηματοδότηση παλαιών υποχρεώσεων	4.500
Πώληση μετοχών κ.λπ.	-639
Καθαρός δανεισμός	5.730
Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου χρέους	9.920
Μερικό σύνολο	15.650
Πρόβλεψη εξόφλησης βραχυπρόθεσμου χρέους*	550.000
Σύνολο χρηματοδοτικών αναγκών	565.650
Χρηματοδότηση	
Βραχυπρόθεσμος δανεισμός*	550.000
Μεσομακροπρόθεσμος δανεισμός	15.650
Σύνολο δανεισμού	565.650

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

* Υπολογίσθηκε ότι θα γίνει επανέκδοση των λήξεων του βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια και γeros). Το ύψος του βραχυπρόθεσμου χρέους τόσο για το 2016 όσο και για το 2017 ανέρχεται σε 26.880 εκατ. ευρώ.

3.5 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2017

Στον πίνακα 3.16 παρατίθεται ενδεικτική κατανομή κατά μήνα των εσόδων και των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2017 σε σωρευτική βάση.

Πίνακας 3.16 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2017 σε σωρευτική βάση (σε εκατ. ευρώ)												
	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.
I. Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	3.992	8.135	12.415	16.127	19.068	22.557	28.724	33.755	38.777	43.860	47.973	54.529
1. Καθαρά έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού (α+β+γ-δ)	3.716	7.572	11.629	14.719	17.656	21.134	26.609	31.636	36.644	40.728	44.814	50.374
α. Έσοδα προ επιστροφών φόρων	3.981	7.730	10.692	13.986	17.137	20.869	26.581	31.783	37.020	41.411	45.881	51.274
β. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	32	42	1.354	1.367	1.380	1.393	1.405	1.417	1.429	1.451	1.472	2.044
γ. Έσοδα από ANFA	0	345	345	345	345	345	345	345	345	345	345	345
δ. Επιστροφές φόρων	296	545	762	978	1.206	1.472	1.721	1.908	2.150	2.478	2.884	3.289
2. Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	276	563	786	1.408	1.412	1.423	2.115	2.119	2.133	3.132	3.159	4.155
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	3.462	8.940	13.823	18.170	22.160	26.753	31.623	35.728	39.763	44.334	49.057	56.286
1. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (Α+Β)	3.317	8.570	13.172	17.066	20.697	24.686	29.142	32.780	36.482	40.517	44.548	49.536
A. Πρωτογενείς δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (i+ii+iii+iv+v+vi+vii+viii)	3.177	6.900	10.772	14.226	17.641	21.190	24.792	28.009	31.662	35.377	39.188	43.986
i. Αποδοχές και συντάξεις	1.027	2.054	3.081	4.108	5.135	6.162	7.191	8.220	9.249	10.278	11.308	12.337
ii. Ασφάλιση, περιθαλψη και κοινωνική προστασία	1.451	3.135	4.738	6.418	8.025	9.759	11.566	13.060	14.695	16.404	17.940	20.210
iii. Λειτουργικές και άλλες δαπάνες και αποδόσεις προς τρίτους	672	1.617	2.340	2.916	3.595	4.215	4.884	5.452	6.329	7.042	8.034	8.873
iv. Αποθεματικό	15	45	75	150	200	250	300	370	450	650	850	1.000
v. Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες δημόσιου χρέους	0	20	20	30	30	35	50	50	50	70	70	75
vi. Εγγυήσεις για φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης	0	6	474	526	549	629	629	654	654	664	687	876
vii. Εγγυήσεις για φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης	12	23	34	48	59	70	82	93	105	118	129	141
viii. Δαπάνες εξοπλιστικών προγραμμάτων	0	0	10	30	50	70	90	110	130	150	170	475
B. Τόκοι	140	1.670	2.400	2.840	3.055	3.495	4.350	4.770	4.820	5.140	5.360	5.550
2. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	145	370	651	1.104	1.463	2.067	2.481	2.948	3.281	3.817	4.509	6.750
III. Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (I+II)	530	-806	-1.408	-2.042	-3.092	-4.195	-2.898	-1.972	-986	-473	-1.084	-1.757
IV. Ταμειακό Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III + B)	670	864	992	798	-37	-700	1.452	2.798	3.834	4.667	4.276	3.793

4. Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα έτη 2015-2017 παρουσιάζονται στον πίνακα 3.17. Από τη σύγκριση απολήψεων και αποδόσεων προκύπτει ότι το ταμειακό όφελος της Ελλάδας από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το έτος 2015 διαμορφώθηκε στα 4.492 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2016 εκτιμάται σε 4.657 εκατ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 2,5% και το 2,7% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Το έτος 2017 το ταμειακό όφελος προβλέπεται σε 4.601 εκατ. ευρώ ή ποσοστό 2,6% του ΑΕΠ. Η σχέση απολήψεων-αποδόσεων αναμένεται να διαμορφωθεί σε 3,5/1 και 3,4/1 για τα έτη 2016 και 2017.

Το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκής χρηματοδότησης προέρχεται από τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής και κατευθύνεται σε τομείς αναπτυξιακής πολιτικής, που συμβάλλουν κυρίως στη στήριξη του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στη βελτίωση των υποδομών και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ειδικότερα, η μεταφορά πόρων από την ΕΕ στην ελληνική οικονομία συμβάλλει στην ενίσχυση των μεγάλων έργων υποδομών, κυρίως στους τομείς μεταφορών, περιβάλλοντος και ενέργειας, κοινωνικής πολιτικής και περιφερειακής ανάπτυξης, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας. Επίσης, ένα σημαντικό μέρος ευρωπαϊκών πόρων κατευθύνεται στο γεωργικό τομέα, αφενός μέσω των εισοδηματικών ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΕ) και αφετέρου μέσω των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

4.1 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2016

Απολήψεις

Οι συνολικές εισροές από την ΕΕ κατά το έτος 2016 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 6.527 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3% σε σχέση με το 2015.

Ειδικότερα, το έτος 2016 ανά τομέα προϋπολογισμού αναμένονται τα ακόλουθα:

Τακτικός Προϋπολογισμός

Οι απολήψεις του ΤΠ αφορούν, κατά κύριο λόγο, στην παροχή κοινοτικών ενισχύσεων για τη στήριξη του γεωργικού εισοδήματος και στην υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης, όπως αγροπεριβαλλοντικά μέτρα (βιολογική γεωργία, μακροχρόνια παύση, κτηνοτροφία), στήριξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, δάσωση κ.λπ. Επιπλέον, συμπεριλαμβάνονται και κοινοτικές ενισχύσεις προς ενίσχυση δράσεων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στο πεδίο των μεταναστευτικών ροών.

Μέσω του ΤΠ αναμένεται να εισρεύσουν συνολικά 400 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 242 εκατ. ευρώ αφορούν απολήψεις από το ΕΓΤΑΑ και τα 100 εκατ. ευρώ αφορούν τις δράσεις του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας αναφορικά με τις μεταναστευτικές ροές.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Μέσω του ΠΔΕ εκτιμώνται εισροές ύψους 4.196 εκατ. ευρώ, που αντιπροσωπεύουν το 64% του συνόλου των απολήψεων. Οι εισροές του ΠΔΕ αφορούν τα διαρθρωτικά ταμεία ΕΤΠΑ και ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, καθώς και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Στις εκτιμώμενες εισροές του ΠΔΕ συμπεριλαμβάνονται και οι απολήψεις από το Γενικό Πρόγραμμα της ΕΕ «Αλληλεγγύη και Διαχείριση Μεταναστευτικών Ροών». Σημειώνεται ότι, οι εισροές ΠΔΕ του έτους

2016 αφορούν κυρίως την υλοποίηση των προγραμμάτων και έργων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, καθώς και τις τελευταίες απολήψεις των προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013.

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του τομέα εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων, που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ (ΕΓΤΕ/Εγγυήσεις), χρηματοδοτούν τη στήριξη του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Οι εισροές από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) αναμένεται να ανέλθουν στο ύψος των 1.931 εκατ. ευρώ για το έτος 2016, αντιπροσωπεύοντας το 30% του συνόλου των απολήψεων από την ΕΕ.

Αποδόσεις

Οι συνολικές συνεισφορές της Ελλάδας στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό κατά το έτος 2016, εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 1.871 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από τις συνεισφορές βάσει ΑΕΕ.

Ταμειακό αποτέλεσμα

Το καθαρό όφελος (ταμειακή βάση) της Ελλάδας από τις χρηματικές ροές με την ΕΕ κατά το 2015 εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 4.657 εκατ. ευρώ.

4.2 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2017

Οι προβλέψεις των χρηματοροών με την Ευρωπαϊκή Ένωση για το έτος 2017 βασίζονται, κυρίως, στο σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ του έτους αυτού, στην πρόοδο υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και στις εισροές που αναμένονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ.

Απολήψεις

Το σύνολο των εισροών της Ελλάδας από την ΕΕ κατά το έτος 2017 εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο ποσό των 6.542 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας οριακή αύξηση έναντι του 2016.

Ειδικότερα, ανά τομέα προϋπολογισμού προβλέπονται τα εξής:

Τακτικός Προϋπολογισμός

Οι προβλεπόμενες εισροές για τον ΤΠ ανέρχονται συνολικά σε 523 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά απολήψεις από το ΕΓΤΑΑ για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης. Πλέον, συμπεριλαμβάνονται και κοινοτικές ενισχύσεις προς ενίσχυση δράσεων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στο πεδίο των μεταναστευτικών ροών, καθώς και επιστροφές από την ΕΕ σε συνέχεια διορθωτικών προϋπολογισμών.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Οι απολήψεις από το ΠΔΕ προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 3.975 εκατ. ευρώ και παρουσιάζουν μείωση κατά 5,3%, σε σχέση με το 2016.

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του προϋπολογισμού του ΕΛΕΓΕΠ μέσω του ΕΓΤΕ για το 2017 προβλέπεται ότι θα ανέλθουν σε 2.044 εκατ. ευρώ.

Αποδόσεις

Οι συνεισφορές της χώρας μας στον κοινοτικό προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 2017 προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στο ποσό των 1.941 εκατ. ευρώ.

Ταμειακό αποτέλεσμα

Το καθαρό όφελος (ταμειακή βάση) για το έτος 2017 προβλέπεται ότι θα ανέλθει στα 4.601 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.17 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ 2015-2017 (σε εκατ. ευρώ)						
	2015	2016		2017	2016/15	2017/16
	Πραγμ/σεις	Προϋπ/σμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	Μεταβολή %	
Αποδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (I)	1.848	1.818	1.871	1.941	1,2	3,8
Ίδιοι κοινοτικοί πόροι	1.747	1.745	1.754	1.865	0,4	6,4
Δασμοί ΚΕΔ και αντιντάμπινγκ	181	184	184	184	1,6	0,0
Εισφορές ζάχαρης και ισογλυκόζης	2	2	2	2	5,0	0,0
Συνεισφορές βάσει ΦΠΑ	362	300	338	357	-6,7	5,8
Συνεισφορές βάσει ΑΕΕ	1.203	1.259	1.230	1.322	2,3	7,5
Λοιπές συνεισφορές-επιστροφές	50	20	64	16	27,8	-74,7
Πρόσθετες έκτακτες συνεισφορές	40	10	22	6	-45,2	-71,8
Επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα	10	10	42	10	324,2	-76,2
Λοιπές συνεισφορές εκτός προϋπολογισμού ΕΕ	51	53	53	60	4,7	13,2
Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης	50	53	53	60	5,4	13,2
Λοιπές αποδόσεις						
Απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση (II)	6.339	6.508	6.527	6.542	3,0	0,2
Τακτικός Προϋπολογισμός	428	325	400	523	-6,6	30,8
Έξοδα είσπραξης ιδίων πόρων	46	47	40	37	-12,5	-7,0
Επιστροφές από ΕΕ	293			130	-100,0	
Απολήψεις ΕΓΤΑΑ	70	264	242	236	243,6	-2,4
Λοιπές απολήψεις	19	14	18	20	-5,5	11,1
Εισροές από δράσεις που αφορούν μεταναστευτικές ροές			100	100		
Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	3.900	4.170	4.196	3.975	7,6	-5,3
Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ	2.011	2.013	1.931	2.044	-4,0	5,8
Απολήψεις από ΕΓΤΕ	2.011	2.013	1.931	2.044	-4,0	5,8
Ταμειακό αποτέλεσμα (II-I)	4.492	4.690	4.657	4.601	3,7	-1,2

5. Νομικά Πρόσωπα πλην ΔΕΚΟ

Ο προϋπολογισμός των λοιπών νομικών προσώπων της Γενικής Κυβέρνησης πλην ΔΕΚΟ απεικονίζεται στους πίνακες 3.18, 3.19, 3.20 και 3.21.

Πίνακας 3.18 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (περιλαμβάνονται οι ΑΔΑ και το ΑΚΑΓΕ) (σε εκατ. ευρώ)		
	2016	2017
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Έσοδα (ΝΠ και ΑΔΑ)	3.827	4.279
Έσοδα υπέρ τρίτων	59	70
Πωλήσεις	446	459
Έσοδα από τόκους	416	337
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	667	663
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	357	321
Λοιπά έσοδα	1.881	2.429
Δαπάνες (ΝΠ και ΑΔΑ)	3.659	3.756
Δαπάνες αποδοχών προσωπικού	536	562
Αποδόσεις εσόδων υπέρ τρίτων	63	76
Λοιπές μεταβιβάσεις	148	167
Τόκοι	153	153
Δαπάνες επενδύσεων	310	431
Λοιπές δαπάνες	2.448	2.366
Ισοζύγιο (ΝΠ και ΑΔΑ)	167	523
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	5	9
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	21	21
Ισοζύγιο κατά ESA (ΝΠ και ΑΔΑ)	193	553
Έσοδα ΑΚΑΓΕ	1.371	1.318
Δαπάνες ΑΚΑΓΕ	435	435
Ισοζύγιο ΑΚΑΓΕ	936	883
Ισοζύγιο κατά ESA (ΝΠ, ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ)	1.129	1.436

Με βάση την πορεία εξέλιξης των μεγεθών των προϋπολογισμών (εσόδων-εξόδων) των νομικών προσώπων για το 2016, το ισοζύγιο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.129 εκατ. ευρώ, ενώ για το έτος 2017 προβλέπεται ότι θα ανέλθει στα 1.436 εκατ. ευρώ, βελτιωμένο κατά 307 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016. Η βελτίωση αυτή οφείλεται, κυρίως, στο αποτέλεσμα του ειδικού λογαριασμού «Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας - Συμπαράγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης» (ΑΠΕ-ΣΗΘΥΑ), τον οποίο διαχειρίζεται η εταιρεία «Λειτουργός της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΛΑΓΗΕ) ΑΕ».

Στον πίνακα 3.19 εμφανίζονται τα αποτελέσματα (στόχοι), που αναμένεται να πετύχουν οι φορείς για το έτος 2017. Επιπλέον, περιλαμβάνονται οι προσαρμογές (κατά ESA), καθώς και η μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων των νομικών προσώπων εποπτείας κάθε Υπουργείου.

**Πίνακας 3.19 Ισοζύγιο νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ)
ανά Υπουργείο
(σε εκατ. ευρώ)**

		2016	2017
		Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1	Υπουργείο Εσωτερικών	1	0
	Ισοζύγιο	1	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
1α	πρώην Υπουργείο Εσωτερικών	0	0
	Ισοζύγιο	0	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
1β	πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη	0	0
	Ισοζύγιο	0	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
1γ	πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης	1	0
	Ισοζύγιο	1	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
2	Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης	-30	4
	Ισοζύγιο	-30	4
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
3	Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης	0	0
	Ισοζύγιο	0	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
4	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	1	1
	Ισοζύγιο	1	1
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
5	Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	13	44
	Ισοζύγιο	6	41
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	7	3
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
6	Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	2	9
	Ισοζύγιο	2	8
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	1	1
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
7	Υπουργείο Εξωτερικών	0	0
	Ισοζύγιο	0	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
8	Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	14	5
	Ισοζύγιο	14	5
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
9	Υπουργείο Οικονομικών	251	170
	Ισοζύγιο	251	170
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
10	Υπουργείο Υγείας	29	8
	Ισοζύγιο	31	3
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-2	5
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
11	Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	2	0
	Ισοζύγιο	2	0
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
12	Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	34	44
	Ισοζύγιο	13	24
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	21	21
13	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	-194	206
	Ισοζύγιο	-194	206
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0

Πίνακας 3.19 Ισοζύγιο νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ) ανά Υπουργείο (σε εκατ. ευρώ)

		2016	2017
		Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
14	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	38	42
	Ισοζύγιο	38	42
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
15	Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	4	5
	Ισοζύγιο	4	5
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
16	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	18	12
	Ισοζύγιο	18	12
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
	Σύνολο Υπουργείων κατά ESA	184	551
	Ισοζύγιο	158	521
	Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	5	9
	Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	21	21

(1) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει έλλειμμα.

(2) Το θετικό πρόσημο στη μεταβολή των ανεξόφλητων υποχρεώσεων σημαίνει βελτίωση του αποτελέσματος.

Νομικά πρόσωπα ανά Υπουργείο πλην ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ

Υπουργείο Εσωτερικών

Στο εν λόγω υπουργείο περιλαμβάνεται ο φορέας Κέντρο Θεμάτων Ισότητας (ΚΕΘΙ) (στο πρώην Υπουργείο Εσωτερικών), το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ) (στο πρώην Υπουργείο Δημοσίας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη), καθώς επίσης η Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ και το Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (στο πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης).

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Στα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ) ΑΕ, που έχει ως βασικό σκοπό την προώθηση της επιχειρηματικότητας και ειδικότερα την ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την ίδρυση νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων, καθώς και η Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου ΑΕ, με κύριο στόχο την προσέλκυση, την υποδοχή και τη διατήρηση επενδύσεων στην Ελλάδα καθώς και την προώθηση και ανάπτυξη κάθε είδους εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών.

Στους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου περιλαμβάνονται και οι φορείς του Κεφ. Α΄ του ν. 3429/2005, ΕΒΕΤΑΜ ΑΕ, ΕΣΥΠ, ΟΒΙ, ΚΕΠΕ, ΚΔΕΟΔ, καθώς και η ΤΑΝΕΟ ΑΕ.

Προβλέπεται ότι το σύνολο των νομικών προσώπων θα παρουσιάσει το 2017 πλεόνασμα ύψους 4 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης

Στα νομικά πρόσωπα Γενικής Κυβέρνησης που εποπτεύονται από το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης, περιλαμβάνεται το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ, ο προϋπολογισμός του οποίου προβλέπεται να είναι ισοσκελισμένος στο έτος 2017.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Στην εποπτεία του Υπουργείου περιλαμβάνονται συνολικά έξι (6) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, το αποτέλεσμα των οποίων εκτιμάται σε 1 εκατ. ευρώ περίπου.

Το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων των νομικών προσώπων προέρχεται από έσοδα ίδιας επιχειρηματικής δραστηριότητας των φορέων, ενώ οι δαπάνες τους αφορούν κυρίως πληρωμές για υπηρεσίες και για επενδύσεις.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Οι εποπτευόμενοι φορείς του Υπουργείου αφορούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΙ-ΤΕΙ-βιβλιοθήκες-ερευνητικά κέντρα) και ιδιωτικού δικαίου (Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας - ερευνητικά κέντρα), καθώς και νομικά πρόσωπα του Κεφ. Α του ν. 3429/2005.

Ο προϋπολογισμός των εποπτευόμενων φορέων του Υπουργείου αναμένεται να παρουσιάσει θετικό αποτέλεσμα ύψους 44 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό προβλέπεται να προκύψει κυρίως από τους ειδικούς λογαριασμούς κονδυλίων έρευνας, τα λοιπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και από τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΙ και ΤΕΙ).

Κύρια πηγή των εσόδων για τα ΑΕΙ, τα ΤΕΙ και τις Βιβλιοθήκες αποτελούν οι μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και οι πόροι από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την ΕΕ.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Οι εποπτευόμενοι φορείς του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που αποτελούνται κυρίως από τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας (ΝΠΔΔ), αναμένεται να παρουσιάσουν το 2017 θετικό ισοζύγιο ύψους 9 εκατ. ευρώ περίπου.

Υπουργείο Εξωτερικών

Ο εποπτευόμενος φορέας του Υπουργείου είναι το νομικό πρόσωπο «Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO», με ουδέτερο δημοσιονομικό αποτέλεσμα.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού του εποπτευόμενου νομικού προσώπου ΤΑΧΔΙΚ, προβλέπεται να είναι θετικό (5 εκατ. ευρώ), ενώ το αποτέλεσμα του νομικού προσώπου ΕΠΑΝΟΔΟΣ προβλέπεται να είναι ουδέτερο.

Υπουργείο Οικονομικών

Στα εποπτευόμενα νομικά πρόσωπα από το Υπουργείο Οικονομικών περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το Ειδικό Ταμείο Ελέγχου, Παραγωγής και Ποιότητας Αλκοόλης και Αλκοολούχων Ποτών (ΕΤΕΠΠΑΑ), το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου ΑΕ (ΤΑΙΠΕΔ), το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων.

Εκτιμάται ότι το συνολικό αποτέλεσμα των φορέων του Υπουργείου θα ανέλθει στο ποσό των 170 εκατ. ευρώ για το έτος 2017.

Υπουργείο Υγείας

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Υγείας, στα οποία συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, το ΕΚΑΒ, η ΑΕΜΥ ΑΕ, ο ΟΚΑΝΑ, το ΚΕΘΕΑ, το ΕΚΕΨΥΕ, το ΕΚΕΑ, ο ΕΟΦ, αναμένεται να εμφανίσουν θετικό αποτέλεσμα ύψους 8 εκατ. ευρώ στο 2017.

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Το αποτέλεσμα του Προϋπολογισμού του εποπτευόμενου νομικού προσώπου Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), προβλέπεται να είναι ουδέτερο για το έτος 2017.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Σε ό,τι αφορά το συνολικό αποτέλεσμα των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων που εποπτεύονται από το Υπουργείο, προβλέπεται ότι από τη δραστηριότητά τους θα προκύψει θετικό αποτέλεσμα ύψους περίπου 44 εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος θα προέλθει από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, λόγω συγκεκριμένων δράσεων, όπως η βελτίωση της διαχείρισης έκδοσης των εισιτηρίων σε ηλεκτρονική μορφή και η προώθηση αντιτύπων προϊόντων πολιτιστικής θεματολογίας σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Στο θετικό αποτέλεσμα του Υπουργείου περιλαμβάνονται και τα έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών (ΟΜΜΑ), για τα έτη 2016 και 2017, ύψους 21 εκατ. ευρώ κατ' έτος.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Το ισοζύγιο του υποτομέα του Υπουργείου αναμένεται να διαμορφωθεί σε θετικό αποτέλεσμα ύψους 206 εκατ. ευρώ.

Στο αποτέλεσμα αυτό περιλαμβάνεται και το ισοζύγιο του Ειδικού λογαριασμού ΑΠΕ-ΣΗΘΥΑ, τον οποίο διαχειρίζεται ο ΛΑΓΗΕ, που προβλέπεται να ανέλθει στα 257 εκατ. ευρώ. Αντίθετα, το αποτέλεσμα του ΝΠΙΔ «Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας - ΚΑΠΕ» προβλέπεται να παρουσιάσει αρνητικό αποτέλεσμα ύψους 0,6 εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται, ότι στους εποπτευόμενους φορείς περιλαμβάνονται και οι φορείς του Κεφ. Α' του Ν. 3429/2005 «Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ)», η εταιρεία «Λειτουργός Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΛΑΓΗΕ) ΑΕ», καθώς και το «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση ΑΕ (ΕΚΧΑ ΑΕ)», το οποίο προβλέπεται να παρουσιάσει αρνητικό αποτέλεσμα ύψους 51 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

Στα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου περιλαμβάνεται ο Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας ΟΑΣΠ (ΟΑΣΠ-ΕΛΚΕ), ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), η Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ (ΟΑΚ ΑΕ), η εταιρεία Κτιριακές Υποδομές ΑΕ (ΚτΥπ ΑΕ), η οποία αποτελεί τον ενιαίο κατασκευαστικό φορέα του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς και το ΙΕΚΕΜ-ΤΕΕ. Το αναμενόμενο θετικό αποτέλεσμα των παραπάνω φορέων, προβλέπεται να ανέλθει στα 42 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Το συνολικό αποτέλεσμα των εποπτευόμενων φορέων προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα 5 εκατ. ευρώ περίπου.

Στους παραπάνω φορείς περιλαμβάνονται 12 Λιμενικά Ταμεία, κύρια δράση των οποίων είναι η εκμετάλλευση, κατασκευή και συντήρηση των λιμενικών υποδομών, των αλιευτικών καταφυγίων και λιμενίσκων των περιοχών αρμοδιότητάς τους. Για την υλοποίηση των έργων, στο πλαίσιο επίτευξης του

σκοπού της ίδρυσής τους, επιχορηγούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Οι πόροι τους είναι κυρίως έσοδα από το τέλος χρήσης λιμένων στα εισιτήρια ή ναύλους, έσοδα από τέλη πρόσδεσης, πρύμνησης πλοίων και ελλιμενισμού σκαφών.

Το αποτέλεσμα των φορέων του εν λόγω Υπουργείου προέρχεται αποκλειστικά από τους έντεκα (11) Οργανισμούς Λιμένων, που περιλαμβάνονται στους φορείς του Κεφ. Α΄ του ν. 3429/2005.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Το Υπουργείο έχει υπό την εποπτεία του νομικά πρόσωπα, τόσο δημοσίου, όσο και ιδιωτικού δικαίου, μεταξύ των οποίων ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), με βασική αποστολή του τη διασφάλιση της εισαγωγής, παραγωγής και διακίνησης υγιεινών τροφίμων, με στόχο την προστασία του καταναλωτή και ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός "ΔΗΜΗΤΡΑ" (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ), ο οποίος διασφαλίζει την ποιότητα του γάλακτος, σύμφωνα με την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία, και μεριμνά για την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων και την προαγωγή της έρευνας και της επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας.

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του ΥΠΑΑΤ προβλέπεται να εμφανίσουν το 2017 πλεόνασμα ύψους 12 εκατ. ευρώ.

Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές (ΑΔΑ)

Στο ισοζύγιο του υποτομέα των λοιπών νομικών προσώπων συμπεριλαμβάνεται και το αποτέλεσμα των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ), που έχουν νομική προσωπικότητα και είναι οι ακόλουθες:

Επιτροπή Ανταγωνισμού

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ως βασική αποστολή την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, που οδηγεί σε μείωση των τιμών, βελτίωση της ποιότητας και του εύρους των παρεχομένων προϊόντων και υπηρεσιών, διεύρυνση των επιλογών για τους καταναλωτές και αύξηση της αγοραστικής τους δύναμης, καθώς και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη της οικονομίας.

Το αρνητικό αποτέλεσμα της Αρχής για τα έτη 2016 και 2017 οφείλεται στην απόδοση μερίσματος στο Ελληνικό Δημόσιο ύψους 2,3 εκατ. ευρώ το 2016 και 4,0 εκατ. ευρώ το 2017, αντίστοιχα.

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Η Αρχή αυτή αποτελεί τον εθνικό ρυθμιστή που εποπτεύει και ελέγχει την αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, ασύρματων επικοινωνιών και διαδικτύου, καθώς και την ταχυδρομική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρίες παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ταχυμεταφοράς. Επιπλέον, η ΕΕΤΤ ασκεί αρμοδιότητες επιτροπής ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές.

Για το 2017 προβλέπεται θετικό αποτέλεσμα ύψους 1,1 εκατ. ευρώ.

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ)

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) έχει γνωμοδοτικές αρμοδιότητες στον τομέα της ενέργειας. Πιο συγκεκριμένα παρακολουθεί και εποπτεύει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας σε όλους τους τομείς της και γνωμοδοτεί στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθώς και στις αρμόδιες Αρχές για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, που αφορούν την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού και την προστασία των καταναλωτών.

Ο προϋπολογισμός της ΡΑΕ για το έτος 2017 προβλέπεται να εμφανίσει θετικό αποτέλεσμα ύψους 1,7 εκατ. ευρώ.

Εθνική Αναλογιστική Αρχή

Οι αρμοδιότητες της Αρχής, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν τη σύνταξη αναλογιστικών εκθέσεων σχετικά με τη βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, τον έλεγχο της οικονομικής λειτουργίας και βιωσιμότητας των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης αναφορικά με το πρόγραμμα παροχών και επενδύσεων, τη γνωμοδότηση για ειδικότερα θέματα αναλογιστικής αποτίμησης ασφαλιστικών οργανισμών κ.λπ.

Για το έτος 2017 το ισοζύγιο της Αρχής εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε πλεόνασμα ύψους 0,5 εκατ. ευρώ.

Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ)

Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων έχει ως αποστολή τη ρύθμιση, την εποπτεία και τον έλεγχο των αγορών παροχής υπηρεσιών διεξαγωγής παιγνίων, τη μέριμνα για την προστασία των παικτών και του κοινωνικού συνόλου, ειδικότερα δε των ανηλίκων και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού.

Το αποτέλεσμα της Επιτροπής για το έτος 2016 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα περίπου 2 εκατ. ευρώ, λαμβάνοντας υπόψη και την απόδοση στο Ελληνικό Δημόσιο πλεονάσματος της ΕΕΕΠ προηγούμενων ετών ύψους 5,0 εκατ. ευρώ. Για το 2017, προβλέπεται πλεόνασμα ύψους 2,6 εκατ. ευρώ.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή έχει ως σκοπό τη συστηματική παραγωγή επίσημων στατιστικών, καθώς και τη διενέργεια επιστημονικών ερευνών και την κατάρτιση μελετών οι οποίες: α) αφορούν όλους τους τομείς της δραστηριότητας του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, β) υποστηρίζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, χάραξης και αξιολόγησης πολιτικών της Κυβέρνησης και των φορέων του Δημοσίου (δείκτες αξιολόγησης), γ) υποβάλλονται σε διεθνείς φορείς σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της χώρας και δ) αφορούν στο γενικό κοινό ή κατηγορίες χρηστών στατιστικών στοιχείων στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό.

Το ισοζύγιο του φορέα για το έτος 2017 είναι ισοσκελισμένο.

Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ)

Η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων έχει ως βασικό ρόλο τη διασφάλιση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της συνοχής και εναρμόνισης των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με το εθνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο, τη διαρκή βελτίωση του νομικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και τον έλεγχο της τήρησης των ανωτέρω από τις αναθέτουσες αρχές.

Το αποτέλεσμα της Αρχής για το 2017 θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα 0,8 εκατ. ευρώ, λόγω της προβλεπόμενης απόδοσης στο Ελληνικό Δημόσιο μερίσματος, ύψους 1,0 εκατ. ευρώ περίπου.

Πίνακας 3.20 Ισοζύγιο Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ) (σε εκατ. ευρώ)		
	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
Επιτροπή Ανταγωνισμού	-2	-3
Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων	9	1
Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας	2	2
Εθνική Αναλογιστική Αρχή	1	1
Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων	-2	3
Ελληνική Στατιστική Αρχή	1	0
Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων	0	-1
Ισοζύγιο	9	2

Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ)

Το ΑΚΑΓΕ συστάθηκε με το άρθρο 149 του ν. 3655/2008 με βασικό σκοπό τη δημιουργία αποθεματικών για τη χρηματοδότηση των κλάδων σύνταξης των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ), στο πλαίσιο της διασφάλισης των συντάξεων των νέων γενεών.

Οι βασικές πηγές εσόδων είναι η ετήσια επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και τα έσοδα από την Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων. Τα συγκεκριμένα έσοδα τηρούνται σε λογαριασμούς με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια.

Πίνακας 3.21 Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ (σε εκατ. ευρώ)		
	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
Έσοδα	1.371	1.318
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (κύρια σύνταξη)	620	556
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (επικουρική σύνταξη)	108	64
Έσοδα από ασφαλιστική εισφορά (ν.4186/13)	3	3
Έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (έσοδα από τόκους)	170	190
Ετήσια επιχορήγηση μέσω πιστώσεων του κρατικού προϋπολογισμού (ν. 4254/14)	470	505
Δαπάνες	435	435
Επιχορηγήσεις σε ΦΚΑ για κάλυψη ελλειμμάτων	395	395
Επιχορηγήσεις για το Πρόγραμμα "Βοήθεια στο σπίτι"	40	40
Ισοζύγιο (αποτέλεσμα)	936	883

Το αποτέλεσμα του ΑΚΑΓΕ για το 2016 αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 936 εκατ. ευρώ, ενώ η αντίστοιχη πρόβλεψη για το 2017 ανέρχεται σε 883 εκατ. ευρώ, μειωμένη κατά 53 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό αποδίδεται κυρίως στα μειωμένα έσοδα από την εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (κύρια και επικουρική σύνταξη).

6. Κοινωνικός προϋπολογισμός

Ο κοινωνικός προϋπολογισμός, για το 2017, χαρακτηρίζεται κυρίως από την εφαρμογή του νέου ασφαλιστικού νόμου και τις αλλαγές που επιφέρει.

Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, που θεσμοθετήθηκε με τους νόμους 4336/15 και 4387/16, έθεσε τις βάσεις για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος.

Η προσπάθεια άμβλυνσης των κοινωνικών συνεπειών από την τρέχουσα οικονομική κρίση στον ευαίσθητο τομέα της απασχόλησης και της ανάσχεσης της ανεργίας αποτελεί βασικό άξονα των ενεργητικών πολιτικών που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται από τον ΟΑΕΔ.

Στον τομέα της υγείας οι προσπάθειες επικεντρώνονται κυρίως στην ορθολογικοποίηση των δαπανών και στη συγκράτησή τους, στην εξόφληση απλήρωτων υποχρεώσεων, στην ενίσχυση των διαρθρωτικών δράσεων που έχουν δρομολογηθεί, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους ασφαλισμένους, καθώς και στην παροχή ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης στους ανασφάλιστους πολίτες.

Παράλληλα, συνεχίζεται η προσπάθεια εξασφάλισης της ομαλής ροής μεταφοράς των προϋπολογισθισών ασφαλιστικών εισφορών από τα ασφαλιστικά ταμεία, κυρίως προς τον ΕΟΠΥΥ, γεγονός που στοχεύει στην κανονική εξυπηρέτηση των πληρωμών του φορέα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες στους ασφαλισμένους του, τα δημόσια νοσοκομεία, αλλά και τους ιδιώτες παρόχους υπηρεσιών υγείας.

**Πίνακας 3.22 Ενοποιημένος κοινωνικός προϋπολογισμός σε ταμειακή βάση
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
Έσοδα	34.365	40.237
Ασφαλιστικές εισφορές	18.768	20.071
Έσοδα από τόκους	230	230
Λοιπά έσοδα	1.422	1.421
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό <i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις για την καταβολή συντάξεων Δημοσίου Ιανουαρίου 2017</i>	13.354	17.964
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	580	
Μεταβιβάσεις από άλλους φορείς Γενικής Κυβέρνησης	196	156
	395	395
Έξοδα	35.008	41.036
Αμοιβές προσωπικού	812	820
Συντάξεις	23.466	29.211
Λοιπές μεταβιβάσεις	7.465	7.521
Διοικητικές και λοιπές δαπάνες ⁽²⁾	3.252	3.471
Μεταβιβάσεις σε λοιπούς φορείς ΓΚ εκτός κοινωνικού προϋπολογισμού ⁽³⁾	12	12
Ισοζύγιο⁽¹⁾	-643	-799

(1) Περιλαμβάνεται το ισοζύγιο των ΟΚΑ, νοσοκομείων και ΠΕΔΥ.

(2) Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών των δημόσιων νοσοκομείων.

(3) Αφορούν μεταβιβάσεις προς το ΕΚΑΒ.

Τα συνολικά έσοδα του ενοποιημένου κοινωνικού προϋπολογισμού το 2017 προβλέπονται αυξημένα κατά 5.872 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το 2016, κυρίως λόγω της ενσωμάτωσης της κρατικής επιχορήγησης και των εισφορών εργαζομένων που αφορούν τους ασφαλισμένους έως 31/12/2010 του δημόσιου τομέα, στους οποίους οι συντάξεις καταβάλλονταν από τον τακτικό προϋπολογισμό, ενώ πλέον θα καταβάλλονται από τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ). Αντίστοιχα, τα έξοδά του

προβλέπονται αυξημένα κατά 6.028 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2016, κυρίως λόγω της αύξησης που επέφερε η ενσωμάτωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης του Δημοσίου.

Για το 2016 το ταμειακό ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ασφαλιστικά Ταμεία, Οργανισμοί Απασχόλησης, ΕΟΠΥΥ) και των Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 643 εκατ. ευρώ, έναντι πρόβλεψης στόχου για έλλειμμα ύψους 2.089 εκατ. ευρώ.

Ωστόσο, σε δημοσιονομική βάση, το αποτέλεσμα για το 2016 εκτιμάται σε πλεόνασμα ύψους 225 εκατ. ευρώ, έναντι πρόβλεψης ελλείμματος ύψους 589 εκατ. ευρώ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των μεταβιβάσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό ύψους 580 εκατ. ευρώ, για την καταβολή της συνταξιοδοτικής δαπάνης του Δημοσίου του Ιανουαρίου 2017.

Για το έτος 2017, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 233 εκατ. ευρώ, ως απόρροια κυρίως της εκτιμώμενης βελτίωσης των απλήρωτων υποχρεώσεων κατά 1.032 εκατ. ευρώ για το σύνολο των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και των νοσοκομείων - ΠΕΔΥ.

Ασφαλιστικά Ταμεία

Για το 2017 το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των ασφαλιστικών ταμείων αναμένεται να διαμορφωθεί από μεταβολές στο σκέλος των εσόδων και των εξόδων ως εξής:

- Προβλέπεται αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών (περιλαμβανομένων και των ρυθμίσεων οφειλών) κατά 1.371 εκατ. ευρώ, η οποία οφείλεται τόσο στην αύξηση των εισφορών σε κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων και αγροτών, όσο και στην καταβολή από 1/1/2017 εργοδοτικής εισφοράς από το Δημόσιο και των εισφορών εργαζομένων προς τον ΕΦΚΑ.
- Οι μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό θα διαμορφωθούν στα 14.669 εκατ. ευρώ έναντι 10.083 εκατ. ευρώ στο 2016, λόγω κυρίως της αυξημένης επιχορήγησης προς τον ΕΦΚΑ για την καταβολή και των συντάξεων του Δημοσίου, που μέχρι τώρα αποτελούσαν δαπάνη του τακτικού προϋπολογισμού.

Ως προς το σκέλος των εξόδων η συνταξιοδοτική δαπάνη αναμένεται να ανέλθει στα 29.211 εκατ. ευρώ το 2017, έναντι 23.466 εκατ. ευρώ το 2016, ήτοι αυξημένη κατά 5.745 εκατ. ευρώ, λόγω της καταβολής των κύριων συντάξεων του Δημοσίου από τον ΕΦΚΑ από την 1/1/2017.

Ασφαλιστική μεταρρύθμιση

Με το ν. 4336/15 εναρμονίστηκαν οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μεταξύ των ασφαλισμένων, όσον αφορά στα όρια ηλικίας και στους αντίστοιχους χρόνους ασφάλισης, αποτρέποντας ταυτόχρονα σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα την αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης λόγω πρόωγων συνταξιοδοτήσεων. Παράλληλα, με το ν.4387/16 ρυθμίστηκαν θέματα που αφορούν στην αποκατάσταση της ισονομίας μεταξύ παλαιών ασφαλισμένων, αλλά και μεταξύ παλαιών και νέων ασφαλισμένων, καθώς και στην ενίσχυση του κοινωνικού και αναδιανεμητικού χαρακτήρα του ασφαλιστικού συστήματος. Οι σημαντικότεροι άξονες της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης έχουν ως εξής:

- Ενοποιούνται οι υφιστάμενοι φορείς κύριας ασφάλισης στον ΕΦΚΑ, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται πλέον και οι συντάξεις του Δημοσίου, ενώ παράλληλα οι φορείς επικουρικής ασφάλισης και τα ταμεία πρόνοιας ενσωματώνονται στο ΕΤΕΑΕΠ. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η ριζική απλοποίηση του συστήματος και η βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του.
- Εναρμονίζονται οι κανόνες εισφορών και παροχών για το σύνολο των ασφαλισμένων ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, καθιερώνοντας κανόνες ισονομίας μεταξύ των ασφαλισμένων.
- Δημιουργούνται διακριτά όρια μεταξύ ασφαλιστικών και προνοιακών παροχών και γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστούν σταδιακά οι υφιστάμενες δομικές αδυναμίες του ασφαλιστικού συστήματος.

- Επιδιώκεται η πλήρης χρηματοδότηση του ανταποδοτικού μέρους των παροχών από τις ασφαλιστικές εισφορές.
- Εξασφαλίζεται η απλοποίηση των διαδικασιών, μέσω της εφαρμογής ενιαίων κανόνων για όλους τους ασφαλισμένους, στοιχείο που αναμένεται να επιταχύνει τη διοικητική αποτελεσματικότητα του συστήματος, να ενισχύσει τη διαφάνεια, να μειώσει το γραφειοκρατικό κόστος και να επιτρέψει την ευκολότερη και ταχύτερη απονομή των συντάξεων.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιούνται ενέργειες και παρεμβάσεις όπως :

- Υιοθετούνται ενιαία ποσοστά αναπλήρωσης για το ανταποδοτικό τμήμα της σύνταξης για όλους τους ασφαλισμένους, λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε διαμορφούμενες οικονομικές συνθήκες στη χώρα.
- Επιδιώκεται η μείωση της φτώχειας των ηλικιωμένων, με την υιοθέτηση της εθνικής σύνταξης και θεσμοθετείται ρήτρα ανάπτυξης που συνδέεται με την πορεία της οικονομίας της χώρας.
- Εφαρμόζονται ενιαίοι ασφαλιστικοί κανόνες για όλους.
- Προβλέπεται η διατήρηση της προσωπικής διαφοράς για τους υφιστάμενους συνταξιούχους.

Λοιπές δράσεις

- Η δαπάνη του επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΚΑΣ) αναμένεται να διαμορφωθεί σε 751 εκατ. ευρώ για το 2016 και σε 320 εκατ. ευρώ για το 2017. Προκειμένου να αμβλυνθούν οι συνέπειες της περικοπής του εν λόγω επιδόματος, έχει προβλεφθεί η εφαρμογή αντισταθμιστικών μέτρων προς τους δικαιούχους.
- Επιταχύνονται οι διαδικασίες εκκαθάρισης εκκρεμών αιτήσεων (από το 2013 και μετά) στα Ασφαλιστικά Ταμεία για τις εφάπαξ παροχές, δεδομένου ότι ο ασφαλιστικός νόμος 4387/2016 καθόρισε το νέο τρόπο υπολογισμού τους.
- Συνεχίζονται οι δράσεις εντός του 2017 με στόχο τη βελτίωση της εισπραξιμότητας των ασφαλιστικών εισφορών και οφειλών, την καταπολέμηση της αδήλωτης-ανασφάλιστης εργασίας μέσω και της συμβολής του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ), καθώς και την ενίσχυση της συμμόρφωσης των εργοδοτών και των ασφαλισμένων στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις τους.
- Παράλληλα προωθείται η ενοποίηση της διαδικασίας είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών αρχικά στο πλαίσιο του ΕΦΚΑ και μακροπρόθεσμα σε συνεργασία με τη φορολογική διοίκηση, γεγονός που αναμένεται να βελτιώσει την εισπραξιμότητα. Η δημιουργία ενός ενοποιημένου μητρώου εισφερόντων, καθώς και η εναρμόνιση των εισπρακτικών διαδικασιών εκτιμάται ότι θα συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση του συνόλου των ασφαλιστικών εισφορών.

Οργανισμός Απασχόλησης

Για το 2017 το ταμειακό ισοζύγιο του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) αναμένεται να παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 177 εκατ. ευρώ, ενώ σε δημοσιονομική βάση εκτιμάται σε πλεόνασμα 182 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμώμενου ταμειακού πλεονάσματος 317 εκατ. ευρώ και δημοσιονομικού αποτελέσματος 322 εκατ. ευρώ για το 2016 αντίστοιχα.

Ειδικότερα, η δαπάνη για τα επιδόματα ανεργίας αναμένεται να παραμείνει στα ίδια επίπεδα με το 2016, δηλαδή στο ύψος των 887 εκατ. ευρώ, ενώ προβλέπεται αυξημένη δαπάνη κατά 104 εκατ. ευρώ στο 2017 με σκοπό την εφαρμογή των σχεδιαζόμενων ενεργητικών πολιτικών για την τόνωση της απασχόλησης μέσω των διαφόρων προγραμμάτων ενίσχυσης, κατάρτισης και επανένταξης στην αγορά εργασίας, καθώς και των προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας. Παράλληλα ο Οργανισμός αναμένεται να λάβει σημαντική χρηματοδότηση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, καθώς και από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ύψους 505 και 130 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, για την υλοποίηση των προαναφερόμενων δράσεων.

Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)

Το ταμειακό αποτέλεσμα του ΕΟΠΥΥ για το 2016 αναμένεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 268 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου ελλείμματος 139 εκατ. ευρώ, ενώ σε δημοσιονομική βάση ο Οργανισμός αναμένεται να παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 498 εκατ. ευρώ, αποτυπώνοντας την προσπάθειά του να επιταχύνει τις πληρωμές, με σκοπό τη μείωση των απλήρωτων υποχρεώσεων προς τρίτους. Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη το πρόγραμμα αποπληρωμής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (ν. 4281/2014), το οποίο αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της οικονομικής θέσης του φορέα.

Αντίστοιχα, για το 2017 το ταμειακό αποτέλεσμα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 151 εκατ. ευρώ, ενώ σε δημοσιονομική βάση το αποτέλεσμα του Οργανισμού εκτιμάται σε πλεόνασμα ύψους 314 εκατ. ευρώ.

Κατά συνέπεια, η μείωση της κρατικής επιχορήγησης κατά 200 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016, αντανάκλα την αναμενόμενη βελτίωση των οικονομικών μεγεθών του ΕΟΠΥΥ, που στηρίζεται κυρίως στα έσοδα από τις αυξημένες ασφαλιστικές εισφορές για υγειονομική περίθαλψη (ν.4334/2015) και στην αναμενόμενη μείωση των απλήρωτων υποχρεώσεων. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του Οργανισμού αποτελεί η διασφάλιση της απόδοσης σε τακτική βάση των προβλεπόμενων εισφορών που εισπράττονται από τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης.

Αναφορικά με τις δαπάνες, η συγκράτηση της φαρμακευτικής δαπάνης σε δεδουλευμένη βάση αποτελεί στόχο του ΕΟΠΥΥ για το 2017, δεδομένου ότι παρατηρούνται αυξητικές τάσεις, τόσο λόγω της αυξημένης τιμής των νέων συνταγογραφούμενων σκευασμάτων, όσο και της ανάγκης κάλυψης των ανασφάλιστων πολιτών. Ανάλογη προσπάθεια συγκράτησης της δαπάνης σε δεδουλευμένη βάση προβλέπεται να πραγματοποιηθεί και στην κατηγορία των παρόχων υγείας (ιδιωτικές κλινικές, διαγνωστικά, φυσικοθεραπείες κ.ά.). Κύριο εργαλείο για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων αποτελούν οι μηχανισμοί αυτόματων επιστροφών (clawback) και κλιμακούμενου ποσοστού επιστροφής (rebate).

Παράλληλα, κύριο μέλημα του ΕΟΠΥΥ αποτελεί η όσο το δυνατόν ταχύτερη είσπραξη ή / και ο συμψηφισμός των οφειλόμενων επιστροφών από τους μηχανισμούς rebate και clawback, προσπάθεια που αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση του ύψους των απλήρωτων υποχρεώσεων του Οργανισμού. Προς την κατεύθυνση αυτή δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην καθιέρωση του μηνιαίου υπολογισμού και της αυτόματης «είσπραξης» του rebate για την κατηγορία των λοιπών παρόχων υγείας (πλην φαρμακευτικών εταιριών και ιδιωτικών φαρμακείων), μέσω υποβολής των δαπανών των παρόχων στο ηλεκτρονικό σύστημα του Οργανισμού.

Αποσκοπώντας στον έλεγχο και τον εξορθολογισμό των δαπανών του φορέα, δρομολογούνται τα παρακάτω διαρθρωτικά μέτρα και παρεμβάσεις:

- Εξορθολογισμός του προγράμματος πληρωμών των παρόχων.
- Έναρξη διαδικασίας εκκαθάρισης των υποβολών των παρόχων υγείας με τη μέθοδο της δειγματοληψίας.
- Έλεγχος παραβατικότητας με τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων σε όλο το φάσμα των λειτουργιών και υπηρεσιών.
- Δημιουργία Κανόνων Ορθής Συνταγογραφικής Πρακτικής Διαγνωστικών Εξετάσεων.

ΟΓΑ – NAT, Οργανισμοί μη-ασφαλιστικών παροχών

Στο ν.4387/2016 προβλέφθηκε η διατήρηση της αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας των οργανισμών NAT και ΟΓΑ και μετά την έναρξη λειτουργίας του ΕΦΚΑ, για την άσκηση των μη-ασφαλιστικών αρμοδιοτήτων τους.

**Πίνακας 3.23 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
I. Φορείς κοινωνικής ασφάλισης		
α) ΕΦΚΑ, ΕΤΕΑΕΠ κ.λπ.		
Έσοδα	35.808	42.014
Ασφαλιστικές εισφορές	11.342	12.848
Ρύθμιση οφειλών	1.013	878
Μεταβιβάσεις από ΑΚΑΓΕ	395	395
Κοινωνικοί πόροι	706	662
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	10.083	14.669
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις για την καταβολή συντάξεων Δημοσίου Ιανουαρίου 2017</i>	580	
Αντικριζόμενα έσοδα	27	28
Απόδοση περιουσίας	911	911
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	11.095	11.362
Λοιπά έσοδα	236	260
Έξοδα	36.561	42.701
Συντάξεις	23.466	29.211
<i>Κύριας ασφάλισης</i>	19.788	25.780
<i>Επικουρικής ασφάλισης</i>	3.678	3.431
Λοιπές παροχές ασθένειας	192	192
Προνοιακές παροχές	1.250	1.395
Λοιπές μεταβιβάσεις σε τρίτους	78	78
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	11.095	11.362
Λοιπές δαπάνες	228	224
Δαπάνες προσωπικού	233	219
Διοικητικές δαπάνες	19	19
Ταμειακό ισοζύγιο	-753	-687
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-273	-61
Ισοζύγιο κατά ESA	-1.026	-748
β) ΟΑΕΔ, ΟΕΕ, ΟΕΚ		
Έσοδα	2.758	2.729
Ασφαλιστικές εισφορές	1.671	1.736
Ρύθμιση οφειλών	226	184
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	517	505
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	170	130
Απόδοση περιουσίας	34	34
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	137	137
Λοιπά έσοδα	3	3
Έξοδα	2.441	2.552
Επιδόματα ανεργίας	887	887
Προγράμματα απασχόλησης	500	604
Λοιπές προνοιακές παροχές	135	135
Μεταβιβάσεις στο ΙΚΑ	551	555
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	137	137
Δαπάνες προσωπικού	96	99
Λοιπές δαπάνες	135	135
Ταμειακό ισοζύγιο	317	177
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	5	5
Ισοζύγιο κατά ESA	322	182
γ) ΕΟΠΥΥ		
Έσοδα	5.538	5.252
Ασφαλιστικές εισφορές	4.391	4.323
Ρύθμιση οφειλών	125	102
Κοινωνικοί πόροι	3	3
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	526	326
Απόδοση περιουσίας	49	49
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	394	394
Λοιπά έσοδα	50	55
Έξοδα	5.806	5.403
Φαρμακευτική δαπάνη	2.500	2.270
Λοιπές παροχές ασθένειας	1.923	1.750
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	394	394
Δαπάνες προσωπικού	32	32
Διοικητικές δαπάνες	57	57
Μεταβιβάσεις προς φορείς Γενικής Κυβέρνησης	900	900
<i>εκ των οποίων σε νοσοκομεία</i>	888	888
Εκκαθάριση απλήρωτων υποχρεώσεων από ειδική πίστωση		
Ταμειακό ισοζύγιο	-268	-151
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	766	465
Ισοζύγιο κατά ESA	498	314

**Πίνακας 3.23 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
δ) ΟΓΑ, ΝΑΤ (μη ασφαλιστικές αρμοδιότητες)		
Έσοδα	0	235
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό		235
Έξοδα	0	235
Παροχή σε ανασφάλιστους υπερηλίκους		130
Επίδομα ανασφάλιστων υπερηλίκων		80
Δαπάνες προσωπικού		15
Διοικητικές δαπάνες		10
Ταμειακό ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	0	0
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο ΦΚΑ	-704	-661
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	498	409
Συνολικό ισοζύγιο ΦΚΑ κατά ESA	-206	-252
IIα. Νοσοκομεία		
Έσοδα	2.717	2.732
Ίδια έσοδα	117	120
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	1.493	1.500
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	888	888
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	13	13
Αντικριζόμενα έσοδα	206	212
Έξοδα	2.656	2.869
Αγαθά	1.651	1.814
εκ των οποίων Φάρμακο	707	690
Υγειονομικό υλικό	505	575
Ορθοπεδικό υλικό	118	178
Αντιδραστήρια	187	217
Λοιπές κατηγορίες	134	154
Δαπάνες προσωπικού	403	413
Υπηρεσίες	383	418
Δαπάνες για επενδύσεις	13	13
Αντικριζόμενα έξοδα	206	212
Ταμειακό ισοζύγιο	61	-137
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	371	623
Ισοζύγιο κατά ESA	432	486
IIβ.ΥΠΕ – ΠΕΔΥ		
Έσοδα	177	171
Ίδια έσοδα	20	21
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	129	122
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης		
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	13	13
Αντικριζόμενα έσοδα	15	16
Έξοδα	177	171
Αγαθά	73	73
εκ των οποίων Φάρμακο	23	23
Υγειονομικό υλικό	20	20
Ορθοπεδικό υλικό	1	1
Αντιδραστήρια	15	15
Λοιπές κατηγορίες	14	14
Δαπάνες προσωπικού	48	42
Υπηρεσίες	28	28
Δαπάνες για επενδύσεις	13	13
Αντικριζόμενα έξοδα	15	16
Ταμειακό ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	0	0
Ταμειακό ισοζύγιο νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	61	-137
Εθνικολογιστικές προσαρμογές νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	371	623
Ισοζύγιο νοσοκομείων – ΠΕΔΥ κατά ESA	431	486
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο κοινωνικού προϋπολογισμού	-643	-799
Συνολικές εθνικολογιστικές προσαρμογές κοινωνικού προϋπολογισμού	869	1.032
Συνολικό ισοζύγιο κοινωνικού προϋπολογισμού κατά ESA	225	233

Ειδικότερα, ο ΟΓΑ αναλαμβάνει την καταβολή του Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλικών και της παροχής σε ανασφάλιστους υπερήλικες. Για την καταβολή των ανωτέρω θα λάβει το 2017 κρατική επιχορήγηση ύψους 210 εκατ. ευρώ, ενώ παράλληλα προβλέπεται και η επιχορήγησή του για λειτουργικά έξοδα και μισθοδοσία.

Το ισοζύγιο των προϋπολογισμών του ΟΓΑ και του ΝΑΤ αναμένεται να είναι ισοσκελισμένο, τόσο σε ταμειακή όσο και σε δημοσιονομική βάση.

Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας (ΠΕΔΥ)

Τα νοσοκομεία και το ΠΕΔΥ αναμένεται στο τέλος του 2016 να εμφανίσουν θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 431 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου 455 εκατ. ευρώ, λόγω της σημαντικής μεταβολής των απλήρωτων υποχρεώσεών τους. Σε κάθε περίπτωση ο προϋπολογισμός τόσο στο σκέλος των εσόδων όσο και στο αντίστοιχο των εξόδων, αναμένεται να κινηθεί εντός των ορίων του αρχικού σχεδιασμού, σημειώνοντας ότι δεν υπήρξε ανάγκη ενίσχυσης μέσω πρόσθετων μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, κατά το 2016. Επισημαίνεται ότι στο σύνολο των δημόσιων νοσοκομείων περιλαμβάνεται για πρώτη φορά και το Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο (ΩΚΚ). Επιπρόσθετα, στο 2016 εφαρμόστηκε ο μηχανισμός αυτόματων επιστροφών (clawback) για τη φαρμακευτική δαπάνη των δημόσιων νοσοκομείων της χώρας, προκειμένου να υφίσταται αποτελεσματικότερος έλεγχός της. Τέλος, σημειώνεται ότι το αυξημένο ύψος μεταβιβάσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό οφείλεται στην αλλαγή του τρόπου καταβολής εφημεριών και λοιπών πρόσθετων αμοιβών μέσω επιχορήγησης (ν. 4316/2014).

Στον προϋπολογισμό του 2017 αναμένεται η εμφάνιση θετικού δημοσιονομικού αποτελέσματος, ύψους 486 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με τους σχεδιασμούς του Υπουργείου Υγείας, αλλά και με τα οριζόμενα στις διατάξεις του ν. 4336/2015, αναμένεται η προώθηση ή η περαιτέρω συνέχιση των προσπάθειών για την υλοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων, προκειμένου να επιτευχθεί η συγκράτηση των δαπανών των νοσοκομείων και ο πληρέστερος έλεγχός τους, καθώς και ευρύτερα η αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη διαχείριση και λειτουργία τους. Στο έτος 2017 αναμένονται, μεταξύ άλλων, η συνέχιση και η ολοκλήρωση σειράς διαρθρωτικών παρεμβάσεων και ενεργειών για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του τομέα της ψυχικής υγείας, για την πραγματοποίηση προσλήψεων του απαραίτητου προσωπικού στις νοσοκομειακές μονάδες, όπως επίσης και για το σχεδιασμό και τη λειτουργία κεντροποιημένου συστήματος προμηθειών, που θα αναφέρεται στο σύνολο του τομέα της δημόσιας υγείας και θα είναι ικανό να εξασφαλίζει επάρκεια ως προς τον εφοδιασμό των υλικών, ταυτόχρονα με την επίτευξη σημαντικών οικονομικών κλίμακας και κατ' επέκταση υπολογίσιμων εξοικονομήσεων στη δημόσια δαπάνη υγείας.

7. Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) αποτελούν υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης. Ο εν λόγω υποτομέας αποτελείται από τους Δήμους (ΟΤΑ α' βαθμού), τις Περιφέρειες (ΟΤΑ β' βαθμού) και τα νομικά πρόσωπα αυτών που ανήκουν στους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Για την εκπλήρωση της αποστολής και της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους μεταφέρονται πόροι από τον Κρατικό Προϋπολογισμό οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την εύρυθμη λειτουργία τους.

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) και επιχορηγήσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού

Η βασικότερη πηγή εσόδων των ΟΤΑ α' και β' βαθμού είναι οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ). Οι ΚΑΠ αποδίδονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εσωτερικών, και προσδιορίζονται βάσει σχετικών διατάξεων, με σκοπό την κάλυψη λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών τους.

Για τους Δήμους, το 2016, οι ΚΑΠ εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 2.331 εκατ. ευρώ και για το 2017, προβλέπονται στα 2.311 εκατ. ευρώ (πίνακας 3.24). Αντίστοιχα, για τις περιφέρειες, το 2016 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 616 εκατ. ευρώ και για το 2017 προβλέπονται στα 671 εκατ. ευρώ (πίνακας 3.25).

Πίνακας 3.24 Πόροι Δήμων (ΟΤΑ α' βαθμού) από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2016	2017
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
I. Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) Δήμων (Α+Β+Γ)	2.331	2.311
Α. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	967	900
Β. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	1.203	1.252
Γ. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του ΕΝΦΙΑ	162	159
II. Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ α' βαθμού	22	37
III. Απόδοση στους Δήμους από τη ρύθμιση των οφειλόμενων παρελθόντων ετών	214	
IV. Γενικό σύνολο (I + II + III)	2.567	2.347

Πίνακας 3.25 Πόροι Περιφερειών (ΟΤΑ β' βαθμού) από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2016	2017
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
I. Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) Περιφερειών (Α + Β)	616	671
Α. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	387	318
Β. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	228	353
II. Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ β' βαθμού	30	
III. Γενικό Σύνολο (I + II)	646	671

Εκτός από τους ΚΑΠ προβλέπονται πιστώσεις ειδικής επιχορήγησης των ΟΤΑ. Η ειδική επιχορήγηση για τους Δήμους, το 2016, θα ανέλθει στα 22 εκατ. ευρώ και η οποία αφορά τη δαπάνη μισθοδοσίας από την επανασύσταση της δημοτικής αστυνομίας, και για τις Περιφέρειες ανέρχεται στα 30 εκατ. ευρώ. Για το 2017, προβλέπεται ειδική επιχορήγηση στους Δήμους ύψους 37 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων, 22 εκατ. ευρώ αφορούν τη μισθολογική δαπάνη της δημοτικής αστυνομίας και 15 εκατ. ευρώ το κόστος απασχόλησης του προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων, κατά το σχολικό έτος 2017-2018 (Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2017).

Οι συνολικοί πόροι που θα μεταβιβαστούν στους ΟΤΑ από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών, για τους δήμους, το 2016, ανέρχονται στα 2.567 εκατ. ευρώ ενώ, για το 2017, προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στα 2.347 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 220 εκατ. ευρώ. Η μείωση αυτή οφείλεται στη λήξη του προγράμματος ρύθμισης των οφειλών του Δημοσίου προς τους ΟΤΑ (ν. 3756/2009), η τελευταία δόση του οποίου δόθηκε το 2016. Αντίστοιχα, για τις περιφέρειες, το 2016 το ύψος των συνολικών μεταβιβάσεων εκτιμάται σε 646 εκατ. ευρώ και για το 2017 προβλέπεται να ανέλθουν στα 671 εκατ. ευρώ.

Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΟΤΑ

Ο ενοποιημένος Προϋπολογισμός των ΟΤΑ περιλαμβάνει τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού, καθώς και τα νομικά πρόσωπα αυτών που ανήκουν στους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Το ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ (κατά ESA) προκύπτει από τον συνυπολογισμό του ταμειακού ισοζυγίου των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, της μεταβολής των ανεξόφλητων υποχρεώσεων των ΟΤΑ προς τρίτους και από το δεδουλευμένο ισοζύγιο των νομικών προσώπων αυτών.

Το ταμειακό ισοζύγιο των ΟΤΑ α' και β' βαθμού διαρθρώνεται σε έσοδα και έξοδα. Τα έσοδα διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα, εκ των οποίων κυριότερες πηγές εσόδων αποτελούν οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ), οι οποίοι αποδίδονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού, οι επιχορηγήσεις ΠΔΕ και τα λοιπά ίδια έσοδα. Αντίστοιχα, τα έξοδα διακρίνονται σε αμοιβές προσωπικού, προνοιακά επιδόματα, δαπάνες για επενδύσεις και λοιπές δαπάνες.

Εκτιμήσεις 2016

Το ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ (κατά ESA) εκτιμάται να διαμορφωθεί στα 292 εκατ. ευρώ, έναντι στόχου Προϋπολογισμού ύψους 315 εκατ. ευρώ. Η μείωση αυτή οφείλεται στην αύξηση των ανεξόφλητων υποχρεώσεων τους σε τρίτους. Το ισοζύγιο των νομικών προσώπων των ΟΤΑ αναμένεται να διαμορφωθεί στα 20 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 4 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου 2016.

Το ταμειακό ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ α' και β' βαθμού εκτιμάται να διαμορφωθεί στα 348 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 104 εκατ. ευρώ, έναντι του αποτελέσματος του 2016.

Τα συνολικά έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ α' και β' βαθμού) εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 7.552 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 755 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου. Η αύξηση των εσόδων οφείλεται κυρίως στις αυξημένες επιχορηγήσεις από το ΠΔΕ κατά 441 εκατ. ευρώ, σε έσοδα απευθείας από την ΕΕ κατά 16 εκατ. ευρώ και στα λοιπά έσοδα, κατά 233 εκατ. ευρώ.

Οι συνολικές δαπάνες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 7.203 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 650 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο. Η αύξηση των δαπανών οφείλεται στις αυξημένες δαπάνες για επενδύσεις, κατά 466 εκατ. ευρώ, καθώς και στις λοιπές δαπάνες κατά 121 εκατ. ευρώ.

Προβλέψεις 2017

Το ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ (κατά ESA) προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 70 εκατ. ευρώ μειωμένο κατά 222 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2016. Η διαφορά

αυτή οφείλεται στη λήξη του προγράμματος ρύθμισης των οφειλών του Ελληνικού Δημοσίου προς τους ΟΤΑ (ν. 3756/2009), η τελευταία δόση του οποίου δόθηκε το 2016 ύψους 214 εκατ. ευρώ. Η μεταβολή των ανεξόφλητων υποχρεώσεων των ΟΤΑ προς τρίτους προβλέπεται να είναι μειωμένη σε σχέση με το 2016 κατά 22 εκατ. ευρώ. Το ισοζύγιο των νομικών προσώπων των ΟΤΑ προβλέπεται να ανέλθει στα 30 εκατ. ευρώ αυξημένο κατά 10 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016.

Το ταμειακό ισοζύγιο των ΟΤΑ α' και β' βαθμού για το 2017 προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 95 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 253 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, τα έσοδα του ενοποιημένου προϋπολογισμού θα ανέλθουν στα 7.562 εκατ. ευρώ και θα είναι αυξημένα κατά 10 εκατ. ευρώ, έναντι του 2016.

Οι συνολικές δαπάνες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προβλέπεται να ανέλθουν στα 7.466 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 263 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2016. Σημαντική αύξηση εμφανίζουν οι δαπάνες για επενδύσεις κατά 180 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 3.26 Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΟΤΑ
(σε εκατ. ευρώ)**

Κατηγορία	2016		2017
	Προϋ/σμός	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
A Έσοδα (1+2+3+4+5+6+7)	6.797	7.552	7.562
1 Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	3.256	3.229	3.037
2 Επιχορηγήσεις από ΠΔΕ (περιλαμβανομένων των εσόδων από ΕΣΠΑ)	835	1.276	1.404
3 Τόκοι	34	44	44
4 Έσοδα από προγράμματα της ΕΕ	1	17	17
5 Λοιπά έσοδα	2.041	2.274	2.317
- Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	969	1.105	1.122
- Έσοδα από φόρους, λοιπά τέλη, δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	445	461	472
- Λοιπά ίδια έσοδα	224	289	292
- Έσοδα ΠΟΕ	403	420	431
6 Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	630	711	743
B Έξοδα (1+2+3+4+5+6+7)	6.553	7.203	7.466
1 Αμοιβές προσωπικού	1.811	1.801	1.840
2 Προνοιακά επιδόματα	737	737	734
3 Τόκοι	60	74	74
4 Δαπάνες για επενδύσεις προ αποσβέσεων	1.177	1.643	1.823
5 Λοιπές δαπάνες	2.090	2.211	2.225
- Πληρωμές ΠΟΕ	493	378	422
- Μεταβιβάσεις σε τρίτους	540	599	600
- Λοιπές λειτουργικές δαπάνες	1.157	1.234	1.204
6 Αποδόσεις εσόδων υπέρ Δημοσίου και τρίτων	678	738	770
Γ Ταμειακό ισοζύγιο κατά ESA (A-B)	244	348	95
Δ Εθνικολογιστικές προσαρμογές	71	-57	-25
1 Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων προς τρίτους	55	-77	-55
2 Δεδουλευμένο ισοζύγιο των ΝΠ των ΟΤΑ	16	20	30
Ε Ισοζύγιο κατά ESA	315	292	70

(1) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει έλλειμμα.

(2) Το θετικό πρόσημο στη μεταβολή των ανεξόφλητων υποχρεώσεων σημαίνει βελτίωση του αποτελέσματος.

8. Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί Γενικής Κυβέρνησης

Στον υποτομέα αυτόν περιλαμβάνονται οι προϋπολογισμοί των επαναταξινομημένων Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, που είναι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Οι φορείς αυτοί ανά Υπουργείο εμφανίζονται στον πίνακα 3.27.

Πίνακας 3.27 ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο	
1	Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης <i>Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ</i>
2	Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης <i>Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) ΑΕ</i>
3	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας <i>Ελληνικά Άμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ</i>
4	Υπουργείο Οικονομικών <i>Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ</i> <i>Ηλεκτρομηχανική Κύμης ΕΠΕ</i>
5	Υπουργείο Υγείας <i>Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)</i>
6	Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης <i>Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚιΠ) ΑΕ</i>
7	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας <i>Πράσινο Ταμείο</i>
8	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών <i>ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ</i> <i>ΟΣΕ ΑΕ</i> <i>ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ</i> <i>ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ</i> <i>Ελληνική Εταιρεία Συντήρησης Σιδηροδρομικού Τροχαίου Υλικού (ΕΕΣΣΤΥ) ΑΕ</i> <i>Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ</i> <i>Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ</i> <i>Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΑΕ</i> <i>ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ</i> <i>Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ)</i> <i>Συμβάσεις παραχώρησης αυτοκινητοδρόμων</i>
9	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων <i>Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)</i> <i>Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)</i>
10	Υπουργείο Τουρισμού <i>Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)</i>

Στον πίνακα 3.28 αποτυπώνονται τα συνολικά οικονομικά μεγέθη των προϋπολογισμών των επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ για τα έτη 2016 και 2017, ενώ στον πίνακα 3.29 απεικονίζεται το ισοζύγιό τους ανά υπουργείο, σύμφωνα με την μεθοδολογία ESA.

Πίνακας 3.28 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΔΕΚΟ Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)		
	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
Έσοδα	3.890	2.939
Έσοδα από πωλήσεις	1.281	1.322
Έσοδα από τόκους	78	73
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	382	294
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	1.360	987
Λοιπά έσοδα**	789	263
Δαπάνες	3.828	3.175
Δαπάνες αποδοχών προσωπικού	634	588
Τόκοι	399	411
Δαπάνες επενδύσεων	1.628	1.052
Λοιπές δαπάνες	1.167	1.124
Ισοζύγιο (προ καταπτώσεων εγγυήσεων)	62	-236
Έσοδα από το κράτος*	1.586	855
Καταπτώσεις εγγυήσεων	1.586	855
Ισοζύγιο κατά ESA μετά καταπτώσεων εγγυήσεων και αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου	1.648	619

* Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις.

Τα ποσά που αφορούν τα έσοδα, καθώς και οι δαπάνες από καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εντός της Γενικής Κυβέρνησης είναι σε ακαθάριστη βάση.

** Στα λοιπά έσοδα του έτους 2016, περιλαμβάνεται ανάληψη χρέους 500,6 εκατ. ευρώ από το Ελληνικό Δημόσιο, εκ των οποίων ποσό 315 εκατ. ευρώ αφορά σε υποκατάσταση του ΟΣΕ έναντι συμβάσεων με την Eurofima και ποσό 185,6 εκατ. ευρώ αφορά στην ανάληψη δανειακών υποχρεώσεων του ΚΕΕΛΠΝΟ.

Πίνακας 3.29 Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο (σε εκατ. ευρώ)		
	2016 Εκτιμήσεις	2017 Προβλέψεις
1 Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
2 Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης	20	32
Ισοζύγιο	20	32
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
3 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	52	55
Ισοζύγιο	-16	-11
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	68	66
4 Υπουργείο Οικονομικών	1	52
Ισοζύγιο	-4	8
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	5	45
5 Υπουργείο Υγείας	186	0
Ισοζύγιο	186	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
6 Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
7 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	217	173
Ισοζύγιο	217	173
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
8 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	1.192	295
Ισοζύγιο	-322	-449
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	1.514	744
9 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	-15	9
Ισοζύγιο	-15	9
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
10 Υπουργείο Τουρισμού	-4	2
Ισοζύγιο	-4	2
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Σύνολο Υπουργείων κατά ESA	1.648	619
Ισοζύγιο	62	-236
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	1.586	855

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα 3.29, το ισοζύγιο των ΔΕΚΟ, προ καταπτώσεων εγγυήσεων, προβλέπεται σε έλλειμμα ύψους 236 εκατ. ευρώ στο 2017, έναντι πλεονάσματος ύψους 62 εκατ. ευρώ των εκτιμήσεων του έτους 2016. Εάν όμως δεν ληφθεί υπόψη στο ισοζύγιο των εκτιμήσεων του έτους 2016, η θετική επίδραση από την ανάληψη από το Ελληνικό Δημόσιο, χρέους ύψους 500,6 εκατ. ευρώ, τότε το ισοζύγιο του έτους 2016 διαμορφώνεται σε έλλειμμα ύψους 439 εκατ. ευρώ. Η βελτίωση του ισοζυγίου κατά 203 εκατ. ευρώ, οφείλεται κυρίως στο καλύτερο αποτέλεσμα των συμβάσεων παραχώρησης των πέντε (5) αυτοκινητοδρόμων, λόγω της σταδιακής ολοκλήρωσης των έργων.

Κύρια πηγή εσόδων των ανωτέρω φορέων, αποτελούν τα έσοδα από πωλήσεις υπηρεσιών και δευτερευόντως, οι επιχορηγήσεις του ΠΔΕ για την υλοποίηση επενδυτικών δαπανών, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών και της κοινωνίας της πληροφορίας.

Η διαφοροποίηση των μεγεθών τόσο στο σκέλος των εσόδων, όσο και σε αυτό των δαπανών οφείλεται στο γεγονός ότι, από την 1/1/2017 δεν περιλαμβάνονται στις επανатаξινομημένες ΔΕΚΟ, οι εταιρείες ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ και ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ, τα οικονομικά μεγέθη των οποίων έχουν ληφθεί υπόψη στις εκτιμήσεις του έτους 2016, παρότι δεν είχαν περιληφθεί στον προϋπολογισμό, καθόσον αναμένεται η ολοκλήρωση της αποκρατικοποίησής τους εντός του 2017.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, η μείωση των καταπτώσεων εγγυήσεων κατά 731 εκατ. ευρώ στο έτος 2017, επιφέρει ισόποση μείωση των δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού, με ουδέτερο δημοσιονομικό αποτέλεσμα σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης.

Η ανάλυση των ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο, έχει ως εξής:

- Στον υποτομέα των ΔΕΚΟ του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, περιλαμβάνεται η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), με αποστολή τη στήριξη και ενίσχυση της Δημόσιας Διοίκησης για την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καλύπτοντας κυρίως, ανάγκες σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, συστήματα, εργαλεία και διαδικασίες, μεταφορά τεχνογνωσίας και υλικοτεχνική υποδομή. Η ΜΟΔ ΑΕ προβλέπεται ότι θα παρουσιάσει μηδενικό αποτέλεσμα στο έτος 2017.
- Στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης εποπτευόμενος φορέας είναι η «Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) ΑΕ», στόχος της οποίας, μεταξύ άλλων, είναι η παραγωγή στο έτος 2017 του νέου προγράμματος για την κάλυψη όλων των δομών της, συμπεριλαμβανομένης και της ολοκλήρωσης της λειτουργίας των δεκαεννέα (19) περιφερειακών σταθμών, καθώς και η αγορά και τοποθέτηση ψηφιακών πομποδεκτών. Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της ΕΡΤ για το έτος 2017, προβλέπεται στο ποσό των 31,5 εκατ. ευρώ, έναντι του ποσού των 20,0 εκατ. ευρώ του έτους 2016. Στη βελτίωση αυτή συμβάλλει η εκτιμώμενη απόδοση μερίσματος υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ποσού ύψους 23,5 εκατ. ευρώ για την οικονομική χρήση του έτους 2016, έναντι απόδοσης μερίσματος ποσού ύψους 39,9 εκατ. ευρώ στο έτος 2016, το οποίο αφορούσε σωρευτικά τα έτη 2014 και 2015.
- Στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, περιλαμβάνονται οι εταιρείες «Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ» και «Ηλεκτρομηχανική Κύμης ΕΠΕ», για την οποία δεν έχουν περιληφθεί στοιχεία στον προϋπολογισμό του έτους 2017, καθόσον αναμένεται η λήψη αποφάσεων σχετικά με την λειτουργία της. Η ΕΑΣ ΑΒΕΕ προβλέπεται να εμφανίσει βελτιωμένο το αρνητικό αποτέλεσμα στο έτος 2017, με μείωση του ελλείμματος κατά 5 εκατ. ευρώ, έναντι του έτους 2016.
- Στο Υπουργείο Οικονομικών, περιλαμβάνονται οι φορείς «Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία ΑΕ (ΕΑΒ) ΑΕ» και «Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) ΑΕ», τα οικονομικά μεγέθη της οποίας δεν έχουν συμπεριληφθεί στον προϋπολογισμό του έτους 2017, λόγω του γεγονότος ότι βρίσκεται σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης, με αναμενόμενη ολοκλήρωση την 31/12/2016. Το ισοζύγιο της ΕΑΒ ΑΕ στο έτος 2017 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 8 εκατ. ευρώ, έναντι ελλείμματος ύψους 4 εκατ. ευρώ των εκτιμήσεων του έτους 2016.
- Στο Υπουργείο Υγείας εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι το «Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)», με βασικό σκοπό την προστασία και την προαγωγή της δημόσιας υγείας, την επιδημιολογική επιτήρηση λοιμωδών νοσημάτων, τη λειτουργία μονάδων ειδικών λοιμώξεων, την αντιμετώπιση έκτακτων κινδύνων για τη δημόσια υγεία, καθώς και την υποστήριξη ειδικών και ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού. Σημειώνεται ότι το αποτέλεσμα του ΚΕΕΛΠΝΟ στο έτος 2016, ύψους 185,6 εκατ. ευρώ, οφείλεται αποκλειστικά στην ανάληψη των δανειακών του υποχρεώσεων από το Ελληνικό Δημόσιο.
- Στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι η «Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) ΑΕ», η οποία αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, δραστηριοποιούμενη σε έργα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, στη συνέχιση έργων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 (RURAL), καθώς και σε δράσεις Κρατικών Ενισχύσεων. Η εταιρεία παρουσιάζει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό στα έτη 2016 και 2017.
- Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας περιλαμβάνεται ο φορέας «Πράσινο Ταμείο», τα έσοδα του οποίου προέρχονται κυρίως από τη ρύθμιση αυθαιρέτων κτισμάτων, τα τέλη διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης και λοιπά πρόστιμα. Το αποτέλεσμα του Πράσινου Ταμείου προβλέπεται μειωμένο το 2017 σε σχέση με το 2016, λόγω μείωσης στην αναμενόμενη εισροή πόρων από τη νομιμοποίηση αυθαιρέτων κτισμάτων, εξαιτίας της παράτασης που δόθηκε στην καταληκτική προθεσμία υποβολής αιτήσεων υπαγωγής των ιδιοκτητών αυθαιρέτων στις διατάξεις του ν.

4178/2013. Το γεγονός αυτό, επέδρασε αρνητικά στην προσέλευση των πολιτών για την τακτοποίηση των αυθαιρέτων κτισμάτων με πληρωμή των σχετικών προστίμων εφάπαξ ή σε δόσεις.

- Στο Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, περιλαμβάνονται οι φορείς: ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) ΑΕ, ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ, Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ, Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ), ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ, οι συμβάσεις παραχώρησης πέντε (5) αυτοκινητοδρόμων, ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ και ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ. Τα οικονομικά μεγέθη των δύο τελευταίων εταιρειών δεν περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό έτους 2017, λόγω της επικείμενης ολοκλήρωσης της αποκρατικοποίησής τους, ενώ οι συμβάσεις παραχώρησης των πέντε (5) αυτοκινητοδρόμων, συμπεριελήφθησαν, λόγω της πρόσφατης ένταξής τους στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Το ισοζύγιο των φορέων του εν λόγω υπουργείου κατά το έτος 2017, προβλέπεται αρνητικό ύψους 449 εκατ. ευρώ, έναντι ελλείμματος 322 εκατ. ευρώ των εκτιμήσεων του έτους 2016. Εν τούτοις και δεδομένου ότι το αποτέλεσμα του έτους 2016, προ της ανάληψης του χρέους των 315 εκατ. ευρώ του ΟΣΕ, διαμορφώνεται σε έλλειμμα ύψους 637 εκατ. ευρώ, αναμένεται βελτίωσή του κατά 188 εκατ. ευρώ στο έτος 2017, ή σε ποσοστό 30% περίπου.
- Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, υπάγονται ο «Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)», ο οποίος αποτελεί κεντρικό φορέα ασφαλιστικής κάλυψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα και ο «Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)», με σκοπό τη διαχείριση των εισροών από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Η διαμόρφωση του αποτελέσματος στο ποσό των 9 εκατ. ευρώ στο έτος 2017, έναντι αρνητικού ισοζυγίου ύψους 15 εκατ. ευρώ του έτους 2016, οφείλεται στη βελτίωση του αποτελέσματος του ΕΛΓΑ, το έλλειμμα του οποίου επιβαρύνθηκε ιδιαίτερα κατά το έτος 2016, λόγω αυξημένης καταβολής αποζημιώσεων στους αγρότες, για τις ζημιές στο φυτικό και το ζωικό κεφάλαιο.
- Τέλος στον υποτομέα ΔΕΚΟ του Υπουργείου Τουρισμού, περιλαμβάνεται ο «Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)». Η κυριότερη δράση του ΕΟΤ είναι η διαφήμιση και προβολή της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό ως τουριστικού προορισμού. Τα έσοδα του ΕΟΤ προέρχονται κυρίως από την απόδοση ποσοστού επί των μικτών κερδών του Δημοσίου των Καζίνο Κέρκυρας και Πάρνηθας, καθώς και από την ενίσχυσή του από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, για κάλυψη τόσο των λειτουργικών, όσο και των επενδυτικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένης και της αναφερόμενης ανωτέρω κύριας δραστηριότητας. Η οικονομική επίδοση του οργανισμού, για το 2017, προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 2,3 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμώμενης επίδοσης -4,4 εκατ. ευρώ το 2016.

9. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις

Στο πλαίσιο της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) προβλέπεται η αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, καθώς και η εκκαθάριση και αποπληρωμή εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Για το λόγο αυτό, προβλέπεται ειδική χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ αποκλειστικά για την αποπληρωμή των ανωτέρω υποχρεώσεων, συνολικού ποσού ύψους 6.600 εκατ. ευρώ για τα έτη 2016-2017.

Για το σκοπό αυτό, υλοποιείται από το Υπουργείο Οικονομικών πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω της ενίσχυσης των προϋπολογισμών των φορέων. Με απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και οι λοιπές λεπτομέρειες. Παράλληλα, συστάθηκε λογαριασμός του Ελληνικού Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος, ο οποίος πιστώνεται με το προϊόν της ειδικής χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ.

Στο τέλος του μηνός Ιουνίου του 2016 εκταμιεύτηκε η πρώτη δόση από τον ΕΜΣ ύψους 1.800 εκατ. ευρώ και η υλοποίηση του προγράμματος ξεκίνησε από τα μέσα του μηνός Ιουλίου.

Συνολικά, μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου μεταφέρθηκαν πιστώσεις στους προϋπολογισμούς των Υπουργείων και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, συνολικού ύψους 1.966,3 εκατ. ευρώ και από αυτές εκκαθαρίστηκαν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις προς τρίτους ύψους 1.767,0 εκατ. ευρώ. Στα ανωτέρω ποσά συμπεριλαμβάνεται και ποσό ύψους 420 εκατ. ευρώ, το οποίο συμψηφίστηκε στο σύνολό του με οφειλές τρίτων προς το Δημόσιο, χωρίς να απαιτηθεί αντίστοιχη χρηματοδότηση.

Αντίστοιχα, στο διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου του 2016 δόθηκε χρηματοδότηση ύψους 152 εκατ. ευρώ για την αποπληρωμή εκκρεμών επιστροφών φόρων και εξοφλήθηκαν επιστροφές φόρων ύψους 107,3 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.30 Πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών Ιούλιος 2016 έως Σεπτέμβριος 2016 (σε εκατ. ευρώ)		
	Ενισχύσεις πιστώσεων - Επιχορηγήσεις	Πληρωμές
Κράτος (Υπουργεία)	474,4	459,5
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	39,0	11,4
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης <i>εκ των οποίων ΕΟΠΥΥ</i>	557,8 361,6	455,2 282,6
Νοσοκομεία	636,8	587,4
Νομικά Πρόσωπα	258,3	253,5
Σύνολο Γενικής Κυβέρνησης	1.966,3	1.767,0
Επιστροφές φόρων	152,0	107,3
Σύνολο	2.118,3	1.874,3

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης την 30/6/2016 ανέρχονταν σε 5.929 εκατ. ευρώ, ενώ την 30/9/2016 περιορίστηκαν στα 4.779 εκατ. ευρώ. Συνολικά, οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, την 30/6/2016 ανέρχονταν σε 7.235 εκατ. ευρώ, ενώ την 30/9/2016 διαμορφώθηκαν στα 6.217 εκατ. ευρώ.

Μετά τη θετική αξιολόγηση της πορείας του προγράμματος ως και τον Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους, εκταμιεύτηκε από τον ΕΜΣ επιπλέον ποσό 1.700 εκατ. ευρώ στο τέλος Οκτωβρίου. Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης αυτής αναμένεται να αποδοθεί στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης εντός του 2016.

Οι εκταμιεύσεις του προγράμματος θα προσαρμόζονται ανάλογα με την πορεία της χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ. Με τη συνέχιση της ομαλής χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ, αναμένεται σημαντική μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης εντός του 2017. Παράλληλα, αναμένεται εντατικοποίηση της εκκαθάρισης και αποπληρωμής των εκκρεμών επιστροφών φόρων.

Επιπλέον, ως το τέλος του 2016 σχεδιάζεται να καθοριστούν οι λεπτομέρειες για την έκτακτη επιχορήγηση των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης για την εκκαθάριση και αποπληρωμή εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης, με στόχο την έναρξη της χρηματοδότησής τους στις αρχές του 2017.

Τα ποσά χρηματοδοτήσεων για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων εκταμιεύονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και εμφανίζονται στους προϋπολογισμούς των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με ισόποση αύξηση των εσόδων τους (είσπραξη επιχορηγήσεων από το κράτος) και αύξηση των δαπανών τους για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους. Σε δημοσιονομική βάση επέρχεται αντίστοιχη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς ιδιώτες. Ως αποτέλεσμα, η επίπτωση του προγράμματος καθίσταται δημοσιονομικά ουδέτερη.

Σημειώνεται ότι, τόσο στις εκτιμήσεις για το έτος 2016, όσο και στις προβλέψεις για το έτος 2017, στα δημοσιονομικά μεγέθη (έσοδα, δαπάνες και μεταβολή απλήρωτων υποχρεώσεων) της Γενικής Κυβέρνησης δεν έχει ενσωματωθεί η επίπτωση του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους.

10. Δημοσιονομικές παρεμβάσεις της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης για τα έτη 2016-2017

Η Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης περιλαμβάνει μια σειρά δημοσιονομικές παρεμβάσεις, κυρίως στα φορολογικά έσοδα και στο ασφαλιστικό σύστημα, οι επιπτώσεις των οποίων έχουν ενσωματωθεί στις εκτιμήσεις για το 2016 αλλά και στις προβλέψεις για το 2017.

Πιο συγκεκριμένα, οι δημοσιονομικές αυτές παρεμβάσεις περιλαμβάνονται συνοπτικά και αναλυτικά στους πίνακες 3.31 και 3.32 αντίστοιχα.

Πίνακας 3.31 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2016 - 2017, συνοπτικά και ανά κατηγορία παρέμβασης (ποσά σε ακαθάριστη σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)

	2016	2017
Σύνολο Παρεμβάσεων Γενικής Κυβέρνησης	1.410,6	4.011,4
1 Μισθολογικές παρεμβάσεις και μη μισθολογικές παροχές	0,6	81,5
2 Συνταξιοδοτικές παρεμβάσεις	153,1	716,7
3 Παρεμβάσεις σε εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικά επιδόματα	648,2	56,6
4 Δαπάνες Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	5,1	93,1
5 Αύξηση εσόδων εποπτευόμενων νομικών προσώπων, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	0,0	12,5
6 Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού	603,6	3.051,0

Παρατήρηση: Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση (εξοικονόμηση) δαπάνης, ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση εσόδων.

Πίνακας 3.32 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2016 - 2017, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε ακαθάριστη σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)

	2016	2017
Σύνολο Παρεμβάσεων (A+B)¹	1.410,6	4.011,4
A Σύνολο Παρεμβάσεων Γενικής Κυβέρνησης στο σκέλος των Δαπανών (1+2+3)	807,0	960,4
1 Σύνολο Παρεμβάσεων Δαπανών Κεντρικής Διοίκησης (1.1+1.2+1.3)	-0,2	-728,4
1.1 Μισθολογικές παρεμβάσεις και παρεμβάσεις λοιπών μη μισθολογικών παροχών	-5,4	49,5
i Αλλαγή κανόνα προσλήψεων για τα έτη 2017-2019	0,0	36,5
ii Προσλήψεις επιπλέον του γενικού κανόνα προσλήψεων	-5,4	-10,7
iii Αναμόρφωση ειδικών μισθολογίων	0,0	23,8
1.2 Κοινωνικά Επιδόματα	0,0	-871,0
i Εισόδημα Κοινωνικής Αλληλεγγύης	0,0	-571,0
ii Παρεμβάσεις ενίσχυσης κοινωνικών δράσεων	0,0	-300,0
1.3 Δαπάνες Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	5,1	93,1
i Μείωση ταμειακών αμυντικών και λοιπών δαπανών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	27,1	5,1
ii Παρεμβάσεις του ΥΠΕΘΑ	0,0	88,0
iii Μείωση φυσικών παραλαβών εξοπλιστικών ως αποτέλεσμα μείωσης ισόποσων αναλήψεων υποχρεώσεων το 2016	-22,0	0,0

Πίνακας 3.32 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης 2016 - 2017, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε ακαθάριστη σωρευτική βάση και σε εκατ. ευρώ)

	2016	2017
2 Σύνολο Παρεμβάσεων Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (2.1+2.2+2.3) ²	801,3	1.644,3
2.1 Συντάξεις (πλην Δημοσίου)	138,4	575,4
i Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση στο ΕΤΕΑ (νέοι συνταξιούχοι)	0,0	26,9
ii Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση	13,9	76,9
iii Αναπροσαρμογή επικουρικών συντάξεων ΕΤΕΑ (υφιστάμενοι συνταξιούχοι)	114,6	348,5
iv Εξορθολογισμός συντάξεων λόγω θανάτου	5,5	38,6
v Εφαρμογή ανώτατου ορίου (πλαφόν) συντάξεων	0,0	43,1
vi Εξορθολογισμός οικογενειακών επιδομάτων	1,8	12,4
vii Αναπροσαρμογή παροχών ΕΤΑΤ	2,7	29,1
2.2 Συντάξεις Δημοσίου ³	14,7	141,3
i Ασφαλιστική Μεταρρύθμιση	8,5	31,9
ii Εξορθολογισμός συντάξεων λόγω θανάτου	6,2	20,1
iii Εφαρμογή ανώτατου ορίου (πλαφόν) συντάξεων	0,0	89,3
2.3 Εισφορές Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικά Επιδόματα	648,2	927,6
i Αναπροσαρμογή των εφάπαξ παροχών	161,1	5,1
ii Σταδιακή αύξηση εισφορών ασφαλισμένων στον ΟΓΑ	95,3	92,7
iii Σταδιακή μείωση δικαιούχων παροχής ΕΚΑΣ (αναπροσαρμογή ετήσιων εισοδηματικών κριτηρίων)	165,0	586,3
iv Εναρμόνιση των ποσοστών εισφορών υπέρ κλάδου σύνταξης με αυτές του ΙΚΑ_ΕΤΑΜ	0,0	-2,5
v Επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης προς ανασφάλιστους υπερέλικες	0,0	-80,0
vi Αναπροσαρμογή των παροχών του ΜΤΠΥ	207,0	207,5
vii Κατάργηση από 1/1/2016 της ειδικής προσαύξησης του ΤΣΜΕΔΕ/ΕΤΑΑ και του κλάδου μονοσυνταξιούχων του ΤΣΑΥ/ΕΤΑΑ	-52,8	-52,8
viii Αύξηση ασφαλιστικών εισφορών υπέρ επικουρικής σύνταξης κατά 1,0% για τα έτη 2016-2018 και κατά 0,5% για τα έτη 2019-2022	172,1	349,9
ix. Νέος τρόπος υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών των αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών βάσει του πραγματικού τους εισοδήματος	0,0	49,0
x. Εναρμόνιση των ποσοστών εισφορών υγείας για τους ασφαλισμένους ΟΓΑ & αυτοαπασχολούμενων	-1,4	3,0
xi Εφαρμογή ενιαίου τρόπου παρακράτησης της εισφοράς υπέρ υγείας στους συνταξιούχους	-25,1	-120,8
xii. Παρεμβάσεις σε μη ανταποδοτικές χρεώσεις	-52,0	-102,7
xiii. Αύξηση εισφορών λόγω κατάργησης ανταποδοτικών χρεώσεων	4,1	9,9
xiv. Αντισταθμιστικά μέτρα ΕΚΑΣ	-25,0	-17,0
3 Σύνολο Παρεμβάσεων στους λοιπούς υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης (3.1+3.2)	6,0	44,5
3.1 Μισθολογικές παρεμβάσεις και παρεμβάσεις λοιπών μη μισθολογικών παροχών	6,0	32,0
i Αλλαγή κανόνα προσλήψεων για τα έτη 2017-2019	0,0	14,5
ii Λοιπές μισθολογικές παρεμβάσεις	6,0	17,5
3.2 Αύξηση εσόδων εποπτευόμενων Νομικών Προσώπων, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	0,0	12,5
i Νέα τιμολογιακή πολιτική ΟΑΣΘ	0,0	12,5
B Σύνολο Παρεμβάσεων στο σκέλος των Εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού	603,6	3.051,0
1 Αναμόρφωση Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος	250,0	966,0
2 Αναμόρφωση συντελεστών και χρονική επέκταση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης	35,7	704,2
3 Αύξηση συντελεστή Φ.Π.Α. (από 23% σε 24%)	218,6	437,0
4 Αναμόρφωση φορολογίας οχημάτων	17,5	30,0
5 Φόρος εισοδήματος στα εταιρικά αυτοκίνητα	0,0	91,0
6 Αναμόρφωση Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) ενεργειακών προϊόντων	-17,6	422,0
7 Αναμόρφωση φορολογίας στα επενδυτικά οχήματα	0,0	19,3
8 Τέλος στη συνδρομητική τηλεόραση	10,4	25,0
9 Τέλος συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας	0,0	54,2
10 Αύξηση συμμετοχής Δημοσίου στα μικτά κέρδη από τυχερά παίγνια	56,8	56,8
11 Αύξηση Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) στο ζύθο	36,2	62,0
12 Αύξηση φόρου κατανάλωσης επί των τσιγάρων και του καπνού (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών τσιγάρων)	0,0	142,0
13 Φόρος επί του καφέ	0,0	62,0
14 Φορολογικές απαλλαγές από το νέο επενδυτικό νόμο	-4,0	-20,4

Παρατηρήσεις:

¹ Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση (εξοικονόμηση) δαπάνης, ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση εσόδων.

² Η ποσοτικοποίηση των μέτρων που αφορούν στις συντάξεις και λοιπές παρεμβάσεις των ΟΚΑ βασίζεται σε στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

³ Οι αποδόσεις των παρεμβάσεων στις συντάξεις Δημοσίου εμφανίζονται έως και το έτος 2016 στην Κεντρική Διοίκηση.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Οι αποφάσεις του Eurogroup της 25^{ης} Μαΐου 2016 επιβεβαίωσαν την ισχυρή βούληση των θεσμών για τη σταδιακή εφαρμογή ενός πακέτου εξειδικευμένων μέτρων ελάφρυνσης του ελληνικού χρέους προκειμένου να ενισχυθεί η βιωσιμότητά του, η οποία θα αξιολογείται πλέον με τον δείκτη των μικτών χρηματοδοτικών αναγκών (“GFN - Gross Financing Needs- ratio”). Με βάση τον δείκτη αυτό, οι ετήσιες μικτές χρηματοδοτικές ανάγκες πρέπει να παραμένουν κάτω του 15% ως ποσοστό του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα και κάτω του 20% μακροπρόθεσμα.

Τα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, βραχυχρόνια, εστιάζονται κυρίως στην εξομάλυνση των λήξεων των δανείων του European Financial Stability Facility (EFSF) και τη μείωση του επιτοκιακού τους κινδύνου, ενώ προβλέπεται η εφαρμογή επιπλέον πακέτου μέτρων μεσοπρόθεσμα, εφόσον κριθεί απαραίτητο για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους. Τα επιπλέον μέτρα προβλέπουν την πλήρη κατάργηση από το 2018 του περιθωρίου του δανείου για την επαναγορά χρέους του 2012, τη χρησιμοποίηση από το 2017 των κερδών του 2014 από τα ελληνικά ομόλογα, “ANFA” και “SMP”, για τη μείωση των μικτών χρηματοδοτικών αναγκών, τη μερική αποπληρωμή δανείων του EFSF μέσω του European Stability Mechanism (ESM) και την επιπλέον εξομάλυνση των λήξεων των δανείων του EFSF με επιμήκυνση της μέσης σταθμικής τους διάρκειας, σταθεροποίηση των επιτοκίων τους και αναβολή πληρωμής τόκων.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου κατά το εννεάμηνο του 2016 καλύφθηκαν ως επί το πλείστον με βραχυπρόθεσμο εσωτερικό δανεισμό: μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων τρίμηνης και εξαμήνης διάρκειας και πράξεις διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) κυρίως με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Επιπλέον, στο πλαίσιο της σύμβασης χρηματοδότησης με τον ESM, εκταμειώθηκε σταδιακά το σύνολο της δεύτερης δόσης συνολικού ύψους 10.300 εκατ. ευρώ, 7.500 εκατ. ευρώ τον Ιούνιο και 2.800 εκατ. ευρώ τον Οκτώβριο.

Στις 30/09/2016, το σύνολο των ευρωπαϊκών δανείων του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου προγράμματος στήριξης (GLF, EFSF, ESM) ανήλθε σε 212.711,5 εκατ. ευρώ, ενώ τα ανεξόφλητα δάνεια προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαμορφώθηκαν σε 12.941,7 εκατ. ευρώ.

1. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 326.570 εκατ. ευρώ ή 186,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2016, έναντι 321.332 εκατ. ευρώ ή 182,9% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2015.

Το 2017 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 330.070 εκατ. ευρώ ή 182,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση 4,2 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2016 (πίνακας 4.1).

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 315.400 εκατ. ευρώ ή 180,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2016, έναντι 311.673 εκατ. ευρώ ή 177,4% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2015. Το 2017, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 319.200 εκατ. ευρώ ή 176,5% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση 3,8 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2016 (πίνακας 4.2).

**Πίνακας 4.1 Σύνοψη χρέους Κεντρικής Διοίκησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015	2016*	2017**
A. Ομόλογα	66.560	59.819	56.738	48.738
Ομόλογα στην αγορά εσωτερικού	63.792	57.112	54.353	46.979
Ομόλογα στις αγορές εξωτερικού	2.631	2.594	2.299	1.700
Τιτλοποιήσεις στο εξωτερικό	137	113	86	59
B. Βραχυπρόθεσμοι Τίτλοι	14.529	14.880	14.880	14.880
Έντοκα Γραμμάτια	14.412	14.832	14.880	14.880
Έντοκα Γραμμάτια σε φυσικούς τίτλους	117	48	0	0
Γ. Δάνεια	234.434	236.633	242.952	254.452
Δάνεια Τραπεζής Ελλάδος	4.264	3.792	3.323	2.851
Λοιπά Δάνεια Εσωτερικού	112	109	189	150
Ειδικά και Διακρατικά Δάνεια	7.097	7.423	7.100	6.800
Δάνεια Μηχανισμού Στήριξης	217.925	220.431	227.640	240.351
Λοιπά Δάνεια Εξωτερικού	5.036	4.878	4.700	4.300
Δ. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	8.605	10.000	12.000	12.000
Πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς (repos)	8.605	10.000	12.000	12.000
E. Σύνολο χρέους Κεντρικής Διοίκησης (A+B+Γ+Δ)	324.128	321.332	326.570	330.070
(ως % του ΑΕΠ)	182,2%	182,9%	186,7%	182,5%
ΑΕΠ	177.941	175.697	174.908	180.817

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

**Πίνακας 4.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015	2016*	2017**
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	324.128	321.332	326.570	330.070
B Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	5.837	1.981	930	1.130
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	329.965	323.313	327.500	331.200
Δ Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-10.236	-11.640	-12.100	-12.000
E. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	319.729	311.673	315.400	319.200
(ως % του ΑΕΠ)	179,7%	177,4%	180,3%	176,5%
ΑΕΠ	177.941	175.697	174.908	180.817

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

2. Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της γενικής κυβέρνησης από 31/12/2015 μέχρι 31/12/2016 εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 3.727 εκατ. ευρώ, ενώ για το διάστημα από 31/12/2016 μέχρι 31/12/2017 το χρέος της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα αυξηθεί κατά 3.800 εκατ. ευρώ. Οι αυξήσεις αυτές οφείλονται κυρίως στην κάλυψη των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και τη χρηματοδότηση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (πίνακας 4.3).

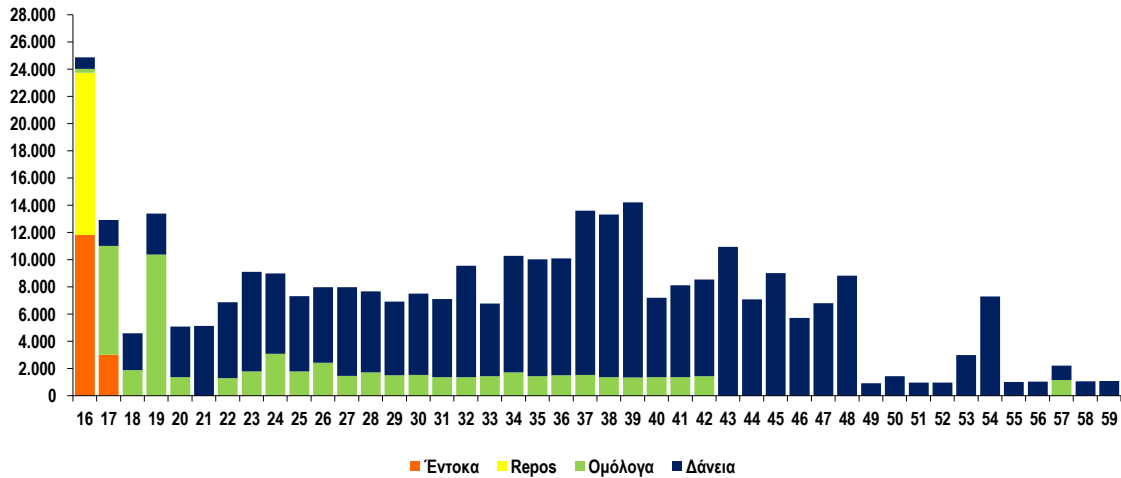
Πίνακας 4.3 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)			
	2016*	2017**	Διαφορά 2017-2016
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Ταμειακό αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης	2.489	-15	-2.504
Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	3.766	1.461	-2.305
Εθνικολογιστικές προσαρμογές Γενικής Κυβέρνησης	-1.277	-1.476	-199
Εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	3.000	4.500	1.500
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών, κ.λπ.	112	112	0
Πώληση μετοχών	-471	-547	-76
Έσοδα από επενδύσεις σε τίτλους φορέων Γενικής Κυβέρνησης	-1.117	-92	1.025
Προσαρμογές στο άρτιο, λοιπές προσαρμογές	-286	-158	128
Μεταβολή από προηγούμενο έτος	3.727	3.800	73
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	315.400	319.200	3.800
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ	180,3%	176,5%	-3,8%
ΑΕΠ	174.908	180.817	

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

3. Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στις 30/09/2016 εκτείνεται μέχρι το έτος 2059. Η αδυναμία προσφυγής για δανεισμό στις αγορές από το Μάιο του 2010, με εξαίρεση την έκδοση πενταετούς και τριετούς ομολόγου το 2014, είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των ομολόγων και την αντικατάστασή τους με δάνεια (διάγραμμα 4.1). Η αναλογία αυτή αναμένεται να αντιστραφεί τα επόμενα έτη με τη σταδιακή επάνοδο του Ελληνικού Δημοσίου στις αγορές για δανεισμό.

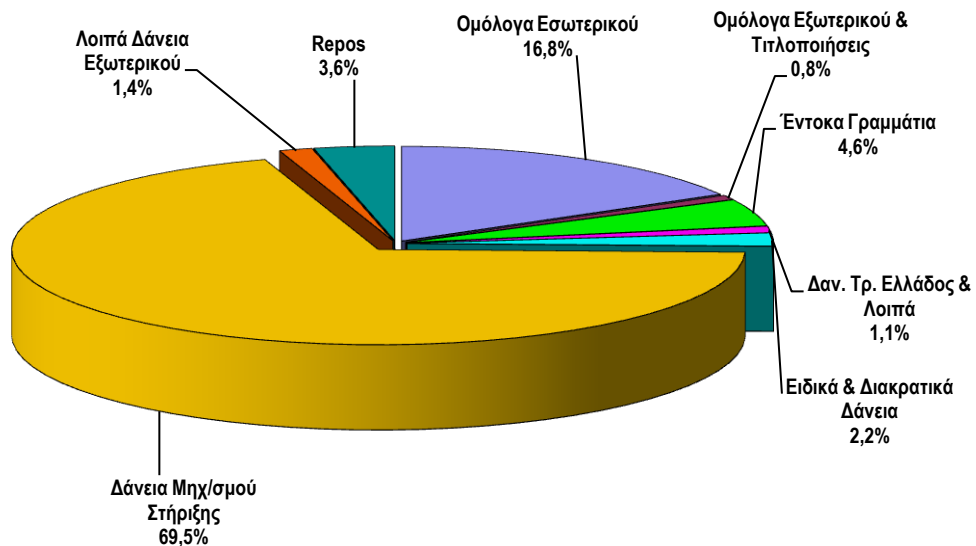
Διάγραμμα 4.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2016 (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Επισημαίνεται ότι στις 30/09/2016 το ύψος των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου περιορίστηκε στο 16,8% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (έναντι 91% το 2009) και αντικαταστάθηκε με δάνεια που ελήφθησαν από τον Μηχανισμό Στήριξης, τα οποία αποτελούν πλέον το 69,5% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (διάγραμμα 4.2).

Διάγραμμα 4.2 Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2016

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ήταν 6,3 έτη το 2011, ενώ, στις 30/9/2016, έχει σχεδόν τριπλασιαστεί και διαμορφώθηκε στα 16,67 έτη (Πίνακας 4.4).

Πίνακας 4.4 Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης			
Ημερομηνία	Μέση Διάρκεια σε έτη		
	Χρέος σε ευρώ	Χρέος εκτός ζώνης ευρώ	Συνολικό χρέος
31/12/2011	6,28	3,21	6,3
31/12/2012	15,72	2,36	15,29
31/12/2013	16,54	3,76	16,02
31/12/2014	16,70	4,2	16,16
31/12/2015	17,21	4,28	16,76
30/09/2016	17,08	3,93	16,67

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Στις 30/09/2016, ποσοστό 80,3% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης είχε υπολειπόμενη φυσική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών, λόγω της επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης και της έκδοσης νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων (PSI) (Πίνακας 4.5).

Πίνακας 4.5 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια	
Διάρκεια	30/09/2016
Βραχυπρόθεσμο (μέχρι 1 έτος)	11,3%
Μεσοπρόθεσμο (1 έως 5 έτη)	8,4%
Μακροπρόθεσμο (άνω των 5 ετών)	80,3%
Σύνολο	100,0%

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

4. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Οι δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης το 2016 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 13.216 εκατ. ευρώ, έναντι 33.201 εκατ. ευρώ το έτος 2015 (Πίνακας 4.6).

**Πίνακας 4.6 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Χρεολύσια			Τόκοι			Παράλληλες δαπάνες	Τόκοι και παραλ. δαπάνες	Γενικό σύνολο
	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο			
			(1)			(2)			
1995	1.952	5.955	7.907	1.214	7.884	9.098	307	9.405	17.312
1996	1.894	8.369	10.263	1.263	8.378	9.641	339	9.980	20.243
1997	3.057	7.088	10.145	1.348	7.461	8.809	308	9.117	19.262
1998	3.550	6.132	9.682	1.625	7.393	9.018	170	9.188	18.870
1999	2.682	6.569	9.251	1.532	7.758	9.290	101	9.391	18.642
2000	4.640	8.491	13.131	1.922	7.577	9.499	58	9.557	22.688
2001	2.566	9.052	11.618	719	8.570	9.289	39	9.328	20.946
2002	2.397	17.883	20.280	391	8.144	8.535	59	8.594	28.874
2003	1.204	19.559	20.763	180	9.028	9.208	70	9.278	30.041
2004	667	17.777	18.444	85	9.198	9.283	72	9.355	27.799
2005	751	19.628	20.379	108	9.508	9.616	71	9.687	30.066
2006	65	16.524	16.589	92	9.349	9.441	56	9.497	26.086
2007	43	22.152	22.195	74	9.583	9.657	71	9.728	31.923
2008	424	25.822	26.246	82	11.052	11.134	72	11.206	37.452
2009	375	28.760	29.135	39	12.145	12.184	141	12.325	41.460
2010	159	19.390	19.549	104	12.873	12.977	246	13.223	32.772
2011	-129	28.976	28.847	372	15.758	16.130	218	16.348	45.195
2012	-1.353	25.261	23.908	603	11.530	12.133	631	12.764	36.672
2013	2.110	10.647	12.757	848	5.173	6.021	150	6.171	18.928
2014	2.367	22.453	24.820	955	4.573	5.528	82	5.610	30.430
2015	3.242	23.981	27.223	760	5.040	5.800	178	5.978	33.201
2016*	1.160	6.401	7.561	430	5.170	5.600	55	5.665	13.216

* Εκτιμήσεις

Σημειώσεις: α) Από το 2008 και έπειτα περιλαμβάνονται και οι δαπάνες προσαρμογών ESA 95.
β) Δεν περιλαμβάνονται εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, βραχυπρόθεσμοί τίτλοι εξωτερικού, ταμειακές διευκολύνσεις και *gepos*) οι οποίες εμφανίζονται στον Πίνακα 4.7.
γ) Από το 2012 στις παράλληλες δαπάνες περιλαμβάνονται και προμήθειες εκταμίευσης δανείων από το ΕΤΧΣ.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Οι δαπάνες για εξόφληση βραχυπρόθεσμων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες από το 2011 έως το 2013 περιλαμβάνουν μόνο έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, ενώ από το 2014 περιλαμβάνουν και *gepos*, εκτιμάται ότι το 2016 θα διαμορφωθούν σε 540.941 εκατ. ευρώ, έναντι 740.428 εκατ. ευρώ το 2015 (πίνακας 4.7).

Σημειώνεται ότι οι δαπάνες εξόφλησης εντόκων γραμματίων και *gepos* αφορούν τις συνολικές ετήσιες εξοφλήσεις οι οποίες αναχρηματοδοτούνται με νέες αντίστοιχες εκδόσεις, δεδομένου ότι το υφιστάμενο συνολικό ύψος των ΕΓΕΔ δεν ξεπερνά τα 15.000 εκατ. ευρώ και το υφιστάμενο υπόλοιπο των *gepos* δεν ξεπερνά τα 12.000 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 4.7 Εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα	Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι εξωτερικού ⁽¹⁾ – Βραχυπρόθεσμα δάνεια ⁽²⁾	Σύνολο
2008	1.733	23.941	25.674
2009	8.902	28.002	36.904
2010	17.974	4.627	22.601
2011	33.395	0	33.395
2012	47.008	0	47.008
2013	44.703	0	44.703
2014	40.558	88.549	129.107
2015	40.457	699.971	740.428
2016*	40.941	500.000	540.941

* Εκτιμήσεις

⁽¹⁾ Euro Commercial Paper (ECP)⁽²⁾ Από το 2008 περιλαμβάνονται οι βραχυπρόθεσμες ταμειακές διευκολύνσεις και από το 2014 *gepos*.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

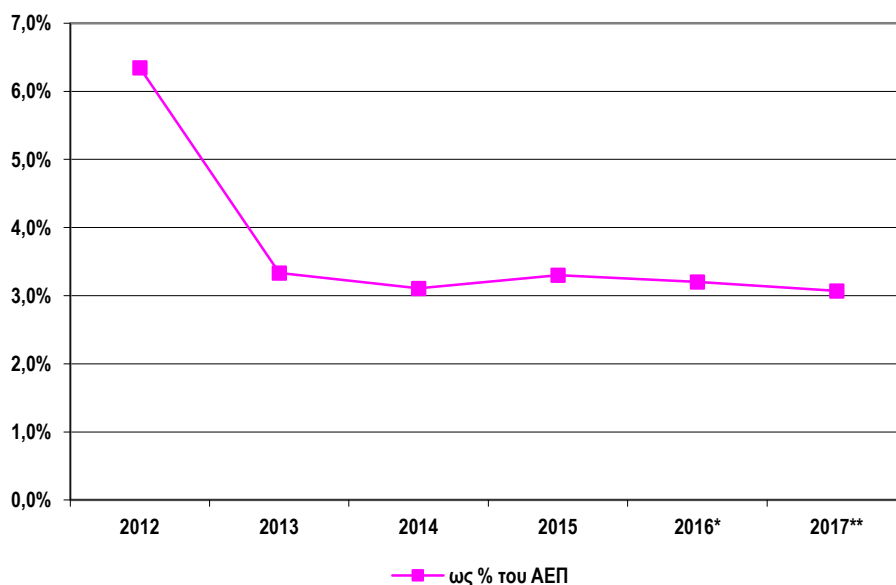
Όπως φαίνεται στον πίνακα, οι δαπάνες για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, μετά το 2012, διαμορφώνονται στα επίπεδα των 5.500-6.000 εκατ. ευρώ, μειωμένες το 2013 κατά 50% περίπου σε σχέση με το 2012. Αντίστοιχες μειώσεις παρουσιάζουν και ως ποσοστό του ΑΕΠ (Πίνακας 4.8). Η μείωση αυτή οφείλεται στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους μετά την ανταλλαγή των ομολόγων (PSI) του Μαρτίου 2012 και την επαναγορά του Δεκεμβρίου 2012, τη μείωση των επιτοκίων των δανείων του μηχανισμού στήριξης και την αναβολή καταβολής τόκων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Πίνακας 4.8, Διάγραμμα 4.3).

Πίνακας 4.8 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)

	2012	2013	2014	2015	2016*	2017**
Τόκοι	12.133	6.021	5.528	5.800	5.600	5.550
ως % του ΑΕΠ	6,3%	3,3%	3,1%	3,3%	3,2%	3,1%

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Διάγραμμα 4.3 Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (% του ΑΕΠ)

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

5. Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων

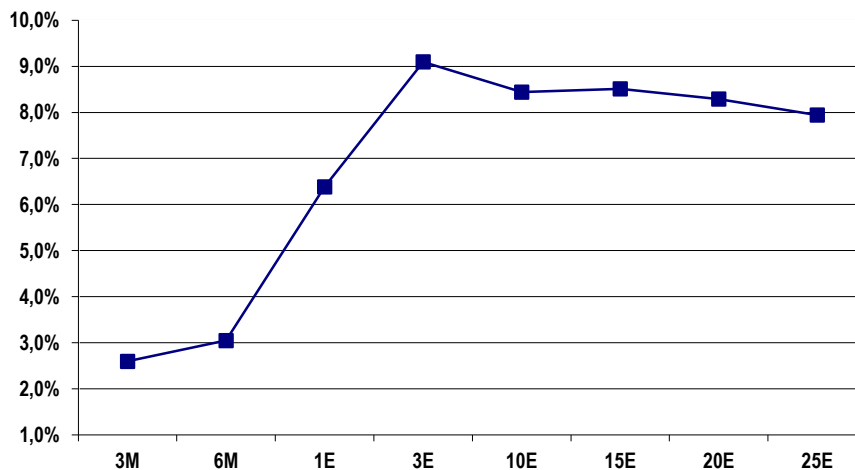
Το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing) που ξεκίνησε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τον Μάρτιο του 2015 αναμένεται να συνεχιστεί τουλάχιστον έως τον Μάρτιο του 2017, ενώ οι αγορές κρατικών χρεογράφων έχουν ήδη ξεπεράσει το 1 τρις. ευρώ. Οι αποδόσεις των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατικών τίτλων εξακολουθούν και το τρέχον έτος να κινούνται σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, ενώ για αρκετές χώρες της ευρωζώνης, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Αυστρία και η Φινλανδία, το σύνολο σχεδόν του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου χρέους τους διαπραγματεύεται με αρνητικές αποδόσεις.

6. Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτό αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13 και 26 εβδομάδων, παραμένει σταθερό σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στις δημοπρασίες του Σεπτεμβρίου του 2016 τα επιτόκια διαμορφώθηκαν εκ νέου στο 2,97% για τα εξάμηνα και 2,70% για τα τρίμηνα έντοκα γραμμάτια.

Η καμπύλη αποδόσεων του Ελληνικού Δημοσίου έχει θετική κλίση (steepening curve) για βραχυπρόθεσμες διάρκειες μέχρι 3 έτη, ενώ για μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες διάρκειες παρουσιάζει ελαφρά καθοδική κλίση (διάγραμμα 4.4).

Διάγραμμα 4.4 Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου

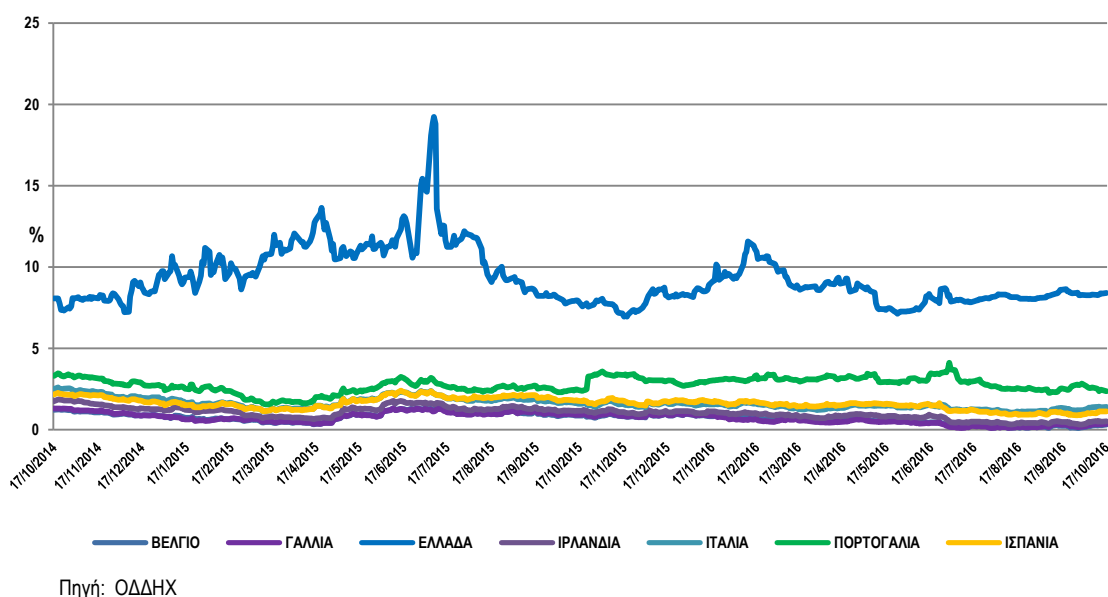

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του 10-ετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς παρουσίασε έντονη μεταβλητότητα, με συνεχείς αυξομειώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του 2016. Από τα τέλη του Αυγούστου το περιθώριο απόδοσης υποχωρεί σταδιακά έναντι του γερμανικού κάτω από τις 900 μονάδες και διαμορφώνεται στα τρέχοντα επίπεδα των 850 μονάδων βάσης. Αντίστοιχη μεταβλητότητα παρουσιάζουν και οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να διαμορφώνεται γύρω στο 8,3%.

Κατά τη διάρκεια του 2016 οι αποδόσεις των 10ετών κρατικών τίτλων των υπόλοιπων χωρών του νότου της ευρωζώνης, όπως η Ιταλία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Γαλλία, εξακολουθούν να κινούνται κοντά στα ιστορικά χαμηλά τους επίπεδα (διάγραμμα 4.5).

**Διάγραμμα 4.5 Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων
(ημερήσια στοιχεία – αποδόσεις)**

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Κατά το έτος 2016 δεν υπήρξε οποιαδήποτε έκδοση ομολόγων μέσω δημοπρασίας ή κοινοπραξίας στην πρωτογενή αγορά.

Κατά τη διάρκεια του έτους το Ελληνικό Δημόσιο συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων και σύναψη συμφωνιών repos κυρίως με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Στις 30/09/2016 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των ΕΓΕΔ ανερχόταν σε 14.873,3 εκατ. ευρώ και υπό τις παρούσες συνθήκες αναμένεται να παραμείνει σε αυτά τα επίπεδα και το επόμενο έτος, ενώ τα repos ανήλθαν σε 11.502,4 εκατ. ευρώ. Ο μεσοσταθμικός συντελεστής κάλυψης των δημοπρασιών ΕΓΕΔ διαμορφώθηκε στο 1,33. Το μέσο σταθμικό επιτόκιο νέου δανεισμού, το οποίο διαμορφώθηκε από τις εκδόσεις εντόκων γραμματίων και τα δάνεια που χορηγήθηκαν από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), έως 30/09/2016 διαμορφώθηκε στο 2,44%, ενώ η μέση φυσική διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε σε 10,8 έτη έναντι 12,3 έτη την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

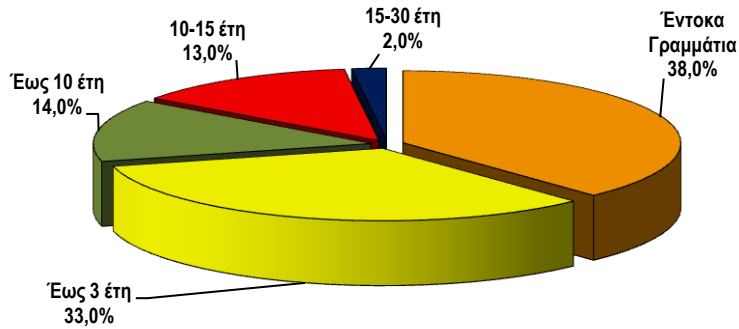
Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην εξωχρηματιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, διαμορφώθηκε σε 263,70 δισ. ευρώ το γ' τρίμηνο του 2016 έναντι 279,78 δισ. ευρώ το β' τρίμηνο του 2016, ενώ το α' τρίμηνο του 2016 είχε διαμορφωθεί σε 132,06 δισ. ευρώ.

Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2016, το 71% της συναλλακτικής δραστηριότητας στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) επικεντρώθηκε στους βραχυπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια έως 3 έτη, το 14% στους μεσοπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια έως 10 έτη και το 15% σε μακροπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια έως 30 έτη.

Η κατανομή της αξίας των συναλλαγών της ΗΔΑΤ ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2016, παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.6.

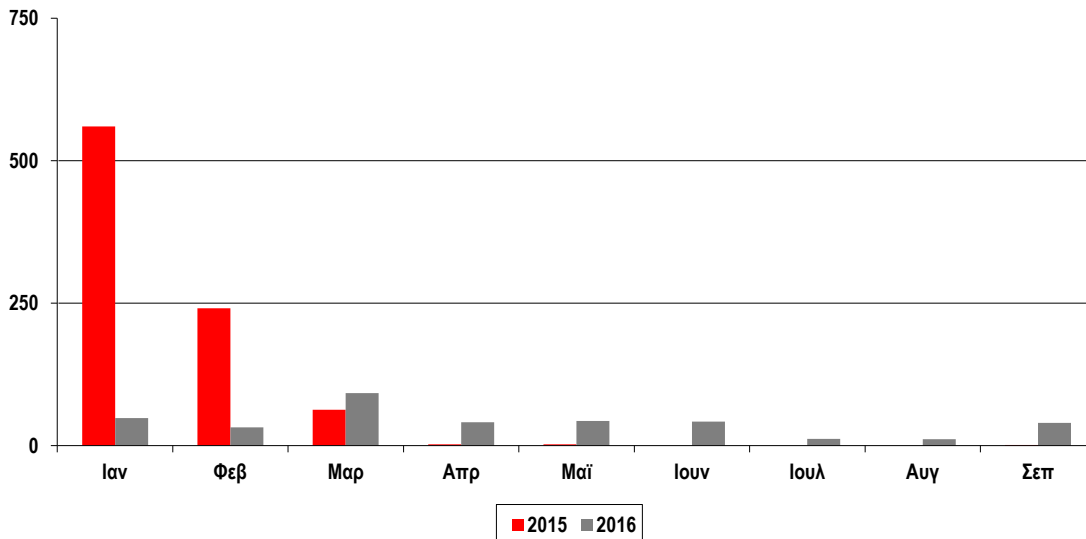
**Διάγραμμα 4.6 Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2016
(με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων)**

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Το εννεάμηνο του 2016 η συναλλακτική δραστηριότητα στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) κινήθηκε σε χαμηλά επίπεδα. Η εξέλιξη της αξίας των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκε στην ΗΔΑΤ για τα εννεάμηνα των ετών 2015 και 2016, ανά μήνα, παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.7.

**Διάγραμμα 4.7 Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ
(σε εκατ. ευρώ)**

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 ελληνικά και 18 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα.

7. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2017

Κατά το τρέχον έτος συνεχίστηκε η αξιοποίηση και η βέλτιστη διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω εφαρμογής προγράμματος πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή *repo agreements*, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ).

Με το πρόγραμμα αυτό αξιοποιείται πλέον το 75% περίπου του συνόλου των ταμειακών διαθεσίμων των εν λόγω φορέων με πολύ αποτελεσματικό τρόπο, παρέχοντάς τους ανταγωνιστικές υψηλές αποδόσεις, επ' ωφελεία τους, διασφαλίζοντας αντίστοιχο όφελος ως προς το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, με σωρευτικά θετικές επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους. Για το έτος 2017 θα συνεχισθεί η περαιτέρω επέκταση και εμβάθυνση του προγράμματος αυτού με απώτερο στόχο την ολοκλήρωση της δημιουργίας ενιαίου λογαριασμού διαχείρισης ταμειακών διαθεσίμων.

Επιπροσθέτως, η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου για το έτος 2017 θα συνεχίσει να υλοποιείται και μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων.

Κατά το επόμενο έτος θα διατηρηθούν οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους, όπως είναι η διατήρηση του συναλλαγματικού κινδύνου στα σημερινά ελάχιστα επίπεδα για τα δάνεια εκτός ευρώ και η βελτίωση της αναλογίας χρέους σταθερού επιτοκίου στο σύνολο του χαρτοφυλακίου.

Καθοριστικό ρόλο για την επίτευξη των προαναφερόμενων διαχειριστικών στόχων θα έχουν τα βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα μέτρα για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, που αναμένεται να τύχουν εφαρμογής από τα τέλη του τρέχοντος έτους έως τη λήξη του παρόντος προγράμματος, δηλαδή μέχρι τα μέσα του 2018, όπως αναφέρεται στις αποφάσεις του Eurogroup του Μαΐου 2016. Τα μέτρα αυτά θα έχουν ως κύρια επιδίωξη, εκτός άλλων, την αντιστάθμιση σημαντικού μέρους των κινδύνων αγοράς που ενυπάρχουν στο υφιστάμενο χαρτοφυλάκιο χρέους και την περαιτέρω ομαλοποίηση του προφίλ λήξεων αυτού με στόχο τη σταθεροποίηση-προβλεψιμότητα των μελλοντικών δαπανών εξυπηρέτησης. Όλα αυτά επιδιώκονται στο πλαίσιο επίτευξης των τεθέντων στόχων βιωσιμότητας και δυνατότητας εξυπηρέτησης, δηλαδή της αναλογίας χρέους προς ΑΕΠ (*debt to GDP ratio*) και της αναλογίας των ετήσιων μεικτών χρηματοδοτικών αναγκών προς ΑΕΠ (*GFN to GDP ratio*), με προοπτική την επανέναρξη της δραστηριότητας της χώρας στις διεθνείς αγορές, το συντομότερο δυνατόν, συμπεριλαμβανομένης και της εκδοτικής.

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Η χορήγηση εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο αποτελεί ένα σημαντικό μέσο στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής του Κράτους, το οποίο μέχρι σήμερα έχει χρησιμοποιηθεί, σε μεγάλο βαθμό, για τη χρηματοδότηση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων της οικονομίας.

Τα τελευταία χρόνια η χάραξη πολιτικής εγγυήσεων του Δημοσίου εξαρτάται από το γενικότερο σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, που αποτελεί προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας από το Μηχανισμό Στήριξης της Ευρωζώνης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Συγκεκριμένα, η πολιτική εγγυήσεων εντάσσεται στο πλαίσιο των κριτηρίων και των στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, με το όριο των εγγυήσεων να είναι κατ' αρχήν μηδενικό με εξαίρεση:

- τις εγγυήσεις που παρέχονται για δανεισμό φορέων εντός της Γενικής Κυβέρνησης,
- τις εγγυήσεις που παρέχονται για τη στήριξη των τραπεζών,
- τις εγγυήσεις που σχετίζονται με δάνεια που χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων,
- τις εγγυήσεις που χορηγούνται για φυσικές καταστροφές σε ιδιώτες και επιχειρήσεις που έχουν αποδεδειγμένα υποστεί ζημιές (μείον τυχόν ποσά που εισέπραξαν ως ασφαλιστική αποζημίωση), μέχρι του ποσού των 30 εκατ. ευρώ.

Για το έτος 2016 τα στοιχεία των εγγυήσεων εκτιμάται να διαμορφωθούν ως εξής (πίνακας 4.9 και διάγραμμα 4.8):

- Οι εγγυήσεις θα κυμανθούν στο 0,09% του ΑΕΠ, έναντι 0,04% το 2015.
- Οι καταπτώσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στο 0,21% του ΑΕΠ, έναντι 0,40% το 2015.
- Το ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο αναμένεται να διαμορφωθεί στο 7,3% του ΑΕΠ, έναντι 8,6% το 2015.

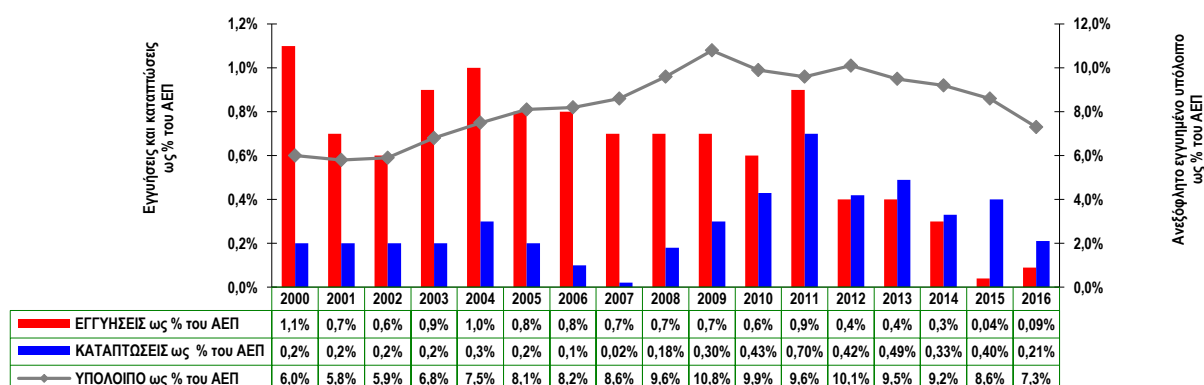
Για το έτος 2017, η πολιτική εγγυήσεων εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να υπόκειται στο ανωτέρω πλαίσιο κριτηρίων και στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

Πίνακας 4.9 Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2000-2016 (σε εκατ. ευρώ)

Έτος	Εγγυήσεις		Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο		Καταπτώσεις		Έσοδα από προμήθειες εγγυήσεων του Δημοσίου και εισπράξεις από ΔΟΥ	Καταπτώσεις που τελικά βαρύνουν το Δημόσιο	
	(1)		(2)		(3)		(4)	(5) = (3)-(4)	
	1/1-31/12		την 31/12		1/1-31/12		1/1-31/12	1/1-31/12	
	Ποσά	Εγγυήσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Υπόλοιπο ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ
2000	1.511,4	1,1	8.416,7	6,0	332,3	0,2	35,3	297,0	0,21
2001	1.011,0	0,7	8.819,3	5,8	366,7	0,2	45,8	320,9	0,21
2002	905,0	0,6	9.714,6	5,9	360,5	0,2	47,3	313,2	0,19
2003	1.545,5	0,9	12.143,4	6,8	293,6	0,2	66,4	227,2	0,13
2004	1.848,4	1,0	14.436,5	7,5	593,9	0,3	57,9	536,0	0,28
2005	1.628,2	0,8	16.200,5	8,1	373,9	0,2	51,2	322,7	0,16
2006	1.736,0	0,8	17.936,1	8,2	94,6	0,1	49,2	45,4	0,02
2007	1.656,6	0,7	19.929,0	8,6	42,3	0,02	57,3	-15,0	-0,01
2008	1.788,0	0,7	23.232,0	9,6	434,1	0,18	68,4	365,7	0,15
2009	1.563,7	0,7	25.586,6	10,8	704,8	0,30	70,7	634,1	0,27
2010	1.254,4	0,6	22.438,2	9,9	974,2	0,43	78,5	895,7	0,40
2011	1.804,9	0,9	19.950,8	9,6	1.442,0	0,70	135,8	1.306,2	0,63
2012	688,0	0,4	19.314,7	10,1	796,0	0,42	72,6	723,4	0,38
2013	634,7	0,4	17.234,4	9,5	877,5	0,49	170,0	707,5	0,39
2014	536,6	0,3	16.315,0	9,2	588,2	0,33	83,0	505,2	0,28
2015	65,0	0,04	15.121,2	8,6	702,1	0,40	72,0	630,1	0,36
2016*	157,8	0,09	12.805,1	7,3	370,7	0,21	88,7	282,0	0,16

*Τα στοιχεία για το έτος 2016 αποτελούν εκτίμηση.

Διάγραμμα 4.8 Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2000-2016 (ως % του ΑΕΠ)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι καταπτώσεις (μπλε στήλη) αφορούν εγγυήσεις προηγούμενων ετών.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Ενίσχυση ρευστότητας της οικονομίας

- Με την ψήφιση του ν.3723/2008 «Ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 250/Α'9-12-2008) επιχειρήθηκε η θωράκιση της ελληνικής οικονομίας από τις επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης με την ενίσχυση της ρευστότητας. Σκοπός ήταν να αποκτήσουν οι τράπεζες επιπλέον κεφάλαια για την άνετη χορήγηση πιστώσεων στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις και να αμβλυνθούν οι πιέσεις στα επιτόκια χορηγήσεων.

Ένα από τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι η παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου προς τις τράπεζες που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος και καλύπτουν το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που αυτή θέτει για δάνεια που θα συναφθούν με ή χωρίς έκδοση τίτλων και θα έχουν διάρκεια από τρεις μήνες έως τρία έτη.

Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου, όπως ισχύει, το ανώτατο ποσό εγγυήσεων είναι 85 δισ. ευρώ. Οι εγγυήσεις που είναι σε ισχύ στις 31/10/16 ανέρχονται στο ποσό των 6,630 δισ. ευρώ και οι δικαιούχοι είναι τρία (3) πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η παραπάνω εγγύηση παρέχεται έναντι προμήθειας, η οποία αποτελεί σημαντικό έσοδο του Ελληνικού Δημοσίου. Συγκεκριμένα, για το έτος 2016, έχει εισπραχθεί το συνολικό ποσό των 83,9 εκατ. ευρώ στις 31/10/16.

Κατόπιν αυτών, το πλαίσιο ενίσχυσης των τραπεζών συνέβαλε αποφασιστικά στη διατήρηση της σταθερότητας και της ρευστότητάς τους.

- Σύμφωνα με τον ν. 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (ΦΕΚ 65/Α'6-5-2010) δόθηκε η δυνατότητα παροχής της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος για κάλυψη πιστώσεων σε τράπεζες που εδρεύουν στην Ελλάδα και παραμένουν φερέγγυες, με σκοπό την αντιμετώπιση προσωρινών βραχυπρόθεσμων προβλημάτων ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance - ELA).

Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου, όπως ισχύει, το ανώτατο ποσό εγγυήσεων είναι 60 δισ. ευρώ. Οι εγγυήσεις που είναι σε ισχύ στις 24/10/16 ανέρχονται στο ποσό των 45,6 δισ. ευρώ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει και εισπράττει από τις τράπεζες με τις οποίες καταρτίζει τις συμβάσεις παροχής πίστωσης, προμήθεια την οποία πιστώνει σε λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου. Συγκεκριμένα, για το έτος 2016 έχει εισπραχθεί το συνολικό ποσό των 103,5 εκατ. ευρώ στις 24/10/16.

- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στο πλαίσιο του προγράμματος ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας χορηγεί δάνεια στα τραπεζικά ιδρύματα με αποκλειστικό σκοπό τη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό, έχουν μέχρι σήμερα παρασχεθεί εγγυήσεις προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για την κάλυψη δανείων συνολικού ποσού 440 εκατ. ευρώ. Το ανεξόφλητο υπόλοιπο αυτών των δανείων με 31/10/16 είναι 386,8 εκατ. ευρώ.

- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει θέσει σε εφαρμογή το πρόγραμμα Ενίσχυσης της Χρηματοδότησης του Εμπορίου (Trade Finance Facility), ένα νέο εργαλείο βραχυπρόθεσμης εγγύησης, προσφέροντας έως και 500 εκατ. ευρώ για τη στήριξη του διεθνούς εμπορίου των ελληνικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό έχει μέχρι σήμερα παρασχεθεί εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συνολικού ποσού 10 εκατ. ευρώ.

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Το Ελληνικό Δημόσιο έχει εκπονήσει και υλοποιεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων και αξιοποίησης της περιουσίας του, κύριος στόχος του οποίου είναι η προσέλκυση σημαντικών κεφαλαίων, για την επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.

Η αξιόπιστη υλοποίηση του προγράμματος συμβάλλει στη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης προς τη χώρα μας, διευκολύνει το άνοιγμα των σχετικών αγορών και την αύξηση της απασχόλησης. Ταυτόχρονα, με τη μεταφορά επιλεγμένων περιουσιακών στοιχείων στον ιδιωτικό τομέα θα προκύψουν σημαντικά άμεσα οφέλη για την ελληνική οικονομία όπως:

- η ενίσχυση του ανταγωνισμού με το άνοιγμα των αγορών,
- η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- η παροχή καλύτερων υπηρεσιών προς τους πολίτες,
- η μείωση του δημόσιου χρέους,
- η μείωση των σχετικών με τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία κρατικών δαπανών,
- η αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Η υλοποίηση του σχετικού προγράμματος γίνεται από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) επιδίωξη του οποίου είναι η μεγιστοποίηση των ωφελειών για το Ελληνικό Δημόσιο επιστρατεύοντας με διαφάνεια αλλά και ευελιξία τα εργαλεία και τις συνθήκες της αγοράς και διαμορφώνοντας κάθε φορά τους καλύτερους δυνατούς όρους αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας.

Από την 1^η Ιουλίου 2011 έχει περιέλθει στο ΤΑΙΠΕΔ ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου στο οποίο περιλαμβάνονται:

- ακίνητα του δημόσιου τομέα, τα οποία διαχειρίζονται δημόσιες κτηματικές υπηρεσίες, η ΕΤΑΔ ΑΕ, ΔΕΚΟ ή διάφορα Υπουργεία,
- υποδομές διαθέσιμες για χρήση, στις οποίες εντάσσονται μαρίνες, λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι,
- ενέργεια, στην οποία εντάσσονται περιουσιακά στοιχεία των κλάδων διανομής-αποθήκευσης αερίου, διύλισης πετρελαίου και παραγωγής ηλεκτρισμού και
- λοιπά περιουσιακά στοιχεία, στα οποία περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων οι μετοχές εταιρειών τυχερών παιχνιδιών, των ΟΛΠ και ΟΛΘ, των ΤΡΑΙΝΟΣΣΕ και ΕΕΣΣΤΥ, τραπεζών, οι άδειες εκμετάλλευσης των κρατικών λαχείων και χρήσης ραδιοσυχνοτήτων, κ.λπ.

Αξίζει να επισημανθεί ότι το ΤΑΙΠΕΔ υλοποιεί ένα ευρύ πρόγραμμα αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Πολλά από τα περιουσιακά στοιχεία είναι εδαφικές εκτάσεις που, εκ των πραγμάτων, απαιτούν σημαντικό χρόνο προκειμένου να προετοιμαστούν προς αξιοποίηση. Σημαντικά έσοδα προήλθαν από ένα μεγάλο αριθμό ακινήτων μέχρι σήμερα, ενώ από το 2016 στο ΤΑΙΠΕΔ παραμένουν περί τα 70 σημαντικά ακίνητα, τα οποία είναι ώριμα προς αξιοποίηση.

Κατά τη λειτουργία του Ταμείου από το 2011 έως και το 2016: α) υλοποιήθηκαν έργα αποκρατικοποιήσεων με την υποβολή δεσμευτικών προσφορών συνολικής αξίας 6,9 δισ. ευρώ και β) εισπράχθηκαν - εκπεφρασμένα σε ταμειακή βάση - έσοδα από ολοκληρωμένες συναλλαγές συνολικής αξίας 3,4 δισ. ευρώ (πίνακας 5.1).

**Πίνακας 5.1 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις
(σε εκατ. ευρώ)**

Έργο	Συνολικό Τμήμα	Καταβεβλημένο	Πρώτη καταβολή τμήματος	Δόσεις / Τέλη Παραχώρησης						
				2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Χορήγηση δικαιωμάτων χρήσεως ραδιοσυχνοτήτων στις ζώνες των 900 MHz και 1800 MHz	393,5	386,8	2011	316,7				34,2	35,9	37,7
Πώληση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας παιγνιομηχανημάτων (VLTs)	560,0	560,0	2011	474,0	86,0					
Επέκταση διάρκειας σύμβασης δικαιώματος διεξαγωγής παιγνίων μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και ΟΠΑΠ για 10 χρόνια	375,0	375,0	2011	375,0						
Μετοχές ΕΤΕ - ALPHA - ΠΕΙΡΑΙΩΣ	14,7	14,7	2012		5,2	9,5				
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Λονδίνο, Τασκένδη, Βρυξέλλες)	30,3	30,3	2013			30,3				
Πώληση άδειας Κρατικών Λαχείων	490,0*	190,0	2013			190,0				
Πώληση 33% μετοχών ΟΠΑΠ	652,0	631,0	2013			622,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Μετοχές ΟΠΑΠ	21,6	21,6	2013			21,6				
Εκμίσθωση για 90 έτη του κτιρίου Διεθνούς Κέντρου Ραδιοτηλεόρασης (IBC)	81,0	81,0	2013			81,0				
E-AUCTION I	11,0	10,3	2013				8,0	1,9	0,368	0,3
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Ντίσελντορφ)	0,8	0,8	2014				0,8			
Παλιούρι	14,0	12,0	2014				7,0	3,0	2,0	2,0
Ψηφιακό Μέρισμα	385,0	333,4	2014				114,0	189,8	29,6	31,1
Πώληση και επαναμίσθωση επιλεγμένων κτιρίων του Δημοσίου (28 ακίνητα)	261,3	261,3	2014				261,3			
E-AUCTION II	1,8	0,8	2014					0,5	0,3	0,3
E-AUCTION III	8,5	6,1	2015					5,3	0,8	0,8
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Βελιγράδι)	2,4	2,4	2015					2,4		
Ξενία Σκιάθου	2,6	2,6	2015					2,6		
Άγιος Ιωάννης	9,6	9,6	2015					9,6		
Αμοιβαίο Ιπποδρομικό Στοιχείμα	40,5	20,3	2015					8,1	12,2	22,2
E-AUCTION IV	0,44	0,26	2015					0,10	0,16	0,05
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Νέα Υόρκη, Ουάσιγκτον)	10,6	10,6	2016						10,6	
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Ρώμη, Ερεβάν)	10,8	10,8	2016						10,8	
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Λουμπλιάνα)	0,6	0,6	2016						0,6	
Οργανισμός Λιμένος Πειραιά (51% + 16%)	368,5	280,5	2016						280,5	
E-AUCTION VI	18,5	3,8	2016						3,8	3,7
Αστήρ Βουλαγμένης	95,0	95,0	2016						95,0	
Κασσιώπη	23,0	10,0	2016						10,0	3,0
Αγορά Μοδιάνο, Θεσσαλονίκη	1,90	0,38	2016						0,38	0,38
Πώληση 2 Airbus	3,84	3,84	2016						3,84	
E-AUCTION V	0,8	-	2017							0,8
Περιφερειακά Αεροδρόμια	2.150,0	-	2017							1.234,0
Αφάντου, Ρόδος	42,1	-	2017							27,5
Αξιοποίηση έκτασης Ελληνικού	915,0	-	2017							300,0
ΤΡΑΙΝΟΣΕ	45,0	-	2017							45,0
ΔΕΣΦΑ	188,0	-	2017							188,0
Λοιπά ακίνητα	110,0	-	2017							110,0
E-AUCTION VI	20,0	-	2017							20,0
Σύνολο έργων:38	6.869,8	3.365,7		1.165,7	5,2	1.040,4	394,1	260,6	499,8	2.029,8

* Από το συνολικό τμήμα των 490 εκατ. ευρώ, τα 300 εκατ. ευρώ αποδίδονται απευθείας στο Ελληνικό Δημόσιο

Σημειώνεται ότι η διαφορά που προκύπτει μεταξύ του συνολικού τμήματος, του καταβεβλημένου τμήματος και των εκτιμήσεων του έτους 2017 [ήτοι:6.869,8-(3.367,7+2.029,8)=1.474,3], αφορά το τμήμα, το οποίο αναμένεται να εισπραχθεί από το έτος 2018 και εφεξής.

Πιο συγκεκριμένα:

- Η πώληση του 67% των μετοχών του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς σε δύο δόσεις (51% + 16%) ολοκληρώθηκε το 2016 και εισπράχθηκε το τίμημα, το οποίο αντιστοιχεί στο 51% των μετοχών (πρώτη εκταμίευση).
- Η πώληση των μετοχών του Αστήρ Παλλάς Βουλιαγμένης ολοκληρώθηκε το 2016 και εισπράχθηκε το συνολικό τίμημα.
- Η πώληση 2 Airbus, ολοκληρώθηκε το 2016 και εισπράχθηκε το αντίστοιχο τίμημα.
- Ολοκληρώθηκε, το 2016, ο διαγωνισμός για την πώληση του 100% των μετοχών της ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ. Το συνολικό τίμημα αναμένεται να εισπραχθεί το 2017.
- Η παραχώρηση των 14 περιφερειακών αεροδρομίων για 40+10 έτη, εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί στις αρχές του 2017, οπότε και αναμένεται να καταβληθεί η πρώτη δόση του αντιτίμου από τους επενδυτές, ύψους 1.234 εκατ. ευρώ. Επιπλέον του τιμήματος των 1.234 εκατ. ευρώ θα καταβάλλεται ετήσιο τέλος παραχώρησης, της τάξεως των 22,9 εκατ. ευρώ για 40 έτη.
- Ολοκληρώθηκε η αξιοποίηση επιλεγμένων ακινήτων και εκτάσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Ο διαγωνισμός της πώλησης του 66% της ΔΕΣΦΑ ΑΕ, εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί εντός του 2017, οπότε και αναμένεται να εισπραχθεί το αντίστοιχο τίμημα.
- Αναμένεται το τέλος της διαδικασίας πλήρωσης των αναβλητικών αιρέσεων για την ολοκλήρωση της συναλλαγής, που αφορά στην πώληση του 100% των μετοχών της Ελληνικό ΑΕ. Η πρώτη δόση του τιμήματος αναμένεται να καταβληθεί το 2017.

Επιπλέον, βρίσκονται σε εξέλιξη οι ακόλουθοι διαγωνισμοί περιουσιακών στοιχείων:

- η πώληση του 67% των μετοχών του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης,
- η πώληση του 100% των μετοχών της ΕΕΣΣΤΥ,
- η παράταση της Σύμβασης Παραχώρησης (για 20 χρόνια) του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος»,
- η μακροχρόνια παραχώρηση του δικαιώματος λειτουργίας, συντήρησης και εκμετάλλευσης του αυτοκινητοδρόμου «Εγνατία Οδός» και των επί του αυτοκινητοδρόμου τριών Κάθετων Αξόνων,
- η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης, λειτουργίας, διαχείρισης και εκμετάλλευσης των Μαρίνων Χίου, Πύλου και Θεσσαλονίκης (Αρετσού, Καλαμαριά) και Αλίμου,
- η αξιοποίηση του ακινήτου Castelo Bibelli στην Κέρκυρα, η αξιοποίηση ακινήτων σε πόλεις του εξωτερικού και στην Ελλάδα.

Τα συνολικά έσοδα για το 2017, τα οποία αναμένεται να πραγματοποιηθούν από το ΤΑΙΠΕΔ, ανέρχονται σε 2.590 εκατ. ευρώ, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Στόχος εσόδων* 2017		(σε εκατ. ευρώ)
1	Προσδοκώμενα έσοδα από διαγωνισμούς, για τους οποίους έχουν υποβληθεί δεσμευτικές προσφορές, με αναμενόμενη πρώτη εκταμίευση το 2017	1.925
2	Έσοδα από καταβολές δόσεων, ολοκληρωμένων συναλλαγών προηγούμενων ετών (έως 2016)	105
3	Εκτιμώμενα έσοδα από διαγωνισμούς έργων, οι οποίοι αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2017	560
Σύνολο εκτιμώμενων εσόδων 2017		2.590

*Εκπεφρασμένα σε ταμειακή βάση

Ακολουθούν πίνακες με το μετοχολόγιο ΤΑΙΠΕΔ (Πίνακας 5.2)

Πίνακας 5.2 Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ

(αφορά μετοχές κυριότητας ΕΔ που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων και μεταφέρθηκαν με απόφαση της ΔΕΑΑ στο ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ σύμφωνα με το Ν. 3986/2011)

ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ	305.635.185	108.430.304	35,48
ΕΥΑΘ	36.300.000	26.868.000	74,02
ΕΥΔΑΠ	106.500.000	29.074.500	27,30
ΟΛΘ	10.080.000	7.486.194	74,27
ΟΛΠ	25.000.000	5.784.440	23,14
ΔΕΗ	232.000.000	39.440.000	17,00
ΟΤΕ	490.150.389	24.507.520	5,00
ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικό ΑΕ	3.800.000	3.800.000	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	90.000.000	30,00
ΛΑΡΚΟ	109.327.633	60.337.942	55,19
ΔΕΠΑ ΑΕ	991.238.046	644.304.730	65,00
Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ) ΑΕ	109.512.066	109.512.066	100,00
ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ	64.421.500	64.421.500	100,00
ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ	213.043.400	213.043.400	100,00
Επενδύσεις Νέας Κέρκυρας ΑΕ	18.810.000	18.810.000	100,0
Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης	1.354.741	1.354.741	100,00
Οργανισμός Λιμένος Βόλου	8.192.157	8.192.157	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας	895.400	895.400	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίτσας	9.783.640	9.783.640	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου	1.533.515	1.533.515	100,00
Οργανισμός Λιμένος Καβάλας	8.605.775	8.605.775	100,00
Οργανισμός Λιμένος Κέρκυρας	2.500.206	2.500.206	100,00
Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου	303.051	303.051	100,00
Οργανισμός Λιμένος Πατρών	17.389.590	17.389.590	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ραφήνας	681.409	681.409	100,00

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ και Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι βρίσκεται υπό συζήτηση το θέμα της μεταφοράς των μετοχών των 10 Οργανισμών Λιμένων (Αλεξανδρούπολης, Βόλου, Ελευσίνας, Ηγουμενίτσας, Ηρακλείου, Καβάλας, Κέρκυρας, Λαυρίου, Πατρών και Ραφήνας) από το ΤΑΙΠΕΔ στην Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας ΑΕ.

**Πίνακας 5.3 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008**

Πιστωτικό ίδρυμα	Προνομιούχες μετοχές (ποσά σε ευρώ)
EFG Eurobank	950.125.000,00
Attica Bank	100.199.999,90
Σύνολο (Α)	1.050.324.999,90
Πιστωτικά ιδρύματα υπό ειδική εκκαθάριση	
Πανελλήνια Τράπεζα	28.300.000,00
Proton Bank	79.999.999,79
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	224.960.000,00
FBB-ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	50.000.000,00
Σύνολο (Β)	383.259.995,79
Σύνολο (Α)+(Β)	1.433.584.995,69

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

**Πίνακας 5.4 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΕΔ	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΔΕΗ*	232.000.000	79.165.114	34,12
ΟΤΕ	490.150.389	4.901.507	1,00
ΕΥΔΑΠ*	106.500.000	36.245.240	34,03
Τράπεζα Ελλάδος	19.864.886	1.774.088	8,93
ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ	71.082.707	742	0,00
ΥΓΕΙΑ	305.732.436	33.660	0,01
ΚΑΕ (FOLLI FOLLIE GROUP)	66.948.210	643.887	0,96
NUTRIART ΑΒΕΕ	42.501.273	140.784	0,33
ΤΙΤΑΝ	77.063.568	30.464	0,04
ΠΕΤΖΕΤΑΚΙΣ ΑΕ	25.583.146	128.857	0,50
ΑΤΤΙΣ ΑΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	191.660.320	110	0,00
ΚΕΚΡΟΨ	13.202.756	3.777	0,03
ΚΕΡΑΜΕΙΑ ΑΛΛΑΤΙΝΗ-ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ	24.619.524	317.887	1,29

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

* Επιχειρήσεις που μεταβιβάζονται στην ΕΔΗΣ-Ομάδα Β' (βλ. παρ.3 αρ.2 ν. 4425/2016 (ΦΕΚ 185 τ.Α'), όταν η εταιρεία αποκτήσει νομική προσωπικότητα (βλ. παρ.2 αρ. 184 ν. 4389/2016 (ΦΕΚ 94 τ.Α')

Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου Μη εισηγμένες στο ΧΑ

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ			
Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ	1.224.492.240	1.220.887.440	99,71
Ελληνικά Συστήματα Παραγωγής Πολιτικών Προϊόντων ΑΒΕΕ	21.166.191	21.138.740	99,87
Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ	713.234.093	712.309.053	99,87
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ			
ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ*	3.826.992.169	3.826.992.169	100,00
Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας (ΟΑΣΑ)*	2.346.984.747	2.346.984.747	100,00
Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)*	4.799.198.000	4.799.198.000	100,00
ΚΤΗΜΑΤΙΚΕΣ			
Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ) ΑΕ (Συγχώνευση ΚΕΔ και ΕΤΑ)**	308.550.000	308.550.000	100,00
Κτιριακές Υποδομές ΑΕ (Συγχώνευση ΟΣΚ, ΔΕΠΑΝΟΜ και ΘΕΜΙΣ)*	532.560.824	532.560.824	100,00
Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση (ΕΚΧΑ)	950.080.130	950.080.130	100,00
ΔΙΑΦΟΡΕΣ			
ΔΕΘ-HELEXPO ΑΕ	132.557.609	132.557.609	100,00
ΑΕ Εκμεταλλεύσεως Ακινήτων	1.126.910	439.495	39,00
Ανώνυμη Εταιρεία Διώρυγας Κορίνθου (ΑΕΔΙΚ)	11.818.950	11.818.950	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	75.000.000	25,00
Ελληνικές Αλυκές ΑΕ	6.966.167	3.844.627	55,19
Ελληνικό Φεστιβάλ ΑΕ	210.000	210.000	100,00
Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ) ΑΕ*	340.814.324	306.732.892	90,00
ΕΤΒΑ Βιομηχανικές Περιοχές (ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ) ΑΕ	191.155.200	66.904.320	35,00
Κεντρική Αγορά Θεσσαλονίκης (ΚΑΘ) ΑΕ	18.953.760	18.953.760	100,00
Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (Συγχώνευση με Ψηφιακές Ενισχύσεις ΑΕ)	7.017.500	7.017.500	100,00
Οργανισμός Κεντρικής Αγοράς Αθηνών (ΟΚΑΑ) ΑΕ (Συγχώνευση με ΕΤΑΝΑΛ)	33.946.900	33.946.900	100,00
Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ πρώην ΤΕΜΠΜΕ)	1.181.038.700	1.181.038.700	100,00
Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ	60.000	60.000	100,00
Εγνατία Οδός ΑΕ	6.900.000.000	6.900.000.000	100,00
Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ	129.140	129.140	100,00
ΑΕ Μονάδων Υγείας	12.000.000	12.000.000	100,00
Invest in Greece ΑΕ (πρώην ΕΛΚΕ)	293.400	293.400	100,00
Εταιρεία Διαχείρισης Ειδικού Κεφαλαίου ΤΑΠ-ΟΤΕ (ΕΔΕΚΤ ΟΤΕ) ΑΕΠΕΥ	300.000	15.000	5,00
Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ	45.000.000	45.000.000	100,00
Λειτουργός Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΛΑΓΗΕ) ΑΕ (πρώην ΔΕΣΜΗΕ ΑΕ)	293.500	293.500	100,00
Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης (ΟΑΚ) ΑΕ	532.800	271.728	51,00
Οργανισμός Λιμένων νομού Εύβοιας (ΟΛΝΕ) ΑΕ	58.694	58.694	100,00
Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) ΑΕ	2.000.000	480.000	24,00
Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ) ΑΕ	3.000.000	3.000.000	100,00
Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ	5.820.170	5.820.170	100,00
Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας**	49.705.425.748	49.705.425.748	100,00
Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων ΑΕ	247.104	24.710	10,00
ΚΑΪΡ Ρόδου	576.721	21.694	3,76
Εταιρείες Ομίλου Σαρακάκη (μεταφορά από χαρτοφυλάκιο ΔΕΚΑ ΑΕ):			
- Απόλλων ΑΕ Μεσιτείας Ασφαλίσεων	74.000	560	0,76
- Γενική Αυτοκινήτων ΑΕΒΕ	14.680.040	50.320	0,34
- Αφοι Σαρακάκη ΑΕΒΜΕ	30.070.790	1.160	0,004
- Σαρακάκης Λιανική ΑΕΒΕ	27.523.100	880	0,003
- ΙΑΣΩΝ ΑΒΕΕ	22.919.651	9.378	0,04
- Σαρακάκης Σέντερ ΑΕΤΕ	15.806.040	237.590	1,50
- Κτηματική και Ναυτική ΑΕ	6.814.670	221.510	3,25
Εταιρεία Συστήματος Αμοιβών Νοσοκομείων (ΕΣΑΝ ΑΕ)	1.000.000	1.000.000	100,00
Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων ΑΕ (ΕΔΕΥ ΑΕ)	333.333	333.333	100,00
Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ**	30.000.000	30.000.000	100,00
ΓΑΙΑΟΣΣΕ	42.149.200	42.149.200	100,00
Παράκτιο Αττικό Μέτωπο ΑΕ	500.000	500.000	100,00
ΕΡΤ ΑΕ	5.000.000	5.000.000	100,00
Εταιρεία Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Ακίνητης Περιουσίας (ΕΑΕΑΠ)	300.000	150.000	50,00

(συνεχίζεται)

**Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
(συνέχεια)			
Εταιρεία Βιομηχανικής Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης Μετάλλων (ΕΒΕΤΑΜ) ΑΕ (Συγχώνευση με ΕΚΕΠΥ και ΕΤΑΚΕΙ)	4.320.400	3.727.700	86,28
ΦΟΙΝΙΞ GROUPAMA	22.074.640	365	0,00
Δημόσια Εταιρεία Συμμετοχών Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Ανώνυμη Εταιρεία (ΔΕΣ ΑΔΜΗΕ ΑΕ)	200.000	200.000	100,00
ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ			
Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ)	6.603.081	6.603.081	100,00
Επιστημονικό Πάρκο Πατρών (ΕΠΠ)	1.337.568	1.337.568	100,00
ΥΠΟ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ			
Ολυμπιακές Αερογραμμές	130.385.000	130.385.000	100,00
Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες	354.946.354	354.946.354	100,00
Ελληνική Αναπτυξιακή Εταιρεία Επενδύσεων (ΕΑΕΕ) ΑΕ	26.208.640	26.208.640	100,00
ΑΓΡΟΓΗ Α.Ε.	5.870.000	5.870.000	100,00
Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης (ΔΕΠΟΣ) ΑΕ	24.541.982	24.541.982	100,00
Ιχθυοκαλλιεργητικό Κέντρο Αχελώου (ΙΧΘΥΚΑ) ΑΕ	3.827.944	2.148.625	56,13
ΑΤΕ Τεχνική Πληροφορική	4.049.896	280.565	6,93
Νέα Ανώνυμη Εταιρεία Διώρυγος Κορίνθου (ΝΑΕΔΚ)	395.833	294.104	74,30
Εταιρεία Τεχνολογικής Ανάπτυξης Τροφίμων (ΕΤΑΤ) ΑΕ	505.000	502.475	99,50
Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας (ΤΕΟ) ΑΕ	56.407.000	56.407.000	100,00
Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων και Αναπλάσεις ΑΕ	121.449.478	121.449.478	100,00
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	1.050.573.329	973.710.056	92,68
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	1.052.524.067	358.313.165	34,04
Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ) ΑΕ	623.797	424.182	68,00
ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ	51.365.564	4.375	0,01
Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) ΑΕ*	115.790.000	98.987.900	85,49
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΗΛΘΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΟΜΜΕΧ			
Ελληνικό Κέντρο Τεχνολογίας και Σχεδιασμού (ΕΛΚΕΔΕ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	452.577	230.860	51,01
Ελληνικό Κέντρο Αργιλομάζης (ΕΛΚΕΑ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	1.444.393	1.092.539	75,64
Ελληνικό Κέντρο Αργυροχρυσοειδών (ΕΛΚΑ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	58.700	38.713	65,95
Κέντρο Ελληνικής Γούνας (ΚΕΓ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	58.600	29.886	51,00
Βιοτεχνικό Πάρκο Θεσσαρωτίας (ΒΙΟΠΑΘΕ) ΑΕ	1.358.876	161.425	11,88
Εθνικό Κέντρο Αξιολόγησης της Ποιότητας και της Τεχνολογίας στην Υγεία (πρώην ΕΚΕΒΥΛ) ΑΕ	1.266.000	149.599	11,82
Βιοτεχνικό πάρκο Γρεβενών (ΒΙΟΠΑΓΡΕ) ΑΕ	175.800	3.516	2,00
Ελληνικά Συστήματα Πληροφορικής (ΕΛΣΥΠ) ΑΕ (υπό εκκαθάριση)	784.552	159.892	20,38
Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων ΑΕ	60.000	17.400	29,00
Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕΠΙΒΙ) ΑΕ	147.000	6.027	4,10
Εκθετήριο Δημοπρατήριο Γούνας ΑΕ	319.680	1.305	0,41
ΤΑΝΕΟ ΑΕ	1.000.000	1.000.000	100,00

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

* Επιχειρήσεις που μεταβιβάζονται στην ΕΔΗΣ-Παράρτημα Δ' (βλ. ν. 4389/2016 (ΦΕΚ 94/τ.Α') & Ομάδα Β' (βλ. παρ.3 αρ.2 ν. 4425/2016 (ΦΕΚ 185/τ.Α') όταν η εταιρεία αποκτήσει νομική προσωπικότητα (βλ. παρ.2 αρ. 184 ν. 4389/2016 (ΦΕΚ 94/τ.Α')

** βλ. παρ. 1 αρ. 188 ν. 4389/2016 (ΦΕΚ 94/τ.Α')

Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

Η Κυβέρνηση προωθεί σταθερά μια πολιτική ορθολογικής διαχείρισης και στοχευμένης αξιοποίησης της περιουσίας του Δημοσίου, η οποία μπορεί να εξασφαλίσει σημαντικά, σταθερά και σε μακροχρόνια βάση έσοδα για το Δημόσιο, να μειώσει το ύψος του χρέους, και να δημιουργήσει πρόσθετα αναπτυξιακά οφέλη. Η πολιτική αυτή έχει ως βασικούς άξονες την καταγραφή, την προστασία και την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου, το πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων και τον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση των διαδικασιών και του νομοθετικού πλαισίου.

Αναλυτικά:

Καταγραφή

Σχετικά με την καταγραφή της Δημόσιας Περιουσίας βρίσκονται σε εξέλιξη δύο σημαντικά έργα:

- Ψηφιακές *Υπηρεσίες Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων (ΨΥΔΗΠΕΕΚ)*
Αντικείμενο του έργου είναι η υποστήριξη όλων των διαδικασιών των υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας, μέσω της ψηφιοποίησης και διάθεσης διαγραμμάτων και εγγράφων καθώς και της δημιουργίας περιγραφικής και γεωγραφικής βάσης δεδομένων. Στόχος για το 2017 είναι η πλήρης εφαρμογή των ψηφιακών υπηρεσιών και η δημιουργία πλατφόρμας ηλεκτρονικών δημοπρασιών (παραχώρηση χρήσης αιγιαλού και παραλίας, αμμοληπιών κ.λπ.), σε συνεργασία με τη ΓΓΠΣ.

- *Μητρώο Ακίνητης Περιουσίας (ΜΑΠ)*

Το ΜΑΠ αποτελεί βασική δράση της ΓΓΔΠ για την καταγραφή, σε ενιαίο Μητρώο, όλης της ακίνητης περιουσίας φορέων του Δημοσίου Τομέα. Το Μητρώο Ακίνητης Περιουσίας είναι ένα συνεχώς επικαιροποιούμενο γεωγραφικό και περιγραφικό μητρώο, στο οποίο διασυνδέονται οι βάσεις δεδομένων της δημόσιας περιουσίας όλων των Υπουργείων. Στόχος για το 2017 είναι η ολοκλήρωση των δι-αλειτουργικότητων με τα πληροφοριακά συστήματα φορέων του δημοσίου.

Προστασία

Βασική αποστολή των Υπηρεσιών της ΓΓΔΠ είναι η προστασία της Ιδιωτικής και Κοινόχρηστης περιουσίας του Δημοσίου. Στόχος της ΓΓΔΠ είναι, μετά την ολοκλήρωση του ΨΥΔΗΠΕΕΚ, η καταχώριση ανά τακτά χρονικά διαστήματα, των χωρικών μεταβολών στις συντεταγμένες των Δημοσίων Κτημάτων και των ακτών όλης της Χώρας με την αξιοποίηση δορυφορικών δεδομένων.

Αξιοποίηση

Στόχος για το 2017 είναι η κάλυψη μέρους των στεγαστικών αναγκών των υπηρεσιών και Οργανισμών του Δημοσίου με αξιοποίηση της ακίνητης κτηριακής περιουσίας του ώστε να υπάρξει δραστική μείωση των λειτουργικών δαπανών του.

Άμεσα έσοδα για τον Κρατικό Προϋπολογισμό μπορούν να εξασφαλισθούν και από την εκποίηση των κατεχομένων Δημοσίων και Ανταλλαξίμων Κτημάτων. Η εξαγορά των κατεχομένων Δημοσίων και Ανταλλαξίμων Κτημάτων, αποτελεί λύση αξιοποίησης της Δημόσιας Περιουσίας με πολλαπλή στόχευση:

- Την εξάλειψη κοινωνικών συγκρούσεων και αναστατώσεων που εκδηλώνονται κάθε φορά που η Πολιτεία σπεύδει να προστατεύσει την περιουσία της.
- Την αποτελεσματική προστασία της κοινόχρηστης περιουσίας του Δημοσίου καθώς και της περιουσίας που θα προκύψει κατά την υλοποίηση του Εθνικού Κτηματολογίου.
- Την απελευθέρωση των αρμοδίων διοικητικών υπηρεσιών και των δικαστηρίων από σημαντικό αριθμό δικών, εξόδων και γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Σημαντικά έσοδα μπορούν να εξασφαλισθούν και από την τροποποίηση της διαδικασίας παραχώρησης της χρήσης του αιγιαλού και της παραλίας, με διενέργεια ηλεκτρονικών δημοπρασιών και εντατικοποίηση των ελέγχων των αυθαίρετων καταπατήσεων του αιγιαλού.

Επίσης, στόχος της ΓΓΔΠ είναι η επικαιροποίηση και η απλούστευση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τον αιγιαλό – παραλία με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η στόχευση θα είναι διπλή: αφενός, να διασφαλίζεται η προστασία του αιγιαλού και της παραλίας και αφετέρου να προωθείται και να διευκολύνεται η αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.

Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων

Στόχος της Μονάδας Αποκρατικοποιήσεων και Διαχείρισης Κινητών Αξιών για το 2017 είναι η βελτίωση και εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας, κυρίως σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης κατά τα πρότυπα του ΟΟΣΑ, για όλες τις ΔΕΚΟ του κεφαλαίου Α' του ν. 3429/2005 καθώς και η αποτελεσματικότερη και οικονομικά αποδοτικότερη διαχείριση του εταιρικού χαρτοφυλακίου του Κράτους.

Ειδικότερα :

- Η ενίσχυση και ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών.
- Η έγκαιρη διευθέτηση και διεκπεραίωση όλων των διαδικασιών και θεμάτων που αναφέρονται κατά τη διαδικασία αποκρατικοποιήσεων.
- Η Ανάληψη πρωτοβουλιών για τον κεντρικό συντονισμό των ενεργειών όλων των συνεμπλεκόμενων φορέων για την ταχύτερη διεκπεραίωση εκκρεμών ζητημάτων με σκοπό την προστασία των συμφερόντων του Δημοσίου και την επίτευξη του μέγιστου δημοσιονομικού οφέλους.

Εκσυγχρονισμός διαδικασιών και απλοποίηση νομοθετικού πλαισίου

Μέσω της δημιουργίας του Μητρώου Αξιών Ακινήτων επιδιώκεται:

- Η δημιουργία του οικονομικού προφίλ τόσο των Δημοσίων όσο και των Ιδιωτικών ακινήτων της χώρας σε ενιαία βάση δεδομένων τόσο για την άσκηση της εκάστοτε πολιτικής όσο και για την ορθολογικότερη διαχείριση – αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας.
- Η δημιουργία σε κεντρικό επίπεδο ηλεκτρονικού Μητρώου (βάσης δεδομένων) Αξιών Ακινήτων επί καταλλήλων γεωχωρικών δεδομένων, με συγκέντρωση αξιόπιστων στοιχείων των φορέων που τα διαθέτουν, για τη διαρκή παρακολούθηση της αγοράς ακινήτων.
- Η μετάβαση από το σύστημα Αντικειμενικών Αξιών Ακινήτων σε σύστημα Μεσοσταθμικών Εμπορικών Αξιών Ακινήτων, με τη χρήση και την επεξεργασία του Ηλεκτρονικού Μητρώου Αξιών Ακινήτων.
- Η διαρκής εξέλιξη-αναβάθμιση του συστήματος Μεσοσταθμικών Εμπορικών Αξιών Ακινήτων, ώστε να αποτελέσει αξιόπιστο εργαλείο για την εμπέδωση διαφάνειας στη συναλλαγή Κράτους - Πολίτη που αφορά τα ακίνητα καθώς και την ορθολογικότερη διαχείριση και αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας.

Προγραμματίζεται η επανεξέταση του κώδικα απαλλοτριώσεων με γνώμονα την απλοποίηση των διαδικασιών και την εναρμόνιση με τις κοινοτικές δεσμεύσεις με απώτερο σκοπό την εξοικονόμηση δημόσιων δαπανών.